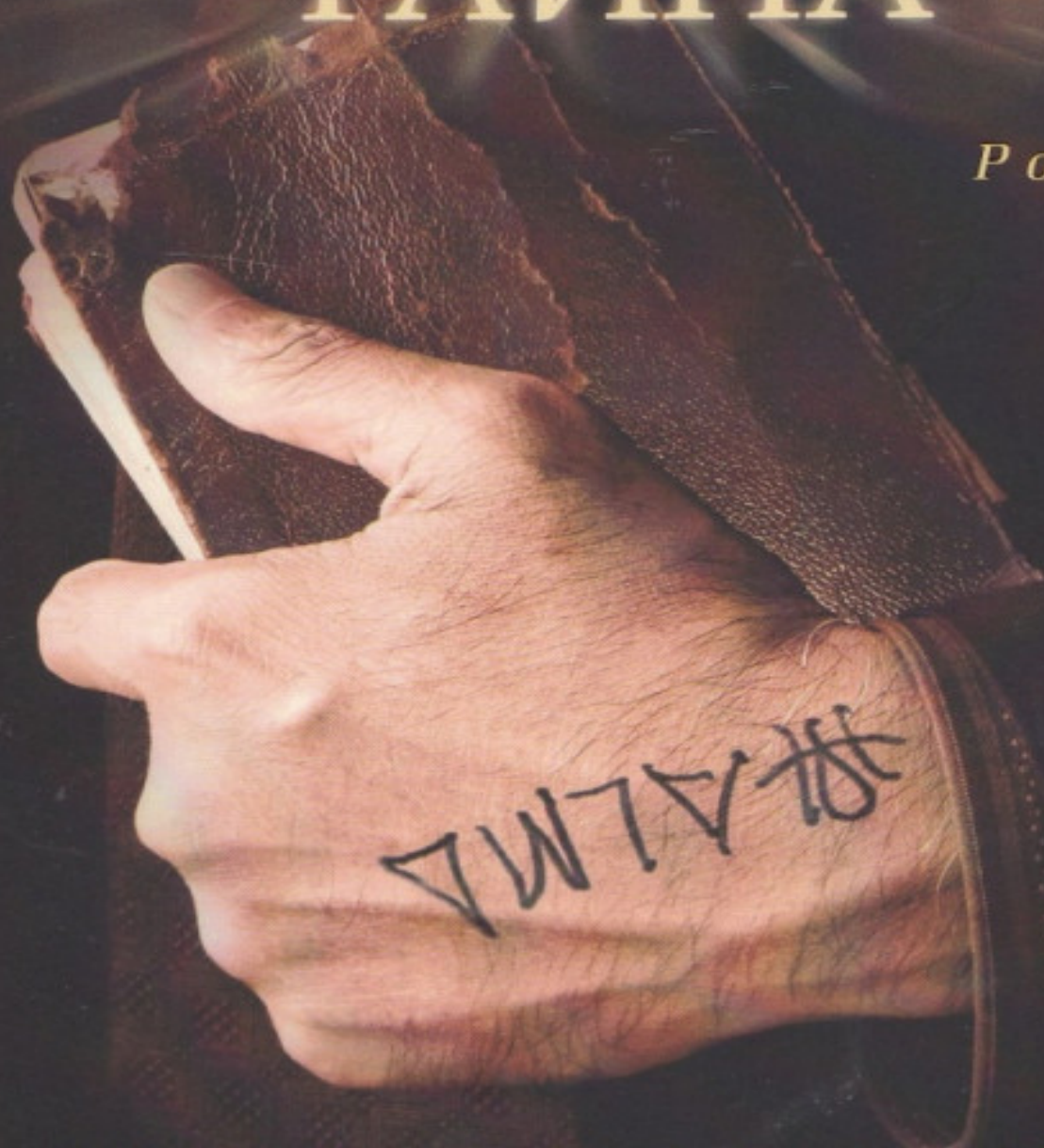

ЖОЗЕ РОДРИГЕШ
ДУШ САНТУШ

ПОСЛЕДНАТА
ТАЙНА

Роман

ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ХЕРМЕС“

**ЖОЗЕ РОДРИГЕШ ДУШ
САНТУШ
ПОСЛЕДНАТА ТАЙНА**

Превод: Дарина Бойкова Миланова

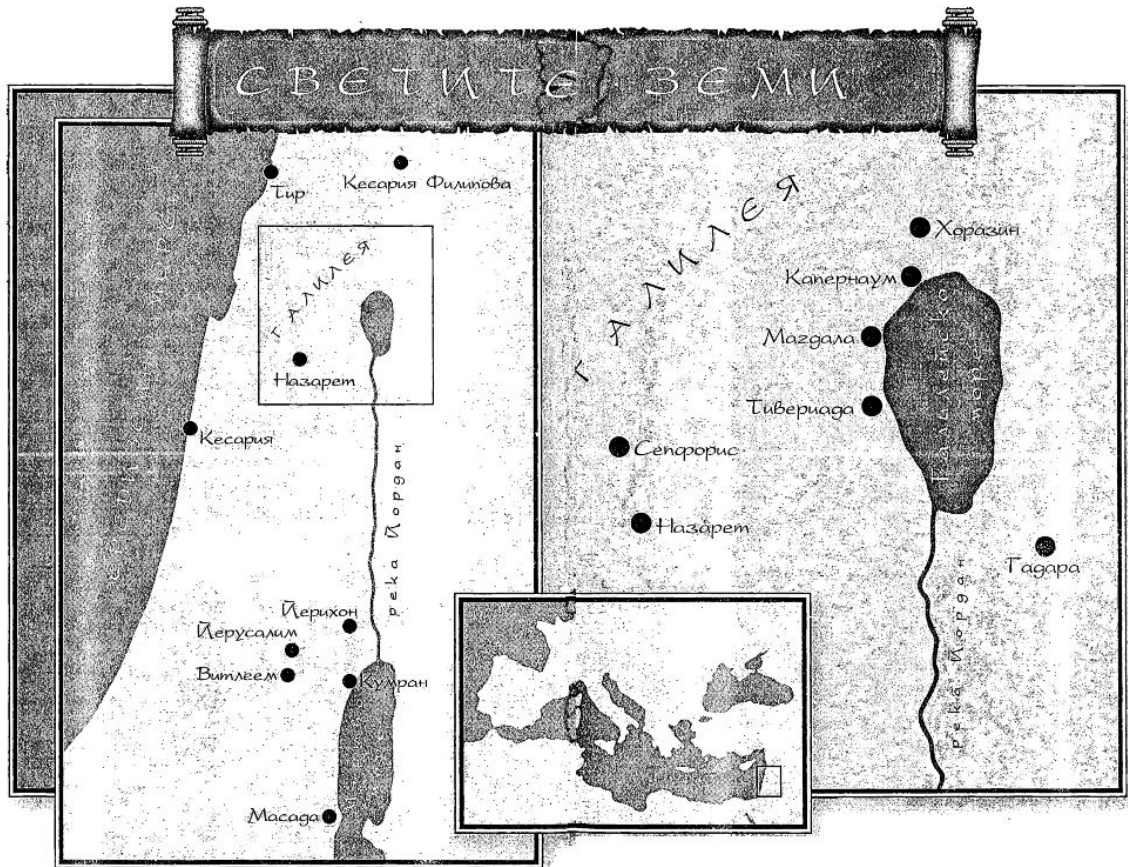
chitanka.info

Италианската полиция се свързва с професор Томаш Нороня във връзка с убийството на испанска историчка във Ватиканската библиотека. Той не само е последният човек, разговарял с жертвата, но и сред малцината, способни да разтълкуват странното послание, оставено от убиеца.

Докато португалският учен търси връзката между смъртта на историчката и проучванията ѝ на текстове от Новия завет, са извършени нови престъпления по подобен начин. В Дъблин е ликвидиран учен, изследвал библейски ръкописи. В Пловдив е убит световноизвестен професор по молекулярна медицина. Обстоятелствата около убийствата и мистериозните послания насочват Томаш и полицията към загадките на Библията. Разследването ще ги отведе до Светите земи и ще ги изправи пред последната тайна на Новия завет — истинската самоличност на Исус Христос.

Основаваща се на реални исторически документи и научни факти, „Последната тайна“ разтърсва основите на традиционните религиозни схващания и провокира сериозни дискусии.

На моите три жени —
Флорбела, Катарина и Инеи

Искайте и ще ви се даде; търсете и ще
намерите; хлопайте и ще ви се отвори.^[1]

Исус Христос

ПРОЛОГ

Приглушен звук привлече вниманието на Патрисия.

— Кой е там?

Стори й се, че шумът идва от *Sala Inventario Manoscritti*^[2], съседна на *Sala Consultazioni Manoscritti*^[3], където се намираше, но нищо особено не се случи. Книгите мълчаливо лежаха върху изящно изработените рафтове на Ватиканската апостолическа библиотека, сякаш приспани от сянката, която нощта разстилаше по прашните им корици. Макар това да беше най-старата библиотека в Европа, а вероятно и най-красивата, тази нощ над мястото тегнеше мрачна, почти зловеща атмосфера, като че ли някаква скрита заплаха витаеше във въздуха.

— *Au, madre mía!*^[4] — прошепна Патрисия и тръсна глава, за да прогони необяснимия страх, който я обземаше на моменти.

„Гледам прекалено много филми“, каза си тя. Може би са били стъпките на чиновника. Хвърли поглед към часовника; стрелките показваха единадесет и половина вечерта. Необичаен час за проучвания в библиотеката, но Патрисия Ескалона беше лична приятелка с *prefetto*^[5] монсеньор Луиджи Витербо, когото бе посрещнала в дома си в Сантяго де Компостела по време на поклонническото му пътуване през 2010 година. Изпаднал в мистична криза, тогава монсеньор Витербо бе решил да измине Камино де Сантяго и благодарение на техен общ приятел се бе озовал пред вратата на историчката. Бе улучил точния момент; Патрисия го обгради с внимание и любезност, като го настани в дома си, красив апартамент, удобно разположен в малка уличка точно зад катедралата.

Затова когато пристигна в Рим, за да проучи този ръкопис, Патрисия не се поколеба да си поиска услугата обратно. Всъщност префектът на Ватиканската библиотека с готовност изпълни молбата и връщайки любезния жест, с какъвто бе удостоен в Компостела, нареди да отворят вечерта *Sala Consullazioni Manoscritti* специално, за да може неговата галисийска приятелка да си свърти работата, която я беше довела при него.

Но той направи много повече. Префектът разпореди да донесат за нея оригинала на ръкописа. „За бога, наистина не беше необходимо!“, бе отговорила тогава Патрисия, едва ли не засрамена. Микрофилмите щяха да бъдат напълно достатъчни. Но не, монсеньор Витербо настоя да я поглези.

„За историк от вашата класа само оригиналният ръкопис би свършил работа“, настоя той.

И то какъв ръкопис!

Галисийската изследователка плъзна покритата си с ръкавица длан по кафявите символи, изписани благоговейно от ръката на набожен калиграф, докосна страниците остарял, белязан от следите на времето пергамент, които архивистите бяха запечатали в прозрачна пластмасова обвивка. Текстът беше така подреден, че ѝ напомняше на *Codex Marchalianus*^[6] или на *Codex Rossanensis*^[7]. Само че този беше много по-ценен. Тя си пое дълбоко дъх и усети сладникавия аромат на пергамента. Какво удоволствие! Обожаваше топлия мирис на стара хартия!... Захласнато заразглежда малките, правилно подредени символи без орнаменти и главни букви, гръцкия текст, разстлан в непрекъсната права линия, закръглените букви, изписани на равно разстояние една от друга, плътно прилепените думи, сякаш всеки ред беше една-единствена безкрайна и загадъчна дума; таен код, произнесен от бог при сътворението. Препинателни знаци се срещаха рядко, на места имаше бели нетна, диерези и абривиатури на *nomina sacra*^[8], подобни, на които тя вече бе виждала в *Codex Alexandrinus*^[9]. Но ръкописът пред нея беше по-ценен от всички, които някога бе държала в ръцете си. Дори само заглавието вдъхваше респект: *Bibliorum Sacrorum Graecorum Codex Vaticanus B*.

Codex Vaticanus!

Трудно ѝ беше да го повярва, но чиновникът от Ватиканската библиотека, по заповед на префекта, наистина беше поставил на масата пред нея знаменития *Codex Vaticanus*. Тази реликва от средата на IV век беше най-старият запазен ръкопис от всички ръкописи на пълната Библия със Стария и Новия завет, което го превръщаше в най-голямото съкровище на Ватиканската библиотека. И, забележете, то беше поверено на нея. Невероятно. Дали някой в университета щеше да ѝ повярва?

Патрисия изключително внимателно обърна страницата, сякаш се страхуваше да не повреди пергамента, въпреки че той беше защитен от прозрачното покритие, и незабавно се потопи в текста. Прочете първата глава от Послание до евреите; онова, което търсеше, беше в самото начало. Погледът ѝ шареше по редовете, устните ѝ шепнеха фразите на гръцки, сякаш произнасяше молитва, докато най-сетне намери думата, която търсеше.

— А, ето я! — възкликна тя.

Phanerón.^[10]

Беше изумително. Патрисия вече бе чувала за този термин, но едно беше да разговаря за това в кафенето на факултета и съвсем различно — да го види със собствените си очи в самата Ватиканска библиотека, изписан от калиграф през IV век, горе-долу по времето, когато Константин приема християнството и когато се провежда Първият Никейски събор, на който окончателно са поставени основите на христологическата теология. Беше изпаднала в екстаз. Усещането беше неповторимо. Само като си помислеше, че...

Отново чу шум.

Патрисия подскочи от уплаха и се върна в настоящето. Насочи вниманието си към *Sala Inventario Munoscritti*, вдясно от нея, откъдето отново долиташе шумът.

— Има ли някой? — попита Патрисия с треперещ глас.

Отговор не последва. Залата изглеждаше пуста, макар че не можеше да бъде напълно сигурна, при всички тези сенки в полумрака. Дали шумът не идваше от *Sala Leonina*? От мястото, където се намираше, тя не можеше да види големия салон на библиотеката, затова нямаше как да разбере. През нощта от това място я побиваха тръпки.

— *Signore!*^[11] — извика тя на своя италиански с испански акцент, търсейки чиновника, който префектът беше повикал, за да ѝ помага. — *Per favore, signore!*^[12]

Цареше пълна тишина. Патрисия се подвоуми дали да остане на стола и да продължи работата си по ръкописа в мрачната атмосфера на това потискащо място, но истината бе, че внезапният шум и тежката тишина, която я обгръщаше, я напрягаха. Къде, по дяволите, се беше запилял чиновникът? Кой причини шума, който беше чула? Ако това бе той, защо не отговаряше?

— *Signore!*

Отново нямаше отговор. Обзета от необяснимо безпокойство, Патрисия внезапно се изправи, сякаш очакваше рязкото движение да прогони собствения ѝ страх. Трябваше да разбере какво става. „За последен път се затварям сама в библиотека посред нощ“, каза си тя. В тъмнината предметите изглеждаха зловеци и страшни. Защо сега нейният Маноло не беше тук?!

Направи няколко крачки и пристъпи прага, решена да разкрие мистерията около изчезването на чиновника. Влезе в потъналата в мрак *Sala Inventario Manoscritti* и забеляза нещо бяло на пода пред краката си. Погледна надолу. Беше просто един бял лист хартия. Заинтригувана, Патрисия приклезна, наведе се и без да го вдига от пода, се взря в него.

„Какво, по дяволите, е това?“ — запита се тя. В същия миг видя как един силует се отдели от сенките и се насочи към нея. Сърцето ѝ подскочи от уплаха и тя понечи да извика, но една огромна ръка притисна устата ѝ и от нея излезе само приглушен, дрезгав стон. Опита се да избяга, но непознатият беше едър и силен и не ѝ позволи да помръдне. Тя обърна глава, за да се опита да види нападателя. Не успя да различи чертите му, но замаяният ѝ поглед съзря нещо да блести във въздуха. В следващия миг осъзна, че е нож.

Нямаше време да осмисли случващото се, защото усети пронизваща болка, която разкъсваше врата ѝ и внезапно я остави без дъх. Опита се да извика, но не успя. В отчаяно усилие тя сграбчи острието, за да го изтръгне от гърлото си, но някой го държеше здраво, а силите започваха да напускат тялото ѝ. Топла струя потече по гърдите ѝ и в предсмъртна агония тя осъзна, че това беше собствената ѝ кръв.

Това беше последната ѝ мисъл. Изведнъж пред погледа ѝ се разля светлина, която веднага бе изместена от мрак, сякаш някакъв ключ я угаси завинаги.

[1] Евангелие от Матей, гл. 7:7. — Б.пр. ↑

[2] Инвентарна зала за ръкописи (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Зала за справки с ръкописи (ит.). — Б.пр. ↑

[4] Майчице! (исп.). — Б.пр. ↑

[5] Префект, ръководител (ит.). — Б.пр. ↑

[6] Ръкописно копие на гръцкия превод на еврейската библия (Септуагинта) от VI век. — Б.пр. ↑

[7] Ръкописно копие на Евангелие от Матей и Евангелие от Марко на гръцки език, датиращо от VI век. — Б.пр. ↑

[8] Свещени имена (лат.). Термин, отнасящ се до абривиатури на имена или заглавия, които се срещат в Свещените текстове. — Б.пр. ↑

[9] Гръцки препис на Библията от V век, съдържащ Стария завет и голяма част от текстовете от Новия завет. — Б.пр. ↑

[10] Открит, отворен (гр.). — Б.пр. ↑

[11] Господине (ит.). — Б.пр. ↑

[12] Моля ви, господине! (ит.). — Б.р. ↑

I

Четката отстрани пръстта, която в продължение на векове бе покривала камъка, прониквайки и в най-тесните процепи. Когато облакът от кафеникав прах се разсея, Томаш Нороня приближи очи до камъка като човек, страдащ от късогледство, и огледа работата си.

По дяволите!

Имаше още пръст. Той въздъхна дълбоко, избърса челото си с опакото на ръката и се приготви за още няколко движения с четката. Тази работа не му се нравеше много, но се примири; знаеше, че в живота невинаги правим онова, което ни се харесва. Все пак, преди да започне отново, той се възнагради с минута почивка. Вдигна поглед да се полюбува на пълната луна, чиято светлина обгръщаше в сребърен ореол величествената Траянова колона. Определено предпочиташе да работи нощем; през деня трафикът в центъра на Рим предизвикваше хаос. Шумът от клаксоните и страшният грохот на каменотрошачките бяха просто кошмарни.

Томаш погледна часовника си. Вече беше един часът след полунощ, но той беше решен да се възползва от времето, което му осигуряваше сънят на римските шофьори, и да свърши възможно най-много работа. Щеше да си тръгне оттам в шест, когато колите заприщят улиците и концертът на клаксоните и каменотрошачките започне отново. Тогава щеше да се прибере да поспи в малкия хотел на „Виа дел Корсо“. Иззвъняването на телефона в джоба му го изненада. По това време? Кой, по дяволите, би му се обадил в един сутринта? Погледна екрана, прочете името и натисна бутона със зелената слушалка.

— Какво става? — обичайното тревожно хленчене на майка му прозвуча в слушалката. — Сине, кога ще се прибереш? Вече е късно.

— Мамо, вече ти казах, че съм в чужбина — обясни Томаш, запасявайки се е търпение. Това бе третото й обаждане за последните двадесет и четири часа и се налагаше да повтаря едно и също. — Следващата седмица се връщам и ще ти дойда на гости в Коимбра.

— Но къде си, момче?

— В Рим. — Щеше му се да добави, че й го казва за хиляден път, но сдържа раздражението си. — Не се тревожи, веднага щом се върна в Португалия, ще дойда да те видя.

— Какво правиш в Рим?

Почиствам камъни, понечи да отговори. И това е самата истина, помисли той, хвърляйки отчаян поглед към четката.

— Тук съм по работа, по молба на фондация „Гулбенкян“ — обясни Томаш. — Реставрират руините на форума и Траяновия пазар в Рим и аз дойдох да наблюдавам работата.

— И откога си археолог?

Добър въпрос! Въпреки че болестта на Алцхаймер понякога замъгляваше разсъдъка й, майка му беше задавала напълно основателен въпрос.

— Не съм. Всъщност форумът има две големи библиотеки и нали знаеш, щом стане въпрос за стари книги...

Разговорът не продължи дълго и в момента, в който затвори, Томаш се почувства виновен заради раздражението си по време на разговора. Майка му нямаше вина за моментите на амнезия, породени от болестта. Понякога беше по-добре, друг път — зле; напоследък състоянието й се влошаваше и тя задаваше едни и същи въпроси. Белите петна в паметта й го напрягаха, но трябваше да бъде търпелив.

Отново хвана четката, приближи я до камъка и започна да го почиства. При вида на облака, който се надигна от парчето камък, си помисли, че дробовете му, също като тези на миньорите, вече са пълни с противния кафяв прах, който полепваше навсякъде. Следващия път щеше да носи хирургическа маска. А може би все пак беше по-добре да зарече тази работа и да се заеме с барелефите, които красяха Траяновата колона. Той вдигна поглед към монумента. Винаги бе искал да разгледа отблизо бойните сцени от войната с даките, гравирани на колоната, които познаваше само от книгите. След като така и така беше тук, защо да не ги огледа на живо? Дочу някакво шумолене зад гърба си и обърна глава. Видя отговорника за реставраторските работи, професор Понтиверди, да ръкомаха шумно, разговаряйки високо с някакъв господин с вратовръзка, на когото с пронизителен глас казваше да изчака на мястото си. След това се приближи до Томаш с любезна усмивка.

— Професор Норона...

— Нороня — поправи го Томаш, развеселен от факта, че никой не можеше да произнася правилно името му. — Казва се „ня“, като баня.

— Ах, ясно! Нороня!

— Точно така!

— *Mi dispiace professore*^[1], но тук има един полицай, който настоява да говори с вас.

Томаш хвърли поглед към човека с вратовръзката, който стоеше на десет метра от тях между руините на двете стени. Прожекторите, поставени, за да осветяват форума, очертаваха силуета му. Не приличаше на служител на реда. Може би защото не носеше униформа.

— Онзи там полицай ли е?

— От Криминална полиция.

— И е тук заради мен?

— Много ми е неудобно. Опитах се да го отпратя, разбира се, казах, че не може да безпокои хората по това време. Един часът сутринта е, *Dio mio*^[2]! Но този идиот настоява да разговаря с вас и вече не знам какво да сторя. Казва, че е изключително важно, спешно и така нататък.

Понтиверди се наведе към Томаш и присви очи:

— Професоре, ако не искате да го изслушате, само кажете. Ако трябва, ще се обадя на министъра! Дори и на президента! Но няма да позволя да ви безпокоят — и наперено размаха ръка във въздуха. — Траян ни е оставил тази невероятна архитектурна творба и вие ни помагате да я реставрираме. Какво са незначителните въпроси на полицията пред нещо толкова великолепно? — И допълни, като почти докосна с показалеца си носа на Томаш: — Ако трябва, ще говоря с президента!

Португалският историк се засмя.

— Успокойте се, професор Понтиверди. Нямам нищо против да разговарям с полицая. Как ви хрумна?

— Чуйте ме, професоре! Чуйте ме! — Той енергично размаха пръст към мъжа с вратовръзката и разпалено добави: — Знайте, че не ми коства нищо да пратя този *imbecille*, този *cretino*^[3], този *stronzo*^[4] да върви на майната си!

Цивилният полицај побесня.

— Наричате ме *imbecille*? Мен?!

Разтреперан от възмущение, италианският археолог се обърна към полицаја и насочи обвинително пръст към него:

— Да, глупак такъв! Теб! Точно теб! *Imbecille! Cretino!*

Като видя, че нещата излизат извън контрол, Томаш дръпна професор Понтиверди настрана.

— Успокойте се — каза той с най-мекия тон, на който беше способен. — Няма проблем, професоре, ще говоря с господина. Всичко е наред.

— Никой няма право да ме нарича *imbecille*! — протестираше полицаят с почервенияло от гняв лице, заплашително размахвайки юмрук във въздуха. — Никой!

— *Imbecille!*

— Успокойте се!

— *Stupido!*^[5]

Като разбра, че няма да успее да укроти нестихващия гняв на италианския археолог, а полицаят все повече се нервира, Томаш бързо тръгна към костюмирания. Без да обръща внимание на безбройните обиди, които двамата събеседници си разменяха, носещи се като невидимо въздушно течение покрай него, той хвана за ръка полицаја и го отведе настрана.

— Искали сте да говорите с мен? — попита той, като леко побутваше полицаја по рамото, опитвайки да сложи край на спора. — Елате.

Цивилният полицај изкрещя още две псувни по адрес на Понтиверди, като жестикулираше усилено, но накрая се остави да го отведат.

— *Porca miseria!*^[6] — въздъхна, обръщайки се към португалеца. — За какъв се мисли този... този *scemo*^[7]? Видяхте ли го? *Mamma mia!*^[8] Що за малоумник!

Когато реши, че са се отдалечили на безопасно разстояние, Томаш спря при „Виа Бибератика“ и се взря в посетителя.

— Е, кажете. Какво искате от мен?

Полицаят пое дълбоко дъх, за да регулира дишането си. Явно не можеше да се отърси от въздействието на скандала. Извади бележник от джоба и прегледа записките си, докато оправяше яката на сакото си.

— Професор Томаш Нороня от Нов лисабонски университет?

— Да, аз съм.

Полицаят се загледа в дървеното стълбище, което свързваше Форума на Траян с нивото на улицата, и направи знак с глава да го последва.

— Имам заповед да ви заведе във Ватикана.

[1] Извинете, професоре (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Боже мой! (ит.). — Б.р. ↑

[3] Малоумник, кретен (ит.). — Б.пр. ↑

[4] Задник (ит.). — Б.пр. ↑

[5] Глупак (ит.). — Б.пр. ↑

[6] Проклятие (ит.). — Б.пр. ↑

[7] Глупак, тъпанар (ит.). — Б.пр. ↑

[8] Майчице (ит.). — Б.пр. ↑

II

Необичайна суматоха цареше на площад „Пий XII“, пред площад „Свети Петър“ и внушителната, щедро осветена базилика. Въпреки че по това време на нощта мястото обикновено беше спокойно, трескаво оживление разбуждаше пространството пред Ватикана. Няколко полицейски коли и линейка с включени въртящи се сини светлини, макар и без сирени, бяха паркирали на площада. Хора сновяха наоколо; едните очевидно бяха *carabinieri*^[1], а други, облечени в бели престилки, изглежда, бяха парамедици.

— Какво става?

Цивилният полицаи се престори, че не чува; беше го игнорирал и по време на краткото пътуване из пустите римски улици. Несъмнено спречкването с професор Понтиверди сред руините на Форума на Траян бе развалило трайно настроението му и го бе лишило от желание да отговоря на въпросите на своя спътник. Полицейският фиат без отличителни знаци ускори по „Виа ди Порта Анжелика“ и рязко спря пред високите стени на Ватикана близо до „Порта Анжелика“. Полицаят отвори вратата на автомобила и измърмори нещо, правейки знак на Томаш да го последва. Той излезе и вдигна поглед към огромния осветен силует вляво от него — емблематичния купол на базиликата „Свети Петър“, която в тъмнината приличаше на заспал великан. Двамата се отпавиха към Апостолическия дворец. Полицаят вървеше напред с бърза крачка, а историкът го следваше, без да разбира какво точно става. Един висок мъж ги очакваше до „Порта Анжелика“, облечен в поразителен карнавален костюм на яркожълти и сини ивици и черна шапка. Служителят на реда го поздрави, сякаш това беше най-обикновено облекло. Клоун ли беше? На това място?

— Професор Нороня — поздрави непознатият с цветните дрехи, — моля да ме придружите.

Объркан от хода на събитията, Томаш се наруга мислено. Как можа да помисли един швейцарски гвардеец за клоун? Явно прекалено много му се спеше. Дрехите, които секунди преди това му изглеждаха

смешни, бяха изработени по проект на един от най-великите художници в света, Микеланджело. Как може да е толкова глупав? Сигурно е заради часовата разлика.

— Къде отиваме?

— На място, където ви очакват.

Интересно, помисли си Томаш. Чудесен начин да отговориш на въпрос, без да кажеш нищо съществено.

— Тези костюми... — подхвърли португалецът, опитвайки се да го подразни. — Винаги ли сте облечени така?

Швейцарецът му хвърли сърдит поглед.

— Не — отвърна той с неохотния тон на човек, който не обича да говори за странното си облекло. — Имахме репетиция за парада пред *Portone di Bronzo*^[2], а той вече бе затворен, когато ме извикаха по спешност.

Негодуванието на мъжа беше явно, затова Томаш примирено вдигна рамене и мълчаливо последва гвардееца из уличките и дворовете на Ватикана. Стъпките им гръмко отекваха по настилката. Изминаха петдесетина метра и стигнаха до един двор, обграден от пищната архитектура на Светия престол, над който се издигаше кръгла кула. Историкът веднага я разпозна; това беше старото седалище на *Banco Ambrosiano*, където сега се намираше *Instituto per le Opere di Religione*^[3]. Минаха покрай един пост на Ватиканската жандармерия, която се различава от Швейцарската гвардия и наподобява френската жандармерия. След това завиха надясно към аптеката.

— Пристигнахме — обяви швейцарският гвардеец.

Мъжът преведе госта през тайна врата. Изкачиха няколко стъпала, които водеха към остъклено преддверие, оборудвано със система за сигурност. Отвъд детекторите се виждаше зала с рафтове, пълни с книги. Минаха през системата за сигурност и влязоха вътре. Докато разглеждаше рафтовете със старинни книги, Томаш осъзна, че се намира във Ватиканската апостолическа библиотека. Прозорците гледаха към Апостолическия дворец, но вниманието на историка бе привлечено от някакво раздвижване до вратата, която водеше към „Салон Леонина“. Виждаха се двама швейцарски гвардейци, трима карабинери, двама монаси и неколцина други в цивилни дрехи. Говореха тихо; едни изглеждаха заети с работа, други наблюдаваха с угрижен вид, трети просто бездействаха.

Един служител заведе историка при човек в цивилни дрехи и заедно поеха през салона. Цивилният го водеше към жена в тъмносив делови костюм, застанала с гръб към тях. Беше се навела над масата и изучаваше нещо, което приличаше на план на сградата.

— Заподозреният е тук, инспекторе.

— Заподозрян?

Томаш едва не се обърна да види човека, за когото говореше мъжът, но внезапно си даде сметка, че заподозреният трябва да е той. Отнесена към самия него, думата „заподозрян“ го смути. Заподозрян? Но за какво? В какво се беше забъркал? Инспекторката се обърна и той преживя нов, този път по-различен шок. Тя имаше къдрава кестенява коса до раменете, чип нос и дълбоки, ясни сини очи. Същинска Жаклин Бисет. Нямаше никакъв грим, но изглеждаше прекрасно.

— Какво ви е? — попита тя и думите ѝ смаяха и без това слисания професор. — Изглеждате така, сякаш сте видели самия дявол.

— Дявол ли? — отвърна Томаш, полагайки усилия да възвърне самообладанието си. — Не, един ангел.

Инспекторката цъкна с досада.

— Виж ти какъв късмет! — възкликна тя и отклони поглед. — Попаднах на джентълмен. Това потвърждава факта, че в Португалия има римско наследство.

Томаш се изчерви и сведе очи.

— Извинете, не можах да се въздържа.

Италианката бръкна във вътрешния джоб на самото си, извади визитка и я размаха пред него.

— Казвам се Валентина Феро — представи се тя с делови тон. — Инспектор от Криминална полиция.

Гостът се усмихна.

— Томаш Нороня, джентълмен. В свободното си време преподавам в Лисабонския университет и съм консултант на фондация „Гулбенкян“. На какво дължа честта да бъда поканен на това необикновено място в този необичаен час?

Валентина се намръщи.

— Ако нямате нищо против, въпросите ще задавам аз — сухо каза тя и впери дебнешц поглед на котка в събеседника си, за да

проследи реакцията му на следващите си думи. — Познавате ли професор Патрисия Ескалона?

— Патрисия? — изненада се Томаш. — Да, разбира се, моя колежка от университета в Сантяго де Компостела. Много симпатично момиче. Тя е от Галисия. Знаете ли, че галисийците и португалците са братски народи? — Внезапно разтревожен, той погледна италианката. — Защо? Какво става? Защо ме питате за Патрисия? Случило ли се е нещо?

Инспектор Феро внимателно изучаваше лицето му с присвити очи, сякаш се опитваше да прецени дали поведението и думите му бяха искрени. Замълча за момент, докато обмисляше следващия си ход и преценяваше доколко е удачно да играе с открити карти.

Накрая се реши.

— Професор Ескалона е мъртва.

Думите шокираха Томаш. Той отвори широко очи и отстъпи назад. Изглеждаше така, сякаш всеки момент щеше да припадне.

— Патрисия? Мъртва? — За миг остана с отворена уста, опитвайки се да осмисли чутото. — Но... Но... Какво говорите? Как... Как е... Какво се е случило?

— Била е убита.

Нов шок.

— Какво?

— Тази нощ.

— Но... но...

— Тук, във Ватикана.

Шокиран от новината, Томаш се олюля към масата с плана на Ватикана и рухна в едно голямо кресло.

— Патрисия? Убита? Тук? — Той с мъка произнасяше думите и клатеше глава, сякаш те бяха лишени от смисъл и той не можеше да ги разбере. — Но... Но кой... Защо? Какво се е случило?

Италианката бавно се приближи към него и сложи ръка на рамото му в знак на съчувствие.

— Тук съм, за да разбера. Вие също.

— Аз?

Валентина се прокашля, докато обмисляше как да пристъпи към въпроса.

— В разследването на всяко убийство има един човек, чиято роля е решаваща за изясняването на случая. Това е последният човек, с когото жертвата се е срещала или разговаряла.

Томаш се чувстваше толкова смазан, че едва успя да реагира на думите ѝ.

— Да.

— Прегледахме списъка с повиквания в мобилния телефон на професор Ескалона от последните два часа преди смъртта ѝ — добави Валентина, като внимателно подбираше думите си. — Можете ли да се досетите кой е бил последният номер, на който е позвънила?

Как е възможно Патрисия да е била убита? Томаш не спираше да си задава този въпрос. Толкова трудно му беше да го възприеме, че почти не слушаше събеседничката си.

— Кой?

— Вашият.

[1] Военна полиция (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Официалният вход на папския дворец. — Б.р. ↑

[3] Институт за религиозни дейности, известен като Ватиканската банка (ит.). — Б.пр. ↑

III

Студеният въздух в Дъблин обгърна самотния пътник, който слезе от току-що кацналия малък луксозен самолет „Чесна Сайтейшън Х“. Вече минаваше два сутринта и летището се канеше да затвори за няколко часа. Това беше последният полет за деня, следващият беше в шест сутринта.

Пътникът носеше само ръчен багаж — делово куфарче от черна кожа, което дори не бе минало проверка, тъй като двумоторният реактивен самолет беше нает специално за него и беше излетял от малко летище. Мъжът последва указателните табели за изхода и недоволно промърмори, когато го накараха да мине през митницата. Самолетът му не беше напускал въздушното пространство на Европейския съюз и той не виждаше необходимост да показва документите си. Но тревогата му се оказа напразна, защото ирландският митничар само хвърли сънен поглед към паспорта на новодошлия.

— Откъде идвате? — попита той, движен по-скоро от любопитство, отколкото от служебни съображения.

— От Рим.

Ирландецът, който със сигурност беше съвестен католик, тъжно въздъхна, сякаш пътуването до Рим беше в списъка с пътешествията на мечтите му. Вероятно завиждаше на пътника, който току-що бе кацнал, но това не му попречи да се усмихне, след като му направи знак да продължи.

Когато стъпи в салона на терминала, пътникът включи мобилния си телефон. Кратка мелодия оповести, че апаратът отново работи. Мъжът въведе пинкода и телефонът веднага започна да търси мрежа. Това отне около две минути, през които той изтегли пари от банкомат. Телефонът се свърза с ирландския оператор, който му изпрати няколко съобщения, за да го приветства в страната и да го информира за цените на роуминга.

Новодошлият не им обърна внимание, набра по памет международния номер и зачака. Две позвънявания бяха достатъчни.

— Пристигна ли, Сикариус?

Пътникът излезе през автоматичните врати на летището и се озова в суровата и хладна прегръдка на атлантическата нощ.

— Да, Учителю — представи се той. — Кацнах преди няколко минути.

— Добре ли пътува?

— Чудесно. Спах като къпан.

— Най-добре си почини. Преди малко ти резервирах стая в хотел „Радисън“ на летището и...

— Не. Тръгвам веднага.

От другата страна на линията последва пауза и Сикариус чу тежкото дишане на Учителя.

— Сигурен ли си? Работата ти в Рим беше безупречна, но не искам да поемаш излишни рискове. Отговорността е голяма и не трябва да допускаме грешки. Може би е по-добре да си починеш.

— Предпочитам да не губя време — каза решително Сикариус. — През нощта винаги е по-спокойно. Освен това колкото по-бързо приключи операцията, толкова по-малко време ще има противникът да реагира.

Събеседникът му от другата страна на линията въздъхна примирено, макар да не бе напълно убеден.

— Добре — съгласи се той. — Щом така смяташ... — Той замълча и се чу шумоляща хартия. — Ще говоря с моя човек и ще ти се обадя.

— Ще чакам, Учителю.

Нова пауза.

— Пази се.

И затвори.

IV

Тялото лежеше на пода, покрито с бял чаршаф. Виждаха се само краката; единият беше бос, а другият — обут в дамска обувка със счупен ток. По пода имаше кръв. Мъже с бели ръкавици и лупи правеха оглед на местопрестъплението. Търсеха веществени доказателства — косми, капки кръв или отпечатащи, които да им разкрият самоличността на убиеца.

Валентина клекна до трупа и хвърли поглед през рамо към Томаш, който едва пристъпваше, скован от ужас.

— Готов ли сте?

Историкът преглътна сухо и кимна. Инспекторката от Криминална полиция хвана края на чаршафа и го отметна с леко движение, откривайки част от тялото. Главата. Томаш разпозна лицето на Патрисия, докоснато от мъртвешка бледност, замръзналия страх в очите ѝ, полуотворените устни, обърнатия навътре език и петното засъхнала черна кръв на шията ѝ.

— Господи! — извика Томаш, слагайки ръка на устата си, докато се взираше ужасено в трупа на испанската си колежка. — Била е... била е удушена?

Валентина поклати глава и посочи петното кръв на гърдите ѝ.

— Гърлото ѝ е прерязано — поправи го тя. — Заклана е като агне, виждате ли? — Посочи разреза на гърлото на Патрисия. — Използвали са нож и...

— Горката! Това е ужасно! Как е възможно? — Томаш извърна глава, отказвайки да гледа, сякаш смъртта лишавате от достойнство приятелката му. — Кой ѝ го е причинил?

Италианката покри лицето на жертвата и бавно се изправи, наблюдавайки историка.

— Точно това се опитваме да разберем. И за тази цел се нуждаем от вашата помощ.

— Ще направя всичко — твърдо отговори той, все още извърнат настрана. — Всичко, каквото е необходимо.

— Тогава да започнем от телефонния разговор. Как си обяснявате последното обаждане?

— Много просто — отговори Томаш и най-сетне отвърна на погледа ѝ. Той знаеше, че това е изключително важен въпрос. Съзнаваше, че това е причината да го заподозрат. — Дойдох тук, за да работя по реставрацията на Форум на Траян по молба на фондация „Гулбенкян“, тъй като съм техен консултант. Патрисия понякога също работи... работеше за тях. Запознахме се покрай някои проучвания, които трябваше да осъществим заедно. Тя пристигна в Рим тази вечер и тъй като знаеше, че съм тук, ми се обади по телефона. Това е всичко.

Валентина потърка брадичката си, обмисляйки чутото.

— Как е разбрала, че сте в Рим?

Историкът се поколеба.

— Това... това не знам.

Инспекторката, която записваше думите му в бележника си, спря да пише и вдигна глава.

— Как така не знаете?

— Не знам — повтори той. — Може би някой от фондацията ѝ е казал.

— Давайте си сметка, че ще проверим всичко, нали?

Томаш я погледна невинно.

— Разбира се — отвърна той и извади мобилния телефон от джоба си. — Ако желаете, още сега мога да ви дам номера на инженер Витал в Лисабон. Обикновено той разговаря с мен и Патрисия. — Историкът натисна няколко бутона и продължи: — Ето... Номерът е 21...

— Ще ми го кажете по-късно — прекъсна го Валентина. Видимо удовлетворена от обясненията му, тя бързаше да се заеме с неотложните въпроси. — Патрисия каза ли ви защо е тук?

— Не. Държа се загадъчно.

— Загадъчно?

— Да, не искаше да го обсъждаме по телефона, но се уговорихме да обядваме утре и, разбира се, щеше да ми разкаже. — Погледът на Томаш се плъзна по богато украсените рафтове на *Sala Consultazioni Manoscritti*. — Сега разбирам, че тя е дошла да търси нещо тук, в библиотеката на Ватикана.

Валентина, изглежда, не го слушаше. Разглеждаше внимателно някакви фотокопия, изпълнени с бележки отстрани. Португалецът надзърна и изненадан откри, че сред тях има и една стара негова снимка. Беше някакъв доклад с кратка информация за него.

— Тук пише, че освен историк вие сте и криптоаналитик, и специалист по древни езици.

— Точно така.

Инспекторката направи две крачки встрани и посочи бял лист хартия, който лежеше на пода.

— Знаете ли какво е това?

Томаш застана до италианката и се наведе, за да го види отблизо.

— Колко странно — промърмори той. — Не прилича на нито един от езиците, които познавам.

— Сигурен ли сте?

Историкът задържа погледа си върху непознатите символи още няколко секунди, търсейки следи, които да го отведат до отговора, и накрая се изправи.

— Абсолютно.

— Вижте внимателно.

Томаш се съсредоточи върху загадъчните знаци. Един от символите, последният, привлече вниманието му; изглеждаше напълно различен от останалите. За да го разгледа от друг ъгъл, той отстъпи няколко крачки и завъртя листа хартия. Наведе се, за да анализира отново мистериозния надпис. След секунди устните му се разтегнаха в усмивка и той направи знак на инспекторката да се приближи.

— Елате да видите.

Валентина отиде до него, наведе се над листа и прочете символите в преобърнатата перспектива.

— *Alma?*^[1] — произнесе тя, без да отделя поглед от листа. — Какво, по дяволите, означава това?

Историкът наведе глава.

— Е, хайде — възкликна той и посочи думата, — не знаете ли?

— На италиански *alma* означава дух.

— Както и на португалски.

— Но какво означава в този контекст?

Томаш сви устни, което показваше, че не знае отговора.

— Не знам. Дали убиецът не иска да ни се представи като изгубена душа? Дали не намеква, че никога няма да бъде хванат, защото се изплъзва като дух?

Валентина потупа събеседника си по рамото и окуражително изръкопляска, видимо впечатлена.

— Добър сте, в това няма съмнение — одобрително каза тя. Изправи се и предизвикателно се взря в него. — Може би ще успеете да ми помогнете с една друга загадка. Искате ли да видите?

— Покажете ми я.

Инспекторката му направи знак да я последва, заобиколи трупа и се приближи до масата за четене в *Sala Consultazioni Manoscritti*. Върху полираната повърхност лежеше огромна книга, отворена на една от последните страници.

— Знаете ли какво е това?

Томаш предпазливо я последва, като внимаваше да не настъпи някое петно кръв и по този начин да затрудни работата по събирането на доказателства. Подпря се на масата, наведе се над книгата и от състоянието на пергамента заключи, че това е някакъв много стар документ. Прочете няколко реда и смръщи вежди.

— Апостол Павел — заключи той. — Откъс от Послание до евреите — вдиша аромата на пергамента и усети сладникавото ухание, което му бяха придали вековете. — Старинен препис на Библията. На старогръцки език. — Той погледна въпросително италианката. — Кой е този ръкопис?

Валентина вдигна книгата и погледна надписа върху твърдата корица.

— *Codex Valicanus*.

Като прочете заглавието, историкът зина от учудване и отново впери поглед в ръкописа, този път скептично, сякаш не вярваше на очите си. Той направи нов оглед на пергамента, за да се увери, че

наистина е толкова стар, а след това се приближи и го помириша. Резултатът го смая.

— Нима това е *Codex Valicanus*? Оригиналният документ?

— Разбира се. Защо сте толкова изненадан?

Томаш го взе от ръцете на инспекторката и изключително внимателно го постави върху масата, сякаш държеше изящен кристален свещник.

— Това е един от най-ценните ръкописи в света! — каза строго той. — Не може да се държи просто така! Господи, та той е единствен по рода си! Безценен е! Той е като... като Мона Лиза на ръкописите, разбирате ли? — Томаш хвърли бърз поглед към вратата, сякаш там стоеше папата и щеше да го осъди най-строго за това, че не се отнася както подобава към съкровището. — Нямах представа, че толкова лесно позволяват справки с оригиналния кодекс. Невероятно! Това би трябвало да е забранено! Как е възможно?

— Успокойте се — отвърна Валентина. — Префектът на библиотеката ми обясни, че при нормални обстоятелства никой няма достъп до ръкописа, дават се само копия. Но изглежда, че за професор Ескалона са направили изключение.

Томаш спря погледа си върху тялото, покрито с чаршаф на прага между двете зали, и преглътна възмущението си.

— Е, добре...

Щом достъпът до оригинала на *Codex Valicanus* е ограничен, помисли си, няма какво повече да каже.

— Бих искала да разбера защо този ръкопис е толкова специален.

Историкът отново насочи вниманието си към кодекса върху масата за четене.

— *Codex Valicanus* е един от най-ценните библейски ръкописи от зараждането на християнството. — Той погали с ръка страниците, пожълтявали в продължение на близо две хилядолетия. — Този документ датира от IV век и съдържа най-голяма част от Новия завет. Казват, че бил дар за папата от византийския император. — Дланта му се плъзна по листа и леко го погали. — Истинско съкровище. Не съм и предполагал, че един ден ще мога да го докосна. — Лицето му се озари от блажена усмивка. — *Codex Vaticanus*... Кой би казал?

— Знаете ли какво е търсила професор Ескалона в този ръкопис?

— Нямам представа. Защо не попитате човека, който ѝ е възложил работата?

Валентина въздъхна.

— Ами това е един от проблемите ни — призна тя. — Не знаем за кого е работила. Всъщност може би никой друг, освен нея не е знаел. Дори съпругът ѝ. Изглежда, професор Ескалона е гледала на тази задача като на държавна тайна, разбирате ли?

Тази забележка събуди любопитството на Томаш. Държавна тайна? Историкът видя ръкописа в нова светлина; незаслепен от блясъка на уникалната реликва, той осъзна значението му като източник на информация, която би могла да има връзка с престъплението, извършено на това място.

— Патрисия на тази страница ли го е оставила отворен?

— Да. Никой не го е докосвал. Защо?

Томаш не отговори. Предпочиташе да прочете отново текста. Какво беше предизвикало интереса на приятелката му? Какви тайни крият тези редове? Започна да си превежда текста, докато не стигна до съдбовната дума. Произнесе я на глас.

— *Phanerón*.

— Моля?

Историкът посочи един ред в ръкописа.

— Виждате ли какво пише тук?

Валентина се взря в закръглените символи, един, от които ѝ се стори избледнял, и се засмя, поклащайки глава:

— Не разбирам нищо. На китайски ли е?

Томаш примигна.

— О, моля да ме извините. Понякога забравям, че не всички могат да четат на гръцки. — Той отново насочи вниманието си към думите, които посочваше. — Тук четем едно послание на свети Павел от Новия завет — Послание до евреите. Това е третият стих от първата глава, а думата, която не се вижда, е *phanerón*. *Phanerón*, или *пропявам, правя видимо*. Тук апостол Павел казва, че Исус прави видимо всичко „с мощното си слово“. Но в повечето библейски ръкописи в този откъс се използва думата *pherón*, която означава *държи*. Имам предвид, едно е да кажеш, че Исус прави всичко видимо, и друго — че Исус държи всичко. Разбирате ли? Смисълът е различен.

— Той посочи избледнялата дума и някакви бележки в края на ръкописа. — Виждате ли това?

— Да.

— При справка с *Codex Vaticanus* един от преписвачите прочел *phanerón* и помислил, че има грешка. Какво направил той? Заличил тази дума и я заменил с по-известния израз: *pherón*. По-късно друг преписвач забелязал поправката, задраскал *pherón* и отново написал *phanerón*, оригиналната дума. — Професорът посочи драскулките в края. — И тук отстрани е оставил тази бележка: „Невежи глупецо! Остави старото слово на мира, не го променяй!“.

Валентина смръщи вежди, опитвайки да извлече от това обяснение нещо, което да се връзва с поверения ѝ случай.

— О, много интересно — отвърна тя, очевидно мислейки точно обратното. — И какво общо има тази загадка с разследването?

Томаш замислено скръсти ръце и подпря брадичката си, докато преценяваше значението на откритията, които току-що беше направил.

— Много е просто — отвърна той. — Тази поправка в *Codex Vaticanus* ни показва един най-големите проблеми на Библията. — Той наклони глава встрани, сякаш внезапно му бе хрумнало нещо. — Ще ви задам един въпрос. Според вас чии думи са представени в Библията?

Италианката се засмя.

— Що за въпрос? — учуди се тя. — На бог, разбира се. Всеки го знае.

Историкът не се присъедини към смеха. Вместо това скептично повдигна вежда.

— Твърдите, че сам бог е написал Библията?

— Е... всъщност не — смути се Валентина. — Летописите са били боговдъхновени... тоест апостолите, които са създали писанията... са били вдъхновени от бог.

— Какво означава боговдъхновени? Че Библията е непогрешима?

Инспекторката се поколеба. За пръв път я заставяха да мисли за това по този начин.

— Предполагам. Нима Библията не ни предава Божиите послания? В този смисъл може да се твърди, че съдържанието ѝ е безгрешно.

Томаш надникна в страниците на кодекса и присви устни.

— А ако ви кажа, че Патрисија е търсила грешки в Новия завет?
Инспекторката придоби заинтригуван израз.

— Грешки ли? Какви грешки?

Историкът я погледна в очите.

— Не знаехте ли? В Библията има много грешки.

— Моля?

Томаш се огледа наоколо, за да се увери, че никой не ги чува. Все пак се намираше във Ватикана и не желаше да предизвика инцидент. Видя двама свещеници до вратата на „Салон Леонина“, единият от които вероятно беше префектът на библиотеката, но прецени, че са достатъчно далеч и няма опасност да го чуят.

Въпреки това се наведе заговорнически към събеседницата си и се подготви да ѝ съобщи една почти две хилядолетна тайна.

— В Библията има много грешки — прошепна той. — Включително лъжи.

[1] Душа, дух (порт.). Думата има еднакво значение на испански и италиански език. — Б.пр. ↑

V

Нощната тишина в Дъблин бе нарушена от нетърпеливия звън на мобилен телефон. Сикариус чакаше това обаждане цели двадесет минути в затънтено кътче близо до сградата на летището, далеч от лампите и други източници на светлина. Той извади телефона от джоба си и погледна кой го търси, преди да отговори.

— Вече имам информацията, която ти трябва — съобщи гласът от другата страна на линията. — Изглежда, нашият приятел е влязъл в *Chester Beatty Library*^[1].

Сикариус извади от джоба си химикалка и бележник и надраска информацията.

— *Ches... ter Be...* — той се поколеба — как се пише втората дума?

— В-Е-А-Т-Т-У — произнесе Учителят от другата страна на линията. — *Beatty*.

— *Library* — допълни Сикариус, прибра бележника си и погледна часовника, сверен по местно време още в самолета; час и половина по-назад от Рим. — Тук е два и половина сутринта. Този тип седи в някаква библиотека по това време?

— Имаме си работа с историци.

Сикариус сухо се изсмя и пое към колоната от таксита на двеста метра от него, напускайки тъмния ъгъл.

— Виж ти. Падат ми се само книжни плъхове. Дайте ми някакъв ориентир наблизко.

— Друг ориентир? Защо?

— Не бива да казвам на шофьора, че отивам в *Chester Beatty Library*. Защото утре, когато новината се разчуе, той ще си спомни, че е возил клиент до библиотеката по това време...

— Хм, момент. — Той замълча и се чу шумолене на хартия. — Гледам картата... ето, Дъблинския замък. Библиотеката е до замъка.

Сикариус си записа.

— Нещо друго? — попита той.

Събеседникът му прочисти гърлото си:

— Виж, не знаех, че смяташ да действаш веднага, затова не съм ти осигурил достъп до сградата. Ще трябва да импровизираш. Но не рискувай, ясно?

— Не се тревожете, Учителю.

— Не позволявай да те хванат. А ако това се случи, знаеш какво да правиш.

— Не се тревожете.

— Успех!

Сикариус прибра телефона си и застана пред колоната с таксита. В действителност не беше колона, имаше само два автомобила. Шофьорите спяха, с глави, отпуснати върху волана; бяха затворили прозорците, за да не им е студено.

Той почука на стъклото пред себе си и шофьорът стреснато вдигна глава. Погледна сънено клиента, бяха му нужни няколко секунди, за да фокусира погледа си, да се съвземе и да му даде знак да се качва.

— Влезте!

Пътникът се настани на задната седалка до прозореца и постави черния кожен куфар на коленете си.

— Към Дъблинския замък.

Таксито потегли с леко ръмжене през изхода на летището към града. Улиците бяха пусати и около лампите се образувате призрачен ореол в мъглата.

С внимателни движения Сикариус отвори куфарчето и огледа безценното му съдържание. Кинжалът блестеше като кристал. Той провери метала и не намери и най-малко петънце кръв; беше идеално почистен. Дълго се възхищава на блясъка му, почти като влюбен. Дъгообразното тънко острие беше истинско произведение на изкуството; доказателство, че дедите му отпреди хилядолетия, вдъхновени от божието благоволение, са можели да обработват метала до съвършенство. Той извади сиката^[2] от куфарчето и я задържа; беше изненадващо тежка. Прокара пръст по острието и усети режещата ѝ мощ — вероятно можеше да среже лист хартия като бифтек. Кристално лъскавото острие блещукаше, отразявайки светлината като чист диамант. С движението на баща, който слага заспалата си

дъщеричка в креватчето, Сикариус внимателно върна сиката в куфарчето. Знаеше, че скоро няма да бъде така чиста. Кръвта я зовеше.

[1] Библиотеката на института „Честър Бийти“ в Дъблин, в която се съхраняват прочутите колекции от старопечатни книги, средновековни ръкописи и картини на американския магнат Честър Бийти. — Б.пр. ↑

[2] Къс извит меч или кинжал с острие, дълго 40–45 см. — Б.р. ↑

VI

Раздразнението, изписано по лицето на Валентина Феро, беше сигнал за опасност и Томаш веднага го разбра. Инспекторката определено не се зарадва на откритието, че Библията съдържа грешки, и инстинктивно се дистанцира, издигайки невидима стена между двамата. Португалецът си даваше сметка, че религиозните убеждения са деликатна тема и несъмнено трябва да се отнася с внимание към тях. Безсмислено беше да наранява нечии чувства и да оскърбява хората, дори в името на истината.

В търсене на изход от ситуацията той театрално сведе поглед към часовника си и по лицето му се изписа учудване.

— О, колко е късно! — възкликна той. — Мисля, че е по-добре да се връщам при Форумата на Траян. Реставрационните работи ще продължат до сутринта и професор Понтиверди разчита на мен.

Инспекторката не изглеждаше доволна.

— Никъде няма да ходите, докато аз не разреша — каза тя с леден глас.

— Защо? Нуждаете ли се от мен?

Валентина погледна към покритото тяло на пода.

— Разследвам престъпление и вашите умения могат да ми бъдат полезни.

— Но какво още искате да знаете?

— Да разбера какво проучване е правила жертвата и каква с връзката му с убийството. Това може да е ключът към загадката.

Историкът енергично поклати глава.

— Не съм казвал, че има връзка.

— Аз го казвам.

Това изявление смая Томаш. Той тутакси погледна към трупа и после към инспекторката.

— Моля? — изненадано попита той. — Смятате, че Патрисия е била убита заради онова, което е търсила? Защо го казвате?

Валентина отново се отдръпна.

— Имам си причини — отвърна лаконично тя. Сложи ръка върху *Codex Vaticanus* и са върна на въпроса, който бе най-важен според нея. — Обяснете ми какви са тези грешки в Библията, които тя е търсила в този документ.

Историкът се поколеба. Трябваше ли да тръгва по този път, след като не знаеше къде ще го отведе? Инстинктът му казваше *не*. Осъзнаваше, че е възможно да каже нещо, които един вярващ би сметнал за оскърбителни, и не беше сигурен, че това е разумно. Всеки човек си има своите убеждения, кой беше той, че да ги поставя под съмнение?

Но имаше и друго. Убита бе негова приятелка и щом инспекторът, който разследваше случая, смяташе, че неговите умения и познания можеха да бъдат полезни, защо да не помогне? Освен това не можеше да забрави малката подробност, че го бяха сметнали за заподозрян. Предчувстваше, че отказът да съдейства би могъл да му създаде проблеми.

Томаш си пое дъх, затвори очи за миг като парашутист, преди да скочи в нищото, и пристъпи към онова, от което най-много се страхуваше.

— Много добре — съгласи се той. — Но нека първо да изясним нещо.

— Както кажете.

Томаш се взря в небесносините очи на Валентина, сякаш искаше да проникне в съзнанието ѝ и да разбере какво я вълнува.

— Предполагам, че сте християнка.

Инспекторката от Криминалната полиция кимна леко и издърпа изпод яката на ризата си тънка сребърна верижка.

— Католичка — отвърна тя, като показва малък кръст, който висете на верижката. — Все пак съм италианка, нали?

— В такъв случай има нещо, което трябва да разберете — започна уверено той и постави ръка на гърдите си. — Аз съм историк. В своите изследвания историците не се ръководят от религиозната вяра, техните заключения се основават на доказателства: археологически находки или текстове. В случая с Новия завет говорим изцяло за ръкописи. Те са много важен източник на информация за това какво точно се е случило по времето, когато е живял Исус. Затова трябва да се ползват предпазливо. Историкът трябва да е наясно с

намеренията и обстоятелствата около автора на текста, за да открие нещата между редовете. Например, ако в статия във вестник „Правда“^[1] от времето на Съветския съюз прочетем, че справедливостта е победила в процеса срещу някакъв империалистически слуга, който поставял под съмнение революцията, ще трябва да игнорираме цялата идеологическа реторика и да схванем информацията, скрита в новината: бил е екзекутиран човек, който се е опълчил на комунистическия режим. Нали?

Погледът на Валентина стана студен.

— Нима сравнявате християнството с комунизма?

— Разбира се, че не — побърза да обясни той. — Просто казвам, че текстът изразява целта на своя автор и условията, в които е живял, затова историкът трябва да ги има предвид, докато чете. Авторите на евангелията не са искали чисто и просто да разкажат за живота на Исус. Намерението им е било да го прославят и да внушат на другите, че той е месия. Това е нещо, което историкът не може да подмине. Разбирате ли?

Италианката кимна.

— Естествено, не съм глупава — отвърна тя. — Същото правят и следователите, нали? Когато изслушваме свидетел, ние интерпретираме казаното в зависимост от ситуацията, в която се намира, и неговите намерения. Не всички негови твърдения трябва да се приемат буквално. Това е очевидно.

— Абсолютно! — възкликна Томаш, доволен, че го е разбрала. — Същото се случва и с нас, историците. Ние сме нещо като следователи на миналото. Но трябва да знаете, че когато изучаваме велика историческа личност, понякога откриваме неща, които нейните верни почитатели не биха искали да узнаят. Неща, които могат да бъдат... неприятни, разбирате ли? Но са самата истина.

Той направи пауза, за да се увери, че Валентина е обмислила думите му.

— И какво? — нетърпеливо попита тя.

— Искам да знам дали ще ме изслушате, знаейки, че ще кажа някои неща за Исус и Библията, които могат дълбоко да засегнат вашите религиозни убеждения. Не искам да ми се сърдите за всяка тайна, която ви открия. Ако ще е така, по-добре да не казвам нищо.

— Тези тайни, които ще ми разкриете... сигурен ли сте, че са истина?

Томаш кимна утвърдително.

— Доколкото е възможно да се определи, да. — Усмихна се невесело. — Да ги наречем неудобни истини.

— Тогава ви стискам палци.

Историкът предпазливо се взря в нея, сякаш се съмняваше в искрените думи, които току-що бе чул.

— Сигурна ли сте? Няма ли да ме затворите накрая?

Този въпрос магически разтопи студенината по лицето на Валентина.

— Не знаех, че се страхувате от жени — усмихна се тя.

Томаш се засмя.

— Само от красивите.

— Нима? Само комплименти ни липсваха — укори го италианката и се изчерви. Без да изчака репликата му, Валентина отново постави ръка върху *Codex Vaticanus*, връщайки го на въпроса. — Е, кажете ми. Какви грешки има в Библията?

Историкът ѝ направи знак да седне и се настани до масата за четене, точно до прочутия кодекс от IV век. Забарабани с пръсти по лакираното дърво на масата, докато обмисляше как да започне. Имаше толкова неща за казване, че му беше трудно да набележи сценария на разговора.

Накрая вдигна поглед и се взря в нея.

— Каква е причината да станете християнка?

Въпросът изненада инспекторката.

— Е... — запъна се италианката, — това е въпрос на... Родителите ми са католици, отгледана съм в такава среда и... и също съм католичка. Защо питате?

— Казвате, че сте християнка само заради семейната традиция?

— Не... искам да кажа... разбира се, че традицията е изиграла своята роля. Но аз вярвам в християнските ценности, вярвам, че се учим от Исус. Ето това ме прави християнка.

— И кои уроци на Исус цените най-много?

— Любовта и прошката, несъмнено.

Томаш се загледа в *Codex Vaticanus* — мълчалив свидетел на този разговор.

— Разкажете ми епизод от Новия завет, който според вас е емблематичен по отношение на тези уроци.

— Притчата за жената, уловена в прелюбодейство — каза Валентина, без да се колебае. — Баба ми много ми говореше за тази история, беше любимата ѝ притча. Предполагам, че я знаете.

— Кой не я знае? Като изключим разказите за раждането и разпъването на Исус, това е най-популярната част от Новия завет. — Томаш се подпря на масата, сякаш се приготвяше да гледа представление. — Но кажете, какво знаете за случая с прелюбодейката?

Това приканване отново смути италианката.

— Мисля, че знам онова, което знаят всички — отвърна тя. — Според юдейския закон прелюбодейците трябвало да бъдат пребивани с камъни до смърт, пали? Случило се така, че веднъж фарисеите завели при Исус жена, хваната в изневяра. Искали да проверят дали Исус спазва божия закон. Те му припомнили, че законът, предаден на Мойсей от бог, предвижда убийство за прелюбодеяние...

— Така пише в Библията — прекъсна я Томаш. — В *Левит*, 20:10, господ казва на Мойсей: „Ако някой прелюбодейства с омъжена жена, ако някой прелюбодейства с жената на ближния си, да бъдат умъртвени и прелюбодеецът, и прелюбодейката“.

— Така е — съгласи се Валентина. — Фарисеите, разбира се, са знаели тази божа заповед, но първо искали да чуят какво ще каже Исус. Дали трябвало да я убият с камъни, както изисквал законът, или да ѝ простят, както проповядвал Исус? Този въпрос очевидно бил капан, тъй като ако им кажел да я убият, Исус щял да отрече всичко, което проповядвал за любовта и опрощението. Но ако я пощадял, щял да наруши божия закон. Какво е трябвало да направи?

— Всеки знае отговора на тази дилема — усмихна се историкът. — Без да вдига глава и докато си драскал нещо в пясъка, Исус им казал да хвърли камък онзи, който не бил извършил нито един грях. Фарисеите се смутили, защото явно всички имали грехове, макар и малки, и си тръгнали, оставяйки грешницата с Исус. Щом останали сами, Исус я отпратил с думите: „Иди си и недей вече грешни“.

Очите на Валентина сияеха.

— Прекрасно, нали? — попита тя. — Само с едно изречение Исус попречил на приложението на един жесток закон, без да го

отменя. Не е ли гениално?

— Великолепна история — съгласи се Томаш. — Има драма, има конфликт, има трагедия и в кулминационния момент, когато напрежението достига своя връх и Исус и грешницата изглеждат загубени — тя обречена на пребиване с камъни до смърт, той — на поругание от фарисеите, — разказът ни предлага изненадваща и красива развръзка, изпълнена е човечност, състрадание, милосърдие и любов. Достатъчно е да си чувал само този епизод от библията, за да осъзнаеш величието на Исус и неговото учение. — Томаш направи гримаса и вдигна пръст, прекъсвайки по този начин потока на собствените си думи. — Има само един малък проблем.

— Проблем? Какъв проблем?

Историкът подпря лакти на масата, отпусна брадичката си върху сключените пръсти и настоятелно се взря в събеседничката си.

— Това никога не се е случвало.

— Моля?

Томаш въздъхна.

— Притчата за грешницата, уловена в прелюбодейство, е измислена.

[1] Официален вестник на Комунистическата партия в СССР между 1918 и 1991 година. Вестникът се издава и днес. — Б.пр. ↑

VII

Оскъдното нощно осветление придаваше на стените на Дъблинския замък фантазмагоричен вид, сякаш колоните бяха стражи, които бдяха над колос, заспал наред града. Гъста мъгла обгръщаше квартала като плътен воал, спуснат от нощта, и около уличните лампи се образуваше ореол от жълта светлина, която хвърляше странни сенки върху тротоарите и тухлените фасади на сградите.

Сикариус изчака таксито да се отдалечи и внимателно огледа улиците около замъка. Скоро разбра, че няма да намери *Chester Beatty Library* толкова лесно, колкото си беше представял. Погледна картата, където всичко изглеждаше ясно, но реалните улици му се струваха различни и това го объркваше. Натъкна се на указателни табели, които го изведоха до *Dubh Linn Gardens*^[1], а сетне и до входа на библиотеката.

Сградата го разочарова. Очакваше да види внушителна фасада, съответстваща на безценните съкровища, които се съхраняваха в нея, но се озова пред нещо съвсем различно. За историческото обкръжение, в което се намираше, *Chester Beatty Library* се помещаваше в изненадващо модерна сграда до осемвековната *Clock Tower Building*^[2].

Сикариус наблюдава известно време стъклената входна врата и пространството наоколо. Забеляза само един бездомник в градината, заспал с бутилка уиски до него, но той не представляваше заплаха. След като се увери, че няма кой да му попречи, той предпазливо се приближи.

Вратата беше заключена, което беше нормално за този среднощен час, но новодошлият забеляза, че вътре свети. Разбира се, трябваше да има поне един пазач. Може би повече от един. Важното е, както би казал Учителят, че посетителят е там.

Целта.

Сикариус залепи лице до стъклената врата. Забеляза един пазач, който дремеше зад кръгообразен плот на рецепция. Разгледа алармената инсталация, монтирана вътре. Осъзна, че няма да му е

лесно да влезе. Друго би било, ако можеше да разчита на помощта на съучастник, както бе във Ватикана, благодарение на контактите на Учителя, но в Дъблин трябваше да действа на свой риск. Отново започна да изучава алармената инсталация. Имаше мигащи червени светлини и видеокамери, разположени на ключови места по стените. Без помощ или своевременно планиране бе почти невъзможно да проникне вътре, без да бъде забелязан. Трябваше да импровизира.

Тъй като достъпът през главния вход беше възпрепятстван, Сикариус обмисли възможността да влезе през някой от прозорците. Бяха разположени малко високо, но на пръв поглед му се сториха достъпни. Огледа ги откъм улицата и тръгна към тях, но впоследствие размисли и отново реши, че без подготовка рискът да забележат проникването му беше значителен.

Окончателно убеден, че обстоятелствата не предвещават успех на начинанието му, той реши да не влиза в *Chester Beatty Library*. Вместо това потърси закътано място в близост до входа на сградата и се установи там; мястото му се струваше идеално — беше скрит от всякакви любопитни погледи.

Надяна черни ръкавици и довърши подготовката. След това натисна ключалката на малкото черно кожено куфарче, която се отвори с тихо изщракване. В него цареше непрогледен мрак, но внезапно във вътрешността просветна ярък лъч, като блясък на диамант — фаровете на преминаващ автомобил се бяха отразили в кристално излъсканото острие.

Той внимателно извади сиката и усети хилядолетната ѝ тежест. Беше великолепна. След това хвърли поглед към входа на библиотеката и състави план за действие. За да го приведе в действие, обектът само трябваше да даде признаци на живот. Той щеше да се погрижи да ги превърне в признаци на смъртта.

[1] Дъблинските градини (англ.) — една от забележителностите на Дъблин; намира се до Дъблинския замък, срещу библиотеката „Честър Бийти“. — Б.п. ↑

[2] Часовниковата кула (англ.). — Б.п. ↑

VIII

— Измислена?

Лицето на Валентина се сгърчи от изненада и възмущение; притчата за прелюбодейката бе любимата ѝ библейска история от години и онова, което току-що чу, я шокира.

Томаш забеляза удивлението ѝ и си пое дъх; ненавиждаше моментите, когато трябваше да съобщи тази новина.

— Опасявам се, че е така.

Италианката се взираше в лицето на историка в търсене на знак, че това е само една неуместна шега. Не го намери.

— Как така измислена? — попита тя с дълбоко недоверие. — Вижте, не е достатъчно просто да изречете подобно нещо, за да ви повярвам. Трябва да го докажете! — Тя удари с длан по масата. — Да го докажете, разбрахте ли?

Португалският учен сведе поглед към ръкописа, който лежеше спокойно на масата, сякаш *Codex Vaticanus* можеше да му помогне да укроти гнева на инспекторката.

— Щом искате доказателство, ще трябва преди това да разберете някои неща — каза той тихо. — Да започнем със следния въпрос: колко текста от I век, които разказват за живота на Исус, съществуват днес?

— Много, разбира се! — възкликна Валентина. — Исус с най-важният човек за последните две хиляди години, нали? Не е възможно да се пренебрегва...

— Кои са тези текстове?

— Всички онези неща, написани от римляните.

— Кои неща?

Инспекторката се смути.

— Ами... откъде да знам? Вие сте историкът.

Томаш направи кръгче с палеца и показалеца си и го показа демонстративно на събеседницата си:

— Нула.

— Моля?

— Няма нито един текст от I век, който да разказва за живота на Исус. Няма ръкописи, няма административни документи, свидетелство за раждане или смъртен акт, археологически находки, следи от живота му или криптографски материали. Нищо. Знаете ли колко неща са казали римляните от I век за Исус? — Той отново сви пръстите си в кръг: — Абсолютна нула.

— Не може да бъде.

— Първото римско свидетелство за Исус се появява чак през II век в писмо от Плиний Млади^[1] до император Траян, в което се споменава за християнска секта. В писмото се казва, че те „почитат Христос като бог“. Преди появата на Плиний мълчанието е пълно. Всъщност съществува и един еврейски автор — Йосиф^[2], който в своята история на евреите, написана през 90 г., бегло споменава Исус. Няма друго. Това означава, че единствените източници за живота на Исус, с които разполагаме, са християнски.

— Нямах представа!

Историкът спря погледа си върху *Codex Vaticanus*.

— А знаете ли от какви текстове е съставен Новият завет?

Валентина се запита дали събеседникът ѝ не сменя темата. Тя се беше усъмнила в думите му и трябваше да положи усилие да овладее емоциите си и да се опита да му съдейства. Пое дълбоко дъх и потърси отговор на въпроса.

— Всъщност никога не съм се замисляла особено над това — призна тя със замислено изражение. — Да видим. Това са четирите евангелия: на Матей, Марко, Лука и Йоан. — Поколеба се. — Мисля, че има още нещо, нали?

— Така е — засмя се Томаш. — Истината е, че най-старите текстове от Новия завет не са евангелията. Това са епистолиите^[3] на апостол Павел.

— Наистина ли?

— Да, Посланията на апостол Павел — потвърди португалецът, изяснявайки значението на думата. — Вижте, за да разберете как са възникнали текстовете от Новия завет, е необходимо да знаете, че за първите християни Библията е включвала само Стария завет. Проблемът бил тълкуването на Светото писание в съответствие с проповедите на Исус, тъй като различните групи от последователи

избирали различни, понякога дори противоположни пътища и винаги се обръщали към Месията, за да оправдае позициите им. Водач на една от тези групи бил Павел, евреин, който бил много активен в разгласяването на словото на Исус и който по тази причина пътувал до далечни градове из цялото Източно Средиземноморие, за да покръства езичници. Говорел им, че трябва да почитат само еврейския бог и че Исус е умрял за греховете на света и скоро ще се върне за деня на Страшния съд. Случило се така, че докато пътувал, понякога до него достигали новини, че братята от някоя църковна общност, основана от него, се придържат към теология, която той не приемал, че поведението им било неморално и други подобни проблеми. За да върне вярващите в пътя, който смятал за правилен, Павел им написал „послания“, в които ги укорявал за това, че са се отклонили от верния път, и ги увещавал да следват правилната посока. Първото от съхранените писма било изпратено до общност в Солун. Нарича се Първо послание до Солуняните, съдържа четиридесет и девет глави и е написано не по-късно от двадесет години след смъртта на Исус. Има писмо адресирано до братята в Рим — Послание до Римляните: две писма до общността в Коринт — Първо и Второ послание до Коринтяните, и така нататък! Важно е да се разбере, че тези послания съвсем не са предназначени да се превърнат в „свещени“ текстове — те са просто писма.

— Нещо като имейлите, които си разменяме днес?

Томаш се разсмя.

— Да, приличат на тях, само че са се предавали с малко по-бавна поща — пошегува се той. — По онова време повечето хора били неграмотни, затова тези послания били четени на глас пред цялата общност. Самият Павел завършва своето Първо послание до Солуняните с думите: „Да прочетете това послание на всички свети братя“, което показва, че това било редовна практика. С времето, след появата на копия и много четения на глас, тези писма започнали да се смятат за образец и по някакъв начин се превърнали в обединяващо звено на всички общности от последователи. Новият завет съдържа двадесет и едно послания — освен тези на апостол Павел включва и посланията на апостолите Петър, Яков, Йоан и Юда, макар че съществуват сведения и за множество други, които не са се запазили.

Валентина хвърли любопитен поглед към *Codex Vaticanus*, сякаш беше оригиналната Библия.

— Ами евангелията? И те ли са съставени от писма?

— Историята на евангелията е различна. — Томаш посочи изящното сребърното кръстче, което италианката носеше на шията си. — Започва с разпъването на Исус. От страх да не бъдат убити от римляните, неговите последователи избягали и се укрили. След това се случила историята с възкресението и започнали да говорят, че скоро Исус щял да се върне на земята за деня на Страшния съд. Затова се установили в Йерусалим и зачакали. Докато чакали, започнали да разказват истории за Исус.

— А! — възкликна инспекторката. — И така били написани евангелията.

— Не, нищо подобно. Апостолите смятали завръщането на Исус за абсолютно сигурно и не виждали и най-малката причина да пишат за това. Защо да го правят? Исус щял да се завърне скоро! Освен това е важно да припомним, че първите последователи на Христос били бедни и необразовани хора. Естествено, неграмотни. Как щели да публикуват написаното? Затова пък съществували отделни истории, които изследователите наричат устни перикопи^[4].

— По този начин ли са се запазили разказите за живота на Исус?

— Да, но последователите не са си поставяли за цел да ги запазят — настоя Томаш. — Не забравяйте, че според тях Исус всеки момент щял да се върне. Те разказвали тези истории само за да дадат примери за решение на новите проблеми, които възниквали междуременно. Този детайл е важен, защото показва, че разказвачите извличали историите от техния контексти ги поставяли в нов контекст, като неусетно и несъзнателно променяли смисъла им. А когато първите последователи започнали да остаряват и умират, без да дочакат завръщането на Исус, станало ясно, че перикопите трябва да бъдат записани, за да могат да бъдат четени на глас в различните общности, тъй като се опасявали да не избледнее споменът за събитията. Тогава перикопите били записвани на папирусови свитъци и представяни извън техния контекст. А Исус не се връщал. След това се стигнало до извода, че за да постигнат по-голямо въздействие върху вярващите, перикопите биха могли да се поставят в определен ред и да се разделят на групи: едни разказвали за чудесата, други — за

изгонването на зли духове, трети съдържали нравствените поучения. Следващата стъпка била тези групи да се обединят в по-пространни разкази, които наричаме протоевангелия и които разказват завършена история. Тези протоевангелия накрая били събрани в едно-единствено повествование и от тях произлезли...

— Четирите евангелия — завърши Валентина с усмивка. — Невероятно!

Томаш се намръщи.

— Всъщност били повече от четири — поправи я той. — Формирали се десетки евангелия.

— Десетки?

— Повече от тридесет. Първите познати текстове са Евангелие от Марко и Източникът Q^[5], изгубено евангелие, за съществуването, на което научаваме от другите две евангелия — тези от Матей и Лука, които, изглежда, са ползвали един и същ източник — Източника Q.

— Q? — повтори учудена Валентина. — Що за име?

— Идва от *Quelle*, немската дума за източник. Има и други източници, например М, използван само от Матей, или източника L, цитати, от които са намерени само в Евангелие от Лука.

— Всички ли са изгубени?

— Да — отвърна историкът. — След това се появили още евангелия, като това на Йоан, Петър, Мария, Яков, Филип, Мария Магдалина, Юда Тома, Юда Искаротски, на Тома... десетки евангелия.

— Признавам, че съм чела нещо за това — отбеляза италианката. — Но не знам какво се е случило с тези евангелия.

— По-късно били отхвърлени.

— Да, но защо?

Добър въпрос, помисли си историкът.

— Знаете ли, всъщност нито едно от евангелията не представлява просто хроника от събития — обясни той. — Те са теологично ориентирани възстановки.

— Какво искате да кажете?

— Просто е. Всяко евангелие представя специфична теология — поясни той, избягвайки да навлиза в полемични детайли, за да не предизвика отново гнева на италианката. — Всичко това поставило началото на неразбирателство между вярващите, както може би

предполагате. Някои евангелия представяли Исус като човек, други като бог, а трети дори като бог в човешки образ. В някои пише, че Исус посвещавал в учението си само избрани, в други — че никога не е умирал. Едни текстове защитавали теорията за съществуването на един-единствен бог, други посочвали трима богове, дори дванадесет или тридесет...

— *Madonna!* Каква бъркотия!

Томаш беше съгласен с нея.

— Всъщност никой не разбирал другия — каза той. — Формирали се няколко доминиращи групи последователи на Исус, всяка от които има своите евангелия. Ебионитите например са юдеи, за които Исус бил просто един равин, избран от бог за това, че бил почтен човек, който познавал Закона, предаден на Мойсей. Има свидетелства, че Петър и Яков, брат на Исус, са били приемани за предшественици на това течение. След това се появили последователите на апостол Павел, които се застъпвали за универсалния характер на учението и разпространението му сред езичниците. Те вярвали в божествената природа на Исус. Според тях спасението било във вярата в неговото възкресение, а не в спазването на Закона. Гностиците на свой ред смятали, че у Исус се е въплътил еон (духовна сила) — Христос, и че някои човешки същества притежават божествена искра, която могат да разпалят, ако имат досег с тайно познание. И накрая докетите, които твърдели, че Исус е космическо същество, което само наподобява човек. Той дори не изпитвал глад или нужда от сън, само се преструвал, че изпитва.

Валентина описа широка дъга с ръка, с която сочеше Ватиканската библиотека и всичко наоколо.

— Кое от всички тези течения е нашето?

Томаш се усмихна.

— Нашето? Имате предвид църквата днес?

— Да.

— Християните в Рим — заяви той. — Тяхната организация е била най-ефективна, техните конгрегации имали йерархия и структура. Така възникнали църквите. Другите групи не били толкова добре организирани. Освен това имали предимство поради утвърждаването на последователите на апостол Павел сред езичниците. Йерусалим запазил водещата си роля известно време, но през 70 година римляните

опустошили града и той престанал да бъде най-важният християнски център. Кой го е заменил според вас?

Италианката вдигна рамене.

— Нямам представа.

Историкът посочи надолу.

— Рим, естествено! Нали Рим е бил столица на империята? Нали всички пътища водели към Рим? Нима днес Римокатолическата църква не се счита за най-влиятелна? Кой би могъл да управлява християнството по-добре, ако не християните в столицата на империята? Те били в изгодна ситуация, която им позволила да добият надмощие. И те се възползвали от позициите си. С времето отхвърлили евангелията на някои общности, като ги обявили за еретични и признавали само текстовете, които според тях били автентични. Техните възгледи имали изключително силно влияние, защото тези християни били добре организирани, със строги йерархически структури, оглавявани от епископи, което улеснявало разпределението на функциите. Освен това били по-заможни и давали инструкции от столицата на империята. Евангелията, които били заклеймени като еретични, не били преписвани и постепенно доминиращата доктрина се установила на основата на четирите евангелистски текста, възприети от римляните: евангелията от Матей, Марко, Лука и — макар и с известна съпротива в началото — Евангелието от Йоан.

— И по този начин евангелията се присъединили към посланията като отправни текстове?

— Точно така. И някои от тези текстове, като Евангелие от Матей и Първото послание на свети апостол Павел до Тимотея, поставяли словата на Исус редом със Свещените писания, разбирате ли? По този начин внушавали, че имат същото значение, което се отдавало на Стария завет, а това е съществена промяна в теологията. Думите на Исус наравно с Писанието?... — каза Томаш с театрална гримаса и продължи: — И още нещо, във Второто съборно послание на свети апостол Петър се съдържа критика към „невежите и неукрепналите“, които изопачават Посланията на апостол Павел, „както и другите Писания“. Тоест Посланията на Павел тук са издигнати до стойността на Писанията! Оттук до приемането им за канонични текстове, както навярно предполагате, остава само една крачка.

— Кога се е случило?

— Канонът бил установен няколко години след като Константин приел християнството — каза Томаш, сочейки Ватиканския кодекс. — Горедолу по времето, когато този кодекс е бил съставен, през IV век. Тогава се взело решение новото Свещено писание да бъде съставено от двадесет и седем текста: евангелията от Лука, Марк, Матей и Йоан, които разказват за живота на Исус; хрониката за живота на апостолите, наречена Деяния на светите апостоли, и писмата, написани от самите апостоли. И завършва с Откровение на Йоан.

Италианката подпря брадичката си с ръка и се замисли.

— Може би сред текстовете, отхвърлени като еретични, има и автентични — отбеляза тя след минута. — Откъде знаем, че само четирите канонизирани евангелия са исторически достоверни?

— Основателен въпрос — съгласи се Томаш. — Но изследователите са стигнали до някакъв консенсус по този въпрос; те смятат, че изборът като цяло е добър. Еретичните текстове, които днес наричаме апокрифи, са прекалено фантастични. Един от тях разказва как Исус като малко момче убива други деца с магия, представете си. В друг кръстът, на който бил разпънат Исус, говори с човешки глас. Разбирате ли? Говорещ кръст! В Рим не вярвали на фантазии и постепенно отхвърлили тези текстове. Знаете ли кой от апокрифите може би съдържа достоверна информация?

— Не.

— Евангелие от Тома — каза историкът. — Учените са знаели за съществуването на това евангелие, но са го смятали за изгубено. През 1945 година в Наг Хамади^[6]. Египет, била открита сбирка от апокрифни ръкописи, сред които се намирало и Евангелието от Тома. Откритието било посрещнато с голямо вълнение, както може да се очаква, но вълнението достигнало кулминацията си, след като се запознали със съдържанието му.

Думите събудиха любопитството на инспекторката.

— Наистина ли? И какво пише в него?

— Това е много интересен ръкопис, защото в него няма нито един разказ. Нищо. Текстът се ограничава с цитирането на сто и четиринадесет поучения на Исус, голяма част от които присъстват в четирите канонични евангелия. Други не се споменават в източниците, но може да са *аграф*^[7] — автентични, но неканонични цитати. Според някои учени цитатите в Евангелие от Тома са много по-близки

до действително произнесените думи от Исус от тези в каноничните евангелия. Затова някои го наричат Петото евангелие.

— Щом е така, защо е било изключено от канона?

— Защото някои от поученията в него могат да бъдат изтълкувани като гностични — обясни Томаш. — Нещо, което ортодоксалните християни в Рим се стараели да избягват. Но Евангелие от Тома е документ, съдържащ историческа информация, която може да бъде твърде съществена, въпреки че по този въпрос учените са на различни мнения. Така или иначе откриването на ръкописа засилило старото подозрение, че източникът Q — изгубеният ръкопис, от който са черпили информация Матей и Лука, е също текст, съставен само от поучения.

Валентина поклати глава в знак на съгласие и каза:

— Всичко това е много интересно. Но какво всъщност целите?

Историкът изправи рамене и насочи вниманието си към пълните с книги рафтове на Ватиканската апостолическа библиотека.

— Искам да стигна до следния въпрос — каза той, обръщайки се към събеседничката си. — Къде са оригиналите на каноничните текстове, от които е съставен Новият завет?

Сините очи на инспекторката от Криминалната полиция с почти инстинктивно движение проследиха Томаш във визуалната му разходка из *Sala Consultazioni Manoscritli*.

— Ами... тук, във Ватикана. Може би точно в тази библиотека. — Тя усети изпитателния поглед на събеседника си и се разколеба. — Не са ли тук?

Томаш поклати глава.

— Не — лаконично каза той. — Няма оригинали.

— Моля?

— Не съществуват оригинали на текстовете от Новия завет.

[1] Плиний Млади — Гай Плиний Цецилий Секунд (прибл. 61–13 г. пр.Хр.) — древноримски политически деятел и писател, автор на енциклопедическата „Естествена история“. — Б.пр. ↑

[2] Йосиф Флавий (ок. 37–95 г.) — еврейски историк и писател, автор на „Юдейски древности“, „История на юдейската война“ и др. — Б.пр. ↑

[3] Писма, послания (гр.). — Б.р. ↑

[4] Откъс или съвкупност от фрагменти от текст, обединени по смисъл, сюжет или богословска идея. — Б.р. ↑

[5] Познат и като документа Q или само Q, тъй като абривиатурата му идва от немската дума *quelle* — източник. Хипотетичен източник, използван при съставянето на евангелията на Лука и Матей. Определя се като „общ“ текстов материал, намерен в евангелията от Лука и Матей, но не и в това на Марко. Предполага се, че този текст е съдържал цитати и проповеди на Исус Христос. — Б.пр. ↑

[6] Град в Египет, разположен на западния бряг на река Нил. — Б.пр. ↑

[7] Буквално „незаписани“ (старогр.) — изрази, приписвани на Исус Христос, които не са отразени в четирите, канонични евангелия. — Б.пр. ↑

IX

Изследването на ръкопис на монитора беше трудна задача, която би могла да измъчи всеки, но да вършиш това призори, се оказа истинска лудост. Александър Шварц потърка уморените си, зачервени очи и изправи гръбнак, усещайки болка в ставите. Беше стоял в една и съща поза доста време, като раздвояваше вниманието си между монитора и бележника със записки.

— Стига толкова — прошепна той, усещайки клепачите си натезали. — Не мога повече.

Затвори файла с ръкописа и изключи компютъра. Огледа пустата зала, потънала в мрак; сенките се съгъстваха на метри от работното място, осветявано от лампата над него. Александър хвърли поглед към рецепцията в дъното, където лампионът също светеше. Искаше да повика служителя на библиотеката, който остана с него през нощта, но не го видя. Навярно бе отишъл до тоалетната.

Прибра разхвърляните листи и бележника, глътна набързо останалото студено кафе в пластмасовата чашка и се изправи. Понечи да направи крачка и залитна, явно тялото му беше сковано от продължителното седене зад масичката. След няколко крачки походката му се нормализира, макар че продължаваше да усеща смътна болка в мускулите. Стигна до рецепцията и се огледа. От младежа нямаше и следа.

— Къде ли се е дянало това момче? — промърмори той.

Надникна в тоалетната, но не го видя. Реши, че е отишъл да си вземе нещо за пиене, и отиде до кафе машината, но не зърна жива душа.

— Хей — извика той. — Ало?

Никой не отговори. *Chester Beatty Library* се помещаваше в сграда с модерна архитектура. Нощем с тъмните зали и оскъдната светлина, която рисуваше странни сенки по пода и стени те, в библиотеката се възцаряваше неподозирано зловеща атмосфера. И най-

лошото бе, че тази потискаща атмосфера въздействаше и на самия него.

— Ехо? Има ли някой?

Гласът му отекна из залата и замря. Служителят определено беше изчезнал. Александър реши да не чака повече и се измъкна в коридора. Проблемът беше, че останалата част от етажa тънеше в мрак, а той не знаеше къде се намира ключът за лампата. Тръгна бавно, опипвайки стените, като по-скоро си представяше, отколкото виждаше пътя. Мракът му въздействаше и скоро усети, че губи контрол. Тръпки на страх полазиха кожата му.

— Но това е нелепо... — каза си той в опит да се успокои. — Трябва само да намеря изхода, това е.

В мрака всичко беше невероятно трудно. Придвижи се внимателно и сви зад ъгъла. В същия миг забеляза един силует, обкръжен от мъждив ореол от светлина, и си даде сметка, че не беше сам в коридора.

— Кой е там? — уплашено попита той.

Дочу нечие дишане.

— Аз съм.

— Кой си ти?

Александър се опита да различи чертите на човека, който се приближаваше към него в тъмнината, но не успя. Трябваше му светлина. В този момент се чувстваше ужасяващо уязвим.

— Аз.

Силуетът изникна пред Александър, който загуби ума и дума. Чу се щракване и коридорът се изпълни със светлина. Пред него стоеше момче с рошава коса и сини очи, обкръжени от тъмни кръгове.

Служителят на библиотеката.

— А! — възкликна облекчено Александър. — Къде изчезнахте, по дяволите?

Момчето вдигна ръка и показа мобилния си телефон.

— Говорих с гаджето си — отвърна той. — Излязох от залата, за да не ви преча.

Служителят погледна към дъното на коридора.

— Свършихте ли си работата?

— Да, разбира се. Изключих компютъра и всичко друго. Много съм изморен. — Той отвори уста и се прозя, сякаш да подсили ефекта

на думите си. — Как се излиза от тук?

Младежът посочи към другия край на коридора.

— Оттук, минавате покрай галериите и слизате по стълбите. Понататък вече знаете, нали?

Александър се сбогува и тръгна в указаната посока. Мина покрай една галерия и хвърли съзерцателен поглед към съкровищата, които се намираха в нея — старинните ръкописи. Тук бяха оригиналите на ръкописа, чието компютърно копие беше проучвал, но имаше и други ценни документи като част от ръкописите от Мъртво море, прекрасни илюстрирани копия на Корана и стари будистки и индуистки текстове. Беше ги наблюдавал хиляди пъти, но винаги когато минаваше покрай тази галерия, усещаше особено вълнение. Как е възможно толкова редки документи да попаднат в частна колекция?

В следващата галерия бяха изложени други богатства, като китайски плочки от жад^[1], японски инро^[2], красиви монголски картини и великолепни персийски миниатюри. Неща, които радваха окото, но според Александър не бяха толкова ценни и интересни, колкото находките, пазени в галерията на ръкописите.

Той слезе по стълбите и се озова в модерното фоайе. Стъпките му събудиха дремещия нощен пазач, който излезе иззад плота на рецепцията и отиде да отключи вратата.

— Лека нощ, сър! — сбогува се почитателно той.

Александър отвърна на пожеланието и се гмурна в студения въздух на улицата. Беше изморен, но доволен от свършената работа. Разследването напредваше бързо. Трябваше му само още един ден проучвания в библиотеката, за да изпълни задачата, която го бе довела в Дъблин. Той вървеше към хотела, но беше изключително въодушевен и мотивиран и знаеше, че няма да издържи дълго далеч от ръкописите, които го омагьосваха. След като се събуди и закуси, щеше незабавно да се върне в *Chester Beatty Library*. Трябваше само да...

В този миг почувства нечие присъствие зад гърба си.

[1] Общо наименование за два отделни камъка със сходни характеристики — жадеит и нефрит. — Б.пр. ↑

[2] Малка кутия за предмети, носена на кръста посредством връв, пришита на дрехата. Произходът ѝ най-вероятно е китайски, но през XVI в. става част от традиционния мъжки японски костюм.

Кутийката най-често се използвала за съхранение на печати, лекарства или тютюн. — Б.пр. [↑](#)

Х

Codex Vaticanus внезапно отново се превърна в център на вниманието в *Sala Consultazioni Manoscritti*. Инспектор Валентина Фери вперил поглед в него, сякаш старият ръкопис беше виновен за онова, което току-що бе чула.

— Не съществуват оригинали на текстовете от Новия завет?

Томаш направи неопределен жест с ръка във въздуха:

— Никой никога не ги е виждал. Фу! — духна той, сякаш издухваше пращинки. — И ги няма!... С времето изчезнали.

— Така ли? — учуди се Валентина, посочвайки към кодекса пред нея. — И имаме само това... това копие?

— Не — каза лаконично историкът.

Валентина смръщи вежди.

— Нямаме копие?

— Не.

Италианката постави ръка върху *Codex Vaticanus*.

— А това какво е? Плод на въображението?

— Почти — отвърна Томаш и по лицето му се изписа бегла усмивка. — Вижте, не притежаваме оригинали на Новия завет, нито негови копия. Всъщност не притежаваме копие на копието, нито дори копие на копието на копието. — Той постави ръка върху ръкописа до себе си. — Първото достигнало до нас евангелие е това на Марко, написано през 70-те години на I век. *Codex Vaticanus* е един от най-старите запазени ръкописи с текстове от Новия завет, но датира едва от средата на IV век. С други думи, този кодекс е с триста години по-стар от оригинала на Евангелие от Марко, което го прави n-тото копие на копието на оригиналите, написани от авторите на познатите днес канонични текстове.

— *Madonna!* — възкликна италианката. — Нямах представа!

Томаш се облегна на креслото, без да сваля поглед от събеседницата си.

— Както навярно предполагате, това е сериозен проблем.

Валентина поклати утвърдително глава; тя беше детектив и добре знаеше колко е важен достъпът до първоизточниците.

— Как можем да бъдем сигурни, че п-тото копие е същото като оригинала?

— Бинго! — извика историкът и удари по масата. — Случвало ми се е да разкажа някаква история на приятелка, тази приятелка да я разкаже на друг човек и този друг да я разкаже на трети, който после идва и я разказва на мен. Когато историята се върна при мен, след като вече бе минала през три последователни филтъра, тя беше различна. Сега си представете какво може да се случи с една история, преписвана безброй пъти от най-различни хора, като първите от тях със сигурност не са били толкова квалифицирани, просто любители. Какви ли промени е претърпяла?

— Всякакви, предполагам.

Португалският учен отново насочи вниманието си към страницата, на която беше отворен Ватиканският кодекс.

— Ето защо страничната бележка на преписвача, който упреква този преди него, е толкова важна. Тъкмо тази бележка е търсила Патрисия — каза той, посочвайки драскулките отстриани: — „Невежи глупецо! Остави старото слово на мира, не го променяй!“ И то само защото някой е заменил *phanerón* с *pherón*. — Професорът внимателно разлисти кодекса. — И това не е единственият случай в *Codex Vaticanus*. Вижте какво пише в Евангелие от Йоан. — Историкът взе евангелието и потърси стиха. — Йоан, 17:15. Ето го. Исус се моли на господ за хората. — Текстът беше на гръцки, но Томаш го преведе. — *Не се моля да ги опазиш от злото.* — Историкът вдигна поглед и се взря изпитателно в събеседницата си. — Не се моля да ги опазиш от злото. Нима Исус е помолил бог да остави злото да тормози човечеството? Какво според вас означава това?

Валентина отвърна с недоумяващ поглед.

— Не разбирам.

Томаш почука с пръст върху стария пергамент.

— Това е грешка на преписвача! — възкликна той. — Оригиналната фраза е: „Не се моля да ги вземеш от света, но да ги опазиш от злото“. Писарят на *Codex Vaticanus* от недоглеждане пропуснал един ред и написал: „Не се моля да ги опазиш от злото“. Този тип грешка, наречена *periblepsis*, се получава, когато два реда от

един текст завършват с едни и същи думи или букви. Когато копистът преписва един ред, той се навежда към листа, за да го запише, и когато вдига поглед, вижда същата дума на следващия ред, а не на предишния, като неволно изпуска текста между двете еднакви думи. — Той направи жест към ръкописа. — И тук говорим за *Codex Vaticanus*, който се смята за едно от най-професионалните копия в Античността! Сега вероятно разбирате, че има грешки в преписите на Библията, чиито оригинални текстове са изчезнали, и разполагаме само с копие на копието на копието на копието на...

— Да, разбрах — каза нетърпеливо Валентина. — И какво? Доколкото знам, една птичка пролет не прави. Това, че сте открили няколко незначителни грешки в копията, не означава, че Новият завет е недействителен.

Томаш я изгледа изумен.

— Няколко незначителни грешки? Имате ли представа колко грешки са открити в над петте хиляди оцелели ранни преписа на Библията?

Италианката сви рамене и взе малката бутилка минерална вода, която един широкоплещест полицай ѝ донесе.

— Не знам — отвърна тя, докато развиваше капачката. — Колко? Двадесет? Тридесет грешки? И какво от това?

Махна капачката и поднесе бутилката към устата си, като изглеждаше така, сякаш не се интересуваше от отговора. Историкът се наведе напред, наблюдавайки я, докато пиеше минерална вода, и прошепна числото в ухото ѝ.

— Четиристотин хиляди.

Валентина се задави ѝ се закашля. Водата потече по брадичката ѝ и тя ос извърна на другата страна, за да предпази *Codex Vaticanus*. Избърса устата си с опакото на ръката и се взря невярващо в Томаш.

— Четиристотин хиляди грешки в Библията? Шегувате се!

Историкът кимна, за да потвърди цифрата.

— Четиристотин хиляди — повтори той. — Всъщност дори поведе.

— Но... но... не може да бъде! Повече от четиристотин хиляди грешки в Библията? Абсурд!

— Наистина, повечето от тях са несъществени — отстъпи Томаш. — Грешно преписани думи, пропуснати редове, случайни

грешки. — Той повдигна вежда. — Но има и преднамерени грешки. Неща, измислени от авторите на евангелията.

— Това е абсурдно — възрази италианката. — Как бихте могли да знаете дали нещо, написано в Новия завет, е измислено? Там ли сте били, за да го твърдите?

— Разбира се, че не съм бил там, но също като вас, детективите, ние, историците, разполагаме с методи, чрез които можем да установим истинността на фактите.

— Какви методи? За какво говорите?

— Говоря за метода на историческия анализ, който се основава на критериите за текстологичен анализ. — Томаш разпери пръстите на ръката си. — Пет критерия.

— Простете, но не виждам как е възможно само с един анализ на текст да се определи какво в него е истина или измислица. Особено когато се отнася за Библията. С колкото и критерии да си служите.

— По-добре ме изслушайте, преди да съдите — отвърна историкът. — Когато са правилно приложени, тези критерии са надеждни. Вижте, първият критерий е хронологичен. Колкото по-древен е един ръкопис, толкова по-голямо е нашето доверие в неговата точност. Защото текстът от едно по-старо копие със сигурност е претърпял по-малко промени от този в по-нов ръкопис. Вторият критерий е броят на източниците. Колкото повече независими един от друг източници твърдят едно и също нещо, толкова по-голяма е вероятността да е автентично. Но трябва да се уверим, че източниците наистина са независими. Например информация, която се среща в евангелията от Лука и Матей, не е изказана в непременно независими източници, тъй като и двамата автори цитират един и същи източник: ръкописа Q. Трети е критерият за степента на сложност. Има един латински израз: *Proclivi scriptioni praestat ardua*, или *По-трудният прочит е за предпочитане пред по-лесния*. Тоест колкото по-необичайна или трудна за разбиране е информацията, толкова по-сигурни можем да бъдем, че е автентична.

— Необичайна информация? — повтори учудено Валентина.

— Какво искате да кажете?

— Нека ви дам пример от Новия завет — предложи Томаш. — В евангелията се казва, че Исус е получил кръщение от Йоан Кръстител. Това е необичайно за християните, тъй като се е смятало, че човекът,

който кръщава, е по-извисен духовно от кръщавания. Това твърдение поставя Исус в положението на духовно по-низш от Йоан Кръстител. Как е възможно това, щом Исус е син божи? Освен това кръщението пречиства човек от греховете му. Щом Исус се е кръстил, това означава, че той също е имал грехове. Отново се питаме как може това да е истина, щом той е син божи? Епизодът с кръщението на Исус е толкова смуцаващ, че е изключително малко вероятно авторите да са го измислили. Защо да го правят, след като това поставя под съмнение съвършенството и непорочността на Исус? Затова историците смятат, че историята за кръщението на Исус от Йоан наистина се е случила. Това е исторически факт. Никой апостол не би измислил нещо толкова сложно за разбиране.

— Да, разбирам.

— Четвъртият критерий е критерият за контекста. Дали информацията, записана в едно евангелие, се вписва в контекста на епохата. И петият критерий се отнася до специфичната структура на текста или стила на писане, типичните изрази и езикови средства и дори теологическите. Ако в една част от текста се появяват думи, които не се срещат никъде другаде, тогава е много вероятно да са добавени от някой от преписваните. Но тези критерии не трябва да се прилагат сляпо. Може да се отнася за по-стар текст, но ако в него са елиминирани определени елементи, които са трудни за разбиране или звучат нереалистично в сравнение с по-късни текстове, ние оставаме с впечатление, че си имаме работа с по-несъвършено копие. С две думи — трябва да преценяваме всичко.

Италианката кимна с глава в знак на съгласие.

— Наистина детективска работа — отбеляза тя. — Но защо ми го казвате все пак?

— За да ви насоча към измислените епизоди от Новия завет. — Томаш замълча за миг, за да подсили драматизма на думите си. — Като притчата за грешницата, уловена в прелюбодейство например.

Валентина едва не подскочи на стола си.

— А, да! Обещахте да ми докажете, че историята е фалшива. Още нищо не съм видяла.

Историкът ѝ хвърли предупредителен поглед.

— Трябва да знаете, че не е само тази история. Има и други.

— Кои?

Томаш въздъхна дълбоко, внезапно се почувства изморен. Беше изгубил половин час да обяснява на инспекторката елементарни неща за библейските ръкописи. Най-трудното тепърва предстоеше. И наистина беше трудно, той го знаеше, защото засягаше основни моменти от християнската теология. Ученият забарабани с пръсти по масата за четене и когато най-сетне събра кураж да отговори на въпроса, дори не се осмели да погледне събеседничката си.

— Например разказът за възкресението на Исус.

— Разказът за... възкресението? — извика Валентина. — Какво за него?

Най-накрая срещна погледа ѝ.

— Друга измислица.

XI

Тревата на *Dubh Linn Gardens* беше влажна от ледената мъгла, но Пади Макграт вече беше безчувствен към този род неудобства. И защо да го е грижа? Беше на петдесет и две години, безработен, жена му го беше напуснала и той смяташе себе си за най-нещастния човек на света.

Изтегна се на зеления килим и вдигна високо бутилката с уиски; течността с цвят на карамел покриваше една трета от нея, което означаваше, че му остава доволно количество, за да удави спомените от ужасната година, която беше преживял.

— *Well it's all for me grog, me jolly jolly grog*^[1] — запя той тихо.
— *All for me beer and tobacco. Well I've spent all me tin with the ladies drinking gin...*^[2]

Уискито го правеше щастлив за няколко часа или поне изтриваше нещастията от паметта му; затова отпи още една глътка и отново затананика мелодията, която беше вдъхновявала много танци по време на неговата младост. Пади бе пропилял тридесет години от живота си, работейки на държавна служба. Тридесет години! Изведнъж дойде кризата, засегна банките, правителството ги финансира, отвори се бюджетен дефицит, дойде МВФ и последваха масови съкращения. Той беше повлечен от водовъртежа на уволненията на персонала и внезапно се оказа без работа.

Кой би наел човек, прехвърлил петдесетте? Чувстваше се като изоставена дрипа. Започна да полива болката с „Гинес“-а^[3] на „Мълигънс“ — пьба на ъгъла. Всяка вечер се прибираше пиян у дома. След няколко месеца жена му, оная коза с писклив глас и отровен език, го напусна и се върна в Лимърик^[4].

— Вещица! — изръмжа той. — Да изгние, разядена от собствената си отрова!

След това банката взе къщата му заради месечните вноски, които беше спрял да плаща.

— Какви лешояди са тези типове от банката — добави Пади. Вече му бе все едно дали си говори сам, или някой го слуша. — Да пукнат в същата мизерия, до която ме докараха, животни такива!

Но Пади знаеше, че този, който умира в мизерия, е той самият. Той, който беше останал без покрив над главата си и спеше на улицата. Вече четири месеца *Dubh Linn Gardens* бяха неговата постеля. Надигна глава и се огледа. Има и по-лоши места, каза си той и приглади чорлавата си коса. Градината може и да не беше най-приятното място за спане, особено през студените и влажни зимни нощи, но поне беше красива. Освен това имаше изискани съседни, като замъка и библиотеката. Които бяха и тихи, за капак. От какво всъщност се оплакваше?

Погледна едва ли не с умиление към *Chester Beatty Library*, търсейки потвърждение за добродетелите, които току-що ѝ беше приписал. Затова се учуди, когато видя, че вратата се отваря и нощният пазач изпраща един странен на вид слаб и висок мъж.

— Виж ти! Раздвижване по това време?

Чувстваше се отпаднал от алкохола и отпи още една глътка, сякаш това беше най-добрият начин да изтрезнее. След това се загледа в отдалечаващия се висок и слаб мъж. Пади възнамеряваше отново да се излегне на тревата и да потъне в обятията на съня, защото клепачите му натежаваха, но едно неочаквано движение го накара да се задържи изправен още миг.

От сенките в дъното изплува един силует и тръгна след мъжа, който току-що бе излязъл от библиотеката. Силуетът бързо и безшумно стопи преднината на мъжа и мълниеносно като хищник се хвърли върху жертвата си. Двете фигури се сляха и контурите на телата им се смесиха в тъмнината. После нападателят нададе ужасяващ писък и побягна, оставяйки тялото на мъжа, простряно на земята.

Смаян от бързото развитие и необичайността на случилото се, Пади разтри очи и погледна отново. Той се взря в мястото, където си мислеше, че се е случило нещо, и за момент реши, че е сънувал, но бързо различи проснатото на земята тяло и осъзна, че възприятията не са го излъгали.

Надигна се от тревата, олюлявайки се, и завика за помощ с пиянски глас.

[1] Всичко за мен е грог, мой хубав, хубав грог (англ.) — ирландска песен. — Б.пр. ↑

[2] Всичко за мен е бира и тютюн. Пръснах всичките си пари с момичета, които пиеха джин (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Ирландска бира, носеща името на създателя си Артур Гинес. — Б.пр. ↑

[4] Графство в Ирландия, намиращо се в провинция Мънстър. — Б.пр. ↑

XII

Красавицата с тъмнокестеняви къдрици и сини очи клатеше безспирно глава, упорито отказвайки да приеме думите, които току-що бе чула.

— Значи не само историята за прелюбодейката е измислица? — попита тя през зъби, едва сдържайки гнева, който я обземаше. — А и възкресението на Исус? Шегувате ли се с мен или какво?

Тонът ѝ беше твърде агресивен и по слепоочието ѝ се спусна миниатюрна капка пот, като сълза. Дали не сбърка, като ѝ каза, запита се Томаш. Започваше да храни сериозни съмнения относно това дали е разумно да излага исторически факти за Исус, основаващи се на доказателства, пред една ревностна католичка. Само че след като беше тръгнал по този път, вече няма връщане назад и той го знаеше. Не можеше да говори подобни неща, без да стигне до последните заключения. Беше късно да съжалява.

— Успокойте се — помоли той. — Не се ядосвайте.

— Аз съм спокойна, чувате ли? — почти извика италианката. — Не се ядосвам лесно. Не съм гневлива. Дори когато имам причина да се гневя! Дори когато слушам пълни безсмислици!

— Много се опасявам, че не са безсмислици. Това са неща, които...

— Не са ли? — прекъсна го тя. — Говорите подобни неща, без да представите и най-малкото доказателство, и какво очаквате? Да кажем амин? Или благодаря, че ни просветлихте нас, невежите? Очаквате да ви благодаря? Какво очаквате?

Погледът на Томаш стана строг.

— Очаквам да ме изслушате — отвърна изненадващо твърдо той и размаха пръст към нея. — Вие казахте, че ще ме изслушате, без да се сърдите, нали? Сега трябва да удържите на думата си.

Валентина затвори очи, прошепна неразбираема молитва на италиански, пое дълбоко дъх и отново погледна Томаш, овладяла напълно емоциите си.

— В такъв случай, говорете — отстъпи тя с изключително спокоен тон, което изненада събеседника ѝ. Такава мигновена промяна му се струваше невъзможна. — Какви доказателства ще ми представите?

Томаш я изглежда недоверчиво, като се чудеше дали е искрена, или се преструва. Усецайки колебанието му, италианката го дари с такава чаровна и ослепителна усмивка, че накара дори и него да се усмихне.

— Първото нещо, което трябва да разберете, е, че в Библията има и преднамерени грешки — започна Томаш с известна предпазливост. — Разбира се, случайните грешки са много повече. Но се опасявам, че съществуват и преднамерени.

— Доказателствата, професор Нороня.

— Да вземем втория стих от Евангелие от Марко — посочи той. — Текстът гласи:

„Както е писано у пророк Исая: «Ето, Аз изпращам пред лицето Ти Моя Ангел, който ще приготви Твоя път пред Тебе»“. Проблемът е, че авторът на евангелието е сгрешил, защото този цитат не е от Исая, а от *Изход*, 23:20. Мнозина от преписвачите са забелязали грешката и са променили текста на „Както е писано у пророците“. Това вече е сериозно несъответствие с оригиналния текст.

Валентина сви устни.

— Да, но на мен не ми се струва толкова сериозно.

— Преднамерена промяна, която не отговаря на оригинала — настоя Томаш. — И въпреки че на пръв поглед не изглежда така, тази промяна е важна. Грешката ни разкрива непознаване на теологията от страна на автора на евангелието. Премахването на грешката променя представата за качествата на автора.

Италианката леко наведе глава, обмисляйки този аргумент.

— Така да е — каза тя. — Но вие все още не сте ми представили доказателствата за измама в разказите за прелюбодейката и възкресението.

Томаш вдигна ръка, сякаш искаше да я прекъсне.

— Ще стигнем и дотам — отбеляза той, молейки за търпение. — Искам първо да добиете по-ясна представа за преднамерените грешки, които копистите са допусkali през вековете. — Посочи с поглед кодекса на масата. — Вижте какво пише в Евангелие от Матей, 24:36.

Исус предсказва края на света и казва: „А за оня ден и час никой не знае, нито небесните Ангели, нито Синът; само Моят Отец“. Този стих очевидно създава проблеми по отношение на концепцията за Светата Троица, която освен всичко друго постановява, че Исус е бог. Щом е бог, значи е вездесъщ. Но в този стих Исус признава, че не знае кога е денят и часът на Страшния съд. Как е възможно? Нима Исус не е бог? Нима не е вездесъщ? За да се отърват от този парадокс, много преписвачи премахнали израза „нито Синът“ и така разрешили проблема. — Професорът почука с показалец по масата. — Това, драга, е една типична преднамерена промяна, направена по теологични съображения. Не е невинна, нито е останала без последствия, както съм сигурен, че ще разберете.

— Нима тази промяна съществува и днес?

— Грешката била посочена и след ожесточени спорове най-достоверните преводи възстановяват оригиналния текст. По този начин те запазват парадокса и се молят вярващите да не го забележат. Но важното е да се изтъкне, че писарите не допускат само случайни грешки. Например, когато намирали дребни несъответствия при една и съща притча в различни копия, те премахвали разликите и уеднаквявали текстовете, променяйки умишлено онова, което преписвали. Стигали дотам, че включвали разкази, които не присъствали в евангелията, които преписвали. — Томаш замълча, за да придаде драматизъм на думите си. — Такъв е случаят с притчата за прелюбодейката и разказа за възкресението в Евангелие от Марко.

— Аха! — възкликна Бален гина. — Малко трудно, но най-сетне стигнахме до съществената част.

Томаш се засмя.

— Съществената част е много по-сериозна от тези две истории, повярвайте ми.

— Не знам — отговори тя. — Знам само, че вие поставихте под съмнение два основни момента от Новия завет и все още не сте ми представили нито едно доказателство!

— Искате доказателства?

— В очакване съм.

Историкът усети болка в кръста заради неудобната поза, в която седеше; изправи гръб и изпълни с въздух дробовете си, сякаш се подготвяше за гимнастически упражнения.

— Първото нещо, което трябва да имате предвид, е, че макар и много популярна, притчата за прелюбодейката се разказва от 7:53 до 8:12 от Евангелие от Йоан^[1].

Валентина ококори очи.

— *Mamma mia!* — възкликна, без да сдържа възхищението си. — Помните дори номерата на стиховете! Каква памет!

— Драга, аз съм историк — усмихна се той. — Важно е да знаете, че този епизод първоначално не е принадлежал към това евангелие. Всъщност нито към това, нито към което и да е друго. Бил е добавен в по-късните преписи.

Италианката потърка палеца о показалеца си, давайки да се разбере, че иска нещо черно на бяло.

— Доказателства?

— Много е просто — отвърна Томаш. — Притчата за прелюбодейката не присъства в най-старите преписи на Новия завет, които се смятат за най-достоверни по отношение на оригиналните текстове. Появява се в по-късни копия. Освен това стилът на изложение забележимо се отличава от останалите текстове в Евангелие от Йоан, в това число и притчите, които се намират непосредствено преди и след тази притча. И накрая, в тази история се срещат изключително голям брой думи и изрази, които не са използвани в останалата част от евангелието. Поради това в академичните среди се приема, че откъсът е бил добавен. Това е фалшификация.

Италианката смръщи вежди.

— А! — извика тя, осъзнавайки, че няма как да го обори. — Ами това? — Погледна към *Codex Vaticanus*. — Как епизодът се е озовал тук?

— Никой не знае. Възможно е да е бил вмъкнат от християнските богослови, които при споровете си с евреите по отношение на Закона изпитали смущение от правилата, установени в Левит. Тъй като не разполагали с информация, че Исус се с обявявал против заповедта за наказанието на прелюбодейците, те добавили този епизод в Евангелие от Йоан.

— Но... но са го направили просто така?

— Е, това е само хипотеза. В онези времена хората смятали определени религиозни идеи, които им хрумвали, за внушени от Светия Дух. В Евангелие от Марко, 13:11, Исус казва следното: „Кога

пък ви поведат, за да ви предават, недейте се грижи отнапред, какво ще говорите, и не обмисляйте; а което ще ви бъде внушено оня час, него и говорете; понеже не сте вие, които ще говорите, а Дух Светий“. Тоест, когато в главата им се появявала някаква богословска мисъл, те вярвали, че са направлявани от Светия Дух. Как иначе биха им хрумнали тези идеи, ако не с божествено вдъхновение? И така, добавянето на притчата за прелюбодейката, която дискредитира една божия заповед, недвусмислено установена в *Левит*, все пак било решение. — Томаш сви устни. — Друга хипотеза гласи, че някой от преписвачите е написал историята като бележка в ръкопис, позовавайки се на чут от него разказ за Исус. Десетилетия по-късно друг преписвач може да е решил, че бележката е част от текста, и да я е добавил в евангелието. Интересно е да отбележим, че в различните преписи епизодът за прелюбодейката се намира на различни места в текста: в Евангелие от Йоан веднъж е след 8:1, а в друг случай — след 21:25, в трети случай е в Евангелие от Лука, 21:38. Това донякъде потвърждава последната хипотеза. — Той вдигна рамене. — Както и да е. Важното е, че тази история е доказано фалшифицирана.

Валентина тихо подсвирна!

— Кой би помислил! — възкликна тя, поклащайки глава. Внезапно разтревожена, повдигна вежда. — А възкресението на Исус? Защо казвате, че с измислица?

Историкът внимателно разлисти *Codex Vaticanus*, в търсене на определен параграф.

— Поради същата причина — отвърна той. — В този случай говорим за Евангелието от Марко. По-точно за последните стихове. Заключителният текст на това евангелие не е много популярен, но има голямо значение при тълкуването на Библията, както след малко ще разберете. — Той отвори на последната страница от Евангелие от Марко. — Ето го.

Италианката също машинално се наведе над ръкописа, но тъй като текстът беше на гръцки, трябваше да изчака обяснението на събеседника си.

— В края Марко разказва, разбира се, за смъртта на Исус — обясни Томаш. — Той е бил разпнат на кръст, както знаете, и когато издъхнал, Йосиф Ариматейски помолил да вземе тялото му и го погребал в гробница, изсечена в скала, чийто вход запушил с един

камък. На разсъмване в неделя Мария Магдалина, Саломия и Мария Яковова слезли до гробницата, за да помажат тялото с елей, както повелявала традицията. Но когато стигнали до мястото, видели, че входът е отворен и едно момче, облечено в бяла дреха, седи вдясно от скалата. То им казало: „Вие търсите Исуса Назарееца, разпнатия; Той възкръсна, няма Го тук“. Трите жени, треперейки, избягали от гробницата и „никому нищо не казаха, понеже се бояха“.

Валентина изгуби търпение.

— Къде е измамата?

Португалският учен посочи част от текста на *Codex Vaticanus*, точно преди края на Евангелието.

— В следващите дванадесет стиха — отвърна той. — Тук, от 16:9 до 16:20, Марко казва, че след бягството на трите уплашени жени от гробницата възкръсналият Исус първо се явил на Мария Магдалина и след това на апостолите. И им казал: „Идете по цял свят и проповядвайте Евангелието на всички твари. Който повярва и се кръсти, ще бъде спасен, а който не повярва, ще бъде осъден“. След това Исус се възнесъл на небето и седнал отдясно на бога.

Италианката свъси вежди. Погледът ѝ внезапно се замъгли от ярост.

— Намекват, че този разказ за възкресението е измислен?

Томаш разтвори ръце в знак, че се предава.

— Нищо не намеквам — побърза да изясни той. — Дали Исус е възкръснал, или не, е въпрос на религиозни убеждения, които аз със сигурност не възнамерявам да обсъждам. Интересува ме само историческата истина. А тя може да се открие в текста чрез критически анализ на документите, с които разполагаме, на базата на петте критерия, за които ви споменах.

— Ако правилно съм ви разбрала, вие оспорвате истинността на стиховете, които разказват за възкресението...

— И действително е така.

Валентина го изгледа изпод вежди, давайки му да разбере, че очаква обяснение.

— Е?

Историкът отново насочи вниманието си към текста в ръкописа пред него.

— Стиховете за възкресението на Исус не присъстват в двата най-стари ръкописа, които съдържат Евангелието от Марко.

Италианката се ококори.

— Моля?

— Тази ситуация наподобява на историята за прелюбодейката — отбеляза ученият. — Освен че липсват в най-старите и следователно най-близки ДО оригинала текстове, стилът на изложение в тези стихове е различен от останалата част на евангелието. Много от думите и изразите, които срещаме в тези дванадесет стиха, не присъстват в останалия текст на Марко. — Той почука с пръст върху пергамента на *Codex Vaticanus*, за да подчертае значението на идеята си. — Тоест този разказ не принадлежи към оригиналния текст и е бил добавен в някой от по-късните преписи. — Томаш закова поглед в инспекторката като съдия, който всеки момент ще произнесе ужасна присъда. — Това е измама.

Валентина отклони поглед от събеседника си, видимо смутена от думите му, и се загледа в рутинните действия на служителите в двете съседни зали на Ватиканската апостолическа библиотека. Подчинените ѝ още анализираха уликите, а парамедиците вече бяха получили разрешение да приберат трупа и се приготвяха за преместването на тялото.

— И всичко това е заради проучването на вашата приятелка — прошепна почти укорно тя.

Томаш отмести поглед от суетнята около тялото, която се бе увеличила след пристигането на парамедиците. Предпочете да се съсредоточи върху стария ръкопис, който лежеше на две педи от него.

— Тя е търсила грешки в Новия завет — проговори той. — Фактът, че е оставила *Codex Vaticanus* отворен на тази страница, е сигурно доказателство за това.

Инспекторката от Криминалната полиция замълча за момент, обмисляйки посоката на разследването си. Сети се, че имаше нещо важно, което все още не беше изяснила, и посочи към коридора между двете зали.

— Какво мислите за листчето, което намерихме на пода? — попита. — Смятате ли, че има някаква връзка с всичко това? Или е просто шега?

Томаш насочи вниманието си към хартийката, която лежеше върху мраморния под на библиотеката, и се замисли. Да, каква ли е ролята на загадката в този неприятен въпрос? Той се взря в листа и се концентрира върху надрасканото кодирано съобщение.

ЖАЛМА

Какво ли означаваше тази *alma*? Дали е някаква закачка? Препратка към духовния спят? А странния знак преди думата? Приличаше на вила. Или на... на...

Лилия?

Историкът рязко се изправи, стряскайки инспекторката.

— Исусе! — извика тя, като подскочи на стола си. — Какво става?

Томаш направи няколко крачки към прохода между двете зали и убедено посочи листа на пода.

— Сетих се! — извика той внезапно развълнуван. — Знам какво е това!

Валентина се втренчи в листа, най-сетне осъзнала причината за вълнението му.

— Така ли? И какво е?

Историкът клекна до загадката, надраскана на листа, и се вгледа в нея с очите на човек, който най-сетне е разбрал какво всъщност вижда.

— Тайната на Мария! — възкликна той. — Девата, която не е била девица.

[1] В Синодалното издание: Йоан, 8:3-11. — Б.р. ↑

XIII

Тичането в тъмнината може да затрудни всеки, но за Пади Макграт, в чиито вени циркулираше съдържанието на бутилка уиски, начинанието се оказа почти невъзможно.

— Помогнете!

Пади на два пъти се просна на тревата на *Dubh Linn Gardens*, но и при двете падания се изправи и продължи да тича. Тичаше, олюлявайки се, с криволичещ маршрут; белите му дробове пулсираха, гърлото му беше пресъхнало, виеше му се свят.

Но въпреки това тичаше.

— Помогнете!

Стигна до пространия на земята силует и спря; задъхваше се. Мъжът в краката му помръдваше, но не можеше да говори; издаваше само хриптящи звуци. Най-лошото беше, че до главата му имаше локва кръв. Шокиран, Пади го погледна, без да знае какво да направи. Искаше да му помогне, но се поколеба. Как? Как трябваше да постъпи? Какво разбираше той от оказване на първа помощ?

— Почакайте! — Пади залитна, докато му правеше знаци с ръце. — Дръжте се! — каза той и се озърна наоколо. — Помощ! — извика той. Никой не се появи и Пади безпомощно се взря в агонизиращия мъж. — Аз ще... ще потърся помощ. Почакайте малко. Сега се връщам. — Той отново се огледа. — Помогнете!

Само вятърът отговори. Пади остави ранения и объркано направи няколко крачки в една посока, после пое в друга. Стъписан, Пади и не знаеше какво да предприеме. Изведнъж съзря светлина в една сграда и се затича нататък. Сградата беше *Chester Beatty Library*.

Стигна до портата и заблъска по стъклото.

— Помощ! — извика той. — Отворете вратата! Някой да помогне!

Нощният пазач веднага изникна във вътрешното фоайе на библиотеката с навъсено лице. Приблужи се до стъклената врата и се

втренчи в Пади през стъклото. С жест, който не търпи възражения, пазачът му махна с ръка да изчезва.

— Отворете вратата! — настоя Пади и още по-силно затропа по стъклото. — Помогнете!

Нощният пазач видимо се ядоса. Измъкна палката от колана си и разгневено отвори вратата.

— Какво става? — изръмжа той, замахвайки с палката. — Веднага се пръждосвай оттук! Марш!

Пади посочи наляво.

— Там! — каза той. — Там един човек има нужда от помощ! Ранен е! Можете ли да помогнете?

Нощният пазач се загледа в указаната посока и съзря простряното човешко тяло.

Загрижено издърпа уоки-токито.

— Феникс вика Ийгъл.

Бяха необходими две секунди, за да чуе в отговор:

— Какво има, Феникс?

— Имам проблем на входа на *Chester* — отвърна. — Излизам и ще се свържа пак след тридесет секунди.

— Ще чакам, Феникс. *Over*^[1].

Пазачът заключи вратата след себе си и тръгна към поваленото тяло, след като се увери, че вонящият бездомник се държи на почтително разстояние от него. Знаеше, че трябва да внимава и да бъде предпазлив; все пак съществуваше възможност това да е просто инсценировка с цел нахлуване в библиотеката.

Но когато стигна до падналия, съмненията му изчезнаха. Нощният пазач веднага разпозна клиента, който преди минута беше изпратил до вратата на библиотеката.

Тогава видя кръвта.

— *My god!*^[2]

Той клекна до ранения и откри раната. Беше на врата и изглеждаше сериозна. Беше твърде сложна за слабите му познания по оказване на първа помощ и нямаше да успее да се справи с нея. Човекът потръпваше конвулсивно, сякаш имаше треска. Нуждаеше се от професионална помощ. И то бързо.

Нощният пазач допря уоки-токито до устните си.

— Феникс вика Ийгъл.

— Какво става, Феникс?

— Имам тежко ранен на входа на *Chester* — докладва той. — Незабавно извикай линейка. Случаят е спешен.

Хвърли уоки-токито и отново се наведе над ранения, който трепереше неудържимо. Пазачът докосна врата му с пръсти и се опита да намери раната, от която бликаше кръв, с надеждата да я запуши. В този миг кръвта престана да извира и конвулсиите спряха. Първата му реакция беше да извика от облекчение, но после погледна лицето на жертвата и разбра защо кръвенето и треперенето бяха спрели.

Мъжът беше издъхнал.

[1] Край (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Боже мой! (англ.). — Б.пр. ↑

XIV

Двамата парамедици се заловиха за работа; единият хвана трупа за раменете, другият за краката, преброиха до три и внимателно го поставиха на носилката. След това отново го покриха с чаршафа и вдигнаха носилката, отнасяйки Патрисия към изхода на библиотеката. Клекнал в прохода между двете зали с ръкописите, Томаш видя носилката да минава пред него и да изчезва през една врата. Един дълъг миг остана загледан след нея, сбогувайки се мълчаливо с галисийската си приятелка.

— Каква е тази история за Мария? — Въпросът на Валентина наруши скръбно тържествената атмосфера на момента. — Твърдите, че Девата всъщност не е девица?

Историкът посочи към шарадата, надраскана на изоставения на пода лист.

ЖАГМА

— Това ни разкрива загадката.

Инспекторката от Криминалната полиция погледна с любопитство неразбираемото съобщение, опитвайки се да разбере къде точно португалският учен открива връзка с Дева Мария. Колкото и задълбочено да се взирате в драсканиците, не успяваше да съзре и най-малка следа.

— Преди малко казахте, че тук е написана думата *душа* — спомни си тя. — Доколкото знам, това няма никаква връзка с майката на Исус.

Томаш посочи първата драскулка, пред думата *душа*.

Ж

— Виждате ли този символ, който прилича на вила? — попита той. — Това е ключът към декодирането на това послание.

— Защо? Какво е това?

— Това е символично изображение на лилия. — Повдигна вежди, за да подчертае значението на това откритие. — Символът на непорочността на Дева Мария.

— Е, значи *Madonna* все пак е девица... — възкликна иронично Валентина. — Помислих, че казахте...

— Почакайте — помоли Томаш, сдържайки усмивката си. — Лилията служи единствено да ни насочи към тълкуването на думата след нея. Душа.

Синеоката италианка впери поглед в Томаш.

— Значи *душа* не е препратка към дух!

— Не и когато знакът за лилия е пред думата. В този случай ни насочва към Дева Мария.

— Защо го казвате? Тук пише *душа*, не пише *Дева*, нито *Мария*.

Въпреки че беше приклепнал, историкът изправи гърба си, за да заеме по-стабилна поза.

— Знаете ли откъде идва информацията, че майката на Исус е била девица?

— От Библията, предполагам.

Томаш изпъна показалеца и средния си пръст в буквата V.

— Само в две евангелия — каза той, — от Матей и Лука. Марко напълно игнорира въпроса за рождението на Исус, а Йоан в първа глава, 45 стих, казва: „Иисуса, сина Йосифов, от Назарет“. Тоест директно твърди, че Йосиф е баща на Исус, което води до противоречие с Матей и Лука. — Той вдигна пръст. — Но най-важно е свидетелството на Павел, което е по-старо от евангелията. В Послание до Галатяните, 4:4, Павел казва: „Бог изпрати Своя Син (Единороден), Който се роди от жена...“. Павел, бидейки по-близо до събитията, очевидно е забравил да спомене, че тази жена е девица. Струва ми се невъзможно да е сметнал тази подробност за маловажна. Девица, която ражда, не е обичайно събитие, нали? Ако това се е случило с Мария, Павел със сигурност нямаше да пропусне да го спомене. Щом той не го посочва, значи никой не му го е казал. И защо? Защото вероятно в онова време такова предание не е съществувало. Било е измислено по-късно.

Валентина се ококори.

— Измислено? Вие сте невероятен! Сигурно ще отидете в ада. Как може да твърдите подобно нещо, *Dio mio*?

Томаш посочи бележката на пода.

— Заради тази дума. Душа.

Италианката се взря в шарадата и отново го изгледа с недоумение.

— Не разбирам. Какво искате да кажете?

— Отговорът на този въпрос ни дават Лука и Матей. В Евангелие от Лука, 1:35, един ангел казва на Мария: „затова и Светото, Което ще се роди от тебе, ще се нарече Син Божий“. Матей изяснява това в 1:22-23, като посочва защо Исус е роден от девица: „А всичко това стана, за да се сбъдне реченото от Господа чрез пророка, който каза: ето, девицата ще зачене в утробата си и ще роди Син, и ще Му нарекат името Емануил, което ще рече: с нас е Бог“.

Историкът замълча, за да може събеседничката му да осъзнае противоречието в цитатите от Новия завет, но Валентина го погледна с мрачно недоумение.

— И какво?

— Не разбирате ли? Лука свързва факта, че Исус е роден от девица, с твърдението, че той е божи син. По-важното е, че Матей определя това като „реченото от Господа чрез пророка, който каза“ — Томаш направи нова пауза. — „Реченото от Господа“? „Пророка, който каза“? — въпросително наклони глава. — Пророкът разкрил, че Месията ще бъде роден от девица? И че ще се казва Емануил? Кой пророк е написал подобно нещо?

— Ами предполагам, че става въпрос за старозаветен пророк, права ли съм?

— Разбира се, че е пророк от Стария завет. Въпросът е следният: кой пророк от Свещеното писание е предсказал, че Месията ще бъде роден от девица и ще се казва Емануил?

Валентина сви рамене.

— Не знам.

Томаш се изправи и направи знак на инспекторката да го последва. Дватама отново се настаниха на масата за четене и историкът внимателно разлисти древния *Codex Vaticanus*.

— Наистина, ако потърсим в Стария завет, ще открием пророк, който прави предсказанието, споменато от Матей — започна той, докато разлистваше страниците на кодекса от IV век. — Това е Исаия. — Той намери откъса, който търсеше. — Ето го! Забележете какво казва Исаия в... в 7:14: „Затова Сам Господ ще ви даде личба: ето, Девицата ще зачене и ще роди Син, и ще Му нарекат името Емануил“.

Италианката ококори очи.

— Тогава... тогава Матей е бил прав! — възкликна ентузиазирано тя. — Раждането на Исус наистина е било предсказано в Стария завет! И този пророк е казал, че Месията ще бъде роден от девица, както действително се е случило!

Томаш се взря в нея продължително, сякаш изучаваше чертите ѝ. Всъщност обмисляше начина, по който да ѝ обясни библейската загадка, скрита в шарадата.

— Знаете ли на какъв език първоначално е бил написан Новият завет? — попита внезапно.

— Не е ли латински?

Историкът се усмихна.

— Не се шегувайте с мен — отвърна. — Какъв език е говорил Исус?

— Иврит, мисля.

— Староарамейски — поправи я ученият. — Вярно е, че староарамейският е език много близък до иврит. — За миг сведе поглед към *Codex Vaticanus*. — А Библията? На какъв език смятате, че е написана първоначално Библията?

— Щом Исус е говорил староарамейски, струва ми се естествено и Светото писание да е било написано на същия език...

Томаш се съгласи.

— Старият завет наистина е бил написан на староарамейски и иврит — каза той и посочи ръкописа от IV век? — Но Новият завет, създаден, за да увековечи учението на Исус, първоначално е бил написан на гръцки. — Той посочи шарадата на пода, на прага между двете зали. — Това обяснява много неща, не мислите ли?

— Не виждам какво...

Историкът постави пръста си върху дума по средата на един ред от *Codex Vaticanus*.

— Ключовата дума от загадката е тази — посочи той. — *Партенос*. Или *девица* на гръцки. — Отново прочете думите в кодекса. — „Девицата ще зачене и ще роди Син“.

Очарована и изпълнена с любопитство, Валентина се загледа в изречението на гръцки. Буквите бяха закръглени и старателно изрисувани.

— Тук ли Исаия предсказва раждането на Исус, син на Дева Мария?

— Тук би трябвало да бъде — отвърна Томаш. — Ако не беше фактът, че пророкът не е предсказвал подобно нещо.

— Какво говорите? — възропта Валентина, сочейки към *Codex Vaticanus*. — Нима пророчеството не е достатъчно ясно? Месията ще бъде роден от девица. Това е предсказал Исаия.

Томаш отново почука с показалец върху думата *партенос*, изписана в стария кодекс.

— Исаия го е предсказал в гръцкия превод на Стария завет — отвърна той. — Но старозаветните книги са написани на иврит и староарамейски. В случая с пророчеството на Исаия текстът е бил написан на иврит. А сега въпросът ми е следният: коя еврейска дума е използвал Исаия, когато споменал жената, чийто син ще е Месия?

— Предполагам, че е думата *девица* на иврит.

— Точно тук е проблемът — възкликна историкът. — Работата е там, че оригиналната дума на иврит, използвана от Исаия в този параграф на Стария завет, не е *девица*.

— Тогава коя?

— *Alma*.

Италианката ококори очи.

— Моля?

— Оригиналната дума в този параграф е *alma*. На иврит означава *млада жена*. Тоест това, което първоначално Исаия написал на иврит, е: „Младата жена ще зачене и ще роди Син“.

— Той отново посочи думата *партенос*, изписана в *Codex Vaticanus*. — Станало така, че преводачът на Стария завет на гръцки вместо израза *млада жена* написал *девица*. Авторите на двете евангелия Лука и Матей са прочели Книга на пророк Исаия на гръцки, а не в оригинала на иврит. В стремежа си да обвържат Исус с пророчествата от Свещеното писание и да го признаят за Месия и

божи син, те написали, че Мария е била девица, нещо, което впрочем Марко, Йоан и Павел никога не са твърдели. Освен това да не забравяме, че Исус е имал няколко братя и сестри. В Евангелие от Марко 6:3 се казва: „Не е ли Той дърводелецът, Марииният син, брат на Иакова, Иосия, Иуда и Симона? И не са ли тук между нас сестрите Му?“. Ако майката на Исус наистина е била девица, както твърдят Лука и Матей, как тогава се е сдобила с всички тези деца? Също по волята и благоволения на Светия Дух? Всички ли са били плод на непорочно зачатие?

Смаяна, Валентина закри устата си с ръка.

— *Madonna!* — възкликна тя. — Лъгали са ме през цялото това време! Ами Църквата? Какво казва Църквата за всички тези братя и сестри?

Томаш се усмихна.

— Разбира се, това е проблем! — възкликна той. — Християнските геолози развихрили въображението си и измислили няколко оправдания. Едно от тях гласи, че в действителност те са били полубратя и полусестри; синове и дъщери на Йосиф, но не и на Мария. Друга версия е, че не били братя и сестри, а братовчеди. И трета версия, че думата „братя“ с многозначна и може да се отнася за приятели и съмишленици.

— А, да, това обяснява откъде идва цялото това потомство!

Томаш твърдо поклати глава.

— Не, драга моя — отвърна той. — Изречението на Марко „Не са ли Той дърводелецът, Марииният син, брат на Иакова, Иосия, Иуда и Симона? И не са ли тук между нас сестрите Му?“ дава ясно да се разбере, че се отнася до кръвни братя и сестри. Останалото е само отчаяно усилие за нагаждане на фактите към богословието. — Той докосна с показалец слепоочието си. — Запомнете: Мария не е била девица. Разказът за непорочното зачатие е резултат от превода на Стария завет на гръцки и желанието на Лука и Матей да обвържат Исус с пророчествата на Исаия, за да затвърдят идеята, че той е божи син, без да подозират, че в превода на откъса от Исаия, който прочели на гръцки, има грешка.

Валентина въздъхна.

— Да, така изглежда.

— Най-лошото е, че тази грешка довела до поредица изменения на библейските текстове през вековете — добави Томаш почти без да си поеме дъх. — Например, когато Лука разказва, че Йосиф и Мария завели Исус в Храма и Симон го посрещнал като бог, във втора глава, стих 33, пише: „А баща Му и майка Му се чудеха на казаното за Него“. — Историкът направи гримаса. — Баща му? Как може Лука да твърди, че Йосиф е баща на Исус, щом е бил роден от девица? След като се сблъскали с този проблем, много кописти променили текста на: „А Йосиф и майка Му се чудеха...“. Същото се случва и малко по-надолу, в 2:43, където Лука казва за Йосиф и Мария: „... а когато се връщаха, след свършване на празничните дни, Отрокът Исус остана в Йерусалим; и не забелязаха това родителите Му“. Родители? Йосиф още веднъж е представен като баща на Исус. Преписвачите отново редактирали текста, като написали: „... и не забелязаха това Йосиф и майка Му“. В 2:48 Мария мърмори малкия Исус за това, че е останал, с думите: „Ето, баща Ти и аз твърде много се измъчихме да Те търсим“. Копистите променили текста на „Твърде много се измъчихме да Те търсим“^[1], като по този начин отново избегнали да нарекат Йосиф баща на Исус. — Томаш се усмихна. — В крайна сметка стоим пред водопад от промени, причинени от една проста грешка в превода на Исаия от иврит на гръцки.

— Невероятно! — възкликна Валентина. — Наистина невероятно! И често ли се срещат такива грешки при превода в евангелията?

— По-често, отколкото би се понаравило на християнските теолози — отвърна португалският учен. — В Евангелие от Йоан се предава разговорът между Исус и един фарисей на име Никодим. В Трета глава, трети стих, Исус казва: „Ако някой се не роди свише, не може да види царството Божие“. На което Никодим отговаря: „Как може човек, бидейки стар, да се роди? Нима може втори път да влезе в утробата на майка си и да се роди?“. Исус обяснява, че не говори за второ раждане, а за раждане свише. Това объркване на Никодим е напълно естествено, тъй като на гръцки изразът *още веднъж* има две значения, означава *втори път*, но също и *свише*. Никодим решил, че Исус използвал думата в смисъл на *раждам се за втори път*, но Месията обяснил, че има предвид раждане свише или раждане от Духа. Всъщност, ако се е състоял, този разговор безспорно е бил на

староарамейски, езика на Исус. Проблемът е, че на староарамейски изразът *още веднъж* няма двойно значение. То съществува само на гръцки. Следователно този разговор не може да се е състоял. Той е измислен.

Валентина изглеждаше ужасена.

— Но как е възможно никога да не съм чувала тези неща в църквата?

— Не знам — каза Томаш, хвърляйки кос поглед към контурите на тялото на Патрисия, очертани с тебешир на мястото, където беше намерена. — Но не това ни интересува в разследването. Истински важният въпрос е да разберем каква връзка има между недоразумението относно девствеността на Мария и тази шарада.

Италианката си пое дълбоко дъх, опитвайки да потисне раздражението си от разкритията по отношение на религията ѝ, които никой никога не ѝ беше обяснил. Събеседникът ѝ беше прав, знаеше го; трябваше да се концентрира върху главния въпрос. А главният въпрос при тези обстоятелства беше разкриването на престъплението във Ватиканската апостолическа библиотека. Всичко останало беше само губене на време.

— Отговорът на този въпрос зависи от това кой е съставил загадката — отговори тя. — Дали е вашата приятелка, или убиецът. Вече поисках графична експертиза, за да се определи дали почеркът е на жертвата, или не.

Томаш кимна; в главата му витаеше нещо, което все още не му беше съвсем ясно.

— Има нещо, което бих искал да ми обясните.

— Какво?

— Преди малко споменахте, че съществува връзка между убийството и проучването на Патрисия — спомни си той. — Но не казахте каква е тази връзка.

Валентина посочи към мястото, където допреди малко беше лежало тялото на испанката.

— Убиецът е дошъл тук с единствената цел да убие вашата приятелка.

— Откъде знаете?

Инспекторката посочи кодексите и инкунабулите, които изпълваха лавиците на библиотеката.

— Проверихме каталога, нищо не липсва — отвърна тя. — Следователно трябва да изключим кражбата като мотив на престъплението. — Посочи към вратата. — Освен това намерихме служителя на библиотеката в безсъзнание в тоалетната. Очевидно извършителят не е искал да го убива, а само да го отстрани. Това означава, че влизането с взлом е имало за цел именно убийството на вашата приятелка.

— Ясно.

— И накрая самото убийство.

— Какво за него?

— Гърлото на приятелката ви е било прерязано. Разбрахте, нали? Томаш потрепери.

— Моля ви, спестете ми тези подробности!

— Тези подробности са много важни — обяви инспекторката от Криминалната полиция. — По-голямата част от убийствата в Италия, всъщност в цяла Европа, са извършени с хладно оръжие. Жертвите са намушквани с нож, докато издъхнат.

— Значи Патрисия е жертва на обикновено убийство...

Валентина поклати глава.

— Не е задължително — каза бавно. — Знаете ли, въпреки честите убийства с нож, истината е, че не е много лесно да убиеш някого, като прережеш гърлото му. Жертвите се борят до края, създават проблеми и правят работата по-трудна. Не е лесно да прережеш нечие гърло. Затова този начин на убийство се среща много рядко. На практика се случва само в специфични ситуации.

Тя замълча и постави на изпитание любопитството на Томаш.

— Какви ситуации?

— Спомняте ли си какво ви казах в началото за начина, по който е била убита приятелката ви? Употребих израза „била е заклана като агне“ — каза тя. — Този израз, макар да изглежда проява на съмнителен вкус, е подходящ, защото много точно описва природата на този тип престъпления.

Португалецът вдигна вежди, без да разбира накъде клони инспекторката.

— Не разбирам.

Валентина настоятелно се взря в Томаш.

— Искам да кажа, че прерязването на гърлото разкрива ритуално убийство.

— Моля?

— Смъртта на вашата приятелка не е резултат от обикновено убийство. Било е ритуален акт.

— Но... но...

Валентина посочи *Codex Vaticanus*.

— Затова съм убедена, че престъплението има връзка с проучването, предприето от вашата приятелка. — Тя посочи събеседника си. — И затова вашата помощ е ценна. Вярвам, че ще ми предоставите информация, която ще е ключът към разкриването на това престъпление.

— Аз? Не виждам какво повече бих могъл да...

Мъжки глас ги прекъсна:

— *Signora* инспектор... — каза един едър мъж, който се беше приближил до тях с мобилен телефон в ръка. — Ако позволите...

Валентина се завъртя и се обърна към него.

— Да, Виторио, какво има?

— Току-що ни се обадиха от полицията в Ирландия. Изглежда, там е извършено подобно убийство, и искат да говорят с вас.

— С мен? Полицията в Ирландия? По това време? — изненада се инспекторката.

— Изглежда, се е случило преди малко...

Италианката се изсмя сухо.

— Хайде, хайде! Говорят така, сякаш си нямам друга работа. — Тя направи жест с ръка, отпращайки Виторио. — Кажи им, че съм заета. Нека изпратят официално запитване, както е редно в подобни случаи.

Цивилният полицаи не се помръдна, вперил поглед във висшестоящата си колежка.

— Изглежда, тази нощ в Дъблин е убит един историк — каза той със служебен тон. — От ирландската полиция видели предварителния доклад, който пратихме на Интерпол, и установили сходство с нашия случай. Ирландците смятат вашето сътрудничество за наложително. Искат да отидете в Дъблин възможно най-скоро.

Италианката свъси вежди.

— *Mamma mia!* Колко бързо действат тези ирландци! — Валентина придоби делово изражение. — Добре, да видим. В една нощ са убити двама историци. Един във Ватикана и още един в Дъблин. И какво? Ирландците никога ли не са чували за съвпадения? — Тя отново махна с ръка, за да отпрати подчинения си. — Хайде, разкарай ги. Имам друга работа.

Виторио продължаваше да стои неподвижно, сякаш изобщо не я беше чул.

— Убитият историк тази нощ в Дъблин е изучавал библейски ръкописи — заяви той с монотонния си глас. — Гърлото му е прерязано. Полицаяте са намерили лист хартия със странен надпис близо до тялото.

— Как така странен?

Полицаят повдигна вежди, за да засили ефекта на последните сведения, с които разполагаше:

— Друга шарада.

[1] В синодалното издание на Библията от БПЦ, 2:48 на Евангелие от Лука, текстът е следният: „И като Го видяха, смаяха се; и Му рече майка Му: Чедо, защо ни направи тъй? Ето, баща Ти и аз твърде много се измъчихме да Те търсим“. — Б.пр. ↑

XV

Оловносивата светлина придаваше печален нюанс на дъблинската утрин. Небето беше осеяно с гъсти облаци и ведро зеленото кътче в центъра на града изглеждаше унило в смътната дневна светлина.

— Не знам как се оставих да ме завлечете тук — оплака се Томаш. — Трябваше да се занимавам с руините на Траяновия форум!

Валентина Феро му хвърли укорителен поглед.

— Пак ли мърморите? — попита тя. — Вече ви обясних, че вашето сътрудничество е жизненоважно за успеха на това разследване. Начинът, по който ми помогнахте да разплета библейските следи, беше брилянтен! — Тя изпъна пръстите на ръката си нагоре в типичен италиански жест. — Бри-лян-тен!

— Добре, но това няма нищо общо с работата ми...

— Работата ви е да сътрудничите на правосъдието — обяви инспекторката от Криминалната полиция. Тя се взря в историка, тонът ѝ стана по-мек и промени тактиката.

— Не искате ли да намерите убиеца на галисийската си приятелка? Не смятате ли, че ѝ дължите поне това?

Томаш знаеше, че съображението беше манипулативно, но това не го правеше невярно. Наистина дължеше това на Патрися. Най-малкото, което би могъл да стори, бе да сътрудничи на полицията да залови убиеца. Що за приятел щеше да е, ако откажеше да съдейства? Щом полицията го моли за помощ, негов дълг беше да помогне. Как би могъл да откаже?

— Права сте — отстъпи накрая той, примирявайки се с положението. — Само че аз...

— Инспектор Феро?

Мъж с прошарена коса и шлифер в кремав цвят — типичният детектив от старите филми — се приближи до двамата новодошли със зелена картонена папка в ръка.

— Да, аз съм — отвърна Валентина. — А това е професор Томаш Нороня, който ни помага за разследването на убийството във Ватикана. Непознатият им подаде ръка.

— Аз съм старши инспектор Шон О'Лиъри от NBCI, *National Bureau of Criminal Investigation*^[1] на *An Garda Siochana*^[2] — представи се той. — Аз помолих да дойдете в Дъблин. — На лицето му грейна гостоприемна усмивка. — Добре дошли. Как пътувахте?

— Нормално — отвърна Валентина безучастно; имаше по-важна работа от воденето на светски разговори. — От това, което ми казаха, разбрах, че между вашия и нашия случай съществува необикновено сходство. Наистина ли смятате, че са свързани?

Старши инспектор О'Лиъри я погледна така, сякаш за него отговорът беше очевиден.

— Вие как мислите?

Италианката сви рамене.

— Не знам. Разкажете ми какво се е случило и веднага ще ви кажа.

Старши инспекторът от NBCI посочи с палец към сградата зад себе си — модерна постройка, вклинена между две сгради с класическа архитектура.

— Това е *Chester Beatty Library*, библиотека, основана с наследството на един миннодобивен магнат — обясни той. Извади от зелената картонена папка снимка на елегантен мъж около шейсетте, със светли очи. — Оказва се, че това е холандският историк Александър Шварц, професор по археология в университета в Амстердам и сътрудник на *Biblical Archaeology Review*^[3], който е дошъл тук да направи справка със старинни библейски ръкописи. — Той кимна с глава към сградата. — Изглежда, в тази библиотека се пазят някои доста ценни неща...

Томаш се усмихна на забележката.

— Ценни неща? — саркастично попита той. — Библейското наследство на *Chester Beatty Library* е по-голямо дори от това на Ватикана.

— Какво? — учуди се Валентина. — Шегувате се.

— Сериозно! — увери я историкът и посочи сградата. — Вижте, в тази библиотека се съхраняват две големи съкровища. Едно от тях е P45, най-старият и пълен екземпляр на Новия завет, известен досега.

Представява пергаментов ръкопис с минускулно писмо. Датира от III век. P45 е по-стар от *Codex Vaticanus*.

— *Dio mio!*

— В тази библиотека се намира и P46, най-старото и почти пълно копие на Посланията на апостол Павел. Забележете, ръкописът датира около 200 г. Това означава, че е създаден малко повече от сто години след смъртта на Павел. И е може би най-старият текст от Новия завет, достигнал до нас. — Той замахна във въздуха. — Можете ли да пресметнете колко струват тези скъпоценности? При липсата на оригиналите и първите копия, тези документи са най-близки до първите новозаветни ръкописи, които притежаваме.

Ирландският полицаи се прокашля, давайки да се разбере, че има нещо важно за казване.

— Интересно, че споменавате тези два документа — отбеляза той и извади бележник от джоба си. — Професор Шварц е дошъл тук, за да направи справка точно с тях. — Провери бележките си. — Прекарал нощта в изучаване на сканираното копие на P45 и поискал да види P46 този следобед.

— И какво? — нетърпеливо попита италианката. — Какво му се е случило?

Старши инспектор О'Лиъри премести поглед към бележките си.

— Професор Шварц получил официално разрешение да остане през нощта, извън нормалното работното време, защото „работата му го налагала“. Към три часа през нощта приключил справката си с P45 и се сбогувал с дежурния служител. Нощният пазач му отключил вратата и го пуснал да излезе. След това се върнал на мястото си; казва, че не забелязал нищо необичайно. — Старши инспекторът прелисти страницата на тефтера. — След минута чул един *homeless*^[4] да вика и да тропа по стъклото на вратата. Нощният пазач тръгнал към него, за да го отпрати. Тогава видял тялото на професор Шварц на земята. — Мъжът посочи отцепения район. — Отишъл при него и разбрал, че още е жив. Обадил се за помощ в централата, но когато парамедиците пристигнали, вече нищо не можело да се направи. Професорът бил мъртъв.

— Този *homeless* — започна Валентина, като внимателно следеше подробностите — видял ли е нещо?

— Така изглежда. — Ирландецът разлисти тефтера в търсене на свидетелските показания. — Няколко пъти е повторил на парамедиците: „Беше инцидент“. Така е казал: „Беше инцидент“.

— Инцидент? Как така инцидент?

— Така е казал на парамедиците.

— А на вас? Какво каза на вас?

Ирландецът се изчерви и сведе поглед.

— Ами... всъщност още не сме разговаряли с този свидетел.

Инспекторката от Криминалната полиция изглеждаше видимо заинтригувана.

— И какво чакате?

Мъжът от NBCI бе неспособен да я погледне в очите.

— Той заспа — прошепна ирландецът. — Изглежда, беше пиан. Парамедиците настояха да го закарат в болницата и едва този следобед ще можем да го разпитаме.

Валентина кимна. Замисли се за момент и посочи мястото, където беше лежало тялото на професор Шварц.

— Ами жертвата? Каква е причината за смъртта?

Старши инспектор О'Лиъри прокара пръст през шията си в жест, който всички разбраха.

— Прерязали са му гърлото.

Томаш и Валентина се спогледаха. Всичко сочеше, че е налице още едно ритуално убийство при обстоятелства, които напомняха престъплението, извършено предишната нощ във Ватиканската библиотека. Нямаше как да е съвпадение.

Инспекторката от Криминалната полиция въздъхна:

— Значи, имаме си работа със сериен убиец — отбеляза тя на глас. — Човек, който убива историци, и по-точно историци, които се занимават с изследване на стари библейски ръкописи. И който изпитва потребност да извършва ритуални убийства. — Тя направи жест с ръка, сякаш насочва пистолет. — Можел е просто да ги застреля. Щеше да бъде бързо, чисто и лесно. Но не. Коли ги като агнета. — Взря се в ирландския си колега — Защо?

О'Лиъри показа с жест, че не знае отговора.

— Нямам представа — отвърна той. — Надявах се, че можете да ми помогнете. Видях предварителния доклад, който сте изпратили на

Интерпол, и разбрах, че сме изправени пред един и същи случай. Мисля, че за да го разрешим, трябва да си съдействаме.

— Това е очевидно — съгласи се Валентина. — Казаха ми, че също както във Ватикана, и тук е намерен лист с шарада. Разбрахте ли нещо от нея?

Мъжът от NBSI извади една снимка от зелената папка, която държеше в ръцете си.

— За това ли говорите?

Двамата новодошли се наведоха над изображението. На снимката се виждаше смачкан лист хартия със серия от редуващи се единици и четворки.

141414

— Също както във Ватикана — заключи Валентина. — Сега имаме ново съобщение.

— Какво означава това? — поиска да узнае ирландецът.

— Миналата нощ имах много въпроси относно загадката, която намерихме на пода във Ватикана — отбеляза инспекторката от Криминалната полиция. — Шарадата можеше да бъде шега на самата жертва; нещо, което е написала, докато е работила, и то е изпаднало на пода в момента на убийството. Или подпис, оставен от убиеца. — Тя посочи фотографията. — Но щом такава шарада се появява отново няколко часа по-късно на местопрестъплението на сходно убийство, извършено на хиляди километри разстояние, това може да означава единствено, че правилният отговор е вторият.

О'Лиъри погледна снимката в ръката си.

— Тоест това е подпис на убиеца?

Томаш застана от другата страна на ирландеца, за да вижда по-добре изображението. Нужни му бяха само две секунди, за да предложи решение.

— Или нещо друго — предложи той, включвайки се в разговора. — Послание.

Двамата полицаи се обърнаха към него с въпросително изражение.

— Така ли мислите? — попита италианката. — Послание? Можете ли да го дешифрирате?

Историкът взе снимката и внимателно анализира редицата цифри.

— Вече го направих.

— Така ли? Какво е?

Томаш изучава снимката още няколко секунди. След това вдигна поглед и се усмихна стеснително, почти засрамен от ролята си на посланик на ново разкритие, което със сигурност нямаше да се понрави на италианката.

— Опасявам се, че е още един смущаващ факт от Новия завет.

[1] Национално бюро за криминални разследвания (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Гвардия на мира; така се нарича ирландската полиция. — Б.пр. ↑

[3] Американско списание, посветено на археологията в библейските земи. — Б.пр. ↑

[4] Бездомник, скитник (англ.). — Б.пр. ↑

XVI

Трафикът в града се оказа интензивен, но без задръствания. Еднотипните жилищни блокове приличаха на огромни сандъци, сиви и монолитни, и изглеждаха запуснати; типична картина на строителството от съветската епоха. Във въздуха витаеше неприятна миризма на изгоряло масло и уличният шум беше противно агресивен.

Сикариус натисна бутона със стрелка нагоре и стъклото издаде продължителен жужащ звук, докато прозорецът се затваряше. Вече изолиран от врявата и вонята отвън, той отби колата в банката, извади мобилния си телефон и набра номера.

— Пристигнах, Учителю — съобщи веднага след като отговориха. — Чакам инструкции.

Човекът от другата страна на линията премлясна. Изглежда, в момента се хранеше.

— Добре ли пътува?

— Дълго.

Чу се потракване на прибори в чиния и след това шум от разлистване на хартия.

— Имам информация за новата ти мишена — каза Учителят, минавайки на въпроса без общи приказки. — В девет сутринта отива в университета, за да чете лекции. Часовете му свършват в дванадесет на обяд и се отправя към дома си, където пристига в дванадесет и двадесет и две минути.

— Влиза в дома си в дванадесет и двадесет и две? — учуди се Сикариус. — Дори не и минута по-късно? Как може да сте толкова сигурен?

Гласът се разсмя.

— Изглежда, нашият приятел е човек с изградени навици — обясни той. — Негови колеги от университета си сверяват часовниците, когато минава покрай тях. Всичките му действия са предвидими.

Сикариус изсумтя.

— Чудесно — каза той. — Така е по-лесно.

— Знаех, че ще ти хареса — измърка гласът от телефона. — Но не се отпусчай, чуваш ли? Увери се, че няма да има усложнения. Искам всичко да мине по мед и масло, както досега. Действай само когато е безопасно.

— Не се тревожете, Учителю.

— Лека работа!

Сикариус затвори и прибра мобилния телефон в джоба на панталона си. Взе тетрадката, погледна бележките и намери адреса, който търсеше. Беше в Стария град. Намери мястото на картата и после въведе адреса в GPS системата на колата.

Когато приключи, даде ляв мигач — като знак, че тръгва, и провери движението в страничното огледало; идваха няколко коли, нямаше как да потегли веднага. Затова хвърли поглед към черното кожено куфарче на седалката до него. Куфарчето беше отворено и съдържанието му се виждаше, сякаш беше мълчалив спътник.

Свещената сика.

XVII

До фоайето, където се намираше ресторантът на *Chester Beatty Library*. Тримата посетители се настаниха на една маса на открито на *Silk Road Café*, което се намираше в часовниковата кула, и Томаш оцени великолепия изглед към градините на Дъблинския замък. Поръчаха чай от лайка, сладкиши — баклава и кадаиф, ливански палачинки с орехи и кокос, горещо препоръчани от сервитьора, макар че онова, което ги бе довело тук, съвсем не бе менюто на ресторанта, а престъплението, извършено тази сутрин пред входа на библиотеката.

Веднага след като сервитьорът се отдалечи, историкът направи жест към зелената картонена папка, която Шон О'Лиъри беше оставил на пода до стола си.

— Покажете ми снимката на шарадата.

Ирландецът се наведе, извади снимката от папката и я подаде на Томаш. В този момент се появи един униформен полицаи, който повика О'Лиъри. Старши инспекторът размени няколко думи с него и се върна при гостите си.

— Моля да ме извините — каза той. — Дългът ме зове.

О'Лиъри се отдалечи, оставяйки Томаш и Валентина сами.

Ученият започна да изучава снимката на шарадата и дълго се взира в поредицата от единици и четворки; изглежда, искаше да се увери в първоначалното си заключение.

14/4/4

— Е? — попита нетърпеливо Валентина. — Какво е това?

Томаш на свой ред се наведе и извади от полиетиленовия плик дебела книга, която беше купил при пристигането си на летището в Дъблин. Италианката погледна корицата и прочете заглавието.

— Библията.

— Единствените евангелия, които разказват за родословието на Исус, са тези от Матей и Лука — каза историкът, докато разлистваше

книгата. — Интересното е, че и двамата го показват по линия на Йосиф. Не мислите ли, че е любопитно?

— Наистина — призна тя. — Щом Йосиф не е биологичен баща на Исус, както твърдят тези две евангелия, защо ще описват родословието му по линия на Йосиф? — Тя посочи Библията. — Няма ли информация за семейството на Мария?

— Не, само за това на Йосиф — обясни Томаш. — Друг интересен факт е, че родословията, описани от Матей и Лука, въпреки че проследяват предните на Йосиф, се различават едно от друго. — Той намери началната страница на първото евангелие. — Но ние ще се съсредоточим само върху генеалогията, представена в Евангелие от Матей.

— Защо?

Ученият посочи фотографията, оставена от старши инспектор О'Лиъри.

— Защото тя ще ни даде ключ за разгадаването на шарадата, оставена от убиеца. — Той прочисти гърлото си и се зачете в първия ред от текста. — Първият стих от евангелието започва така: „Книга за живота на Исуса Христа, Син Давидов, Син Авраамов“.

— Син Давидов? — учудено попита Валентина. — Не е ли Йосифов?

— Ще стигнем и дотам — прекъсна я Томаш, правейки знак на събеседницата си да прояви търпение. — Вторият стих на това евангелие извежда родословието от Авраам: „Авраам роди Исаака; Исаак роди Накова; Наков роди Иуда и братята му“ и така нататък, докато стига до Иесей и продължава: „Иесей роди цар Давида“. След това започва от рода на Давид. „Цар Давид роди Соломона от Уриевата жена; Соломон роди Ровоама“ и така, докато стига до преселението във Вавилон. Текстът отново изрежда родословието и редицата имена свършва при Иаков с думите: „Иаков роди Йосифа, мъжа на Мария, от която се роди Исус, наричан Христос“.

— И така Исус се свързва с рода на Давид и Авраам.

— Точно така — прошепна историкът, съсредоточен в библейския текст. — Забележете сега какво се казва в стих 17 на първата глава на Евангелие от Матей: „И тъй, всички родове от Авраама до Давида са четиринайсет рода; и от Давида до

Вавилонското преселение — четиринайсет рода; и от Вавилонското преселение до Христа — четиринайсет рода“.

Той вдигна глава и се взря в събеседничката си в очакване тя да стигне сама до извода.

Погледът на Валентина се прехвърли върху фотографията на шарадата, намерена до тялото на жертвата от тази сутрин.

— Четиринадесет, четиринадесет, четиринадесет — повтори италианката отмерено като робот. После вдигна глава и се взря в историка. — Невероятно! Отново познахте! — изръкопляска тя и се усмихна.

Умореното лице на Томаш грейна в широка усмивка.

— Благодаря.

— Убиецът насочва вниманието ни към този стих от Новия завет — отбеляза инспекторката. След първоначалната еуфория през погледа ѝ все пак мина сянка на съмнение. — Много добре. Сега схванах връзката между шарадата и Библията. Но след като е оставил загадката до тялото на жертвата, този тип явно е искал да ни каже нещо. Какво означава това?

Пръстът на историка се плъзна по текста на Евангелие от Матей.

— Тези стихове съвпадат с нумерологията на дедите на Исус — обясни той. — Забележете, че имаме четиринадесет поколения между Авраам и Давид, най-великия цар на юдеите. Следват още четиринадесет поколения между Давид и заточението на евреите във Вавилон, което съответства на края на Първия храм^[1]. И след това още четиринадесет поколения между Вавилонския плен и Исус.

— И какво?

— Не разбирате ли? Матей ни казва, че на всеки четиринадесет поколения се случва някакво изключително важно събитие в живота на евреите. В края на първите четиринадесет поколения се ражда Давид; след вторите четиринадесет поколения идва краят на Първия храм, а след това и робството във Вавилон. Това означава, че появата на Исус, който се ражда четиринадесет поколения след Вавилон, също е събитие с огромно значение.

— Това е очевидно — заяви Валентина. — Появата на Исус действително е събитие с огромно значение.

— Не оспорвам ничия вяра — обяви Томаш. — Но ще си позволя да подчертая няколко грешки, допуснати от Матей. Първо, последната

група от четиринадесет поколения на практика включва само тринадесет. Второ, отброяването на Матей не съответства на казаното в Стария завет. В осми стих от Първа глава Матей казва, че Иорам с баща на Озия — с едно разгръщане историкът се върна стотици страници назад в екземпляра на Библията. — Но ако направим справка с Първа книга Паралипоменон^[2] от Стария завет, в 3:10 четем, че Иорам не е баща на Озия, а негов прапрадядо!^[3] Тоест Матей е затрил три поколения!

— Имате право — призна Валентина. — Защо се е случило това?

— Не е ли очевидно? — Въпросът на португалския учен беше реторичен. — Ако беше включил всички поколения, Матей нямаше да може да покаже, че на всеки четиринадесет поколения се случва изключително важно събитие. Какво направил той, за да разреши проблема? Излъгал в преброяването.

Италианката ядосано цъкна с език; думата излъга в контекста на Библията очевидно не ѝ се понрави.

— О, не говорете така!

— Нека не се страхуваме от думите само защото говорим за Библията — настоя Томаш. — Матей нарочно е променил броя на поколенията, за да постигне нумерологичен ефект. Сметката му е трябвало да даде четиринадесет поколения, затова е извадил тези, които са били в повече.

Тъй като нямаше как да оспори този факт, инспекторката от Криминалната полиция предпочете да игнорира темата. Тя посочи снимката, оставена от О'Лиъри.

— Смятате ли, че това се е опитвал да ни каже убиецът? Че в Евангелие от Матея е допусната неточност по отношение на родословието на Исус?

— Да, но по други причини. Знаете ли, числото 7 в Библията се смята за съвършеното число. Нали бог си почива на седмия ден? В този ред на мисли какво е четиринадесет, ако не два пъти по седем? В контекста на родословието четиринадесет е удвоено съвършенство.

— Разбирам.

Томаш отново постави показалеца си върху началните стихове на първото евангелие.

— Родословието, описано от Матей, цели да изтъкне, че статутът на Исус като цар на юдеите е предсказан в Свещеното писание. Във

Втора книга *Царства*, стих 7:16, юдейските хронисти твърдят, че бог казал на Давид: „И ще бъде непоколебим твоят дом и твоето царство довека пред лицето Ми, и престолът ти ще пребъде довека“. Това означава, че тронът винаги ще принадлежи на наследниците на Давид. Но поради превратностите на историята тронът вече не се заемал от негов наследник. Въпреки това бог бил обещал, че това ще се случи. Как да обясним този парадокс? Матей предлага решение: Исус. Кой е Исус, представен ни от този апостол? Наследник на Давид след две групи по четиринадесет поколения: удвоеното съвършено число. — Томаш взе химикалка и започна да пише върху хартиена салфетка с логото на *Silk Road Café*. — Буквите от азбуките на древните езици се свързвали с определени числови стойности. Първите три букви от азбуката на иврит са Алеф, Бет и Гимел, нали? Алеф отговаря на едно, Бет — на две, Гимел — на три, и така нататък. Това се нарича гематрия. — Той отново хвана химикалката. — Името Давид се изписва с тези три букви.

Написа *Д-В-Д* върху салфетката, което изуми двамата полицаи.

— ДВД? — учуди се Валентина. — Липсват две букви!

— На иврит гласните не се изписват — обясни историкът. — Давид става ДВД. — Той прибави числа към буквите. — Числовата стойност на Д, или Далет, на иврит е четири и стойността на В, или Вав, е шест, тоест четири-шест-четири. Колко е сборът на тези три числа?

— Четиринадесет.

Томаш потвърди сметките, изписвайки дебело 14 върху салфетката и показа резултата на събеседницата си.

— Значи гематрията на името Давид е четиринадесет, удвоеното съвършено число — обяви той. — Това е причината, поради която Матей нагласил родословието на Исус в три групи по четиринадесет. Апостолът искал да обедини Исус и Давид с кръвна връзка, за да се изпълни божие обещание, което четем във Втора книга *Царства*. — Той вдигна пръст, сякаш му беше хрумнала някаква идея. — Интересно е да обърнем внимание на нещо друго. Във всички текстове на Новия завет Исус е наричан син божи. Какво означава това словосъчетание?

Италианката придоби изненадано изражение, сякаш отговорът беше очевиден.

— Не е ли очевидно? — попита тя. — Син божи означава, че Исус е син на бог.

Историкът се усмихна и поклати глава.

— Факт е, че днес този израз се свързва с идеята, че Исус е бог на земята. Но не това е първоначалният му смисъл. Произходът му се намира в *Псалтир*, чието авторство традицията приписва на Давид. В Псалом 2:7 Давид казва: „Ще възвестя определението: Господ Ми каза: «Син Мой си Ти; Аз днес Те родих»“. Тоест, без да претендира за божествен статут, Давид представя себе си като божи син. Тогава какво правят авторите на евангелията? Наричат Исус божи син. С тези думи те не твърдят, че Исус е бог или божи син, както е прието сега, а че е наследник на Давид; задължително условие за претенциите към трона на Израил. Това е смисълът, в който Евангелията го назовават син божи.

Валентина потропа ритмично с пръсти по масата, докато си правеше изводи от онова, което току-що бе чула.

— Тази част я разбрах — съобщи тя. — Но бих искала да ми обясните нещо друго: какво точно е искал да каже убиецът, оставяйки тази шарада?

Историкът наклони глава и ѝ хвърли престорено учуден поглед.

— Още ли не сте се досетили? — попита той. — Нашият приятел бележи с убийства пътя към разбирането на лъжите в Новия завет.

Италианката завъртя очи, стараяйки се да сдържи раздражението си.

— *Madonna!* Ама и вие с тези... неприятни думи. За какъв тип... ами, проблеми творим? Още грешки?

Томаш замислено въртеше химикалката между пръстите си.

— Не са точно грешки — каза той бавно, сякаш продължаваше да мисли по проблема.

— Знаете ли, за да успея да ви обясня дълбокия смисъл на въпроса, породен от тази загадка, трябва да ви разкажа нещо, което ще ви шокира.

Ако Валентина имаше предпазен колан, в този момент щеше да го сложи. Като се съди по онова, което бе чула дотук, новото откритие едва ли щеше да ѝ допадне.

— Кажете.

Ученият погали с ръка корицата на своя екземпляр от Библията.

— Не съществуват текстове от автори, които лично са познавали Исус.

Италианката се ококори.

— Така ли? И таз добра! А Евангелията от Марко, Лука, Матей и Йоан? Не са ли били свидетели на събитията?

Томаш разтри основата на носа си и сведе поглед, сякаш се чувстваше виновен, че трябва да развенчае още един мит.

— Драга моя — започна историкът, — независимо от това, което се твърди в Библията, Марко, Лука, Матей и Йоан не са автори на евангелията. — Направи пауза. — И по-голямата част от текстовете, които срещаме в Новия завет, са псевдоепиграфи.

— Псевдо... какво?

— Псевдоепиграфи — повтори ученият. — Претенциозно название, измислено, за да не се наричат нещата с истинските им имена. Наричаме псевдоепиграфи по-голямата част от текстовете в Библията и по този начин избягваме употребата на една по-неприятна дума.

— Каква дума?

Томаш погледна Валентина в очите и се опита думите му да прозвучат възможно най-обективно.

— Фалшификати.

[1] Соломоновият храм, известен също като Първия храм, е първият еврейски храм в Йерусалим, завършен през X век пр.Хр. и разрушен от вавилонците през 586 г. пр.Хр. — Б.пр. ↑

[2] В протестантската християнска Библия Първа и Втора книга Паралипоменон от Стария завет носят името Хроники I и II. — Б.пр. ↑

[3] В синодалното издание на Библията на БПЦ Иорам се споменава в стих 3:11 от Първа книга Паралипоменон от Стария завет. — Б.пр. ↑

XVIII

Центърът на града разкриваше хаотична красота с внушителни скални тепета, които се извисяваха надменно над зелената плетеница на града, разпрострян в низината. Величествените серпентини на реката опасваха централната градска част откъм север, но онова, което непрестанно притегляше погледа, бяха тепетата — подобни на замъци, издигнати сред низината, грандиозни и изящни същевременно, те приличаха на фантастични скъпоценни камъни, инкрустирани в короната на града.

Сикариус свали стъклото на прозореца и заговори един минувач.

— Къде е Старият град?

Мъжът, старец с дълга бяла брада и превито от годините тяло, посочи към централното тепе.

— Там — отвърна той. — На хълма.

Сикариус проследи с поглед посоката, научавайки онова, което GPS-ът не можеше да му каже: мястото, където отиваше, беше на високо. Опита се да изкачи хълма, но наклонът на улицата беше прекалено стръмен, а и имаше забранителен знак за коли. Новодошлият се принуди да завие обратно и паркира колата в подножието на хълма.

Продължи пеш, с полюшващото се черно кожено куфарче в ръка. Сикариус беше в добра форма, изкачи стръмната и тясна улица без проблем и навлезе в Стария град. Сградите имаха интересно архитектурно решение: първият етаж беше издаден над партерния и се крепеше върху дървени греди. Обогащването на типичната балканска архитектура с елементи от османската култура бе дало забележителен резултат.

Гостът се изгуби в лабиринта от улички на Стария град; трябваше да попита за адреса, който си беше записал на листче, и затова се отправи към една вестникарска будка.

— Балабановата къща?

Момичето в будката му показва една къща на ъгъла, близо до тясна улица, която се спускаше стръмно надолу.

— Онази там.

Сикариус незабавно се насочи към къщата и проучи фасадата, боядисана в бяло и бордо, цялата в прозорци, с изнесен навън еркерен етаж. Архитектурните линии бяха традиционни и много приличаха на останалите постройки в Стария град. Обмисли възможността да влезе вътре през някой прозорец и дори през вратата, но забеляза, че в Стария град бе прекалено тихо и спокойно, затова реши да изчака на улицата.

Погледна часовника си. Стрелките показваха дванадесет и четвърт. Новодошлият си избра едно голямо дърво до Балабановата къща и седна в сянката до ствола му. Отвори черното кожено куфарче и както винаги изключително внимателно извади сиката. Върхът ѝ проблесна с кристален блясък и това изпълни с възторг Сикариус; сякаш господ току-що му беше дал знак.

Отново погледна часовника си. Дванадесет и деветнадесет. Погледна надолу по улицата и видя един мъж, който току-що започваше да я изкачва. Загледа се в чертите на лицето му и ги разпозна от снимките в досието, което Учителят му беше дал.

След това погали дръжката на сиката, усещайки гладката ѝ повърхност.

Часът беше настъпил.

XIX

Последната дума, изречена от Томаш, доведе инспекторката до ръба на яростен изблик.

— Фалшификати?! — протестира тя с поруменяло от гняв лице. — Отново вие и вашите унижителни думи! По дяволите! Сякаш го правите нарочно!

Томаш сви рамене.

— Какво би трябвало да направя? — попита той. — Да скрия тези факти от вас? — Посочи към снимката на шарадата, оставена от убиеца от Дъблин. — Ако го сторя, никога няма да разберете смисъла на тази загадка. А ако не го разберете, няма да разрешите случаите.

Инспекторката погледна встрани, търсейки подкрепа от старши инспектор О'Лиъри, но ирландецът още не се беше върнал. Италианката примирено въздъхна. Болката, която се надигаше в стомаха ѝ, отнемаше цялото ѝ желание да се владее.

— Рисковете на професията — оплака се тя. Вдигна ръка в знак на примирение. — Добре, разкажете ми какво се е случило с евангелията.

Историкът разлисти своя екземпляр на Библията, за да намери първото евангелие в Новия завет: Евангелие от Матей.

— Първото нещо, което трябва да разберете, е, че евангелията са анонимни текстове — каза той. — Първо е било написано Евангелие от Марко, около 65–70 година, почти четиридесет години след разпъването на Исус. Все още имало живи апостоли, но трябва да са били вече старци. Текстовете от Евангелията на Матей и Лука били създадени петнадесет години по-късно, между 80 и 85 г., а Евангелие от Йоан — десет години след това, тоест между 90 и 95 година — по времето, когато първото поколение ученици вероятно не са били между живите. Евангелията се разпространявали сред общностите от вярващи, без да се свързват с определени имена. Позоваването на автори дори би намалило доверието в тях. Липсата на имена практически означава, че не съществуват субективни гледни точки и

текстовете са носители на абсолютната истина, обективна и анонимна. Сякаш са същинското божие слово.

— При това положение никой от апостолите не би твърдял, че е автор на евангелията.

— Точно така — потвърди Томаш. — Ако някой е допуснал грешка, това със сигурност не са били те, а онзи, който по-късно им е приписал авторството. Тоест ние сме убедени, че учениците на Исус Матей и Йоан не са писали тези текстове. В Евангелие от Матей например Исус и апостолите се назовават *те*, а не *ние*. Това показва, че авторът на текста не е апостол. А Матей е бил апостол. Освен това в девети стих от Девета глава на същото евангелие за апостол Матей се говори в трето лице. Следователно Матей не може да бъде автор на Евангелие от Матей. Още една заблуда, замислена от Църквата.

— Заблуда? — повтори Валентина. — Пак вашите зловни думи.

— Това става още по-ясно при Евангелие от Йоан — продължи историкът, без да обръща внимание на забележката. — В края на евангелието авторът говори за „ученика, когото Исус обичаше“ и в последните редове заявява: „Този е ученикът, който свидетелства за тия неща и ги написа; и знаем, че свидетелството му е истинско“. Тоест самият автор признава, че не е апостол, а просто някой, който е разговарял с апостол. И така авторът не може да е Йоан.

— Ами другите двама апостоли?

— Марко не е бил ученик на Исус, а приятел на Петър; а Лука пътувал заедно с Павел. Това означава, че нито Марко, нито Лука са били преки свидетели на тези събития. И вече знаем, че Матей и Йоан не са написали евангелията, които им се приписват.

Томаш се взря в събеседницата си и попита:

— И тъй, какъв е изводът, до който достигате?

Инспекторката от Криминалната полиция въздъхна примирено и едва ли не отчаяно.

— Няма свидетели.

Португалският учен присви очи.

— Дори по-лошо — добави той. — Изглежда, има голямо разминаване във времето между апостолите и авторите на евангелията. Забележете: знаем със сигурност, че Исус и неговите ученици са били хора от низшите слоеве на населението, обитавало Галилея. Смята се, че по онова време само десет процента от населението на Римската

империя можели да четат. Още по-малък процент хора са можели да пишат елементарни изречения и една нищожна част били способни да създадат цялостен текст. Учениците не са имали възможност да получат образование и са били неграмотни. В Деяния на светите апостоли, 4:13, Петър и Йоан са наречени *agrammatoi*, или „безкнижни хора“. Исус би бил изключение. Евангелие от Лука представя Исус като четящ в една синагога, но никъде в текста не се споменава, че пише.

— Споменава се в притчата за грешницата, хваната в прелюбодеяние — сети се Валентина. — Исус пише на земята.

— Проблемът на тази притча е, че е измислена, както вече ви обясних. Тя липсва в най-старите копия на Новия завет.

— И, да — разочарова се Валентина.

Томаш отново насочи вниманието си към Библията, поставена на масата в *Silk Road Café*.

— С две думи, учениците на Исус били неграмотни хора от нисшата класа, които говорили староарамейски и живеели в земеделска Галилея — обобщил той и сложи ръка върху Библията. — Въпреки това, четейки евангелията, бързо разбираме, че авторите им не само знаели да четат и пишат. С изключение на Марко, които е писал на народен гръцки, всички останали са говорили книжовен гръцки и са живели извън Палестина?

— Как може да сте сигурен за такива подробности?

— Поради ред лингвистични причини от техническо естество. Днес има постигнат консенсус между учените, че всички евангелия първоначално са били написани на гръцки, а не на староарамейски, езика на Исус и учениците му — обяснил той. — Знаем например че във варианта на гръцки език Матей е преписал няколко истории от Евангелие от Марко, дума по дума. Ако Матей беше писал на староарамейски, би било невъзможно тези притчи да бъдат преписани точно със същите думи, които четем в гръцкия текст.

— Разбирам.

— Освен това стилистичната сложност на евангелията, използването на иносказания и други изразни средства показва, че авторите им са били високо образовани. Освен това не става въпрос за евреи или езичници, живеещи в Палестина. Знаем това, защото авторите на евангелията демонстрират известно невежество относно

еврейските обичаи. В Евангелие от Марко, 7:3, например се казва: „Защото фарисеите и всички юдеи, придържайки се о преданието на старците, не ядат, докле си не умият ръцете до лактите“, което не е вярно. По онова време евреите все още нямали навика да мият ръцете си преди ядене. Ако авторът на това евангелие беше живял в Палестина, със сигурност щеше да е наясно с това и не би го написал. Следователно имаме основание да заключим, че авторите на евангелията са говорили гръцки, произхождали са от елита и не са живеели в Палестина, което е в пълно противоречие с факта, че учениците са говорили староарамейски, били са от низшите обществени прослойки и са живели в Галилея. Тъкмо тази езикова, социална, географска и културна дистанцираност на учениците ни дава основание да твърдим, че авторите на евангелията не са апостоли, а хора, които не са били участници и свидетели на събитията, за които разказват.

Валентина се облегна на стола и се огледа наоколо, търсейки подкрепа. Но ирландецът все още беше зает със задълженията си и очевидно не можеше да ѝ помогне.

— Почакайте! — извика инспекторката от Криминалната полиция, която явно нямаше намерение да се предава. — Тогава как именно става това приписване на авторството на евангелията? Имената са се появили просто така, от нищото, по волята и благоволенieto на Светия Дух?

Томаш се засмя.

— Почти — пошегува се той. — Това е резултат от традицията. Въпреки наличието на доказателства, че Матей и Йоан не са автори на текстовете, които им се приписват, и въпреки сведенията, че Марко и Лука също не са сред авторите на текстовете в Новия завет, древната традиция на Църквата приписва авторството на двете евангелия на Матей и Марко.

— Аха! — възкликна Валентина с триумфален тон. — Знаех си, че има някакво обяснение!

Историкът отново се разсмя.

— Успокойте се, това не е състезание — каза той. — Знаете ли, най-старият източник на тази традиция е един автор на име Папий^[1]. В една своя творба от първата половина на II век той твърди, че лично разговарял с християни, които познавали хора, наричани от тях

„старците“^[2]. Тези старци твърдели, че са познавали някои от учениците. Папий написал нещо, което ще цитирам по памет. Старците казвали: „Когато Марко бил преводач на Петър, стриктно записал всичко, речено и сторено от Господа, за което си спомнял, но не по ред. Защото той не бил чул Господа, нито е бил с него, а по-късно, като избран, придружавал Петър, който нагаждал проповедите към обстоятелствата, без да прави цяла беседа от думите, както били казани подред от Господ“. Марко просто записал някои от тези работи така, както си ги спомнял. Той имал само една цел: да не пропусне нищо, което е чул, нито пък да запише някаква измислица. За Матей, Папий написал следното: „И тогава Матей състави словата на езика на юдеите“.

Валентина сияеше от щастие, сякаш думите бяха божествена мелодия.

— Виждате ли? — възтържествува тя. — Виждате ли?

— Все пак тук има някои проблеми.

— Проблеми? — възрази италианката. — Какви проблеми? *Dio mio!* Отново усложнявате нещата!

Историкът игнорира протестите ѝ.

— Първо, не разполагаме с оригиналния текст на Папий — обясни той. — Имаме написаното от един християнски историк на име Пвсевий. Тоест всичко, което знаем за Марко, може да се сведе до следното: някой твърди, че друг е написал нещо относно това, че трети е познавал четвърти, който на свой ред познавал някои ученици, които познавали автора на евангелието. Тоест Евсевий твърди, че Папий е написал, че познава християни, които твърдели, че познавали старци, които твърдели, че познават ученици, които уверявали, че познават Марко. — Томаш се намръщи. — Трябва да се съгласим, че е малко прекалено. Това са източници от четвърта ръка, с всички последствия, до които води този факт. Трябва да добавим, че други данни, приписвани на Папий, се смятат от историците за неверни, а това би могло да ни подсказва, че става въпрос за не особено достоверен източник. Дори информацията му да е точна, нищо не ни гарантира, че Евангелието от Марко, за което той говори, е същият текст, който е достигнал до нас.

— Ами Матей?

— Нещата са още по-зле. Евсевий не казва кой е източникът на Папий. И малкото информация, която ни дава за евангелието на Матей, съвсем не съответства на нашето Евангелие от Матей. Папий казва, че Евангелие от Матей представлява колекция от цитати, подобно на Евангелие от Тома и вероятно Източника Q. Но нашият Матей ни е оставил завършен разказ, а не събрани цитати. От друга страна, Евангелието на Матей, за което говори Папий, е било написано на иврит, докато нашето Евангелие от Матей явно е писано на гръцки. Следователно Папий навярно има предвид друго евангелие, което не е стигнало до нас.

— Тогава как нашите евангелия са били приписани на тези автори?

— Първите сигурни сведения за четирите канонични евангелия получаваме през 180 г. от християнски лидер от Галия, на име Иринея^[3] — отговори той. — По онова време вече съществувал стремеж да се установят авторите на текстовете, които се смятали за най-достоверни, тъй като се разпространявали и евангелия, създадени от други ученици, като Мария Магдалина, Петър, Тома и пр. С възстановяването на устната традиция едно евангелие било приписано на Матей, друго — на Марко. Разпределението на останалите текстове не било толкова строго. Станало ясно, че третото евангелие и Деянията на светите апостоли, където апостол Павел е главно действащо лице, са писани от един и същи човек, поради което се смятало, че създателят на този текст би трябвало да е бил негов близък. Избрали Лука, спътника на Павел в неговите мисионерски пътешествия. А името на Йоан било свързано с четвъртото евангелие, макар че анонимният автор на този текст открито заявява, че не е ученик на Исус.

— В такъв случай никое от тези имена не претендира за авторството на каноничните евангелия...

— Точно така. Което означава, че хората, написали тези текстове, не са били свидетели на нищо. Евангелията са били създадени десетилетия след събитията, които пресъздават, от хора, които не са познавали Исус, не говорили неговия език, имали различна култура и образование и живеели в друга страна. При тези обстоятелства до каква степен можем да вярваме на онова, което те са написали?

Валентина унило въздъхна.

— За щастие, Новият завет не се състои само от евангелията — каза тя. — В крайна сметка съществуват и други текстове, нали?

Тази забележка предизвика колебание у Томаш. Дали трябваше да всява съмнения и по този въпрос? Той обмисли възможността да го пропусне, но си напомни, че всяка информация би могла да има връзка с разрешаването на случаите, и реши, че трябва да продължи с обясненията до горчивия край.

— Опасявам се, че другите текстове също повдигат важни въпроси — каза уплашено той. — Всъщност дори много по-сериозни.

— Моля?

— От общо двадесет и седемте книги в Новия завет имаме сигурна информация за авторството само на осем от тях — разкри той. — Става дума за седем послания на Павел и Откровение от Йоан, макар и да не говорим за апостол Йоан. Авторите на останалите деветнадесет текста не са установени. Такъв е случаят с евангелията и с Послание до евреите — анонимен текст, приписван на Павел, макар да е почти сигурно, че авторът е друг. Съборно послание на св. апостол Наков също е достоверно, но неговият автор не е Иаков, брат на Исус, както грешно сметнала Църквата, когато го канонизирала. Останалите книги, драга моя, са абсолютни измислици.

Италианката тъжно поклати глава.

— Вие...

— Съжалявам, но истината трябва да бъде казана — настоя историкът. — Някои от посланията на Павел вероятно също са фалшифицирани: Второто послание до солуняните, което противоречи на първото и, изглежда, е било създадено, за да коригира някои казани по-рано неща, които не са се случили; и посланията до ефесяните и колосяните, написани в по-различен стил от този на Павел, засягащи проблеми, които не са съществували по негово време. Послание до Тимотея и Послание до Тит също не са написани от Павел, тъй като отново говорят за проблеми, които не са съществували по времето на техния предполагаем автор. Освен това около една трета от думите и изразите, използвани в тези писма, никога не са били употребявани от Павел; те са характерни за християните от II век. Йоан не е написал двете послания на Йоан, нито Петър е написал двете послания на Петър. Редно е да си спомним, че тези двама апостоли са били неграмотни. — Историкът взе Библията и я показа. — Тоест по-

голямата част от текстовете, които съставляват Новия завет, не са създадени от авторите, на които са приписани. Те са фалшифицирани.

Валентина не спираше да клати глава.

— Не мога да повярвам! — прошепна тя. — Не мога да повярвам! — Загледа се за миг в градината на библиотеката, замислена върху онова, което току-що бе чула. Накрая потрепери и погледна събеседника си в очите. — Църквата знае ли?

— Разбира се, че знае.

— Тогава... тогава защо не е премахнала тези книги от Новия завет?

— Ако го беше направила, какво щеше да остане? Седемте Послания на Павел и Откровение от Йоан. Твърде малко, не мислите ли?

— Тогава как се обяснява присъствието на тези текстове в Библията?

Томаш се усмихна.

— Те са боговдъхновени.

— Моля?

— Теолозите вече са разбрали, че си имат работа с фалшификати или анонимни текстове. Първото нещо, което правят за решаването на проблема, е да избягват употребата на думите *измама* или *фалшификат*. Наричат ги псевдоепиграфи и завоалират нещата. След това заявяват, че макар техните автори да не са тези, за които се е смятало, текстовете и свещени, защото са вдъхновени от бог. — Томаш бързо размаха ръце, сякаш правеше фокус — И така, почти като при магическото изкуство, проблемът е разрешен.

Валентина вече кипеше вътрешно, защото усещаше как представата ѝ за Библията се разпада, атакувана от думите на този португалски историк. Въпреки това полицайката запази самообладание. В крайна сметка още пазеше някои аргументи в ръкава.

— Може да говорите каквото си искате — заяви тя. — Но едно е безспорно. Всички текстове от Новия завет разказват една и съща история. И това е доказателство, че поне историята за Исус с истинска.

— Всъщност не е — отвърна Томаш. — Всеки един от библейските текстове разказва различна история! Някои епизоди са пълна измислица.

— Вие ми се подигравате!

Томаш разтри слепоочието си.

— Например историята, че Исус е роден във Витлеем.

[1] Папий Йераполски — древно църковен писател, един от Апостолските мъже, ученик на св. апостол и евангелист Йоан Богослов! — Б.пр. ↑

[2] В християнската традиция „старец“ е духовният учител или наставник. — Б.р. ↑

[3] Иринеи Лионски е един от църковните отци и епископ в Лугдунум, Галия (днешен Лион). Почитан е като светец и се счита за първия систематичен теолог; автор е на известното съчинение „Против еретиците“. — Б.пр. ↑

XX

Професор вартоломеев от доста време мислеше да смени дома си, но в решителния момент никога не му достигаше кураж да осъществи намерението си. Все пак живееше в историческата Балабанова къща, построена през деветнадесети век в Стария град, старата градска част, издигната точно на онова тепе, на което бе възникнал този древен град. Само луд би напуснал такава къща без основателна причина.

Но мисълта го връхлиташе винаги в момента, когато изкачваше улицата към дома си. Откакто бе прехвърлил петдесетте, той започна да усеща промените в тялото си. И ставаше все по-зле. С всеки изминал ден изкачването на хълма му се струваше все по-мъчително, мускулите му ставаха твърди като камък, а дробовете му пулсираха, сякаш беше пробягал маратонска дистанция. Още колко време щеше да може да катери хълма? Вече знаеше, че веднага щом се прибере...

— Господин професор!

... и се изтегне на дивана, тези мисли ще се разсеят като мъгла. Но не можеше да продължава така. Определено трябваше да убеди себе си, че младостта беше погълната от годините и тялото му нямаше дял в блаженството, обзело духа. Да живееш в Стария град, несъмнено беше прекрасно. Проблемът бе, че не е практично. Достатъчно беше да види...

— Господин професор?

Чу гласа и се спря объркан.

— Да?

— Аз съм, господин професор — каза гласът вдясно от него. — Здравейте! Днес няма ли да вземете своя брой „Марица“?

Той погледна нататък и видя момичето от будката, протегнало ръка, за да му подаде вестника с грееща усмивка.

— А, Даниела! — Той направи няколко крачки и се залепи за будката е монета в ръка. — Къде ли ми е умът днес?... Разбира се, че искам новия брой на „Марица“!

Даниела му подаде вестника и веднага размахна пред него една малка книга.

— „Хермес“ са издали още една от онези книжки, които толкова харесвате. Ще вземете ли тази?

Професорът погледна заглавието на корицата.

— Утре — обяви той. — За днес ми стига вестникът.

Вартоломеев понечи да се отдалечи, но момичето го задържа за лакътя.

— Днес имате гости.

— Аз? Гости?

Даниела посочи към силуета в края на улицата, близо до къщата.

— Чужденец е — прошепна тя. — Чака ви.

Професорът заинтригувано погледна към силуета и продължи да върви, изпълнен с любопитство. Дали не беше пощальонът с писмо за резултатите от образците? Вартоломеев вярваше, че е възможно да разреши проблема със скъсяването на теломерите^[1], като по този начин запази целостта на хромозомите. Може би последните експерименти са се оказали успешни, кой знае? Тези резултати всъщност бяха решаващи за цялото изследване. Ако успееше да реши този научен проблем, можеше да е сигурен, че Нобеловата награда за медицина ще е негова.

Ученият напредваше по стръмната улица, но от това разстояние все още не можеше да различи чертите на човека, който го чакаше. Непознатият стоеше в сянката на дървото, а очите на професор Вартоломеев, както и цялото му тяло, вече не се радваха на предишната си сила. Въпреки това разбра, че мъжът крие някакъв предмет в ръката си, и надеждите му се засилиха. Дали бе писмо? Или колет? Може би резултатите от експериментите? Колко важен беше този момент! Професорът усети как трепетът на възбудата сви стомаха му и намести очилата, за да вижда по-добре.

В този момент непознатият се втурна към него. Изненадан, професорът рязко спря. Смая се, когато разпозна предмета, който мъжът държеше в ръка. Нямаше никакъв плик с резултати от експериментите. Беше нож.

Следвайки инстинкта си, ученият се обърна и побягна. Твърде късно.

[1] Окончания на хромозомите. — Б.р. ↑

XXI

Сервитьорът на *Silk Road Café* се появи в най-подходящия момент. Той поднесе чашите с чай, ливанските палачинки и баклавичките на масата и това беше достатъчно, за да разсее напрежението и да върне усмивката върху чаровното лице на Валентина.

— От малка слушам все същата история за живота на Исус — каза тя, докато се наслаждаваше на първата баклавичка. — Как да тълкувам думите ви, че Исус не е роден във Витлеем и че всеки новозаветен текст представя различна история? Естествено, думите са различни, но доколкото знам, разказват една и съща история.

Томаш отново взе екземпляра на Библията.

— Така ли мислите? — попита той с предизвикателен тон, докато разлистваше страниците на книгата. — Тогава откъде искате да започнем? От раждането на Исус? От смъртта му? Откъде?

Италианката сви рамене.

— Все ми е едно — отвърна тя. — Вие споменахте Витлеем, нали? Какво ще кажете да започнем оттам?

Докато слушаше предложението ѝ, историкът отвори Библията и бързо намери началото на първото евангелие.

— Витлеем ни препраща към началото — отбеляза той. — Единствените две евангелия, които разказват за раждането на Исус, са Евангелията от Матей и Лука. — Той сниши глас, сякаш за да вметне нещо важно. — Споменавам имената на евангелистите за удобство, разбира се. Всъщност не те са написали тези евангелия, както вече ви обясних — продължи с нормален тон. — Матей разказва историята на Мария — девица, която зачева от Светия Дух, а след това говори за мъдреците, които следвали една звезда до Йерусалим в търсене на царя на юдеите. Цар Ирод разбира за това и им казва, че според предсказанието той би трябвало да се роди във Витлеем. Звездата отвежда мъдреците в една къща във Витлеем, където живее семейството на Исус. Там те поднасят дарове за младенеца.

Чувствайки се измамен от мъдреците, които не се върнали да му съобщят местонахождението на младенеца, и изплатен, че новороденият цар ще му отнеме царството, Ирод заповядва да убият всички деца в града. Тогава Исус и Мария бягат в Египет.

— Точно тази история са ми разказвали винаги.

Томаш прелисти страниците, за да стигне до третото евангелие.

— Историята на Лука също започва с разказа за непорочното зачатие — събитие, което той отнася към времето, когато Кириний е управител на Сирия, и продължава с решението на семейството да замине за Витлеем, родното място на предците на Йосиф. След раждането си Исус е положен в ясли, „защото няма за тях място в странноприемницата“, и пастири отиват да отдадат почит на младенеца. След това Исус е заведен в Храма в Йерусалим, за да бъде представен на господ. По-късно семейството се връща в Назарет.

Валентина се поколеба.

— Ами... това е историята, която знам.

Събеседникът ѝ вдигна ръка като регулировчик, който спира движението.

— Почакайте. Двете истории са различни. Забелязахте ли?

— Добре... някои детайли се различават, вярно е. Но това са само подробности. Главното е налице.

Томаш посочи към Библията.

— Простете, но историите са много различни! Според Матей непорочното зачатие се случва във Витлеем, докато Лука твърди, че е станало в Назарет. Матей поставя събитията във времето на управлението на цар Ирод, а Лука твърди, че всичко се случило при Кириний, който управлява Сирия десет години след смъртта на Ирод. Матей казва, че семейството живеело в къща във Витлеем, Лука заявява, че всичко се случва в една плевня във Витлеем. Матей разказва, че Исус бил посетен от мъдречи; Лука говори просто за пастири. Според Матей семейството отишло в Египет, за да избяга от Ирод, но Лука ги праща на поклонение в Йерусалимския храм и после ги връща в Назарет. — Историкът се взря в италианката. — Тези истории са различни!

— Не — заяви тя. — Историите се допълват.

— Допълват се? Къде се случва непорочното зачатие, в Назарет или във Витлеем? Едната възможност елиминира другата, а не я

допълва! Дали е било по времето на Ирод, или по времето на Кириний? Периодите са различни и събитията не могат да протекат паралелно! Къде се е родил Исус? В къща или в ясли? Не може да се роди на двете места едновременно! Семейството в Египет ли е избягало, или се е върнало направо в Назарет? Ако са заминали за Египет, не може да са продължили оттам за Назарет или обратно! Доколкото ми е известно, едната възможност изключва другата. Не може и двете да са истина. Разбирате ли?

Валентина прокара ръка по лицето си.

— Да, наистина.

Историкът отново взе Библията в ръка и я размаха във въздуха като трофей.

— Този проблем присъства в целия Нов завет — заяви той. — В целия. — Остави книгата на масата и я разгърна. — Съществуват неточности и противоречия във всички текстове, но не искам да ви изтезвам с анализи на всеки отделен епизод, затова ще ви покажа само края на историята — отгърна на текста, който търсеше. — Както знаете, животът на Исус приключва на кръста. Марко, Лука и Матей твърдят, че екзекуцията се е състояла в петък преди Великден; според Йоан това се е случило предишния ден. Не може да е било едновременно в петък и един ден по-рано, нали? Но да продължим. Какво ни казват евангелията по въпроса? И четирите евангелия са единодушни в това, че на третия ден Мария Магдалина отишла при гробницата и я намерила празна. След това настъпва тотално объркване.

— Това не е истина!

Историкът побутна книгата към нея с показателен жест.

— Прочетете сама! — възкликна той. Показа стиховете. — Йоан твърди, че Мария Магдалина отишла сама, но според Матей тя била придружавана от още една Мария; Марко добавя Саломия, която Лука заменя с Йоана, като прибавя и „някои други“. И накрая какво става? Мария Магдалина сама ли е отишла, или с други жени? Колко жени по-точно? И кои са били те? Евангелията си противоречат. Следващият въпрос е: кого е срещнала тя или те, когато стигнали до гробницата? Матей казва, че се натъкнали на „ангел Господен“, но Марко твърди, че бил „момък“, Лука уверява, че са били „двама мъже“, Йоан не споменава никого. Кое да изберем? А после какво се случва? Истината

е, че не знам, защото евангелията отново си противоречат. Марко заявява: „... никому нищо не казаха“, а Матей настоява, че „се затекоха да обадят...“ — Томаш придоби недоумяващо изражение. — Нима всичко не е объркано? — Обърна нова страница. — Ако са казали на някого, то на кого? Матей казва „на учениците Му“, но Лука уточнява, че е било на учениците и „на всички други“. Йоан твърди, че отишли при „Симона Петра и при другия ученик“, чието име не споменава. В крайна сметка кое от евангелията съдържа истината?

Валентина уплашено се взираше в събеседника си.

— Не е ли възможно да се съчетаят?

— Тъкмо това се опитват да направят християнските теолози от толкова време — отвърна той. — Но не смятам, че може да постигнат нещо, без да променят текстовете или да се престорят, че в тях не са написани нещата, които реално са написани. Истината е, че Исус се е родил или по времето на Ирод, или по времето на Кириний. И е умрял или в петък, или предишната вечер. Колкото и да се опитваме, няма да разрешим всички тези противоречия. — Томаш вдигна ръка предупредително. — И забележете, аз само повдигнах края на завесата. Ако изследвате евангелията епизод по епизод, ще намерите множество подобни ситуации. Гарантирам.

Инспекторката от Криминалната полиция не знаеше какво да каже. Наистина в тези епизоди всяко евангелие противоречеше на останалите. Самата тя току-що го беше видяла в екземпляра от Библията на Томаш.

— Искате да кажете... — заекна тя. — Това означава, че е невъзможно да узнаем нещо сигурно за Исус!

— Това се отнася за всяка историческа личност. В историята няма абсолютно сигурни неща, само се представят вероятностите на основата на наличните свидетелства. Колкото до Исус, съществуват някои относителни истини. Историците считат за факт, че той е бил равин от Назарет, който живеел в Галилея и бил един от синовете на дърводелеца Йосиф и жена му Мария; наистина с бил кръстен от Йоан Кръстител и формирал кръг от последователи, между които рибари, занаятчии и няколко жени от региона, на които проповядвал за настъпването на Царството небесно. Около тридесетата си година заминал за Йерусалим, където се забъркал в скандал в Храма; бил е затворен, съден по бързата процедура и разпнат на кръст. Цялата тази

информация се счита за достоверна. Останалото... е, останалото е съмнително.

— Но откъде знаете, че всички тези подробности са истина. Как се стига до този извод?

— Защото се споменава в няколко различни източника. Включително и в най-старите — обясни Томаш. — Посланията на Павел са най-старите текстове в Новия завет, създадени 10–15 години преди първото евангелие, Евангелие от Марко. Но Евангелието от Марко започнало бързо да се разпространява, преди тези послания да бъдат преписани и да достигнат до всички общности. Следователно Марко и Павел със сигурност не са се позовавали един на друг. Ако и двамата твърдят едно и също нещо, това засилва доверието ни в определена информация, тъй като се основаваме на стари, доказано различни източници. И тази информация е двойно потвърдена, защото е объркваща. Спомняте ли си какво ви казах? Колкото по-объркваща в теологически план е една информация, толкова по-голяма е вероятността, че не е била измислена.

— Да, вече говорихте за това.

— Ето, да вземем например живота на Исус в Галилея. В нито едно от старите пророчества не се казва, че Месията ще живее в Галилея. Още по-малко в Назарет — едно толкова незначително селце, че дори не е споменато в Стария завет. Кой християнски летописец би съчинил толкова неуместна история?

— Но той е роден във Витлеем. Нима твърдите, че това е измислица?

Историкът взе Библията и отгърна на едно от последните пророчества на Стария завет.

— Разбира се — заяви той. — Раждането във Витлеем не е нищо друго, освен един нагласен епизод, който трябва да съответства на пророчеството от Свещените писания. Когато се говори за Ефрата, или Витлеем, в Книга на пророк Михей, 1:5, се казва: „И ти, Витлееме Ефратов^[1], малък ли си между хилядите Иудини? От тебе ще Ми излезе Оня, Който трябва да бъде Владика в Израиля...^[2]“. Имайки предвид това, какво направили Матей и Лука? Написали, че Исус се родил във Витлеем! Много удобно, не мислите ли?

Но противоречията между двамата евангелисти относно раждането на Исус са толкова много, че взаимно се компрометират и

разкриват художествена измислица. И двамата знаели, че Исус бил роден в Назарет, но трябвало да съобразят този неудобен факт с пророчеството на Михей. Какво направили? Всеки от тях по свой начин пренесъл раждането на Исус от Назарет във Витлеем. Но щом „Оня, Който трябва да бъде Владика в Израиля“ наистина се е родил във Витлеем, както предсказва Михей и както потвърждават авторите на Евангелия от Лука и Матей, защо Марко и Йоан не го споменават? Нито Павел? Как може да пропуснат толкова значимо събитие, което по толкова изумителен начин е заявено в старото пророчество? Отговорът може да бъде само един. Матей и Лука прехвърлили раждането на Исус във Витлеем само за да се съобразят с пророчеството и така да убедят евреите, че действително Исус е царят, предсказан в старозаветната книга на пророк Михей.

— Като в историята за Дева Мария?

— Точно така! Отново Матей и Лука твърдят, че Мария е заченала девствена, в стремежа да се придържат към предсказаното в друго библейско пророчество. — Той показва снимката на листчето с шарадата от Дъблин. — Същото се случва и с тези 141414. Опит да изведат родословието на Исус от това на Давид, така че да съответства на пророчествата в Свещеното писание.

— Разбирам.

— Впрочем това е често срещано в евангелията. Авторите на евангелията всячески се опитали да докажат, че различните епизоди от живота на Исус не са нищо друго, освен неща, предсказани за Месията в Свещените писания. По този начин те се опитали да докажат на евреите, че предсказаният спасител е Исус. Ако фактите не го потвърждавали, те си измисляли. Измислили, че Исус се родил във Витлеем. Измислили, че майка му го е заченала непорочно, измислили, че е потомък на Давид.

Валентина свъси вежди.

— Намеквате, че раждането на Исус никога не е било предсказано в Стария завет?

По лицето на Томаш разцъфна усмивка.

— Не намеквам — отвърна той. — Твърдя го.

[1] Старото име на Витлеем. — Б.пр. ↑

[2] В синодалното издание на Библията на БПЦ това е стих 5:2 от Книга на пророк Михей. — Б.пр. ↑

XXII

Лекарят преглеждаше тялото, докато двама полицаи ограничаваха достъпа до тази част на улицата и се опитваха да убедят зяпачите да се отдръпнат. Гъста мъгла се стелеше над стръмните калдъръмени улички в късната утрин и обгръщаше Стария град в атмосфера на мрачно униние.

Стиснала кърпичка, с подути от плач очи, Даниела още подсмърчаше. Слабият мъж се взираше в нея със сдържано нетърпение.

— Разкажете какво се случи.

Нова сълза се отрони от крайчеца на окото на момичето, въпреки усилията му да се овладее.

— Дори не знам как да ви обясня, господин... господин...

— Пичуров — представи се слабият мъж, целият изтъкан от кротко нетърпение. — Инспектор Тодор Пичуров.

Даниела отново изхлипа.

— Професорът мина отгук, купи си вестник и тръгна към вкъщи — посочи тя към дървото. — Човекът, който го чакаше, беше ето там и...

— Какъв човек, госпожице?

— Чужденецът — последва ново хлипане. — Чакаше професора.

— Как изглеждаше?

— Не видях добре. Зърнах го само за миг. Стори ми се, че е млад мъж. Беше облечен в черно.

Инспекторът си записа.

— Какво се случи после?

— Тъй като професорът си тръгна, аз взех мобилния телефон и се обадох на Деси за едни книги, които тя и Ивелина щяха да...

— Кой са те?

Даниела шумно си издуха носа.

— Едни приятелки — избърса зачервения си нос и сълзите, които мокреха лицето ѝ. — Тъкмо разговаряхме, когато... когато...

Даниела отново се разплака. Полицаят завъртя очи и въздъхна, стараяйки се да прояви търпение. Мразеше да се разправя с роднини и приятели на жертви на убийство; постоянно плачеха и се държаха еднакво предвидимо. Остави я да се успокои и изчака подходящия момент, за да я подкани да продължи с показанията.

— Когато?

— Когато чух вик.

При спомена за онзи адски вик момичето едва не се задуши от ридания. Откъслечните хлипове се сляха в непрекъснат и неударим плач. Инспектор Пичуров въздъхна; трябваше да изчака още малко. Възползва се от новата пауза, за да запише нещо, изчака около тридесетина секунди и едва тогава поднови разпитва.

— Какво извика професор Вартоломеев?

Момичето беше заровило лице в носната кърпичка, но поклати глава.

— Не той. Беше чужденецът.

— Чужденецът? — учуди се полицаят и моментално спря да пише. — Значи убитият е професор Вартоломеев, а този, който е извикал, е чужденецът?

Даниела кимна с глава.

— Това беше вик на... на отчаяние, на болка... не знам...

Инспектор Пичуров придоби заинтригувано изражение, но си записа забележката.

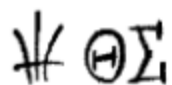
— И после?

Тя изхлипа.

— Надзърнах и видях чужденеца да бяга, а... професорът лежеше на земята... — Последваха още ридания и сълзи. — Хукнах насам и тогава видях кръвта и...

Тя отново избухна в плач, задъхваше се и тялото ѝ се разтърсваше от ридания. Полицаят разбра, че трябва да прояви повече търпение, и за да убие време, се огледа наоколо. В този момент забеляза малък лист хартия, затиснат под един камък в краката на трупа. Клекна и взе листчето. Написаното му се стори странно. Той се изправи и се обърна към момичето.

— Знаете ли какво е това?

Даниела надникна иззад носната кърпичка и зачервените ѝ от плач очи разгледаха надрасканите символи, но поклати глава в знак на отрицание.

— Нямам представа.

Инспектор Пичуров отново се вгледа в листа. Прокара пръсти през косата си, която започваше да оредява на темето, и присви очи в мига, в който в съзнанието му изникнаха докладите, които бе чел тази сутрин на компютъра, преди да се заеме със случая.

— Е, на мен ми напомня нещо.

XXIII

Старши инспектор О'Лиъри все още не даваше признаци на живот, но Валентина и Томаш бяха толкова погълнати от разговора, че не забелязаха как беше минало времето.

— Често съм слушала да казват, че животът на Исус е бил предсказан в Стария завет — каза инспекторката от Криминалната полиция. — А сега се появявате вие и твърдите обратното. Как очаквате да реагирам?

Историкът неопределено махна с ръка.

— Поставете се на мястото на хората, живели по онова време — предложи той. — Големият проблем на последователите на Исус бил да убедят останалите евреи, че Месията, обещан от пророците в Свещеното писание, най-сетне с дошъл и тъкмо той е човекът, когото римляните са разпънали на кръст. — Той взе химикалката и написа *Месия* на салфетката. — Думата *месия* произлиза от *Машиах*, еврейска дума, която означава „помазаник“, или Христос на гръцки: дума, с която в Стария завет били назовавани божиите избраници, като крале и свещеници, Вече видяхме, че в Стария завет господ обещава на Давид, че тронът на Израел винаги ще бъде заеман от негов наследник; обещание, което било нарушено в годините на Вавилонския плен. По онова време хората били много суеверни. Ако нещата вървели добре, те приписвали благополучието си на божие благоволение; ако вървели зле, казвали, че господ ги наказва, защото са се отклонили от правия път. И така, вярващите изтълкували нарушението на обещанието, че тронът на Израил винаги ще принадлежи на наследник на Давид, като божие наказание за поведението си. Евреите мечтаели за Давидов наследник, който да помири господ с неговите синове. Според пророк Михей „Оня, Който трябва да бъде Владика в Израила“ ще се роди във Витлеем и ще помири бог със синовете му. Обещаният Месия.

— Тоест Исус.

— Това обяснявали последователите на Исус, но повечето от евреите не мислели така — напомни Томаш. — Всъщност пророчеството на Михей не било единственото предсказание за Месията. В Псалм 2:2 се казва: „Въстават царете земни. И князете се съвещават заедно против Господа и против Неговия Помазаник“. Думата *Помазаник* на иврит е *Машиах*, или *Месия*. В 2:7-9 четем думите на бог „Син Мой си Ти; Аз днес Те родих; искай от Мене, и ще Ти дам народите за Твое наследство, и всичко до край-земя — за Твое владение. Ти ще ги поразиш с железен жезъл...“. Притчите на Соломон предсказват, че въпросният наследник на Давид действително ще има „силата да унищожи недостойните управници“^[1], а в Книга на пророк Даниил, 7:13, се казва, че в едно свое видение пророкът вижда как „на небесни облаци иде сякаш Син Човеческий, дойде до Стария по дни и биде доведен при Него“ и че „владичеството Му е владичество вечно, което няма да премине, и царството Му не ще се разруши“. А Ездра има видение на мъж, когото нарича „Син Човеческий“ и когото видял как „изпуска из устата си като че ли огнен лъх и из устните си — като че ли пламенно дишане“^[2]. Това означава, че евреите чакали наследника на Давид, който да е толкова могъщ, че да може да порази народите с „железен жезъл“ и да „унищожи недостойните управници“, тоест едно космическо същество, онзи „Син Човеческий“, който да управлява вечната империя и да изпуска „из устата си като че ли огнен лъх“. — Той се взря в италианката. — И сега ви питам: не са ли извадили късмет с...

— Исус.

— Беден равин от Галилея, чисто войнство включвало шепа неграмотни рибари и занаятчии и няколко жени, които им се стрували безпътни, поради това че били изоставили домашното огнище. Този ли бил наследникът на Давид, който щял да управлява с железен жезъл, да изгони римляните и да унищожи недостойните управници? Този ли бил Човешкият син, който щял да има „владичество вечно“? Този... този бедняк? Евреите се изсмели. За тях това било абсурдно. Но най-лошото било, че вместо да се наложи като могъщ цар начело на огромна войска и да си върне царството, Исус бил затворен, унижен и разпнат като обикновен престъпник — съдба, която никой от пророците не предсказвал. При това положение кой евреин щял да

повярва, че Исус е царят, предсказан от Михей, Месията, предвещан в псалмите, Синът Човеческий, предречен от Даниил и Ездра?

Докато слушаше разясненията, Валентина навиваше кичур коса около пръста си.

— Да — призна тя. — Трудно им е било да повярват.

— Когато Исус умрял, неговите последователи се обезсърчили. В крайна сметка водачът им не бил Месията. Но след това се появила историята за възкресението. Това било знак, доказателството, че той имал божие то благоволение. Исус наистина бил Месията! Всички много се въодушевили. Проблемът обаче бил и това, че евреите не вярвали, най-вече защото разпнатият не отговарял на описанието на Месията. Самият Павел в Първо послание до Коринтяните, 1:23, казва, че разпъването на Месията на кръст било „позор за юдеите“^[3]. Какво сторили неговите последователи? Започнали да свързват с Исус елементи от старите пророчества, за да убедят останалите евреи. Исус бил от Назарет — място, което не се споменава в Свещените писания? Добре, но се намерил начин раждането му удобно да бъде пренесено във Витлеем, за да съответства на пророчеството на Михей. Бащата на Исус бил обикновен дърводелец? Ясно, но се говорело, че той всъщност е наследник на Давид, както е посочено в Псалтира. В гръцкия превод на Книга на пророк Исаия се казва, че майката на Исус ще бъде девица. Да, затова бил създаден догматът за непорочното зачатие. А какво да се прави с разпятието, което никой никога не бил предсказал и което било в противоречие с характеристиката на Месията и било „позор за юдеите“? Как да оправят тази каша? Авторите на евангелията запретнали ръкави и започнали много внимателно да препрочитат Писанията. И какво открили? Няколко стиха, написани от Исаия, в които описва страданието на един божи слуга, чието име не се назовава.

Валентина надникна в Библията.

— Къде е това?

— В 53:3-6 — посочи Томаш и прочете текста от Исаия. — „Той беше презрян и унижен пред людете, мъж на скърби и изпитал недъзи, и ние отвръщаме от Него лице си; Той беше презиран, и ние за нищо Го не смятахме. Но Той взе върху Си нашите немощи и понесе нашите недъзи; а ние мислехме, че Той беше поразяван, наказван и унизяван от Бога. А Той бе изпоранен за нашите грехове и мъчен за нашите

беззакония; наказанието за нашия мир биде върху Него, и чрез Неговите рани ние се изцелихме. Всички ние блуждаехме като овци, отбихме се всеки от пътя си, — и Господ възложи върху Него греховете на всинца ни“. — Португалецът си пое дълбоко дъх и вдигна ръце нагоре в театрален жест. — Алилуя! Пророчеството за смъртта на Исус било открито! Господ е велик!

— Простете, но този текст напълно съответства на Страстите Христови!

Португалецът показва страниците.

— Тук хората видели онова, което искали да видят — заяви той. — Истината е, че Исаия никъде не споменава, че слугата от пророчеството е Месията. Историците дори смятат, че този текст е свързан със страданието на евреите във Вавилон. Но какво значение има това? Пророчеството се свързвало с разпятието. Открили също и няколко стиха в Псалтира за един страдалец, които започват от следната фраза в Псалм 22:2: „Боже мой, Боже мой! (чуй ме;) защо си ме оставил?“ и завършват в стих 8 така: „Всички, които ме виждат, ругаят ми се; клатейки глава, думат с уста“^[4]. Първите християни веднага решили, че текстът предсказва случилото се с Исус. Извод: смъртта му била предсказана и в Псалтира!

Италианката отново се разбунтува.

— Почакайте! — прекъсна го тя. — Исус е казал тези думи на кръста, сигурна съм. „Боже мой, Боже мой, защо ме изостави?“ Изрекъл е същите думи! Чела съм за това. Пророчеството наистина е точно!

Томаш се взря в нея като учител, който току-що е чул грешния отговор на изпит.

— Виждам, че не сте разбрали нищо от онова, което се опитвам да ви обясня — забеляза той. Отново разгърна екземпляра от Библията. — Тази фраза е в края на Евангелие от Марко, 15:34, когато Исус е прикован на кръста: „А на деветия час Исус извика с висок глас: «Елои, Елои, лама савахтани?»“, което значи: „Боже Мой, Боже Мой, защо си Ме оставил?“. Подобни думи четем и в Евангелие от Матей. — Историкът сложи пръста си върху стиха. — Това, draga моя, е още един опит на авторите на евангелията да впишат Исус в пророчествата. Те му приписали тази фраза, за да могат да кажат, че думите от

Свещените писания се сбъднали, и по този начин да убедят останалите евреи. Разбирате ли?

— Как може да сте сигурен, че Исус действително не е произнесъл тези думи?

— В историята, драга, никой за нищо не е сигурен — напомни й той. — Напротив, приликата на този текст с казаното в *Псалтир* го прави изключително съмнителен. Спомнете си, че нито един от учениците на Исус не е бил до него в сетния му час, както самите автори на евангелията признават. Всички „се разбягаха“, се казва в Евангелие от Марко, 14:50, а жените „гледаха отдалеч“, се посочва в 15:40. Никой от тях не се намирал достатъчно близо до кръста, за да чуе последните думи на своя Учител.

— Може би апостолите по-късно са попитали някой войник, който е бил близо до кръста...

— Апостолите били уплашени и се страхували да не екзекутират и тях. Последното, което биха направили, е да отидат при някой войник. Римляните имали навика да убиват не само водачите, които създавали проблеми, но и техните последователи. Има много примери за това. Но да приемем, че те са успели да разговарят с някого от войниците. Нима римлянинът би разбрал староарамейския на Исус? И би могъл точно да възпроизведе думите на умиращия? Факт е, че не разполагаме с пряк свидетел; всичко се основава на „някой каза, че друг казал“. — Той неопределено размаха ръка във въздуха. — Останалата част от разказа за Страстите Христови, изглежда, се основава на казаното в Псалм 21, а не на сведенията на очевидци.

— Значи всичко се върти около Стария завет...

— От край до край — потвърди Томаш. — Всички евангелия са изпълнени с думи и изрази, които напомнят старозаветните книги. В *Псалтир* се говори за Месия? Евангелията твърдят, че Исус е Месията. Даниил и Издра описват Сина Човеческий? Евангелията наричат Исус, Син Човеческий. В *Псалтир* Давид е назован Син Божи? Евангелията определят Исус като Син Божи. В *Псалтир* се казва, че бог казал на Давид: „Син Мой си Ти; Аз днес Те родих“. Според Марко, бог казва на Исус след кръщенето: „Ти си Моят Син възлюбен, в Когото е Моето благоволение“. *Псалтир* разказва за страдалец, който казал: „Боже мой, Боже мой! (чуи ме;) защо си ме оставил?“. Марко пише, че Исус промълвява на кръста: „Боже Мой, Боже Мой, защо си Ме оставил?“.

Всичко напомня на Стария завет. — Той присви очи. — Дори и епизодите за живота на Исус.

Валентина се намръщи.

— Какво искате да кажете?

— Не сте ли забелязали? В книга „Изход“ се разказва за заповед на фараона за избиване на всички еврейски новородени по времето на раждането на Мойсей, нали? Какво направил Матей? Изнамерил подобна заповед, издадена от Ирод по времето, когато се родил Исус. В „Изход“ се говори за бягството на евреите от Египет? Матей описва бягството на семейството на Исус в Египет. Мойсей изкачил планината, за да получи каменните скрижали с божия закон? Матей завежда Исус в планината, за да разисква някои страни на същия този закон. Мойсей разделил водите на Нил? Исус ходил по водата на Галилейско море. Евреите скитали изгубени в пустинята в продължение на 40 години? Трима автори на евангелия разказват как Исус прекарал 40 дни в пустинята. Мойсей нахранил евреите си с манна небесна? Исус е „хлябът на живота“ за учениците си. Дори чудесата и изгонването на зли духове, подробно описани в евангелията, препращат към Илия и Исаия! — Той посочи Библията. — Авторите на Новия завет не са писали история. Те се опитвали да убедят своите съвременници, че Исус се вписва в пророчествата и притежава качествата, посочени в Писанието. Нищо повече.

Двамата замълчаха за момент, сякаш размисляха докъде щеше да ги отведе всичко това.

— Помогнете ми, Томаш — каза Валентина, опитвайки се да намери твърда почва след лавината от информация, с която я бяха засипали. — Имаме двама историци, чиито гърла са били прерязани, докато са правели проучвания на новозаветни ръкописи. И в двата случая убиецът ни оставя загадъчни съобщения. Какво ни казва той?

— Не е ли ясно? Този тип ни показва сериозните проблеми, които съществуват в Новия завет. Първата шарада намеква за произхода на мита за Дева Мария. — Той посочи снимката, оставена от О’Лиъри. — Втората засяга усилията на авторите на евангелията да обвържат Исус със старозаветните пророчества за родословната връзка между Месията и цар Давид. — Историкът погледна италианката. — Нашият човек ни казва, че Новият завет не е нищо повече от един измамнически колаж на Стария завет.

— Но защо го прави? Каква е връзката между този въпрос и смъртта на тези хора?

Историкът сви рамене.

— Вие сте полицаят.

В този момент група агенти с внушителен вид и зачервени лица, начело с Шон О'Лиъри, окупира терасата на *Silk Road Café*.

— Старши инспекторе! — поздрави го изненадана Валентина. — Къде изчезнахте?

Ирландецът посочи разсеяно към улицата.

— Бях в болницата, за да разпитам свидетеля.

— И какво? Каза ли нещо интересно?

О'Лиъри измъкна бележника от джоба с обичайната си непохватност.

— Искате ли да знаете подробности? — попита той, докато очите му шареха из записките. — Името му е Патрик Макграт — безработен, по-известен сред приятелите си като Пади. Той е *homeless* и тъкмо се опитвал да заспи, когато се случили събитията.

— Ще успее ли да разпознае убиеца?

Старши инспекторът помръдна устни, докато се консултиреше с бележките си.

— Видял убийството през нощта и от разстояние — отвърна той. — За съжаление, не е имал възможност да види лицето на убиеца, нито забелязал нещо особено в телосложението му.

— Колко жалко.

Ирландският полицай изсумтя, без да отделя очи от тефтерчето си.

— Но има нещо странно. Попитах го вярно ли е това, което сутринта е казал на парамедиците — че смъртта на професор Шварц е инцидент. Той потвърди. И държи на думите си.

Валентина направи жест с ръка, с който показваше, че не отдава голямо значение на тези показания.

— Това е абсурд! — заяви тя. — Никой не свършва с прерязано гърло при нещастен случай. Какво го кара да настоява за подобно нещо?

— Твърди, че след като се нахвърлил върху професор Шварц, убиецът започнал да крещи. Нашият свидетел разказва, че това бил вик от мъка, отчаян вопъл.

Италианката и Томаш се спогледаха учудено.

— Вик от мъка? Вопъл? Какво иска да каже?

О'Лиъри изглеждаше объркан.

— Ами... не знам. Притиснах го малко с този въпрос, но мъжът настоява, че убиецът оплаквал смъртта на професор Шварц с този отчаян вопъл.

Валентина поклати глава.

— Няма съмнение, че свидетелят е бил на градус — заяви тя. — Вижте, хората ми в Рим проучват последната година от живота на първата жертва — професор Ескалона. Трябва да направите същото по отношение на професор Шварц. Трябва да знаем къде е бил, кога и какво е правил... Такива неща.

— Вече сме се заели. Утре ще ви предоставя предварителен доклад.

— Ще бъде интересно да съпоставим информацията и да видим дали има допирни точки в работата на двете жертви, което ще ни позволи...

В този момент се разнесе звън от мобилния телефон на старши инспектора, той се извини и незабавно отговори.

— Ало? — произнесе той, замълча за миг и внезапно се изправи. Почти застана мирно.

— Да, аз съм, *sir*. — Последва нова пауза, този път по-дълга. През цялото време полицаят стоеше неподвижно с широко отворени очи. — Моля? Къде? Тази сутрин? Но... как е възможно? — Отново замълча. — Незабавно ли? Но те току-що пристигнаха, *sir*. — Нова пауза. — Да, *sir*. Веднага ще говоря с тях. Много добре, *sir* — едва не козирува полицаят. — Веднага, *sir*. Благодаря, *sir*.

Ирландецът затвори. Руменината от лицето му беше изчезнала; беше блед, сякаш току-що бе видял призрак. Той се обърна към двамата гости със сериозно изражение.

— Нашият човек е ударил отново.

— Кой?

— Серийният убиец — отвърна той с нотка на нетърпение.

Валентина и Томаш подскочиха на столовете си.

— Нова жертва?

О'Лиъри кимна.

— В България.

Двамата му събеседници зяпнаха от изненада.

— Какво?

Старши инспектор О'Лиъри вдигна демонстративно мобилния телефон, сякаш представляваше висшата инстанция, чиито нареждания не подлежаха на коментар.

— Искат ви там възможно най-скоро.

[1] Книга „Псалми на Соломон“ — старозаветен апокриф, написан като разобличение на недостойните управници, обещава им възмездие от ръцете на западни врагове — „китим“ (китийци). Идването на Месия е описано като свръхестествено и същевременно политическо събитие. Псалмите на Соломон стават известни на науката през XVII в. Смята се, че са написани през периода на завладяване на Юдея от Помпей (63 г. пр.Хр.), но в книгата има намеци за смъртта на Помпей, което сочи 48 г. пр.Хр. — Б.пр. ↑

[2] Ездра, 13:10. — Б.р. ↑

[3] В синодалното издание на Библията в 1:23 от Първо послание на св. апостол Павел до Коринтяните се казва: „А ние проповядваме Христа разпнатия, Който за юдеи е съблазън, а за елини безумство“. — Б.пр. ↑

[4] В синодалното издание на Библията тези стихове са част от Псалм 21. — Б.пр. ↑

XXIV

Фина бяла мъгла скриваше града, загръщайки го в мантия от ангелска светлина. Заснежените върхове на Витоша, заспалият вулкан, който отдалеч напомняше мълчалив страж, се извисяваха над мъглата и приличаха на залети с йогурт; покритите с преспи долове се спускаха като снежнобели вени по ридовете на голата планина.

Първите признаци, по които Сикариус разбра, че е близо до целта си, бяха големите жилищни блокове по съветски модел, които се рояха в покрайнините на града като гигантски мравуняци сред пространства в сиво и пастелнозелено; те създаваха представа за зле реализирана добра идея. На табелите с букви на кирилица пишеше *Град*, но едва когато колата се вля в елегантната суматоха на добре поддържаните улици в централната част, движейки се между красиви сгради, в които се усещаше френско архитектурно влияние, и други, изпълнени в характерния за Балканите архитектурен стил, шофьорът извади мобилния си телефон и набра номера.

— Пристигнах в София.

Човекът от другата страна на линията изглеждаше неспокоен.

— А задачата? — попита той. — Добре ли мина?

— Според очакванията.

Учителят въздъхна с облекчение.

— Радвам се, че всичко приключи. Вече бях започнал да се тревожа.

За разлика от покрайнините на града, където съжителстваха елементи от съветското жилищно строителство и модерната архитектура, центърът на българската столица вдъхваше респект с класическата си архитектура и добър вкус. В този момент вниманието на Сикариус беше привлечено от Руската църква: сграда, която изглеждаше като извадена от вълшебна приказка; имаше зелен покрив и позлатени кубета, които придаваха на града атмосфера на московски царски двор.

— Какво ще правя сега? Има ли нова задача за мен?

Учителят тихо се засмя.

— Ти си неуморим, Сикариус — доволно измърка той. — Достоен божи син. Засега не. Върви си вкъщи.

Заповедта малко разочарова война.

— Свърши ли? Няма ли повече?

— Не съм казал това — поправи го Учителят. — Краят е далеч. Нуждая се от теб.

— Това е добре.

— Но не и в момента. Върви си вкъщи. Ти свърши своята работа. Сигурен съм, че войните се нуждаят от почивка.

Сикариус си пое дълбоко дъх, примирявайки се с решението.

— Добре. Дочуване.

И затвори.

В този момент колата минаваше покрай голямата катедрала „Александър Невски“, с нейните великолепни византийски куполи. Сикариус намали, за да може да разгледа сградата, а след това обърна към летището. Мина през тясна, оживена улица. Тротоарите гъмжаха от минувачи, които се разхождаха безгрижно или зяпаха витрините на магазините. Тук-там се виждаха цветните неоновии реклами на казината.

Сикариус усети как гневът се надига в стомаха му.

— Безбожници! — извика той през зъби. — Нечестивци и грешници!

XXV

Слънцето докосваше къщите с живителната си ласка, когато автомобилът на българската полиция, в който пътуваха Томаш и Валентина, най-сетне навлезе в периметъра на града. Една табела извести пристигането им в Пловдив.

— Знаете ли на колко години е този град? — попита шофьорът с явна гордост. — Шест хиляди! — обърна глава и се усмихна на пътниците на задната седалка. — Невероятно!

Томаш беше вперил поглед в жилищните блокове със съветска архитектура; добре познаваше това място от историческите книги във факултета.

— Възникнал е през неолитната епоха — отбеляза той със замечтано изражение. — Най-древният град в Европа.

Преминаха по моста над река Марица и панелните блокове изчезнаха. Навлязоха в централната част, където постройки с традиционна архитектура съжителстваха с древни руини. Гостите не откъсваха поглед от зелените хълмове, окичени с живописни къщи и короновани с отвесни скали.

Шофьорът се насочи към най-близкото тепе, което се издигаше сред самия център като гигантски камък, паднал от небето.

— Старият град — обяви той.

Двамата пътници вдигнаха поглед към върха на тепето, омагьосани от тази чудна картина.

— Там ли са били построени първите жилища преди шест хиляди години? — попита историкът.

— Точно така — потвърди българинът на волана. — На същото място, където е било извършено престъплението.

За двамата Старият град веднага загуби ореола си на древна историческа сцена и се превърна в местопрестъпление.

— Там ли отиваме?

— В Стария град? — учуди се шофьорът — Не. Имам заповед да ви откарам на Главната.

Главната се оказа слънчева и просторна пешеходна улица, вмъкната в редица сгради с цветни фасади с подчертано френско архитектурно влияние; горните етажи бяха опасани от красиви тераси, приземните се заемаха от магазини.

Заведоха Валентина и Томаш до едно кафе на открито, където слаб мъж веднага стана от стола си и ги посрещна с протегната за поздрав ръка.

— Тодор Пичуров — обяви той. — Инспектор от българската полиция. Добре дошли в Пловдив.

Гостите се представиха и се настаниха на масата. Поръчаха кафе и размениха любезни думи с домакина за красотата на града и факта, че денят беше прекрасен въпреки мъглата, която бяха заварили сутринта при кацането си в София.

Но италианката не искаше да губи време и при първата отдала ѝ се възможност премина към въпроса.

— Е, какво става тук? — попита тя. — Казаха ни, че се нуждаете от нашата помощ за конкретен случай. Какво по-точно се е случило?

Българският полицаи отвори една папка, оставена върху кръглата масичка на кафенето, и извади снимката на мъж с посивяла брада и проницателен поглед.

— Това с професор Петър Вартоломеев — обясни той, — един от най-забележителните жители на нашия град. Преподаваше молекулярна медицина в Пловдивския университет. Живееше в историческа сграда в Стария град, Балабановата къща. Вчера сутринта, докато се прибирал от лекции, бил убит от непознат, който го причакал до входа на дома му. Обадиха ми се по спешност, но когато пристигнах, професорът вече беше мъртъв.

Валентина се възползва от паузата, за да се намеси.

— Професор по молекулярна медицина?

— Един от най-уважаваните в своята сфера, на световно ниво — потвърди Пичуров. — Всяка година се говореше, че ще спечели Нобеловата награда за медицина.

Италианката поклати глава.

— Извинете, не разбирам. Разследваме две престъпления, извършени в Западна Европа, в които са замесени двама историци, провеждали проучвания върху ценни новозаветни ръкописи. Единият от учените, палеограф, е бил убит във Ватиканската библиотека;

другият учен — археолог, е бил убит пред входа на прочута библиотека в Дъблин. Но вие говорите за лекар и честно казано...

— Учен по молекулярна медицина.

— Както и да е — продължи Валентина в същия тон. — Университетски професор в сферата на медицината, ако предпочитате. Така или иначе жертвата не е историк. Принудихте ни да прекосим цяла Европа, за да дойдем тук заради този случай. Какво ви кара да мислите, че има някаква връзка между това убийство и нашите случаи?

Българският инспектор показа снимка на убития, който лежеше с лице към земята; около главата му се беше образувала локва кръв.

— Гърлото на професор Вартоломеев с било прерязано.

Италианката хвърли бърз поглед на снимката, пое дъх дълбоко и внезапно изгуби търпение.

— Неприятно — каза студено тя. — Не знам как е тук, в България, но такива случаи са рядкост в моята страна. Все пак, като изключим тази грозна подробност, не виждам какво общо би могъл да има този случай с убийствата, които аз... — Тя погледна към Томаш и се поправи: — ... които ние разследваме.

Пичуров разтри замислено основата на носа си.

— По стечение на обстоятелствата, малко преди да ми се обадят за случая, аз преглеждах страницата на Интерпол, както правя всяка сутрин. И попаднах на вашия предварителен доклад за убийството във Ватикана — каза той. — Странно убийство, не мислите ли?

— Много.

— Заинтересувах се от случая и разбрах, че часове по-късно е извършено подобно убийство в Дъблин. И тъй като съм любопитен, погледнах доклада за второто престъпление и отново попаднах на вашето име, което ме изненада. Научих, че помагате на ирландците и че ви придружава португалски историк.

Валентина погледна заговорнически Томаш.

— Наистина е така — потвърди тя. — И какво? Какво се опитвате да ни кажете?

— Намирам двата случая за любопитни — отвърна той. — Шарадите, оставени от убиеца, ме заинтригуваха. Но се налагаше да спра да мисля за това и да се заема с рутинните си задължения. Така и направих, до момента, в който ме повикаха по спешност в Стария град, за да разследвам убийство, извършено близо до Балабановата къща.

Когато пристигнах, разбрах, че жертвата е професор Вартоломеев. Открих, че са прерязали гърлото му.

— И тогава сте се сетили за случаите, които разследвам.

Инспекторът поклати глава.

— Всъщност не. Стори ми се странно, разбира се. Случаите на убийство чрез прерязване на гърлото в България също са рядкост. Когато се случи, винаги е свързано с ритуален акт.

— Както в целия свят.

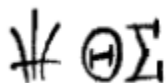
— Естествено, зададох си въпроса защо някой би убил професор Вартоломеев. И защо би го направил по този начин? Ритуално убийство? Тук, в Стария град? И то един от нашите уважавани съграждани? — Пичуров се намръщи. — Няма логика.

— Тогава какво ви накара да свържете това убийство с нашите случаи?

Българският полицай отново бръкна в папката.

— Нещо, което намерих до тялото — отвърна той и извади лист хартия в прозрачен найлонов плик. — Ето това.

Показа листа на двамата си събеседници.

Томаш и Валентина веднага се наведоха над листчето със загадката и разбраха съображенията на домакина си.

— Нашият човек! — възкликна Валентина, като посочи първия символ вляво. — Вижте тук. Нарисувал е символа на непорочното зачатие, както във Ватикана.

Историкът гледаше загадката с изумление, сякаш не вярваше на очите си.

— Не може да бъде...

— Нашият човек! — настоя инспекторката от Криминалната полиция, основавайки се на очевидното. — Наистина е той!

— Да — съгласи се Томаш. — Но символът на непорочното зачатие... — Историкът млъкна за секунда и поклати глава. — Символът е лишен от смисъл в комбинация с този до него.

Италианката почти се обиди.

— И таз добра! Но защо? Напротив, всичко се връзва! Той подписа убийството във Ватикана с тази символична лилия и сега я използва отново, за да остави подписа си и под новото престъпление. Струва ми се ясно. Какво ви изненадва?

Португалският учен се взираше в загадката като хипнотизиран, полагайки усилия да намери онзи смисъл в нея, който му убягваше. Защо, по дяволите, убиецът беше изписал този символ на това място? Контекстът не се връзваше. Всъщност, помисли си той, би могъл да започне анализа от другите символи. „Какво имаме тук? Дума, написана на... на...“

— Сетих се! — възкликна внезапно Томаш.

Двамата полицаи впериха погледи в него.

Развълнуван, историкът погледна към Валентина, после към Пичуров, след това отново към Валентина и показа листчето в пластмасова обвивка.

— Знам какво е!

Вниманието им се насочи към загадката, която танцуваше между пръстите му.

— Успяхте да я дешифрирате? — учуди се българинът. — Вече?

Италианката се усмихна и изръкопляска.

— Браво, Томаш! — извика тя, очевидно горда с него, сякаш португалецът беше нейният герой. — Браво!

Като видя колко е щастлива, Томаш се смути. Той инстинктивно се сви, прибра ръката, която размахваше листчето със загадката, към себе си и сведе поглед от неудобство.

— Не знам дали ще останете доволна, след като ме изслушате — каза той на Валентина, без да събере смелост да я погледне. — Мисля, че направо ще ви се доще да ми прережете гърлото.

— Аз? — изненада се тя. — Какво говорите!

Погледът на историка се спря на шарадата в прозрачния плик.

— Тази загадка ни препраща към още една измама в Библията. Лицето на Валентина внезапно помръкна.

— О, не! — огорчено възкликна тя. — Колко съм наивна! Трябваше да се досетя.

Томаш се наведе над куфарчето си и се зае да рови из него. Хвана нещо, извади го от куфара и го постави на масата. Беше същият

екземпляр от Библията, който беше ползвал в Дъблин. Той смутено вдигна поглед и накрая погледна италианката в очите.

— Лъжата за божествената природа на Исус.

XXVI

Сервитърът заобиколи масите на откритото кафе на Главната, придържайки подноса, и с професионално движение се приближи до двамата полицаи и историка. Остави кафетата и се отдалечи, за да обслужи клиентите, които междувременно се бяха настанили на съседната маса.

Този път Томаш решително взе пластмасовия плик с бележката, намерена до тялото на българския учен, и посочи символите, нарисувани върху хартията.

✠ ΘΣ

— Тази загадка ни препраща към два основни въпроса в християнската теология — обясни той. — Въпросите са различни, но са свързани помежду си.

Инспектор Пичуров се размърда на мястото си.

— Споменахте божествената природа на Исус — отбеляза той, нетърпелив да мине към същността на въпроса. — И казахте, че става дума за лъжа. Как тези драскулки ви отведоха до такъв извод?

Историкът показва знака в средата и този отдясно.

ΘΣ

— Виждате ли това? Знаете ли какво е?

Полицаяте се втренчиха в двата символа.

— Приличат на извънземни знаци — пошегува се Валентина. — От онези, които виждаме изписани върху корабите на пришълците във фантастичните филми. „Стар трек“ и други подобни.

Томаш се разсмя.

— Наистина тези знаци изглеждат малко странно — призна той. — Но съвсем не са букви е извънземен произход, Това са гръцки букви

— езикът, на който е написан Новият завет.

— Така ли? — изненадаха се двамата полицаи.

Историкът кимна.

— Символът в средата с тита, а този вдясно — сигма — обясни Томаш. — Изписани заедно с чертичка отгоре, в един библейски ръкопис тита-сигма съставляват абривиатурата на едно от *nomina sacra*.

— Какво е това?

— Свещено име. В случая бог.

Инспектор Пичуров скептично смръщи чело.

— Убиецът е оставил бележка с абривиатура на бог до тялото на жертвата? С каква цел?

— Точно това се опитваме да разберем — отвърна Томаш, пренебрегвайки съмненията на българския полицаи. — Най-интересното с, че предвид онова, което нашият сериен убиец вече ни разкри в предишните две съобщения, това несъмнено е намигване към *Codex Alexandrinus* и умелата подмяна, извършена в този ръкопис от един калиграф.

Забележката се стори позната на Валентина.

— Да не би да имате предвид онзи документ, с който професор Ескалона с правила справка във Ватиканската библиотека?

— Това беше *Codex Vaticanus* — поясни историкът. — А тази нова шарада ни препраща към *Codex Alexandrinus*, ръкопис от V век, подарък на английския крал от александрийския патриарх, който се съхранява в Британската библиотека. Това е едно от най-старите и пълни ръкописни копия на Библията, с гръцки превод на Стария завет, от който липсват само десет страници, и Новия завет, с изключение на тридесет и една липсващи страници.

Италианката посочи символите.

ΘΣ

— Откъде знаете, че тита-сигма се отнасят точно към този кодекс?

— Предположението ми се основава на начина на мислене, който демонстрира досега нашият човек — обясни португалският учен. — Вече знаем, че той е като обсебен от лъжите в Новия завет. Да кажем,

че наистина съществува някаква аномалия в *Codex Alexandrinus* и тя е свързана тъкмо с абривиатура на едно от божиите имена. Абривиатура, съставена от тета и сигма.

— Не разбирам...

Томаш остави листчето с шарадата на масата, взе Библията си и започна да я разлиства.

— Един от проблемите на догмата за божествената природа на Исус произтича от факта, че в по-старите текстове той не говори за себе си по този начин — обясни историкът. — Само в последното Евангелие от Йоан, написано около 95-а година, Исус ясно споменава божествената си природа. В 8:58 Йоан цитира Исус: „Преди Авраам да е бил, Аз съм“. Това е ясна препратка към „Изход“, 3:14, където господ казва на Мойсей: „Аз съм вечно Съществуващият“. Тоест господ, когото цитира Йоан, е господ от Свещеното писание.

— Аха!

— Интересното е, че в по-старите текстове от Йоан Исус не обявява това открито — побърза да изтъкне Томаш. — Дори Павел, Марко, Матей и Лука, чиито текстове са писани преди Евангелието на Йоан, не представят Исус като бог. — Той направи иронична гримаса. — Дали не са забравили? Или са сметнали тази подробност за незначителна? Колкото по-стар е източникът, толкова по-малко божествено е представен Исус. Първото създадено евангелие е Евангелие от Марко. Кой е Исус в Евангелие от Марко? Човек, който не приема себе си за бог. Какво казва Исус пред синедриона? Притиснат от първосвещеника с въпроса дали той е „Христос, Синът на Благословения“, Исус отговаря в 14:62: „Аз съм“, като добавя: „и ще видите Сина Човечески да седи отдясно на Силата и да иде на небесните облаци“. Но да не забравяме, че в еврейската традиция *машиах* не е бог, а просто някой, избран от бог. Никъде в Евангелие от Марко не виждаме Исус да твърди, че е господ.

Инспектор Пичуров, който за пръв път присъстваше на критически анализ на Новия завет, отново се размърда на стола си.

— Извинете, не разбирам кой знае колко от Библията — започна той. — Но нима Марко не представя Исус като Син Божи?

— Всички Евангелия представят Исус като Син Божи. И какво от това? В контекста на юдейската религия изразът Син Божи не означава Божи Син, както го разбираме днес, а наследник на цар Давид, както е

установено в Свещеното писание. В Псалтир бог казва на Давид, човек от плът и кръв, че той е негов син — нещо, което се потвърждава във Втора книга „Царства“. След като Евангелията описват Исус като наследник на цар Давид, нормално е да го назовават Син Божи. И забележете, Син Божи може да е и народът на Израел, както се казва в Книга на пророк Осия, 11:1: „Когато Израил беше млад, аз го обичах и от Египет извиках Сина Си“. Или в „Изход“, 4:22: „тъй говори Господ (Бог Еврейский): Израил е Мой първороден син“. С две думи — за Син Божи се смята онзи, който има специална връзка с бог. Това не означава, че този някой е бог.

Валентина хвърли красноречив поглед на българския си колега, подканяйки го да замълчи.

— Професор Нороня вече ми разказа тези неща — каза тя. — После ще ви обясня всичко.

Пичуров разбра, че някои детайли от разговора му убягват, и неловко замълча.

— Марко никъде не твърди, дори не намеква, че Исус е Бог — продължи Томаш. — Следващите евангелия са тези от Матей и Лука. Те също не казват, че Исус е бог. Според тримата автори Исус дори твърдял, че няма властта да реши кой ще седи отдясно и кой отляво на него; те цитират думите му, че не знае деня и часа, в които ще дойде Царството небесно. Тоест, за разлика от господ, Исус не е всемогъщ, нито всезнаещ! Големият конфликт между тези трима автори и Павел впрочем не е въпросът дали Исус е бог — въпрос, който не подлежи на обсъждане, а да се уточни кога господ дава на Исус своето благоволение. Първият евангелист — Марко, дава да се разбере, че това се случва в момента, когато Йоан Кръстител кръщава Исус. И тогава „глас биде от небесата: Ти си Моят Син възлюбен, в Когото е Моето благоволение“, както четем в 1:11; фраза, вдъхновена от цитат от юдейските *Псалми*. С други думи, Марко смята, че Исус става Син Божи в момента на кръщението. Но Лука и Матей защитават тезата, че това се е случило при раждането, с непорочното зачатие.

— А Павел?

— Той ни представя трета, различна версия. Интересно е да се отбележи, че в „Деяния на светите апостоли“, текст, създаден от автора на Евангелие от Лука, в който се разказва за делата на апостолите след смъртта на Исус, не намираме нито едно изказване на негов ученик, в

което да се казва, че Исус е бог. Апостолите се ограничават да проповядват само, че Исус е някой, когото бог е дарил със специални сили. Във втора глава, стих 36, дори се цитира Петър, който казва: „Тогова Иисуса, Когото вие разпнахте, Бог направи Господ и Христос“, косвено свързвайки Христос с разпятието. Темата е подета от Павел в 13:33, според който бог изпълнил обещанието си да възкреси Исус, както е писано във втори псалм: „Син Мой си Ти: Аз днес Те родих“. С това се внушава, че Исус се е сдобил с този специален статут не при раждането си, не и при кръщението си, а днес, тоест в деня на възкресението си. Следователно според Павел и Петър приживе Исус дори не е бил Син Божи! Това се случило едва при неговата смърт. — Погледът на Томаш танцуваше между двамата полицаи. — Най-старите текстове, не разглеждат въпроса дали Исус е бог, а просто кога бог го отличава със специалния статут и го превръща в „Свой син“, тоест наследник на Давид според еврейската интерпретация. Дали е било при непорочното зачатие? Или при акта на кръщение? Или в момента, в който е възкръснал?

— Ако правилно съм разбрала — отбеляза Валентина, — само последното евангелие постановява, че Исус е бог.

— Евангелие от Йоан — потвърди историкът. — Това означава, че колкото даден текст е по-близък във времето до събитията толкова по-човешки е образът на Исус. Колкото повече се отдалечава, по-божествен става той. Което изглежда естествено. С годините историческата памет за човека от плът и кръв се изгубва, заменена с митични елементи — от възхвала на героя до въздигането му в бог. Човекът Исус постепенно се превръща в специален божи избраник, а по-късно се идентифицира с бог. Това е един особен процес на „богостроителство“. Но въпросът пред нас е: защо трябва да твърдим, че Исус е бог, след като самият той не го твърди в първите текстове от Новия завет? — Той започна да разлиства Библията. — Християнските теолози дълго са разсъждавали по този въпрос, докато намерят важен пример за това в едно от посланията на Павел — Първо послание на св. апостол Павел до Тимотея. — Спря да разлиства и постави ръка върху една от страниците. — Ето какво се казва в 3:16: „Бог се яви в плът, засвидетелствуван бе от Духа...“. — Историкът изглежда въпросително събеседниците си: — „Бог се яви в плът?“ Кой бог се е явил в плът? За кого твори Павел?

Валентина се поколеба, опасявайки се да не каже някоя глупост, но историкът направи окуражителен жест и тя се реши:

— Бог, който се явява в плът, с Исус, струва ми се. А може би не е? — добави веднага тя.

— Разбира се, че е Исус! — потвърди Томаш. — Това е официалната позиция на Църквата дори и днес. Исус е бог, който се явява в плът. Но не това е основният въпрос. По-важното е, че тези думи принадлежат на Павел.

След като осъзна противоречията, които внасяше това изказване, италианката почти подскочи на стола си.

— Павел е първият от авторите на Новия завет! — възкликна тя. — Неговите писма са били написани десет или петнадесет години преди първото евангелие! Това означава, че най-старият автор твърди, че Исус е бог!

Томаш се усмихна.

— Двадесет точки за *signora* Валентина Феро! — обяви той, сякаш пишеше оценка в университет. — Точно така! Този цитат е изключително важен, защото показва, че най-старият от авторите на Новия завет — и следователно най-близкият до събитията, не говори за Исус като за обикновено човешко същество, специално избрано от бог. Павел представя Исус като самия бог. Чрез Исус „Бог се яви в плът“. Вярно е също, че в останалите послания Павел приписва божествен статут на Исус едва след възкресението; не и приживе. Ето защо тази фраза има огромно значение — на Практика най-ранният автор застъпва теология, която се появява по-късно; теология, според която Исус приживе е бил бог.

Инспекторката от Криминалната полиция, вече свикнала с ненадейните обрати в разказите на събеседника си, се поколеба.

— Сега със сигурност ще обявите съществуването на някакъв проблем — каза тя, изпълнена с подозрение. — И мисля, че вече знам какъв с: съществува само един ръкопис, в който Павел твърди подобно нещо.

Историкът се върна към стиха, който беше прочел.

— Не, напротив — увери я той. — Този стих от Първото послание на свети апостол Павел до Тимотея се съдържа в по-голямата част от ръкописите, които са достигнали до нас.

— Тогава какъв е проблемът?

— Проблемът е, че ако потърсим този стих в *Codex Alexandrians*, ще видим, че чертичката върху тита-сигма, която означава, че става дума за абривиатура на *noten sacrum*, е изписана с различно мастило от онова, което е използвано за останалия текст. Изучавайки по-добре това различие, разбираме, че става въпрос за нещо, което друг копист е добавил по-късно; следователно си имаме работа с фалшификат, който отнема доверието в текста.

Той посочи първата буква от шарадата.

— Ако огледаме по-внимателно тита, виждаме, че хоризонталната чертичка в средата първоначално не е била поставена там. По-скоро става дума за капчица мастило, използвано от другата страна на страницата, която е попила в пергаментата и се е появила случайно на това място.

Двамата полицаи внимателно следяха обясненията на историка; погледите им се местеха между него и шарадата, оставена от убиеца.

— И какво? Какви са последствията от тази промяна?

— Оригиналните букви не са тита-сигма, които са абривиатура на бог, а омикрон-сигма, дума, която означава... — изписа на лист хартия двете букви от шарадата и превода им...

$\Theta\Sigma = \text{Бог}$

... и под тях новия вариант: първия символ без чертичка в средата и съответния превод.

$\text{O}\Sigma = \text{Онзи}$

След това се върна към страницата от Библията с Първото послание на Павел до Тимотей.

— Тоест оригиналният текст, преписан от колиета на *Codex Vaticanus* в 3:16, не е: „Бог се яви в плът, засвидетелствуван бе от Духа...“, а „онзи, които се яви в плът, засвидетелствуван бе от Духа...“. Това е нещо напълно различно, тъй като по този начин Исус престава да бъде бог. — Той затвори книгата. — Притеснителното е, че

същата промяна, направена умишлено от някои преписвали, се среща в още четири стари ръкописа на Първото послание до Тимотея, като по този начин се предава и на по-късните копия; особено в тези от Средновековието, които повторили и обезсмъртили тази измама.

— Значи казвате, че всъщност Исус не е уподобяван на бог.

— Точно така — потвърди ученият. — Всъщност той никога не е заявявал, че е бог, нито апостолите са го възприемали като бог. Това схващане възниква по-късно. Даже, както вече ви обясних, разказите на самите апостоли опровергават вярването, че Исус е бог. Да видим епизода с кръщението. В пети стих на Първа глава от Евангелието на Марко се казва, че евреите отивали при Йоан Кръстител и всички се кръщавали от него в река Йордан, като изповядвали греховете си. След това се казва, че Исус е бил кръстен, което означава, че е имал грехове, които да изповяда. Ако Исус е бог, възможно ли е да извърши грях? Матей пише в 25:36 как Исус предсказва края на света с думите: „А за оня ден и час никой не знае, нито небесните Ангели, а само Моят Отец“. Тоест Исус не е бил всезнаещ. В такъв случай питам: може ли той да е бог?

— Ами чудесата, които е извършил? — настоя Валентина. — Не доказват ли те, че е бог?

Томаш се засмя.

— Чудесата нямат нищо общо с предполагаемата божественост на Исус. И днес по панаирите можете да видите лечители и хора със специални способности. Античността е пълна с такива чудотворци. Аполоний Тиански, известен философ, също е бил лечител и екзорсист. В Стария завет има безброй примери за чудеса, извършени от Мойсей, Илия и други. Юдейският историк Йосиф Флавий също твърдял, че е способен да прави чудотворни лекарства и да гони зли духове. В Галилея в поколението след Исус живял лечител на име Ханина бен Доса, на когото също се приписват чудеса. Няколко десетилетия преди Исус да се роди, се появил мъж на име Хони, известен с това, че можел да предизвиква дъжд. Аполоний, Мойсей, Илия, Йосиф, Ханина и Хони несъмнено били способни да извършват чудеса, но не са били обожествявани. Говорело се, че тези хора притежават „сила“ и нищо повече.

— Добре, не казван, че Исус е бог — отстъпи италианката. — Но трябва да се съгласим, че щом той е можел да прави чудеса, в него е

имало нещо божествено!

— Слушайте, какво означава *нещо божествено*? Доколкото знам, християнството се счита за монотеистична религия. Християните и евреите вярват, че бог е един. Това означава, че Исус или е бог, или е човешко същество. Не може да е второстепенен бог или човек с божествени качества. Разбирате ли? Това би било в противоречие с монотеизма.

— Прав сте. — Инспекторката сведе поглед в знак на съгласие, сразена от аргументите на Томаш.

Историкът посочи първия от символите в шарадата, открита до група в Стария град:

— Този символ повдига именно този въпрос.

— Говорите за символа на непорочността на Дева Мария?

Томаш поклати глава.

— В този контекст убиецът вече не засяга въпроса за Дева Мария, както беше при загадката, оставена във Ватиканската библиотека — обясни той. — Има предвид другото символично значение на лилията.

По лицето на Валентина се появи израз на изненада.

— Лилията има повече от едно тълкувания?

Събеседникът ѝ кимна утвърдително.

— Това е символът на Светата Троица — обясни той. — Едно от най-странните изобретения на християнството.

XXVII

Бързият ритъм на рап парче огласи откритото кафене, рязко прекъсвайки разговора. Томаш смаяно се озърна наоколо и погледът му спря върху зачервеното лице на инспектор Пичуров. Със засрамено изражение инспекторът бръкна в джоба на панталона си и се усмихна притеснено.

— Извинете ме — каза той, — мобилният ми телефон...

Домакинът заговори на български. След по-малко от минута той прекъсна връзката, направи знак на сервитьора и остави една банкнота на масичката.

— Да тръгваме — каза той. — Вдовицата на професор Вартоломеев вече е пристигнала от Черноморието, където е била на почивка. Трябва да отидем в Стария град, за да говорим с нея.

Томаш и Валентина се изправиха.

— О, разбира се.

Инспектор Пичуров се обърна към италианската си колежка.

— От службата ми казаха също, че вашите хора в Рим и ирландската полиция току-що са ни изпратили важни документи. Трябва да ги предадем на вас.

— Какви документи?

— Изглежда, става въпрос за информация за заниманията на жертвите от Рим и Дъблин през последните десет месеца. Нали вие сте се разпоредили за това?

— Така е. Къде са документите?

— Наредих да ги донесат в Стария град.

Напуснаха откритото кафене и тръгнаха по Главната към мястото, където инспектор Пичуров беше паркирал служебната си кола. Късната утрин наистина бе великолепна и просторната пешеходна улица се къпеше в светлина.

В едната си ръка българският полицай носеше досието по случая, а в другата — прозрачния найлонов плик, в който се съхраняваше третата загадка. Валентина му направи знак да ѝ даде

плика и докато вървеше до Томаш, посочи драскулките, които убиецът беше оставил на хартията.

Ψ ΘΣ

— Вече знаем, че средният и десният символ са тита и сигма от гръцката азбука и ни препращат към проблема за обожествяването на Исус — обобщава ги. — Но не разбирам ролята на лилията, нарисувана вляво. Казахте, че в този контекст тя говори за Светата Троица?

— Правилно.

— Простете, но каква е връзката на Светата Троица с нашия разговор? Защо убиецът се насочва към нея?

Томаш взе прозрачния илик с шарадата.

— Защото Светата Троица е пряко свързана с приписването на божествения статут на Исус — обясни той.

— Как?

Историкът се загледа замислено в настилката на Главната, по която крачеха в ритъм.

— Вижте, от момента, в който започва да се разпространява Евангелие от Йоан, където се твърди, че Исус е бог, възниква сериозен богословски проблем. Първо, ако бог е бог и Исус е бог, тогава колко богове имаме?

Пичуров, който вървеше пред тях, обърна глава.

— Двама.

Историкът извади екземпляра си от Библията.

— Но нали в Свещеното писание е казано, че има само един бог. Как да съгласуваме специалния божествен статут, даден на Исус, с монотеизма? Второ, щом Исус е бог, това означава ли, че не е човешко същество?

— Разбира се, че е човешко същество! — възкликна Валентина.
— Та той е загинал на кръста!

— А след като е човек, това означава ли, че не е бог?

Италианката го погледна, смутена от въпроса.

— Ами... бил е и бог.

— Човек или бог? Кое от двете?

— И едното, и другото.

Томаш сви устни скептично.

— Хм... всичко това изглежда малко съмнително, не мислите ли? В действителност тъкмо тези проблеми разделили последователите на Исус. Общността на ебионитите например приемала твърденията за божествеността на Исус за несериозни. Според тях Исус не бил бог, а човек, избран от господ, защото спазвал законите, нищо повече. Но други общности заобичали Исус така, сякаш той бил бог. Докетите вярвали, че Исус бил изключително същество, което само прилича на човек. Не изпитвал глад, болка, във вените му не течала кръв, макар и да изглеждало, че понася всички тези неудобства на тялото. Те смятали, че съществуват двама богове и Исус превъзхожда бога на евреите. Гностиците твърдели, че има много божества и едно от тях е Исус, който принадлежал към род, по-могъщ от този на еврейския бог. Според тях Исус бил човек, в чието тяло временно се въплътил бог, наречен Христос. Христос се въплътил в Исус по време на кръщението, затова в същия миг бог казал: „Ти си Моят Син възлюблен, в Когото е Моето благоволение“, и напуснал тялото, когато Исус бил прикован на кръста. Тъкмо затова Исус изрекъл: „Боже Мой, Боже Мой, защо си Ме оставил?“.

— Каква бъркотия! — възкликна Валентина.

— Християните в Рим, чиито позиции по-късно се утвърдили като ортодоксални, защитавали „междинно“ становище. Те твърдели, че Исус бил и бог, и човек.

— Истинско Соломоново решение! — обяви инспектор Пичуров с усмивка. — Полубог, получовек.

— Не — поправи го Томаш. — За да се разграничат от теориите на гностиците и да постановят, че Исус и Христос са едно същество, римските християни заявили, че Исус бил същевременно бог и човек. За да се разграничат от ебионитите, те отстоявали тезата, че Исус бил бог, както се казва, сто процента. А за да се разграничат от докетите, изтъквали, че Исус бил също и човек — отново сто процента. Тоест Исус бил същевременно бог и човек — сто процента.

Българският полицаи поклати неразбиращо глава.

— Сто процента? Невъзможно.

— Но така са решили. Освен това православието приема, че Бог Отец и Бог Син са различни ипостаси на бог.

Инспектор Пичуров се спря наред Главната и направи гримаса, сякаш не бе дочул последната реплика.

— Значи имаме двама богове.

— Не. Един. Бог Отец и Бог Син.

Двамата събеседници на Томаш изглеждаха смаяни.

— Но... но фактически са двама.

— Не и според Църквата — усмихна се Томаш с недоумение, сякаш той самият не разбираше какво говори. — Бог Отец и Бог Син са различни „лица“. Но са един Бог.

— Почакайте — каза Пичуров, опитвайки се да намери смисъл в онова, което чуваше. — Църквата смята, че Исус е бог?

— Да.

— И Бог Отец е Бог?

— Разбира се.

— Исус, Бог Отец ли е?

— Не.

— Значи има двама богове. Бог Отец и Бог Син!

— Според Църквата не е така. Двамата са различни; Исус стои отдясно на отца и двамата са бог, но има само един бог.

Валентина повдигна вежди.

— Е, това не ми се струва кой знае колко смислено — призна тя. — Сигурна съм, че тази идея по-късно се е развила в нещо, в което има повече логика...

— Развила се е до степен, в която Църквата, недоволна от цялото това объркване, решила да прибави към тях и трето „лице“. В Евангелие от Йоан, 14:16, Исус описва Светия Дух като „друг Утешител, за да пребъдва с вас вовеки“, когато се върне на небето. Църквата намира за уместно да обяви това ново „лице“ с неясни очертания — Светия Дух, също за бог. — Той махна театрално. — *Voila!* Светата Троица.

— Защо е този сарказъм? — запротестира Валентина. — Трите лица са три различни проявления на бог! Какъв е проблемът?

— Не — възрази историкът. — Знаем, че е трудно за разбиране, но според официалната доктрина става дума за три съвършено различни лица. Те са различни, но всички са бог, макар и да съществува само един бог. И Исус е сто процента бог и сто процента човек. Тази теза била установена на знаменития Никейски събор,

свикан през 325 г., за да разреши всички богословски спорове и да установи доктрини, които са в сила дори и днес. — Той наблегна на последните си думи. — Дори и днес.

Инспекторката от Криминалната полиция тръсна глава, сякаш се надяваше, че така парченцата от пъзела в ума ѝ някак си ще се наредят.

— Има трима различни богове и всички са един бог? — попита смаяно тя. — Исус има сто процента божествена природа и сто процента човешка?

— Така е.

— И как Църквата е разрешила проблема?

Томаш се засмя.

— Казала, че това е мистерия.

— Мистерия ли? Как?

— Църквата осъзнавала, че е абсурдно да се поддържа подобна теза. Както и тезата, че бог, Исус и Светият Дух са три напълно различни божествени същности и все пак бог е един. Но църквата не възнамерявала да отстъпи от парадоксалните си позиции. И какво направила? Отишла още по-далеч. Неспособна да разреши тези противоречия, но и нежелайки да признае теориите на ебионитите, на гностиците, или на докетите, Църквата се принудила да заяви, че всичко това е една голяма мистерия. — Той промени тона си, сякаш се канеше да вметне нещо важно. — И всъщност е права: мистерия е, тъй като в това няма никакъв смисъл. — Възвърна нормалния тон на гласа си. — И тъй, също като онези, които замитат боклука под килима и се правят, че не съществуват, Църквата си измила ръцете от теологическата бъркотия, която сама създаде. Това представлява мистерията на Светата Троица в целия ѝ блясък.

Пристигнаха до служебната кола на българската полиция. Домакинът извади ключовете от джоба си, но не отключи веднага.

— Това със сигурност има смисъл, глупаците сме ние — отбеляза той. — Но онова, което искам да разбера, е каква е връзката между този въпрос и шарадата на извършителя на престъпленията, които разследваме?

Тримата сведоха погледи към предмета в ръката на Томаш — прозрачния плик с листчето, намерено до трупа в Стария град.

— По причини, които ми убягват, нашият човек е искал да насочи вниманието ни към измислиците около божествената природа

на Исус и Светата Троица — каза той. — Ако втората част на тази шарада засяга фалшификацията, която води до тълкуването на титасигма, превръщащо Исус в бог, може би първият символ е свързан и с поправките в Новия завет относно Светата Троица.

— И там ли има поправки?

— Разбира се. Достатъчно е да прочетете Новия завет, за да видите, че никъде не се споменава за Светата Троица. Дори и в Евангелие от Йоан! — Той отвори екземпляра от Библията. — Изключение, разбира се, е Първото съборно послание от свети апостол Йоан, където в стихове 5:7-8 е написано: „Защото Трима са, Които свидетелствуват на небето: Отец, Слово и Светий Дух; и Тия Тримата са Едно. И три са, които свидетелствуват на земята: духът, водата и кръвта; и трите за едно свидетелствуват“.

Валентина му хвърли недоверчив поглед.

— Сега ще кажете, че това е фалшифицирано.

— При това двойно — потвърди Томаш. — Първо, авторството на трите послания неоснователно се приписва на Йоан. Апостол Йоан, за когото в Деяния на светите апостоли пише, че е „неграмотен“, не е написал тези текстове. Изправена пред този проблем. Църквата казва, че посланията може и да не са създадени от Йоан, но въпреки това са „боговдъхновени“. Това е начин да се избегне неудобният въпрос за съществуването на подправени канонични текстове, макар навремето тази практика да не се считала за осъдителна. Но дори фалшифицираният текст да е приет, факт е, че тези стихове не съществували в оригиналното писмо. Не се съдържат в нито един гръцки ръкопис, формулиран по този начин. Текстът бил променен, за да открие казаното за Отца, Сина и Светия Дух като ясен пример за адаптиране на фактите към теологията.

— И твърдите, че това е единственото място в Новия завет, където се споменава Светата Троица?

— Единственото — повтори историкът ѝ отново разгърна Библията. — С какво в действителност разполагаме? С простата констатация, че Марко ни представя един книжник, който пита Исус коя е първата от Божиите заповеди, и Исус отговаря в 12:29 така: „Първа от всички заповеди е: «Слушай, Израилю! Господ, Бог наш, е един Господ...»“. Тоест Исус само произнася *Shema*, еврейското схващане, че има само един бог. Исус никъде не споменава Троица,

нито Свети Дух, още по-малко вероятността самият той да е бог. В цялата Библия думата Бог се среща около две хиляди пъти. И нито веднъж не е употребена заедно с думите три или Троица. И никъде, когато бог или Исус говорят за себе си, не казват или намекват „Аз, тримата“.

Настъпи мълчание и инспектор Пичуров отключи автомобила и покани двамата си спътници да влязат вътре. Томаш седна на мястото до шофьора, а Валентина се настани на задната седалка. Българинът пхна ключа в стартера и преди да включи двигателя, се огледа наоколо.

— И докъде води всичко това в нашето разследване? — поинтересува се той.

Историкът сви рамене.

— Нашият убиец очевидно е експерт по богословските въпроси — каза той. — Изглежда, държи да демонстрира, че всичко, което знаем за Исус, с лъжа. И ми се струва, че ще разберем какво в действителност се случва само ако открием какво свързва трите жертви. Може би тази пресечна точка между тях ще ни заведе при извършителя на престъпленията.

Двамата полицаи кимнаха.

— Имате право — съгласи се Валентина. — Аз също мисля, че това е единственият начин да разрешим тези случаи.

В колата се възцари единодушие. Решен да не губи повече време, Пичуров запали, даде ляв мигач, погледна в страничното огледало дали пътят с чист и натисна газта.

XXVIII

Обстановката в Балабановата къща беше дълбоко потискаща. Докато изкачваше дървените стълби, Томаш чу приглушения плач на вдовицата и му се прииска да избяга оттам; изправен пред чуждото нещастие, той се чувстваше като натрапник, като лешояд, който се храни с плячката на смъртта. Но полицаите покрай него дори не трепваха; в крайна сметка за тях това беше обичайна ситуация. Примирен, историкът влезе в ролята си.

Стълбището водеше към просторен салон с множество прозорци, от които щедро струеше светлина. Салонът бе свързан с няколко помещения и приличаше на октопод, разпрострял многобройните си пипала. Гостите доловиха някакво движение в една от стаичките в ъгъла. В нея вероятно беше вдовицата, затова се отправиха натам.

— Добър ден — поздрави инспектор Пичуров на влизане.

В ъгъла на стаята, на един стол седеше жена с изпито лице и зачервени очи, която ги посрещна с въпросителен поглед. Полицаят заговори с нея на български. След няколко секунди той посочи италианката, каза името ѝ и след това посочи историка. Томаш чу името си сред неразбираемата славянска реч и различи думата *португалски*, но останалото му убягна. Разговорът на български език приключи сравнително бързо, прекъснат от вдовицата, която се взря в двамата чужденци и се обърна към тях на английски.

— Добре дошли — каза тя тихо. — Съжалявам, че идвате при такива обстоятелства. Бих ви предложила чай, но...

Едрата сълза, която се търкулна по набръчканото лице на жената, смути Томаш.

— Не се тревожете... — запъна се той. Не знаеше какво се казва при такива обстоятелства. Трябваше да изкаже съболезнованията си, разбира се, но тъй като не познаваше жертвата, нито събеседницата си, му се стори, че това би изглеждало изкуствено. Успя да каже само: — Това е ужасно...

Думите му увиснаха във въздуха, но Валентина, която имаше опит в подобни ситуации, пристъпи направо към въпроса.

— Ще заловим човека, който го е извършил — заяви тя с убеждението на човек, който току-що е приел случая лично. — Италианската полиция работи усилено по разкриването на престъплението, разчитаме и на международно сътрудничество. — Тя посочи Томаш, сякаш той олицетворяваше международното сътрудничество. — Но преди това се нуждаем от вашето съдействие.

Вдовицата тъжно поклати глава.

— Не знам дали съм в състояние да ви помогна — каза тя. — Когато вчера ми съобщиха новината, аз бях в къщата ни във Варна. — Тя постави ръка на гърдите си. — Какъв шок само! От двадесет и четири часа съм на успокоителни и се чувствам малко отпаднала.

— Разбирам — отвърна меко Валентина с цялото си професионално съчувствие. — Бих искала само да знам дали сте забелязали нещо необичайно напоследък. Съпругът ви беше ли разтревожен? Получавали ли сте заплахи? Случило ли се е нещо необичайно?

Жената поклати глава.

— Не, нищо. Всичко беше наред. Разбира се, Петър се занимават със своите неща. Беше въодушевен, както винаги. Цялото си време прекарваше в университета, където четеше лекции или се посвещава на проучванията си. Понякога му се налагаше да пътува в чужбина, но не беше нищо особено.

— Така ли? Пътувал ли е? И къде е ходил напоследък?

— Не съм сигурна — каза тя с хлътнали очи, които издаваха умората ѝ. — Беше в Ню Йорк, Израел, прескочи и до Хелзинки... — Тя напрегна паметта си. — А, мина и през Италия.

Споменаването на нейната страна привлече вниманието на инспекторката от Криминалната полиция.

— Къде точно в Италия?

— О, не знам. Ходи там на конференции и неща от този род. Може би е по-добре да отидете в университета. Те се грижат за пътуванията му...

Инспектор Пичуров се наведе към италианската си колежка.

— Хората ми вече са там и събират информация — прошепна той. — По-късно ще ви запозная с резултатите.

Вдовицата се възползва от паузата и се надигна от стола. С тъжно изражение тя направи жест на гостите си да я извинят.

— Не се чувствам добре — каза тя. — Ако позволите, ще се оттегля в стаята си.

— Разбира се — съгласи се Валентина. — Само един последен въпрос, ако не възразявате.

— Кажете — каза жената, но продължи да върви към вратата с малки несигурни крачки.

— Съпругът ви вярващ ли беше?

Учудена от въпроса, вдовицата спря.

— Ни най-малко. Петър не се интересуваше от тези неща. Повече го вълнуваше науката, разбирате ли?

— Не е ли чел Библията? Никога ли не ви е творил за стари ръкописи и неща от този род?

По лицето на госпожа Вартоломеева премина изумление, сякаш не разбираше смисъла на въпроса.

— Госпожо — каза тя с гневна нотка, — вече ви казах, че той не се интересуваше от тези неща. — Изправи рамене и тръгна отново с решителна крачка. — Извинете, трябва да се оттегля в спалнята си. Приятен ден!

Вдовицата изчезна зад вратата, оставяйки полицаите да се споглеждат един друг. Лицето на Валентина бе запазило изражението на човек, който се бе опитал да свърши нещо полезно, но българските ѝ колеги я наблюдаваха със студенина и отчужденост. Засрамена от провала си, тя излезе в централния салон, придружена от Томаш. Инспектор Пичуров остана да разговаря с подчинените си, но след малко се присъедини към гостите в салона с няколко листа в ръката си.

— Това са документите, пристигнали от Дъблин и Рим — заяви той. — Списък на пътуванията на другите две жертви през последните дванадесет месеца.

Италианката нетърпеливо издърпа листовите от ръцете му и веднага впери очи в тях. Почти се стресна от онова, което видя.

— Ах, професор Ескалона не е спряла да пътува! — възкликна тя и показа документа на историка. — Вижте това! Повече от четиридесет пътувания! — Погледна втория документ. — Какъв ужас! При професор Шварц е дори по-зле. — Отново му показа текста. —

Този човек трябва да е бил летящият холандец. *Madonna!* Това са около петдесет пътувания!

Томаш надникна в двата списъка.

— Наистина са много — съгласи се той. — Вижте само кои са местата, на които са били и двамата по едно и също време.

Валентина взе химикалка и отбеляза дестинациите, които бяха общи за двамата. Надраска шестнадесет хикса. След това провери дните на съответните пътувания, търсейки съвпадения в датите, и броят на хиксовете намаля до пет.

— Интересно — прошепна тя. — Двамата са били в Рим по едно и също време. Ескалона е търсила ръкописи във Ватикана, а Шварц с бил на разкопки при Колизеума. — Направи пауза. — Били са заедно и в Гърция: тя при руините на Олимп, той в библиотеката на манастира „Русану“. — Нова пауза. — Израел е другата им обща дестинация. Той отишъл да види някакви находки в Департамента за древни ценности; тя участвала в конференция, посветена на ръкописите от Мъртво море.

— Дотук всичко е нормално — отбеляза португалският учен. — Професор Шварц се е занимавал с неща, свързани с неговата област — археологията, а Патрисия — обградена от ръкописи, както се очаква от палеограф с нейната репутация. Има ли нещо по-особено при другите две дестинации, които и двамата са посетили?

— Париж — каза италианката. — Професор Ескалона е работила като експерт по проект за два палимпсеста^[1].

— Изглежда ми нормално. А професор Шварц?

— Просто едно туристическо пътуване. — Тя впери сините си очи в Томаш. — Туризмът е изключение в характеристиката на пътуванията, които е предприемал. Може би означава нещо.

— Може би — съгласи се историкът. — А може би не. Да избереш Париж за туристическа дестинация, ми се струва напълно нормално. — Той отклони поглед към документите. — А последното пътуване?

Валентина провери последния хикс.

— Двамата са били в Ню Йорк по едно и също време. Тя на път за Филадельфия, за да види стар ръкопис, който се пази там...

— Сигурно става дума за P1, първия регистриран фрагмент от ръкопис с Новия завет. Съдържа Евангелие от Матей и датира от III

век. Истинско съкровище. — Погледът му се насочи към списъка на професор Шварц. — А той?

— Пътуването му трябвало да разреши някои финансови въпроси, свързани с Амстердамския университет.

Двамата се спогледаха с надежда въпреки скептичните очаквания.

— Може би точно там са се засекали — предположи Томаш. Той махна с ръка към съседната стая. — Нашата вдовица не спомена ли, че съпругът ѝ също е бил в Ню Йорк?

Очите на Валентина светнаха.

— Ню Йорк — повтори тя, сякаш името имаше магическа сила. — Наистина ли смятате, че това е мястото, което свързва тримата?

Португалецът сви рамене.

— Възможно е, не мислите ли? Все трябва да има нещо общо помежду им, за да бъдат убити по такъв начин.

Двамата обмисляха различните хипотези, когато инспектор Пичуров се върна при тях.

— Хайде — каза на български, приканвайки ги с жест да си вървят. — Тръгваме си. Вдовицата е много разстроена от случилото се и помоли за тишина.

— О, разбирам.

Поеха надолу по дървеното стълбище. Стъпалата скърцаха при всяка крачка, сякаш протестираха срещу бремето, което трябваше да понесат.

— Горката! — сподели Пичуров. — Изглежда, госпожа Вартоломеева много се развълнува, когато ѝ разказаха, че убиецът надал скръбен вик, след като отнел живота на съпруга ѝ. Попита що за звяр може да убие човек и да се преструва, че...

— Какво? — прекъсна го Томаш и се закова насред стълбището като парализиран. — Повторете онова, което казахте!

Изненадани от реакцията на историка, двамата полицаи впериха поглед в него.

— Казах, че тя попита що за звяр ще...

— Не. Преди това. Какво казахте преди това?

— Преди кое? — учуди се неразбиращо българинът.

— Казахте, че убиецът е извикал.

— А, да. Имаме свидетел, красавицата от будката за вестници. Тя твърди, че убиецът извикал от мъка, сякаш страдал за смъртта на професор Вартоломеев. Странно, нали?

Томаш хвърли поглед към Валентина, която току-що бе разбрала реакцията на португалеца.

— Помните ли показанията на свидетеля от Дъблин?

— Прав сте! — възкликна тя. — Пияницата разказа същото нещо. В Дъблин убиецът също извикал, сякаш оплаквал смъртта на професор Шварц. — Тя се поколеба. — Какво ли означава това?

Историкът се замисли. Погледът му беше сведен надолу, залепен за дървеното стъпало, но през ума му прелитаха страници и страници от хиляди исторически книги, които беше прочел през годините.

— Сикариите^[2]! — възкликна внезапно той. — Това са сикариите!

Италианката го изгледа с недоумение.

— Си... кои? Какво говорите, по дяволите?

Томаш кимна с глава към документите, съдържащи списък с посетените места от първите две жертви, които тя държеше в ръцете си.

— Знам какво свързва нашите три жертви.

— Така ли? Какво?

Португалецът погледна към входната врата, сякаш нямаше никакво време за губене.

— Йерусалим.

[1] Старинен ръкопис, чийто оригинален текст е бил заличен, а пергаментът е бил използван за друг, нов текст. — Б.пр. ↑

[2] Хора, въоръжени със сика (къс меч или кинжал); сикарии били наричани най-ревностните поддръжници на юдейска екстремистка групировка, които се опитвали да прогонят римляните и техните симпатизанти от Юдея. — Б.р. ↑

XXIX

Слънцето напичаше горната част на стената, но сянката, която прорязваше огромните каменни блокове, предпазваше вярващите от непоносимата жегга. След като намести талита^[1] върху главата и раменете си, увери се, че тфилинът^[2] е добре пристегнат на челото и цицит^[3] са правилно вързали в краищата, както се изискваше в Тора, Сикариус постави ръка върху навития пергамент.

Пристъпи напред, опря челото си о студения камък, разгъна пергаментата и започна да шепти свещените думи от псалма.

— *Към Тебе, Господи, въздигам душата си!* — припяваше текста, отпечатай на пергаментата. — *Боже мой, на Тебе се уповавам, да се не посрамя (навеки), да не тържествуват над мене враговете ми, да се не посрамят и всички, които се надяват на Тебе...*

Звън на мобилен телефон, който се разнесе неочаквано от джоба му, привлече към Сикариус смутените погледи на вярващите, които се молеха наоколо. Засрамен, той бързо пхна ръка в джоба си, намери пипнешком бутоната с червената слушалка и го натисна, изключвайки апарата. Отново се възцари спокойствие.

— *... да се не посрамят и всички, които се надяват на Тебе...* — изрече той, продължавайки да чете свещените думи. — *... Да се посрамят ония, които вършат беззаконие без причина.*

Сикариус тихо мълвеше псалмите пред великата каменна стена в продължение на половин час. Гърбът му се поклащаше ритмично, пръстите му развиваха пергаментата. След това отново бръкна в джоба си, намери бележките със стиховете от Песен на песните, които беше приготвил, и ги напъха в малките пролуки между гигантските каменни блокове.

След като приключи, се оттегли почтително и отиде да приготви нещата си, за да напусне мястото. Когато пресече огромния площад, включи телефона си, намери обаждането, което го беше прекъснало, и набра номера.

— Простете, че не отговорих, Учителю — извини се той. — Молах се при *а-Котел а-Маарави*^[4].

— О, моля за извинение. Не знаех, че си отишъл да се молиш при Стената на плача. Има ли много хора?

Сикариус се огледа.

— Обичайното. — Устните му потрепнаха. — За това ли ми се обаждате?

— Добре знаеш, че не. Искях само да ти кажа, че до мен достигнаха някои слухове...

— Какви слухове?

— Ще ти кажа — отвърна загадъчно Учителят. — Трябва да се уверя, че си готов за още една операция.

Сърцето на Сикариус подскочи.

— Разбира се, Учителю. В коя страна искате да отида?

— Няма да се наложи да пътуваш — отговори той. — Операцията ще се проведе в Йерусалим.

— Тук? — учуди се воинът. — Кога?

Учителят замълча, преди да отговори.

— Скоро. Бъди готов.

[1] Елемент от молитвеното еврейско одеяние — две кожени кутийки, съдържащи написани на пергамент пасажи от Тората, едната, от които се закрепва на лявата ръка, а другата на челото. — Б.р. ↑

[2] Молитвено наметало в юдаизма. Нарича се още талес. — Б.пр. ↑

[3] Ресни, вплетени и вързани по специален начин, които се носят от вярващите евреи. Закачат се от четирите страни на талита. — Б.пр. ↑

[4] Стената на плача — подпорна стена от времето на Втория храм в Йерусалим, най-свещеното място за юдеите. След разрушаването на Втория храм от римляните през I в. сл.Хр. Стената на плача е единственото, което останало от него. По всяко време край нея може да се видят вярващи юдеи, които се молят. Между пролуките се слагат листчета с различни пожелания, за които се вярва, че по този начин стигат до бога. — Б.пр. ↑

XXX

Обстановката в бара на хотел *American Colony* наподобяваше мрачна и неприветлива странноприемница. Томаш имаше чувството, че се намират в подземията на мрачна средновековна крепост — подходящо място за среща с генералния инспектор на израелската полиция.

— *Shalom!* — поздрави ги мъжът малко след като двамата новодошли прекрачиха прага на бара. — Казвам се Арналд Гросман и съм от отдел „Убийства“ на израелската полиция. Може да ме наричате Арни. Добре дошли в Йерусалим!

Домакинът им беше висок и добре сложен шейсетгодишен мъж, със светли очи и прошарена коса, която очевидно е била руса в младостта му. Той предложи уиски на Томаш и мартини на Валентина и започна да говори за безкрайните проблеми на сигурността в страната му.

След няколко минути любезен разговор инспекторката от Криминалната полиция реши, че е време да преминат към въпроса, който ги беше довел тук.

— Убедени сме, че ключът към разкриването на серия престъпления, извършени преди три дни в Европа, е в Израел — започна тя. — В рамките на двадесет и четири часа в три различни страни бяха убити трима учени. Имаме причини да смятаме, че ключът към разрешаването на случаите е тук.

Гросман притвори очи като играч на покер, който преценява съперниците си.

— Запознат съм със случилото се — обяви той. — Прочетох докладите на Интерпол и материалите, придружаващи вашата молба, която ни събра тук. Но не разбирам добре причините, които ви карат да мислите, че ще разрешите случаите именно в Израел.

— Трите жертви са посетили Йерусалим по едно и също време — обясни Валентина. — Професор Патрисия Ескалона, уважаван учен палеограф, преди три месеца е била тук на конференция за ръкописите

от Мъртво море. Професор Александър Шварц пристигнал в Йерусалим по същото време, за да се запознае с протохристиянски находки, които се пазят в Департамента за древни ценности, и да подготви статия за списание *Biblical Archaeology Review*. На същата дата професор Петър Вартоломеев изнесъл беседа в научния институт „Вайсман“.

Израелският полицаи наблюдаваше двамата си събеседници с изпитателен поглед.

— Всичко това ми е известно — каза делово той. — Но не съм вчерашен, скъпи ми приятели. Премълчавате нещо.

— Защо мислите така?

Арни Гросман въздъхна дълбоко, сякаш се запасяваше с търпение.

— Фактът, че трите жертви са били по едно и също време в Израел, несъмнено представлява интересна следа — призна той. — Но не ви дава нищо сигурно. Това е само следа, въпрос на обстоятелства.

Наведе се напред и впери изпитателен поглед в италианката.

— Обзалагам се, че има нещо повече, което ви е убедило, че ключът към разкриването на тези убийства се намира тук.

Валентина придоби ангелски невинно изражение.

— Не знам за какво говорите. Ние просто следваме доказателствата. Трите жертви са били в Израел по едно и също време. Става въпрос за смущаващо съвпадение, което трябва да бъде проверено. Искаме да знаем дали са се срещнали и къде. Нищо повече.

Едрият израелски полицаи поклати глава.

— Лошо. Не се разбираме — каза той тихо с леко заплашителен тон. — Щом искате нашата помощ, трябва да играете честно. — Почука с показалец по масичката между тях. — Или ще ми кажете всичко, което знаете, при това в детайли, или ще ви оставя сами да си провеждате разследването. — Кръстоса ръце на гърдите си като човек, който чака нещо. — Избирайте.

Валентина срещна погледа на Томаш. Историкът сви рамене; не знаеше каква е целта на тези игрички между полицаи, нито искаше да знае. Тя бе професионалистът, тя бе наясно кое може да разкрие на колегите си полицаи и кое не, следователно тя трябва да реши.

Инспекторката от Криминалната полиция разбра посланието. Пое дълбоко дъх и се взря в израелския си колега.

— Добре — отстъпи тя. — Наистина има още едно нещо, което предизвика у нас твърдото убеждение, че решението на загадката се намира тук, в Израел.

Гросман извади бележник и химикалка и се приготви да записва.

— Целият съм слух.

— Гърлата и на трите жертви са били прерязали.

— Забелязах. Това означава, че сме изправени пред ритуални убийства.

— Точно така. Освен това имаме свидетели на второто и на третото престъпление. И двамата твърдят, че в мига, в който убиецът приключил с жертвите, чули горестен вик, сякаш оплаквал мъртвите.

Тези думи накараха полицая да прекъсне записките. Изненадан и заинтригуван, той вдигна поглед от бележника.

— Оплаквал убитите?

— Точно така. Този факт привлече вниманието на професор Нороня, когото помолих за съдействие по случая. — Валентина погледна Томаш, сякаш го подканяше да продължи разказа.

— Всъщност двамата свидетели ме подсетиха за нещо, на което попаднах, когато изучавах периода между смъртта на Исус, около 30 година, и унищожаването на Йерусалимския храм от римляните през 70 година. Както сам отбелязахте — посочи той Гросман, който отново си записваше, — убийствата чрез прерязване на гърлото обикновено са резултат от ритуални практики. Инспектор Феро вече ми беше разказала за това през нощта на първото убийство във Ватикана. Всъщност думите ѝ бяха: „жертвата е заклана като агне“. Но тогава не обърнах голямо внимание на това; стори ми се, че няма отношение към случая. Когато разбрах, че престъпникът крещи от мъка след всяка екзекуция, ми просветна.

— *Йехи ор!* — прошепна полицаят едва ли не механично, произнасяйки на иврит известната библейска фраза: — Да бъде светлина!

— Точно това ми се случи. *Йехи ор!* Сякаш бях ударен от светкавица. В същия миг се сетих за практиките на секта от юдейски убийци, съществувала тук, в Израел, десетилетия след разпъването на Исус, която...

— Нали не говорите за зелотите? — прекъсна го Гросман с недоверчиво изражение.

Томаш направи пауза и ококори очи като дете, хванато с ръка в буркана с бонбони.

— Всъщност точно за тях говоря — призна накрая той. — Сетих се за зелотите, които в началото са имали екстремистка групировка, известна като сикарии.

Едрият израелец направи отегчен жест.

— Та това е било преди две хиляди години! Зелотите... или сикариите, ако предпочитате, вече не съществуват! Вие преследвате призраци, по дяволите!

— Знам, че сикариите днес не съществуват — призна историкът. — Само че практиките на ритуалните убийства са същите! Сикариите публично колели римляните със своите *sicae*, свещените кинжали, които криели под наметалата си, и веднага след екзекуцията започвали отчаяно да крещат към небесата като покрусени, преструвайки се по този начин, че нямат нищо общо със случилото се, а след това изчезвали в тълпата и никога не били залавяни.

— Това са стари истории!

— Може би. Но практиката е същата. Освен това две от жертвите са историци, които проучвали ръкописи на Новия завет. В него се разказва за събития, случили се в същите земи и в същия исторически период. Сега прибавете прорязването на гърлата и ритуалните викове, типични за сикариите, към факта, че преди три месеца трите жертви са били в Израел по едно и също време. Прекалено много съвпадения, не мислите ли?

Арни Гросман не отговори веднага, явно обмисляйки основанията на тази хипотеза.

— Имате право — отстъпи накрая той. — Действително има прекалено много съвпадения.

— Така решихме и ние — каза историкът, махайки неопределено с ръка към бара на *American Colony*. — И така, ето ни тук.

Валентина, която бе оставила Томаш да изясни мотивите, които ги бяха довели тук, се размърда и се взря в израелския си колега.

— Вече ви обяснихме всичко — напомни му тя. — Надявам се, че сега можем да разчитаме на вашето съдействие...

— Разбира се — увери я Гросман, докато разгръщаше страниците на бележника си назад. — Тук имам информацията, която

поискахте в официалното запитване. Не знам дали ще ви помогне, но се надявам да е така.

Дойде ред на Валентина да хване химикалката и да се приготви да запише данните, които щеше да чуе.

— Слушам ви.

— Вашите три жертви са отседнали в различни хотели — отбеляза той. — Професор Ескалона се е настанила в „Кинг Давид“, може би най-известния хотел в Йерусалим.

— Типично за нея — отбеляза Томаш с усмивка. — Патрисия винаги е ценяла лука.

— Професор Шварц останал в хотел „Маунт Сион“, на самия хълм Сион — добави невъзмутимо израелският полицаи, — а професор Вартоломеев отишъл в „Риц“. — Той отгърна следващата страница и прочете записаното. — Тримата са дошли тук по различни причини. И доколкото успяхме да разберем, са имали различен маршрут. — Затвори бележника си и по лицето му се разля заключителна усмивка. — И това е всичко.

— Само това ли?

— Опасявам се, че да.

— Но... но... — заекна Валентина, — нима няма вероятност в някакъв момент да са се срещнали?

Арни Гросман дълбоко въздъхна.

— Вижте, никой не може да ви гарантира нищо — каза той. — Йерусалим е голям град, но не чак толкова. Дали не са се видели при Портата за Дамаск например? Кой знае? Ако това беше приоритетно разследване, аз щях да вложа много ресурси и бъдете сигурна, че ако те са се срещали, щяхме да разберем. Но, както може би предполагате, този проблем е незначителен и нашия списък с приоритети. Имаме далеч по-сериозни случаи. Така че успях да отделя за този случай само един от хората си за една сутрин.

— И какво ще правим сега?

— Сега имаме на разположение двама следователи на пълен работен ден. Това със сигурност ще ни позволи да стигнем донякъде.

— Така ли? Опитни хора от вашия отдел?

Домакинът се усмихна широко, взе чашата си с уиски, облегна се назад и се отпусна.

— Това не знам. — Той се разсмя, махвайки с ръка към събеседниците си. — Новите следователи са точно срещу мен.

Томаш и Валентина се спогледаха.

— За нас ли говорите?

Главен инспектор Гросман гаврътна златистата течност наведнъж и постави със замах чашата върху масичката. Кръстоса крака и се настани удобно; ехидно пламъче танцуваше в очите му.

— Нима си мислехте, че идвате в Йерусалим на почивка?

XXXI

Внушителната фасада на хотел „Кинг Давид“, изградена от розов камък, заслужаваше възхищение, но Томаш и Валентина, обсебени от необходимостта да открият доказателства, че са на прав път, дори не се спряха да се полюбуват на историческата сграда. Едва когато минаха през въртящата се врата на входа и пресякоха лоби бара, наистина усетиха блясъка на това място.

— Какъв хотел! — възкликна Томаш, любувайки се на фойето. Подът на коридора, който свързваше двете зали, бе разделен от дълга бяла линия с имена и автографи на известни гости. Той се наведе над линията и прочете едно от имената. — Чърчил е отседнал тук!

— Той и още куп знаменитости — добави италианката, която също разглеждаше автографите, оставени по пода. Виждаха се имената на Елизабет Тейлър, Марк Шагал, Хенри Кисинджър, Симон дьо Бовоар, Далай Лама, Кърк Дъглас, Йоко Оно и още безброй имена на други популярни личности. — *Ma che bello!*^[1]

Фойето на хотела разкриваше вавилонско великолепие: големи, богато украсени колони и забележителни сини арки, чиито орнаменти бяха вдъхновени от различни стилове и образци на финикийското, египетското, гръцкото и асирийското изкуство. Преддверието наистина бе разкошно.

Един униформен служител се приближи до двамата новодошли.

— С какво мога да ви бъда полезен?

Валентина веднага показа значката си от Криминалната полиция и документ, който беше получила от израелските власти.

— Аз съм от италианската полиция и се нуждая от информация за една ваша гостенка — обясни тя. — Бих искала да говоря с управителя на хотела, моля.

Служителят помоли да го извинят и изчезна толкова внезапно, колкото се беше появил. Върна се две минути по-късно, придружен от нисък мъж с вратовръзка. Мъжът протегна ръка на гостите и демонстрира професионалната си усмивка.

— Името ми е Аарон Рабин и съм управител на хотел „Кинг Давид“. Мога ли да ви помогна?

Валентина отново се представи. Управителят разгледа полицейската карта и израелския документ, след което потвърди готовността си да им помогне. Италианката извади от чантичката си цветна снимка на усмихната жена.

— Тази жена се казва Патрисия Ескалона, испанка. Преди няколко дни тя беше убита — каза Валентина. — Имаме информация, че преди три месеца е отседнала в този хотел, и бихме искали да знаем дали някой от вашите служители си спомня за нея.

Управителят взе снимката и няколко секунди се вглежда в нея. Личеше, че лицето му беше непознато. Извини се и отиде до рецепцията да разговаря със служителите си. Рецепционистите видяха снимката и повикаха *concierge*^[2], който също я разгледа.

След известно време зад рецепцията се беше събрала малка групичка. Бяха повикани още хора, сред които и двама *bellboys*^[3], докато накрая, ако се съди по няколкото кимащи глави, изглежда, постигнаха единодушие.

Управителят се върна при двамата чужденци, придружаван от плешив мъж, който държеше снимката на професор Ескалона.

— Представям ви Даниел Зоншайн от туристическа агенция „Джерузалим Турс“ — обяви управителят, посочвайки придружителя си. — Мисля, че той може да ви помогне.

Валентина и Томаш го поздравиха. След официалните любезности Зоншайн посочи към един магазин в търговската част на приземния етаж на хотела.

— Моята агенция има филиал тук в „Кинг Давид“. — Той показа снимката. — Тази госпожа всъщност беше наша клиентка. Спомням си я, защото имаше лош английски и се нуждаеше от екскурзовод с испански, който да я разведе из местата, които искаше да посети, и да ѝ бъде преводач, когато се наложи.

Лицето на италианката светна.

— О! И къде е този екскурзовод?

Зоншайн погледна часовника си.

— Мохамед трябва да започне работа след малко. — Той посочи канапетата. — Защо не почакайте там? Когато пристигне, ще ви го доведе.

Двамата посетители се настаниха в елегантното хотелско кафене на открито, опасано от нисък, покрит с цветя зид. Имаше изглед към басейна и градината. В далечината се виждаха крепостните стени на стария град в района на Портата за Яфа. Въпреки жегата поръчаха ментов чай и подеха разговор за разкоша и историческото значение на сградата, като наблюдаваха оживлението в кафенето, където млади двойки ортодоксални евреи флиртуваха срамежливо. Томаш разказа, че точно тук, в „Кинг Давид“, след разпадането на Османската империя се установила администрацията на Британския мандат. Заради това еврейското движение „Иргун“ заложило бомба в хотела през 1946 г., за да ускорят британското отстъпление, което две години по-късно довело до провъзгласяването на Израел за независима държава.

— Както виждате — отбеляза Томаш, — хотел „Кинг Давид“ е историческо място, което...

Разговорът беше прекъснат от Даниел Зоншайн, който се появи в кафенето в компанията на слаб младеж с черни мустаци и риза с логото на „Джерузалем Турс“.

— Това е Мохамед — представи го той. — Той придружаваше въпросната госпожа.

— Селям алейкум!

— Алейкум селям!^[4] — отвърна Томаш, демонстрирайки арабския си. — Вие ли бяхте екскурзовод на професор Ескалона?

— Да, господине.

— Спомняте ли си местата, които е посетила по време на престоя си тук?

— *La señorita*^[5] направи няколко туристически посещения на Стария град и се отби в няколко организации, свързани, мисля, с нейното историческото изследване — разказа той. — Но по-голямата част от времето ѝ беше заето с една конференция в Еврейския университет в Йерусалим. Доколкото си спомням, ставаше въпрос за беседи, свързани с откритията в Кумран.

— Ръкописите от Мъртво море?

— Да.

— Сама ли беше?

— В началото да. След това се сприятели с някакви хора и ме освободи.

Томаш и Валентина се спогледаха.

— Сприятели се?

— Да. С някакви западняци, с които *la señorita* се запозна във фондация „Аркан“. На следващия ден ги придружих до Израелския департамент за древни ценности, но след това тя се отказа от моите услуги и повече не я видях.

— Спомняте ли си имената на приятелите на професор Ескалона?

Палестинецът поклати глава.

— Не. Това се случи преди няколко месеца, нали? Освен това имаха необичайни имена. Мисля, че дори тогава не ги запомних...

Инспекторката от Криминалната полиция извади няколко снимки от чантичката си и ги показва на екскурзовода. Фотографии с лицата на професор Александър Шварц и професор Петър Вартоломеев.

— Тези ли бяха?

Като видя снимките, Мохамед присви очи и ги сравни с образите в паметта си.

— Както ви казах, изминаха три месеца, а и не прекарах много време с тях — обясни колебливо той. — При толкова клиенти не е лесно да запомним лицата на всички хора, с които се срещаме. — Той отново се съсредоточи върху снимките и накрая кимна с глава. — Но да. Мисля, че са те.

— Сигурен ли сте?

Екскурзоводът хвърли последен поглед на фотографиите, за да се увери, че не се е излъгал.

— Почти сигурен. Колкото по-дълго гледам тези лица, толкова по-познати ми се струват.

— Къде казахте, че ги е срещнала професор Ескалона?

— Във фондация „Аркан“.

— Какво е това?

Мохамед се поколеба и неговият началник, който досега мълчаливо беше следил разговора, отговори вместо него.

— Организация с висок престиж тук, в Израел — отбеляза Даниел Зоншайн. — Развива дейност в няколко сфери, а седалището ѝ е в Еврейския квартал в Стария град.

Валентина и Томаш отново се спогледаха; този път лицата им изразяваха задоволство и очите им блестяха.

Току-що се бяха натъкнали на следата, която търсеха.

[1] Колко красиво! (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Портиер (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Пиколо (англ.). — Б.пр. ↑

[4] Поздрав, разпространен в повечето арабски страни, който буквално означава „Нека мирът е с вас“, на което се отговаря „И на вас мир“. — Б.пр. ↑

[5] Госпожицата (исп.). — Б.пр. ↑

XXXII

В еврейския квартал на древния град цареше пълно спокойствие. Улиците бяха пусти, с изключение на няколко случайни минувачи, които се бяха запътили към Стената на плача или към площад „Хурва“. Чуруликалото на птиците се носеше над малките улички като тиха мелодия и разговорите на малцината, които се разхождаха там, бяха сведени до шепот. Крачките на Томаш и Валентина гръмко отекваха по каменната настилка, но това не ги смущаваше. Историкът провери местоположението на сефарадските синагоги на картата на града и посочи една странична уличка.

— Оттам.

Двамата поеха в указаната посока; Валентина сякаш се движеше на автопилот, просто следваше спътника си. Беше се потопила в документите, изпратени ѝ тази сутрин от Рим. Трябваше да се запознае със съдържанието им, преди да стигнат до мястото.

— Интересна фондация... — промърмори тя като на себе си. — Твърде интересна...

— В какъв смисъл?

Отговорът се забави с няколко секунди. Италианката прочете текста до края и едва тогава вдигна поглед от документите и се взря в Томаш.

— Има разнообразни интереси, залага на различни сфери на познанието — каза тя. — Фондацията инвестира в исторически, археологически и палеографски проучвания. Естествено, тяхната област на специализация е съсредоточена в Близкия изток, и по-точно в Светите земи. Изглежда, фондът ѝ включва колекция артефакти от библейските времена. Но освен това е провеждала изследвания и в областта на точните науки. Създала е специализирани лаборатории за коренно различни неща, като физика на елементарните частици и медицински изследвания например. — Впечатлена, Валентина подсвирна. — *Dio mio*, това е цял един свят!

— Но каква програма следва? Само проучвания?

Валентина му показа началото на една от страниците на документа, който беше прочела. Текстът представляваше слоган на немски език, изписан с готически шрифт.

— *Über allen Gipfeln* — прочете тя на висок глас — ... *Ist Ruh', In allen Wipfeln Spürest Du Kaum einen Hauch; Die Vögelein schweigen im Walde. Warte nur! Balde Ruhest du auch.*

Един дълъг миг Томаш я наблюдава мълчаливо.

— Какво, по дяволите, е това?

— *По всички тези хълмове цари мир* — издекламира тя, — *във върховете на дърветата едва ли ще усетиш и лек полъх. Птичките в гората са притихнали. Почакай тихо. Мирът ще дойде скоро.*^[1]

— Говорите немски? — изненада се Томаш.

Италианката се разсмя и му показа документа, изпратен от Рим.

— Стиховете са преведени на италиански. Виждате ли? Тук долу. Беше ред на Томаш да се засмее.

— Да, разбира се. Красиви стихове, наистина. Кой ги е написал?

— Да видим, кой може да е? — отвърна тя. — Най-великият немски писател. Гьоте.

— Освен красив, този текст е и пацифистки. Ако наистина това е мотото на фондация „Аркан“, мисля, че си имаме работа с една добронамерена организация.

Валентина направи гримаса и вдигна пръст, за да напомни, че трябва да бъдат предпазливи.

— Ако — изтъкна тя. — Знаете ли, нямам доверие на хора, които прекарват живота си в агитации за мир. Понякога те се оказват най-лошите. Зад безобидни думи се крият пъклени планове.

Португалският учен спря по средата на улицата пред необозначена сграда и провери номера на вратата. След малко забеляза позлатена табелка, окачена над звънеца, с името *Arkan Foundation*, гравирано върху метала.

— Е, сега ще проверим — обяви той. — Пристигнахме.

Натисна звънеца и електронният звън се разнесе във вътрешността на сградата. Изчакаха няколко секунди, след което чуха шум от приближаващи се стъпки и отваряща се врата. От другата страна на прага видяха млада жена с черна коса и любопитни очи.

— Шалом!

— *Good afternoon*^[2] — поздрави Томаш, за да поясни, че не говори иврит. — Имаме уговорена среща с господин Аркан, президента на фондацията. Той тук ли е?

След като провери самоличността на гостите, жената ги заведе в една стая и им предложи по чаша вода. След това изчурулика едно любезно „изчакайте една минутка, моля“ и ги остави сами. Малко след това се появи отново, помоли да я последват и ги поведе към първия етаж. Почука леко на вратата. Мъжки глас от другата страна каза нещо на иврит и тя покани двамата гости да влязат.

— Добре дошли! — поздрави ги едрият мъж с гъсти като на Брежнев вежди, който ги посрещна на вратата. — Аз съм Арпад Аркан, президент на фондацията. На какво дължа удоволствието от визитата на полицията от *bella Italia*^[3]!

— Извинете за безпокойството — каза Валентина. — Разследването ни е свързано със смъртта на трима европейски учени, загинали при необичайни обстоятелства.

Думите на инспекторката от Криминалната полиция угасиха въодушевлението в погледа на домакина.

— О, разбрах за това — възкликна Аркан, който внезапно заговори бавно и премерено. — Бях шокиран, когато ми съобщиха новината.

— Разследването на трите случая ни доведе в Израел. Току-що разбрахме, че трите жертви са се срещнали във вашата страна. — Валентина направи пауза, за да прецени реакцията на събеседника си. — Разбрахме още, че мястото, където са се запознали, е точно тук. — Тя посочи към пода. — Фондация „Аркан“.

Замълча в очакване на онова, което Аркан имаше да каже след това разкритие.

Съзнавайки, че анализират поведението му, президентът на фондацията въздъхна и отклони помръкналия си поглед към прозореца.

— Не знаех това — каза той. — Но е факт, че ги познавах. Поканих ги да дойдат във фондацията. Разлисти бележника, който лежеше отворен на бюрото. — Онзи ден се навършиха три месеца оттогава. Не подозирахме за трагедията, която е щяла да ги сполети.

Италианската инспекторка претегляше всяка дума, която чуваше, търсейки противоречия или скрит смисъл, подобно на шахматист,

който преценява ходовете на противника си.

— Може ли да знаем какво са правили тук?

Арпад Аркан махна с ръка към папирусите и пергаментите, поставени в рамка, които украсяваха стените на кабинета му. Бяха старинни, изписани с гръцки и еврейски букви в *scriptio continua*^[4], разкъсани по краищата или с дупка в средата.

— Фондацията притежава богат фонд от ценни ръкописи — обясни той. — Това са части от Библията и други документи, написани на иврит, староарамейски или гръцки. Поисках експертно мнение от професор Ескалона. — Той посочи към нещо, което приличаше на необработен съд, поставен на пода до бюрото. — Имаме също и протохристиянски находки. Препоръчаха ми професор Шварц като специалист в тази област.

— А професор Вартоломеев? Той не е историк...

— О, българският учен? Фондацията създаде център за разширени молекулярни изследвания и ми казаха, че българският професор е международен авторитет в тази сфера. Изглежда, всяка година неговото име се сприва за спечелването на Нобелова награда за медицина. Поканих го да работи с нас и той прие. — Президентът тъжно поклати глава. — Опасявам се, че неговата смърт е голяма загуба за фондация „Аркан“. Възлагахме големи надежди на неговата работа.

— Тримата заедно ли бяха тук, във фондацията?

— Да, заедно. Въпреки че работят в различни сфери, аз разговарях с тях едновременно.

— Така ли са се запознали?

— Възможно е — призна той. — Всъщност не останах с впечатлението да са се познавали отпреди.

Валентина доби замислено изражение, изглежда, преценяваше как да формулира следващия си въпрос.

— Как си обяснявате факта, че трима души, които са се запознали тук, в нашия кабинет, три месеца по-късно са били убити за по-малко от двадесет и четири часа?

Въпросът смути домакина.

— Ами... нямам обяснение — заекна той. — Това наистина е... искам да кажа... това е съвпадение. — Тази дума се появи като

спасителен пояс, в който той веднага се вкопчи. — Едно злощастно съвпадение.

Италианката размени бърз поглед с Томаш и леденосините ѝ очи отново се взряха в събеседника ѝ.

— За полицията съвпадения не съществуват, господин Аркан.

Президентът на фондацията се напрегна.

— Какво намекувате?

— Нищо не намекувам — отвърна невъзмутимо тя. — Казвам, че в криминалистиката на съвпаденията се гледа с огромно недоверие. Факт е, че трима учени, които са се срещнали тук, във вашия кабинет, три месеца по-късно са убити при, меко казано, необичайни обстоятелства. Не знам дали това би могло да се нарече съвпадение.

Арпад Аркан надигна масивното си тяло и яростно посочи към вратата.

— Вън! — извика той. — Изчезвайте!

Валентина и Томаш замръзнаха на столовете си, смаяни от реакцията му. Намекът на италианката беше неприятен и те го знаеха, но отговорът на техния домакин им се струваше пресилен.

— Допускате огромна грешка.

— Не ме интересува! — изрева мъжът с рошавите вежди, все още сочейки към вратата на кабинета си. — Искам ви вън от моята фондация възможно най-бързо! Вън!

Неуместният тон на домакина ядоса Валентина, която се изправи и приближи лицето си до неговото.

— *Madonna!* С кого си мислите, че разговаряте?

— Изчезнете незабавно или ще извикам полицията! Махайте се!

— *Cretino! Stupido! Stronzo!*

— Вън! Вън оттук!

Двамата си крещяха обиди с пламнали от гняв лица. Томаш си даде сметка, че ситуацията заплашва да излезе от контрол, затова сграбчи инспекторката от Криминалната полиция и я извлече навън.

— Да си вървим — каза той спокойно. — Не си струва.

— Вън! — викаше Аркан. — Да ви няма! За кои се мислите? Идвате и ме обиждате в собствения ми дом! Махайте се!

— *Imbecile! Scemo!*

Вратата се затръшна и спокойствието в сградата на фондацията се завърна също тъй внезапно, както беше нарушено. Все още задъхан,

Аркан разхлаби вратовръзката, разкопча най-горното копче на ризата си и отпусна яката си. След това се строполи на креслото и си пое дълбоко дъх, възвръщайки контрола над емоциите си.

Погледът му се спря върху телефона в единия край на бюрото. Поколеба се известно време, сякаш се бореше с импулса, който се опитваше да владее волята му. Той примирено въздъхна, прие неизбежното и най-сетне вдигна слушалката.

— Ало? Ти ли си?

[1] Цитат от „Нощна песен на странника II“ от Йохан Волфганг Гьоте. Българският превод на Атанас Далчев и Чило Шишманов не създава търсеното внушение. — Б.р. ↑

[2] Добър ден (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Красива Италия (ит.). — Б.пр. ↑

[4] Непрекъснато писмо (лат.) — писане, при което не се поставят интервали или пунктуационни знаци между думите и изреченията. — Б.р. ↑

XXXIII

— Да, Учителю. Аз съм. Какво става?

Седнал върху останките от старата крепостната стена, с крака, повесени над бездната и останките от Двореца на цар Ирод, които представляваха три стъпала, вдълбани в стръмната северна страна на хълма, Сикариус съзерцаваше Юдейската пустиня, в която се връзваше синьото петно на Мъртво море, сякаш голямото солено езеро беше оазис. Усети как сухият, топъл вятър, който духаше от скалния масив, докосва лицето му и развява дрехата му.

— Днес съм малко изнервен — призна гласът от другата страна на линията. Пое дълбоко дъх. — Спомняш ли си последния ни разговор?

— Когато се молех на а-Котел а-Маарави?

— Да — потвърди Учителят. — Казах ти да бъдеш готов. — Замълча за миг. — Готов ли си?

— Винаги.

Нова пауза.

— Време е.

Вятърът внезапно донесе облак прах и Сикариус намести талита на главата си така, че да покрива по-добре очите му. Долината се разстиляше пред погледа му в нестройна симфония от цветове и тоналности до бреговете на Мъртво море; преливаше от землистокафяво до пясъчно златно, следваше солено белият контур до опалово зеленото на водата, която веднага се обагреше в турскосиньо и по-нататък в дълбоко индиго, за да се разпростре на другия бряг, отвъд мъглата, между сиво-жълтите планини и падини на Йордания.

— Кой е мишената?

— Двама следователи, изпратени от италианската полиция. Вече са тук, в Йерусалим. Застанаха на пътя ни. Сега е моментът да действаш.

— Къде са отседнали?

— В „Америкън Колъни“.

— Хм... Хотелът на шпионите? Струва ми се подходящ.

— Много. Говорим за двама души.

— И за двамата ли да се погрижа?

— Остави жената. Тя е инспектор от италианската полиция. Не искаме да се забъркваме с тези хора. Човекът, за когото ще се погрижиш, е мъжът, който я придружава. Той е от тихите води.

— А те са най-опасни.

— Той е историк. Изглежда, е способен да разтълкува загадките, които оставихме. Казва се Томаш Нороня, португалец. Ще ти изпратя по електронната поща описание и снимката, която му направихме тази сутрин. Ще ти дам подробни инструкции как да действаш, включително и какво послание да оставиш.

— Този историк приоритетната ми цел ли е?

Гласът на Учителя стана дрезгав, както всеки път, когато даваше важни нареждания.

— Да.

Линията утихна, сякаш след тези думи нямаше какво друго да си кажат.

— Нещо друго?

— Това е всичко. Знаеш какво да правиш. — Учителят смени тона. В гласа му се долавяше любопитство. — Кога смяташ да действаш?

Тънките устни на Сикариус се извиха в нещо, което смътно напомняше усмивка.

— Днес.

Сикариус затвори и хвърли последен поглед надясно, към Юдейската пустиня и синкавото петно на Мъртво море, след това погледна наляво, където се простираха планинската верига, падините и скалите, които обгръщаха долината. Пламтящото в оранжево лилави тонове слънце залязваше на хоризонта толкова ниско, че уголемяваше сенките, разкроени от останките на няколко римски военни укрепления, които някога са опасвали хълма — виждаха се следи от някакви конструкции, следи от правоъгълни лабиринти. Гледката беше зашеметяваща: сцена на великолепа красота, доказателство, че бог беше благословил тези сурови земи. Цареше тишина и спокойствие; усещаше се само полъхът на северния вятър и меланхоличните трели на скорците, които пърхаха над руините от древното укрепление.

С неочаквана пъргавина Сикариус скочи на крака и обърна гръб на величествената панорама. Тръгна пеш към портата на Пътя на змията. Залязващото слънце все още пламтеше. Бризът целуваше лицето му, развяваше косите и охлаждаше кожата му, но скоро полъхът замря и въздухът стана жежък.

Сикариус знаеше, че вятърът духа само на северния склон; в останалата част от хълма нищо не помръдваше. По лицето му започнаха да се стичат капчици пот и влажни петна избиха по дрехата под мишниците му; кожата му сякаш пареше и земята под краката му блестеше, едва виждаше къде стъпва. Мина покрай руините от жилищата на зилотите и хвърли изпълнен с гордост поглед към запазените останки от синагогата; точно това беше мястото, на което Елиезер бен Яир беше събрал сикариите за последното действие на трагедията, разиграла се преди две хиляди години. Руините на върха на скалния масив бяха най-голямото наследство, което неговите предци бяха оставили. Сега беше негов ред да се покаже достоен за тях.

При Масада сикариите извършили най-героичния си подвиг в борбата срещу римските нашественици. Когато войните от Десети легион най-сетне успели да направят пробив в допълнителната защитна стена, бранителите, около две хиляди души сикарии, предпочели да умрат пред унижението да се предадат на врага. Те запалили Масада и избрали десет мъже, които да убият всички оцелели войни, след което пристъпили към масово самоубийство. Само две жени успели да избягат, за да разкажат историята.

Докато вървеше сред руините, Сикариус сякаш пътуваше във времето. Чуваше еката на споровете сред камъните, гласа на Елиезер, който оповестява: „Избираме смъртта пред робството!“, стенанията, издаващи болката от решението, примирените гласове на сикариите, които приемат фаталния избор на водача си, а след това виковете по време на клането — мъже, убиващи децата си, сетне жените си и едни други, докато накрая тишината обгръща хълма и се чуват само тъжните звуци на скорците, кръжащи над падналата крепост, неми свидетели на драмата, която заварили смаяните римляни, когато на следващата сутрин преминали стената, прескачайки трупове, плувнали в кръв.

Сикариус сложи ръка на свещения кинжал, който висеше на колана му, и усети полираната повърхност. Сиката, открита при

разкопки на Масада, беше участвала в това последно мащабно масово клане. Всичко това се бе случило преди две хиляди години, когато езичниците разрушили Храма и прогонили народа от Обетованата земя. Две хиляди години.

Беше дошъл часът за разплата.

XXXIV

Смехът, който се разнесе из фоайето на „Америкън Колъни“, бе толкова силен, че привлече вниманието на рецепционистите и на гостите, които се мотаеха наоколо.

— Смешно ли ви е? — попита Валентина с нотка на възмущение.
— Е, на мен въобще не ми е забавно!

Генералният инспектор на израелската полиция изглеждаше в добро настроение. Гросман вдигна огромните си ръце, сякаш се протягаше, и прокара пръсти през прошарената си коса.

— Това ми хареса!

— Не ми беше весело — настоя италианката, на която не ѝ беше до смях. — Беше много неприятно.

— Извинете, но за да изхвърлиш полицаи на улицата, се иска хуцпа^[1]! — отбеляза Гросман с все още развеселено изражение. — Нашият Арпад Аркан може и да не си мръдва пръста, но няма съмнение, че е важна клечка. Заболява ме стомахът само като си представя сцената!

Израелският полицай продължаваше да се залива от смях въпреки очевидното раздразнение на Валентина. Италианката вече кипеше от ярост, но Томаш, който току-що се беше настанил на канапето до тях, след като беше поискал от рецепцията ключа за стаята си, изглеждаше равнодушен и дори разбираше реакцията на Гросман. Обективно погледнато, случката им през този следобед все пак беше забавна. Може би с времето красивата инспекторка също щеше да го разбере.

— Това няма значение — смени темата Валентина, която нямаше търпение да насочи разговора към други въпроси, които считаше за много по-важни. — Нашето разследване ни отведе до границата, отвъд която нямам правомощия да продължа. Бих искала да знам какво може да стори израелската полиция.

Видимо поуспокоен, Арни Гросман разтвори пръстите на ръцете си, сякаш искаше да я възпре.

— Е, успокойте се — каза той. — Да караме по-полека. — Наведе се напред и престана да се усмихва, сякаш най-сетне беше решил да приеме нещата сериозно. — Едно по едно. Какви изводи си направихте от разговора във фондацията?

— Всичко това е много подозрително — отговори тя. — Човекът очевидно крие нещо.

— Защо го казвате?

— Първо, заради неуместното му избухване, когато го попитах как си обяснява съвпадението, че трима учени са били убити три месеца след срещата си във фондацията. Крайната реакция на Аркан показва, че този въпрос го тревожи. Гузен негонен бяга. После, обясненията му не се връзват. Забележете фактите: трите жертви не са се познавали помежду си; Аркан ги кани на разговор, при което наема двамата историци да дадат експертни мнения, ученият да работи в някакъв институт и тези трима души, които преди това не са се познавали, по неведоми пътища стават неразделни. Екскурзоводът твърди, че нашите жертви посетили Израелския департамент за древни ценности на следващия ден. След това професор Ескалона се почувствала толкова близка с новите си приятели, че дори освободила водача си. — Валентина доби леко учудено изражение. — Тримата станали неразделни в името на какво? Заради някаква случайна среща във фондация „Аркан“? Как е възможно един обикновен разговор между академици да постигне такъв ефект?

— Наистина...

— И защо, след като тримата са имали различни специалности и различно поле на работа, Аркан разговаря с тях по едно и също време? Не е ли по-логично да си определи среща първо с единия, след това с другия и накрая с третия? Защо приема и тримата едновременно?

— Валентин е права — обади се Томаш, който до момента мълчеше. — Не виждам смисъл в това.

Но италианката явно не беше приключила с нещата, които беше решила да каже.

— Щом всички са се събрали по едно и също време, значи президентът на фондацията е имал да им съобщи нещо, което представлява всеобщ интерес. И какво е било то? Поради каква причина Аркан премълчава тази информация? Какви тайни крие той от

нас? Каква е връзката между този мистериозен разговор и убийствата, на които станахме свидетели?

Главният инспектор от израелската полиция кимна с глава.

— Така е — промълви той, прекъсвайки разсъжденията на колежката си. — Историята очевидно е същата с бели конци. Не бих се изненадал, ако Аркан се е забъркал в някаква съмнителна схема. Но трябва да действаме предпазливо.

— Как така предпазливо? — почти избухна италианката. — Този *сето* крие информация от нас! Той е отговорен за убийствата! А ние какво правим? — Направи подигравателна физиономия, имитирайки събеседника си. — Действуваме предпазливо.

— Успокойте се — помоли Гросман. — Арпад Аркан е влиятелен човек. Има много контакти в политическите среди и засяга интереси, които надхвърлят правомощията ни. — Той потърка показалеца с палеца си. — Намесени са много пари и не само тук. Този тип е свързан с международни финансови кръгове. Освен това фондацията му се представя за почтена организация с миротворческа мисия, което реално означава връзки в пресата и международната политика. Мотото на фондацията впрочем е показателно; изпълнено с...

— Говорите за стихотворението на Гьоте?

Израелецът изненадано се ококори:

— А! Вече сте запознати?

— Написали сме си домашното.

— Цитатът, който са избрали за мото, звучи пацифистки и върши изключително полезна работа на фондацията. Всички тези приказки за мир са чудесна фасада за по-тъмните им занимания. Затова трябва да действаме внимателно.

Валентина изгуби търпение.

— Инспектор Гросман, всичко това може и да е истина, но ние все пак сме полицаи, нали? Длъжни сме да се държим като полицаи. В Италия мафията също е деликатна тема, свързана с големите пари и голямата политика, но ние не сме се отказали да я преследваме заради това.

— Разбирам, и все пак... — промърмори той, без да довърши фразата. — Разследването на фондация „Аркан“ може да се окаже трудна работа. От известно време я държа под око и знам какво говоря.

— Държите я под око? — учуди се италианката. — Защо?

Главният инспектор на израелската полиция замълча за миг, сякаш обмисляше какво може да сподели.

— Да кажем, че имам причини да се съмнявам в нейната дейност — обясни той. — Не сме засичали нищо конкретно, но се носят слухове, които ме тревожат.

— Слухове? Какви слухове?

Арни Гросман отново се поколеба.

— Слухове — повтори той. — Да спрем дотук.

Тримата се спогледаха като играчи на покер, които крият стратегията си и се опитват да отгатнат картите на противника. Валентина беше най-нетърпелива, затова не бе изненадващо, че точно тя наруши неловката тишина.

— И какво предлагате да направим?

Израелският полицаи махна неопределено с ръка във въздуха.

— Не правете нищо — посъветва ги той. — Утрото е по-мъдро от вечерта. Да поговорим утре, става ли?

— Да.

Гросман се обърна към Томаш.

— Междувременно, професор Нороня, може би ще ми помогнете да сглобя няколко парченца от пъзела на този случай.

Молбата изненада историка.

— Какво искате да знаете?

Главният инспектор побарабани с пръсти по страничната облегалка на канапето, докато обмисляше как да зададе въпроса си. Посочи към бара.

— В първия ни разговор изказахте подозрението, че е възможно сикариите да са замесени в тази история. Помните, нали?

— Разбира се. Ритуалните екзекуции на нашите три жертви имат същите характеристики като ритуалните убийства, извършвани от сикариите преди две хиляди години. Характерен детайл е оплакването на жертвата непосредствено след убийството. Защо задавате тези въпрос?

Арни Гросман докосна брадичката си и отклони поглед встрани.

— Докладите, които ми изпратихте, когато ни помолихте за помощ, ме заинтригуваха — каза той. — Прегледах онази част за загадките, оставени от убиеца близо до трите жертви, и техните

тълкувания. Ако правилно съм разбрал, вие смятате, че тези шаради ни насочват към неточности и фалшифициране на текста в Новия завет.

— Така е — призна историкът. — Но накъде клоните?

— Въпросът е защо сикариите, членове на юдейска организация, се интересуват от фалшифицирането на текста в християнската Библия?

— Наистина ли искате да знаете?

— Целият съм слух.

Томаш се наведе напред, сякаш щеше да прошепне някаква тайна.

— Проблемът е, че Исус вече е имал своя религия.

— Моля?

Португалецът отново се облегна назад, кръстоса крака и се усмихна; веселите му очи танцуваха между нетърпеливите лица на Арни Гросман и Валентина Феро.

— Бил е юдеин.

[1] Нахалство, наглост, дързост, арогантност (иврит). — Б.пр. ↑

XXXV

„Америкън Кольни“ имаше славата на „Хотел на шпионите“. Седнал удобно на канапето, потопен в задушевната атмосфера, която го заобикаляше, Томаш разбра защо — мястото беше идеално за дискретни разговори. Не че той имаше какво да крие, но разследването, в което беше въввлечен, изискваше известна доза предпазливост, предвид естеството на извършените престъпления.

Проблемът беше в това, че той бе направил експлозивно изявление за теологически чувствителните уши на Валентина и предчувстваше, че италианката щеше да е всичко друго, но не и дискретна в реакцията си по отношение на думите му. Не се наложи да чака и секунда, за да разбере, че интуицията не го лъже.

— Какво искате да кажете с това, че Исус е юдеин? — изуми се Валентина, едва ли не обидена. — *Dio mio!* Не е ли той основоположник на християнството?

Томаш поклати глава.

— Съжалявам, че трябва да го кажа — прошепна той. — Но не, Исус не е създал християнството.

— *Madonna!* — запротестира тя. Цялата трепереше от възмущение. — Що за глупости? Разбира се, че той го е основал! Думата християнство идва от Христос! Исус Христос! Неговите думи и проповеди са в основата на тази религия! Как се осмелявате да твърдите подобно нещо? Как е възможно да твърдите, че Исус не е основоположник на християнството? Какъв абсурд!

— Исус е юдеин — повтори португалският учен. — Ако не проумеем тази истина, няма да можем да разберем нищо за него. Исус е юдеин. Родителите му са били юдеи, те имали син юдеин, когото обрязали и с когото живеели в Назарет, юдейско село, разположено в юдейска Галилея. Исус с говорил староарамейски — език, свързан със староеврейския, който по онова време говорели юдеите. Получил е юдейско образование, молел се е на юдейски бог, вярвал е в Моисей и юдейските пророци, спазвал е юдейските закони и бил до такава

степен запознат с юдейското Свещено писание и Мойсеевия закон, че дори ги проповядвал и обсъждал. Хората го наричали *равин*. Тази дума например е използвана от Марко в стих 45, глава 14: „Рави“. Преди две хиляди години думата *равин* означавала учител. В стих 21 от Първа глава Марко казва: „... и наскоро в събота Той влезе в синагогата и поучаваше“. Тоест Исус ходел в синагогата в събота, което е изцяло еврейска практика, и използвал един типичен за равините метод при проповядването на Писанието: параболите^[1]. Освен това спазвал еврейските обичаи и се обличал като евреин.

— Откъде знаете? Нима сте виждали негови снимки?

— Достатъчно е да прочетем евангелията. В Евангелие от Матей, 9:20, се казва, че една жена се допряла „до края на дрехата Му“, а в Евангелие от Марко, 6:56, че болните го молели „да се допрат поне до полата на дрехата Му“. Края на дрехата? Полата на дрехата? За какво говорят те? Очевидно за талита. Молитвено наметало, използвано от евреите, с ресни или цицит, вързани според изискванията, изложени в „Числа“ — една от книгите в Стария завет. Това означава, че Исус се е обличал като юдеин.

— Вие говорите за обичаи — обясни Валентина. — Съгласна съм, че те са юдейски. В крайна сметка той е живял сред юдеи, вярно е. По онова, което е различавало Исус от евреите, били неговите проповеди!

Томаш посочи Библията, която държеше в ръцете си.

— Противно на това, което мислите, еврейските обичаи представляват основна част от проповедите на Исус — отговори той. — В евангелията Исус често е представян да обсъжда в детайли въпроси, свързани с обичаите. Облеклото е само един пример. В Евангелие от Матей, 23:5, Исус критикува фарисеите за това, че „разширяват своите хранилища^[2] и правят големи полите на дрехите си“, давайки да се разбере, че неговите собствени хранилища, или тфилин, са били стегнати, а краищата на наметката му, или цицит — къси.

— Ха! Значи, Исус не бил съгласен с евреите!

— Валентина, та това е обикновен спор между евреи! Те дискутирали и все още дискутират разпалено подобни неща. Едни смятат, че цицит трябва да са дълги, според други трябва да са къси. Една част мислят, че ивиците пергамент, върху които са изписани

пасажи от Писанията, или тфилин, трябва да са широки в знак на преданост, друга част защитава тезата, че лентите трябва да са тесни, което изразява скромност. На нито един римлянин или друг човек, който не е евреин, не би му хрумнало да обсъжда еврейските цицит, тфилин или каквито и да било други детайли. Само юдеин би го сторил. Разбирате ли? Фактът, че Исус спори по тази тема, е своеобразно доказателство, че той е бил юдеин до мозъка на костите си.

Италианката вдигна пръст, сякаш току-що ѝ беше хрумнала някаква идея.

— Почакайте! Имало е юдейски обичаи, които той не спазвал. Например по отношение на храната. Имам спомен, че Исус отрича еврейския закон с думите, че няма нечиста храна...

Томаш разлисти Библията.

— Това е в Евангелие от Марко — каза той, като намери откъса. — В 7:18 Исус казва: „... нима и вие сте тъй неразсъдливи? Нима не разбирате, че нищо, което влиза в човека отвън, не може го оскверни? Защото не в сърцето му то влиза, а в корема, и излиза навън, чрез което се очисти всяка храна“. Следователно твърди, че всяка храна е чиста.

— Исус противоречи ли, или не на Писанието?

— Може би, но не непременно — възрази Томаш. — Трябва да отбележим, че има причина да се съмняваме, че Исус наистина е обявил всяка храна за чиста, защото това би означавало да оспори Стария завет.

— Стига! Защо казвате това?

— Защото изявленията за чистота не са думи на Исус, а коментар на Марко. Освен това той си противоречи с други текстове от Новия завет. — Потърси друг откъс. — В Евангелие от Матей, 15:17, например Исус пита: „Още ли не разбирате, че всичко, що влиза в устата, минава в корема и се изхвърля навън? А онова, що излиза из устата, иде от сърцето; то именно осквернява човека“. Както виждате, според Матей, Исус не обявява всяка храна за чиста. — Томаш отгърна няколко страници по-нататък. — Най-важно е какво казва Лука в Деяния на светите апостоли, 10:14. Вече след смъртта на Исус един глас нарежда на Петър да яде нечиста храна, на което апостолът отговаря: „Не. Господи, защото никога не съм ял нищо мръсно или нечисто“. Тоест Петър почитал кашерните храни^[3]. Ако Исус беше

обявил всяка храна за чиста, Петър без проблем би я изял. Но на практика той не ядъл такава храна. Следователно Исус също не би трябвало да го е правил.

— Тогава как да си обясним думите на Марко, според когото Исус отхвърля законите за храненето, установени в Стария завет?

— Това е ретроактивно действие.

— Ретро... какво?

— Споровете за това какво може и какво не може да се яде, са били обичайни за времето, когато авторът на Евангелие от Марко написал текстовете си. Християнското послание не успяло да привлече останалите евреи, според които било смешно да се твърди, че един беден равин от Галилея, умрял на кръста като престъпник, е могъщият Месия, предсказан в Свещеното писание; но пък спечелило много езичници. Това довело до нов проблем — дали тези езичници били длъжни да спазват всички еврейски правила. Забраната за консумиране на нечисти хранителни продукти, за работа в събота и задължителното обрязване се превърнали в трите основни въпроса сред християнската общност. Съществували групи от християни евреи, които настоявали тези правила да останат, докато други признавали, че не ги искат. Ясно е, че мнозинството от последователите езичници не желаели да се лишат от свинско месо, да спират работа в събота и в никакъв случай не били съгласни, острието да докосва пениса им. Поради това настояването за спазването на тези три правила само можело да ги откаже от присъединяването им към движението. Въпросът е, че без езичниците движението не можело да се разрасне, след като евреите отказвали да го приемат. Ето защо премахването на тези правила, които не се харесвали на езичниците, се превърнало в необходимост. Така задължителното обрязване, забраната за консумация на нечисти храни и необходимостта от прекратяване на всякаква дейност в събота накрая отпаднали. Но как богословски да се оправдае това премахване? Най-добрият начин, разбира се, бил заповедта да се припише на самия Исус. Така сторил и Марко.

Валентина повдигна вежди.

— Нима евангелистите са могли да го направят?

Томаш се засмя.

— Да, това е често явление в евангелията — потвърди той. — В Евангелие от Лука, 21:20, например Исус казва: „А кога видите

Йерусалим обсаден от войски, тогава знайте, че е приближило запустяването му“. Римляните обсадили и унищожили града през 70 година — събитие, което вече се е случило по времето, когато Лука написал текста си. Знаейки за това трагично събитие, авторът на евангелието го представя като предсказано от Исус. Когато пророчествата са написани след предсказаното в тях събитие, тенденцията е пророчеството и събитието да съвпадат, нали така? Затова в евангелията виждаме Исус да се произнася за проблеми, които не съществували по негово време, а по времето на техните автори.

— Такъв ли е случаят със споровете за чистата храна?

— Точно такъв. Този спор не бил актуален във времето на Исус, а във времето на авторите на евангелията. В Послание до Галатяните Павел описва свое спречкване с Петър точно по повод на кашерните храни. В 2:12 Павел казва: „Понеже, преди да пристигнат някои от Накова, той ядеше заедно с езичниците; а когато те дойдоха, почна да се спотаява и да страни, като се боеше от обрязаните“. Петър се обосновава в стих 2:15: „Ние по природа сме юдей, а не грешници от езичниците“. Това означава, че Петър, който се е ползвал от благоразположението на Исус, държал да спазва юдейските закони за хранене. Това ни води до предположението, че Исус също ги е спазвал.

Италианката свъси вежди; в главата ѝ се зараждаше възражение.

— Добре, Петър е спазвал законите на кашерната храна — призна тя. — Но не и Павел, който също е апостол. А след като Павел не е спазвал правилата за чистата храна, защо да не приемем, че той е следвал примера на Исус?

Историкът се усмихна и поклати глава.

— Защото Павел не познавал Исус.

— О, пак някоя от вашите истории! — възкликна тя. — Но той е бил апостол!

— Да, но Павел е единственият апостол, който никога не е срещал Исус лично — обясни Томаш. — Той става християнин, когато получава видение с Исус след разпъването му на кръста. Това е бил единственият му предполагаем контакт с Исус, което му позволило да претендира за статута на апостол, по-късно той заминал за Йерусалим, където се запознал с Петър и брата на Исус, Яков. Нещата, които знаел за човека Исус, научил от Петър и Яков, а не от личен опит. Това означава, че при спречкването между Павел и Петър по-вероятно е

позицията на Петър да съвпада с позицията на Исус. Щом Петър се смущавал да се храни с езичниците, тогава вероятно и Исус би се смутил. Интересно е и защо при този спор Павел не дал за пример Исус. Ако Павел е знаел, че Исус не спазвал правилата за чистата храна, със сигурност би изложил този аргумент, за да обори Петър. Но не го направил, което е сигурно доказателство, че или не е знаел каква е била позицията на Исус по въпроса, или си е мислил, че тя не е в негова полза.

Арни Гросман, който дотогава мълчаливо следеше разговора, се размърда на канапето.

— Е, сега знаем, че Исус е спазвал правилата на кашерното хранене — отбеляза той, явно доволен от развоя на разговора. — Но какво се опитвате да докажете?

— Казвам, че най-честите спорове между Исус и фарисеите, описани в евангелията, засягат забраните за консумация на нечиста храна и работата в събота, които интересно защо са два от трите основни въпроса, обсъждани сред християнската общност по времето, когато евангелията са били написани.

— Смятате, че това не е съвпадение?

— Разбира се, че не е! Честата поява на тези полемки в евангелията не отразява непременно споровете от времето на Исус, а по-късни разисквания от времето, когато езичниците се присъединявали към движението. Онова, което авторите на евангелията се опитвали да направят, е да успокоят езичниците, като припишат на Исус твърдения, които позволявали да се работи в събота и да се ядат нечисти храни, както те били свикнали. Ако тези юдейски забрани останели в сила, вероятно голяма част от езичниците са щели да напуснат движението.

— Разбирам.

— Авторите на евангелията вмъкнали в текстовете си всички истории, представящи Исус да отхвърля казаното в Писанията по тези два въпроса, които успели да открият. Проблемът е, че не забелязали много неща в традициите, които проучили. Никъде, с изключение на по-късната добавка относно кашерната храна в Евангелието от Марко, не виждаме Исус да се съмнява в закона. Той е живял така, както са живели всички евреи — неговите съвременници и днешните евреи, тоест той просто е обсъждал въпросите за прилагането на закона, а не

самия закон. Евангелистите се опитвали да полемизират отделни детайли в отчаяно усилие да се хванат за нещо, каквото и да е то. Те направили това с въпросите за нечистата храна и съботата.

— Да, съботата! — възкликна Гросман. — Значи казвате, че Исус не оспорвал правилото да не се работи в събота.

— Разбира се, че не. Забележете, „Изход“ забранява да се работи в събота, но какво ще рече работа? И тук започват разногласията. Както знаете, някои евреи твърдят, че да събираш семена, за да се нахраниш, не се брой за работа, но други смятат, че е. Подобно на останалите евреи, и Исус имал собствено мнение по тези въпроси. Марко описва как учениците на Исус събират семена в събота, което поражда съмнения у фарисеите. Исус отговаря във Втора глава, стих 25, с едно изключение, споменато в Писанието: „... нима никога не сте чели, що стори Давид, когато имаше нужда и огладня сам и ония, които бяха с него?“. Препратка към епизод, където Давид и хората му работили в събота, защото били гладни. Тоест Исус никога не е отричал, че съботата е свещен ден. Но трябва да кажем, че за евреите е естествено да обсъждат подобни въпроси. Дори фарисеите имали разногласия помежду си относно правилото да се работи в събота и спорели със садукееите за това и други правила. Съществуват текстове от юдейски автори, като Филон, където се обсъжда какво може и какво не може да се прави в събота. Днес тези дебати може да ни се струват дребни и несъществени, но те били обичайно явление за евреите.

— А разводът? — прекъсна го Валентина, включвайки се отново в разговора — Писанията го приемат, но Исус го забранява. Или ще отречете?

— Не, нищо не отричам — отвърна Томаш, докато разгръщаше Библията. — Вярно е, че Исус е забранил развода, но го е направил в съответствие със Свещеното писание. Достатъчно е да видим как се представя проблемът в Евангелие от Марко, 10:2-9, когато питат Исус: „Приближиха се фарисеите и Го попитаха, изкушавайки Го: позволено ли е на мъж да напусне жена си?“. Задават му този въпрос, за да го изпитат. „Той им отговори и рече: какво ви е заповядал Мойсей?“. „... Мойсей е позволил да напише мъжът разводно писмо, и да я напусне“ — отвръщат те. Тогава Исус казва: „... поради вашето жестокосърдие ви е написал тая заповед. Но в начало на създанието Бог ги сътвори мъж и жена. Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се

прилепи до жена си, и ще бъдат двамата една плът; тъй че те вече не са двама, а една плът. И тъй, което Бог е съчетал, човек да не разлъчва“. Тоест Исус казва, че Мойсей е позволил развода „поради вашето жестокосърдие“, а не защото той е нещо наистина свещено. Разбирайки, че този въпрос оспорва божията воля, той заявява, че свещен е съюзът, благословен от бога, а не правото на развод. Това отново е изцяло юдейско тълкувание. В ръкописите от Мъртво море се казва, че есеите, представителите на друга юдейска общност, са имали подобни разбирания за брака и развода. Имало юдеи, които тълкували тези въпроси по-либерално, и други, които подкрепяли консервативните тълкувания. В този случай Исус принадлежи към консервативната страна.

С бързо и нетърпеливо движение Валентина отпусна и отново кръстоса крака.

— *Va bene, va bene!*^[4] — съгласи се тя през зъби със сподавен от упорство глас. — Исус е спазвал юдейските обичаи. Съгласна съм. Но посланието, което той е отправил към нас, не се ограничава с въпросите за храненето и работата в събота, нали?

— Разбира се, че не — съгласи се историкът. — Вярно е, че споровете му с фарисеите, описани в евангелията, засягат предимно тези теми. Но е ясно, че Исус е обсъждал и други въпроси. Някои от тях са много по-важни от етична и теологична гледна точка.

— Да! — възкликна победоносно Валентина. — Тъкмо това казвам и аз! Исус е говорил съществени неща. И точно по този начин той се отделя от юдеите и създава християнството!

Томаш пое дъх и погледна към Гросман, който отново беше притихнал. След това срещна погледа на италианката и се замисли как би могъл да отговори на последното ѝ изявление. Можеше да бъде внимателен и дипломатичен, по това изискваше да впрегне въображението си, а в този момент той нямаше време и сили за това. По-добре да продължи да говори открито и лаконично, макар че рискувате да изглежда груб.

— Драга моя — каза той, — нима не съзнавате какво е финалното последствие от факта, че Исус е юдеин?

— Юдеин, който е основал християнството.

— Не — настоя нетърпеливо Томаш. — Исус Христос не е християнин.

[1] Притча, алегория (гр.) — къс литературен текст с поучителен характер и преносно значение, близък до притчата и афористичния анекдот. — Б.пр. ↑

[2] Превръзки на челото и ръцете с думи от Закона. — Б.пр. ↑

[3] *Kashér* на иврит означава подходящ, удобен. Хранителен продукт, произведен под надзора на равин и отговарящ на еврейските закони за храненето. Само този вид продукти се считат за подходяща храна за евреите. — Б.пр. ↑

[4] Добре, добре (ит.). — Б.пр. ↑

XXXVI

Нощта се спусна над Йерусалим. Възползвайки се от прикритието на мрака, Сикариус внимателно се приближи до прозореца и изключително предпазливо надникна вътре. Видя трима души, които седяха на канапетата и разговаряха. Успя да разгледа лицата им. Едното лице беше на жена. Второто отговаряше на снимката, която Учителят му беше изпратил по имейла.

— Томаш Нороня — прошепна той.

Неговата мишена.

След като се увери, че историкът не е в състояние да осуети действията му, Сикариус отново се потопи в сенките. Пресече улицата, мина от страната на тясното стълбище, което водеше до книжарницата, затворена по това време, и се промъкна в хотелската част на „Америкън Колъни“.

— Петнадесет — прошепна той. — Стая номер петнадесет.

Тръгна в тъмнината да търси вратата на стаята на Томаш. Да се сдобие с номера на стаята, беше най-лесното нещо на света. Достатъчно бе да се настани до рецепцията следобед, на място с добра видимост, и да изчака мишената му да дойде и да поиска ключа. Рецепционистите му дадоха ключ номер петнадесет. Движейки се в тъмнината, Сикариус различи вратата на стая номер тринадесет, след това четиринадесет и най-сетне стигна до петнадесет. Огледа се наоколо, за да се увери, че никой не го наблюдава. С бързо движение извади от джоба си универсалния ключ, който открадна от стаята на чистачките, след като напусна рецепцията, и го пхна в ключалката. След секунда вратата се отвори. Без да губи време, Сикариус влезе вътре, затвори вратата и включи фенерчето си. Светлината се местеше от едно място на друго, изследвайки терена. За пръв път виждаше стая на „Америкън Колъни“ и остана изненадан; нямаше представа, че е толкова просторна.

Разгледа подробно мястото, проверявайки всеки ъгъл. Огледа банята, шкафа, терасата и дори малкия хладилник. Трябваше да избере

подходящо място за скривалище.

Кое беше най-доброто? Лъчът на фенерчето прескачаше от едно място на друго, сякаш не натрапникът, а светлината се колебаеше.

— Проклятие! — промърмори той. — Щях да забравя. — Приблужи се до леглото със сгъната завивка откъм краката и го разгледа. Имаше няколко големи възглавници, които му придаваха обем. Пъхна ръка в джоба на панталоните си и извади сгънатото листче, което носеше. Разгъна го и насочи фенерчето към написаното, за да се увери, че беше взел правилното листче.

Точно то беше.

Отиде до леглото и остави листчето хартия на нощното шкафче до малката лампа. Отстъпи назад и огледа позицията му. Реши, че изглежда много добре. Наистина беше по-добре да действа спокойно; след като свършеше работа си, можеше да настане много голяма суматоха. Струваше му се важно да се погрижи първо за посланието.

Veritaten dies aperit

Насочи светлината към другата си ръка и прочете разпечатката с инструкциите, изпратени му от Учителя по имейла. Не желаше да допуска грешки и държеше да запомни всичко точно.

След това се върна в средата на стаята и започна да шари с фенерчето във всички посоки. Къде, по дяволите, да се скрие? Тук? Там? Ей там? Ами ако...

Току-що бе открил подходящото място. За бога, повече от подходящо! Каква изненада очакваше Томаш Нороня в стаята му... Нямаше търпение този момент да настъпи Нямаше съмнение, скривалището беше... беше...

Перфектното скривалище.

XXXVII

Треперещият от възмущение пръст на Валентина беше насочен към Томаш. Италианката приличаше на жертва, която показва на съдията своя палач.

— Знаете ли какво сте вие? — извика тя. — Антихристът!

Историкът се засмя.

— Аз?

— Да! Антихристът! — Тя вдигна поглед нагоре, сякаш се обръщаше направо към Всевишния. — *Dio mio*, защо ми изпращаш този човек? Изпитваш силата на моята вяра? Този човек... този еретик... този демон сякаш се е обзаложил да срине всичко, на което са ме учили! Сега казва, че Исус не бил християнин! — Все още с поглед нагоре, италианката посочи с жест събеседника си. — Господи, избави ме от това изтезание!

Въпреки драматичния тон, Валентина, изглежда, говореше сериозно. Колебаейки се как да реагира, Томаш отново се разсмя; стори му се по-уместно да отговори на този протест с чувство за хумор.

— Ако това е желанието ви, ще си мълча.

— Алилуя! — възтържествува тя и издигна ръце, сякаш благодареше на небесата. После се взря в него. — Наистина ми се струва по-добре да замълчите. Не мога да ви слушам повече.

Арни Гросман се размърда на мястото си.

— Възразявам! — възкликна той като адвокат, който обжалва съдебно решение. — Не съм съгласен! Искам да знам защо сикариите се вълнуват от разкриването на измамите в Новия завет! Тази информация може да бъде решаваща за разкриването на човека, който стои зад убийствата!

Погледът на Томаш сновеше нерешително между израелеца и италианката.

— Е, какво да правя? — попита той. — Да говоря или да замълча? Разберете се.

Валентина въздъхна примирено.

— Продължавайте.

Историкът не започна веднага. Направи пауза, в която се опита да подреди мислите си и да реши как да продължи.

— Добре. За да мога да ви обясня причината, е много важно да разберете, че Исус е стопроцентов юдеин.

— Само по отношение на традициите — възпротиви се Валентина. — От етична и теологична гледна точка той е въвел нова философия, на която, искате или не, се основава християнството.

Томаш се взря в нея.

— Каква нова философия? Знаете ли какво е основното кредо на Исус?

— Обичай ближния си.

Историкът се обърна към Арни Гросман.

— Какво е основното кредо на евреите, молитвата, на която се основава вашата религия?

— Това е *Шема*^[1], разбира се — отвърна веднага той. За да онагледя думите си, израелецът закри очи с дясната си ръка и започна да рецитира молитва, както правеше всяка събота в синагогата, която посещавате, или при Стената на плача. — *Слушай, Израилю: Господ, Бог наш, е Господ един; обичай Господа, твоя Бог, от всичкото си сърце, от всичката си душа и с всичките си сили.*

Докато Гросман рецитираше *Шема*, Томаш разлистваше Библията, за да намери откъса.

— *Шема* се намира във Второзаконие, 6:4 — обясни той. — Сега ще прочета какво се казва в Евангелие от Марко, 12:28-30: „Един от книжниците, като чу препирните им и като видя, че Исус им отговаряше добре, приближи се и Го попита: коя е църва от всички заповеди? А Исус му отговори: първа от всички заповеди е: «Слушай, Израилю! Господ, Бог наш, е един Господ, И възлюби Господа, Бога твоего, от всичкото си сърце, и от всичката си душа, и с всичкия си разум, и с всичката си сила»“. — Той потупа с пръст върху стиха. — Тоест, когато попитали Исус кое е основното му кредо, Исус не казал нищо за любовта към ближния. Неговото основното кредо е юдейската *Шема*, любовта към бога и вярата в монотеизма. Това е най-важното кредо на Исус. Кредото на един чист юдеин.

Валентина взе Библията от ръцете на Томаш и прочете текста.

— Добре, тук Исус казва, че най-важна от всичко е *Шема* — съгласи се тя. — Но вие не прочетохте всичко! Чуйте какво казва Исус след това: „... възлюби ближния си като себе си. Друга заповед, по-голяма от тия, няма“. — Тя придоби победоносно изражение. — Виждате ли? Вярно е, че Исус, като другите евреи, слага на първо място любовта към бог. Но веднага след това въвежда нещо ново в теологията. Откроява любовта към ближния като втората най-важна заповед! Това е новата философия! Идеята, на която се основава християнството!

Историкът задържа погледа си върху нея.

— Сигурна ли сте?

— Не съм ли? Исус е проповядвал любов към ближния. Този урок разграничава християнството от юдаизма. Богът на евреите е жесток и отмъстителен, но богът на Исус е добър и състрадателен. В Стария завет се говори за божията справедливост, Новият завет ни разказва за божията любов! Това е голямата революция на Исус! Божията любов, любовта към ближния. — Тя махна с ръка във въздуха. — Всички го знаят!

Томаш отново разлисти Библията.

— Така ли? — попита иронично той. — Да видим тогава какво пише в Стария завет. — Намери параграфа. — В „Левит“, 19:18, бог казва на Мойсей: „Не отмъстявай и не бъди злобен против синовете на твоя народ, но обичай ближния си като себе си. Аз съм Господ (Бог ваш)“. — Томаш вдигна глава. — Е?

Валентина смутено се взираше в Библията.

— Добре... Но искам да кажа...

— Вие казахте, че новата философия на Исус е любовта. Но се оказва, че в Светото писание на юдеите също се говори за любов. И какво сега? Дали Исус е създал нова философия, или просто повторил една заповед от Мойсеевия закон?

— Ами... добре — заекна тя. — Но... но Писанието на юдеите не отдава същото значение на любовта, каквото Исус ѝ придава. Това е новата философия.

Томаш затвори Библията и я пусна в скута си.

— Какво значение? — попита той. — Знаете ли колко пъти се появява думата *любов* в Евангелие от Марко? Само тук! Стих 31 в 12

глава е единственият момент в това евангелие, в който Исус говори за любов към ближния!

— Но... но... не е ли това новата философия на Исус?

— Коя нова философия? — настоя Томаш. — Трябва да разберете, че Исус просто е постъпил по начина, по който са постъпвали и постъпват и днес всички евреи! — Той посочи книгата. — Знаете ли, Старият завет съдържа текстове за всеки вкус. Някои евреи предпочитат да ги четат по един начин, други — по друг. Исус е направил своя избор. Но е важно да проумеете, че той не е направил нищо ново! Всичко, което е казал, с част от юдаизма! Исус предпочитал любовта? Предвид написаното в Евангелие от Марко — най-старото евангелие — това твърдение е много спорно. Преди да го приемем, е важно да знаем, че други евреи също предпочитали любовта. Знаменитият равин Хилел направил следното заключение за Писанието: „Не постъпвай с другите по начин, но който не искаш да постъпват с теб самия; всичко останало е само приказки, четете и учете“. Исус е бил евреин, който е живял според юдейските обичаи, вярвал е в юдейския бог и е проповядвал юдейския закон. Не се отклонил от юдаизма дори и на милиметър.

Италианката поклати глава, отказвайки да се съгласи с тази теза.

— Не е вярно! — извика тя. — Проповедите на Исус влизат в конфликт с юдаизма! Абсолютно сигурна съм! Той е отхвърлил някои страни на юдейския закон.

Осъзнавайки, че ще трябва да прибегне до тежката артилерия, Томаш отново отвори Библията.

— Мислите ли? — попита той. — Тогава чуйте какво казва Исус в Евангелие от Лука, 16:17: „Но по-лесно е небе и земя да премине, нежели една чертица от Закона да пропадне“. Тоест Исус е защитил юдейския закон до последната чертица! В Евангелие от Йоан, 10:35, Исус казва: „... и не може да се наруши Писанието“. Това означава, че Старият завет не може да бъде отхвърлен, нито отменен! В Евангелие от Матей, 5:17-18, Исус предупреждава: „Не мислете, че съм дошъл да наруша закона или пророците: не да наруша съм дошъл, а да изпълня. Защото, истина ви казвам: докле премине небето и земята, ни една йота, или една чертица от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне“. Значи Исус не само казва, че не е дошъл да наруши юдейския закон, а дори настоява той да бъде спазен до последната йота! — Той

се взря във Валентина. — Сега ви питам: смятате ли, че това са думи на човек, който иска да промени юдейския закон?

Инспекторката от Криминалната полиция се отпусна върху облегалката на канапето; имаше вид на човек, който напълно е капитулирал.

— Е... наистина... — прошепна тя. Поклати глава, но не за да отрече казаното, а сякаш се опитваше да намести всички отделни парченца от пъзела в главата си. — Но ако е така, на какво тогава се основава християнството? Не разбирам...

— Изумителната истина е, че християнството не се основава на живота на Исус, нито на неговите проповеди — каза Томаш. — Той е евреин, който спазвал и проповядвал юдейския закон. Някои положения в него са неоспорими, но има и други, които са отворени за интерпретации. По-либералните юдеи ги тълкуват по един начин; други — по-консервативни — ги тълкуват по друг начин. Фарисеите например са консервативни.

— А Исус?

— Също. Затова влязъл в съревнование с фарисеите. Те се състезавали с Исус кой ще изтълкува закона най-точно. Фарисеите се придържали към буквата на закона, Исус бил верен на духа на закона. Това се проявява най-ясно в Проповедта на планината, където Исус цитира закона и след това казва какво според него значат тези думи. Например хората не само не трябва да убиват, но и не трябва да се гневят; не просто да се пазят от изневяра, но и от обикновено желание; да обичат не само ближния, но и врага си. Исус сякаш се е състезавал с другите евреи. Не се е интересувал от формалното спазване на закона. Той приемал юдейския закон толкова сериозно, че искал да прозре най-дълбокия смисъл зад буквата на закона.

Валентина се замисли.

— Затова той никога не се е ядосвал и е живеел в лишения.

Томаш се загледа в нея за секунда, колебаейки се дали да рискува да ѝ противоречи, или не. Накрая реши да разкрие цялата истина.

— Съжалявам, че трябва да го кажа, но Исус е бил всичко друго, но не и аскет. В евангелията от Матей и Лука има моменти, в които Исус противопоставя аскетизма на Йоан Кръстител на собствената си податливост. В Евангелие от Матей, 18:11, Исус казва: „Защото дойде Йоан, който ни яде, ни пие, а казват: бяс има. Дойде Син Човеческий,

Който яде и пие, а казват: ето човек многоядец и винопиец, приятел на митари и грешници“. Тоест Исус признава, че пие вино и обича доброто хапване!

Италианката се засмя.

— Освен това има сведения, че въпреки проповедите да не се гневим, той самият се е гневил.

Усмивката на Валентина се стопи.

— Моля? Никога не съм чувала за това.

Томаш намери съответния абзац в Библията.

— Текстът е в Евангелие от Марко — каза той. — Стихове 40–41 в Първа глава: „Дохожда при Него един прокажен и, молейки Го, пада пред Него на колене и Му казва: ако искаш, можеш ме очисти. А Исус, като се смили, протегна ръка, докосна се до него и му рече: искам, очисти се!“.

— Не виждам нищо, което да показва, че Исус се е разгневил — отбеляза италианката. — Напротив, показал е състрадание.

— В този превод се използва една гръцка дума, която се среща в повечето ръкописи — *σπλαγχνισθεῖς*, ИЛИ *смили се*. Проблемът е, че в други ръкописи думата с *ὀργισθεῖς*, или *разгневи се*.

— Но вижте, няма логика, ако пише, че Исус се е разгневил, когато при него е дошъл прокажен — обясни тя. — Но ако пише, че той се е смилил, вече се връзва.

— Така е — съгласи се Томаш. Освен това е вярно, че *смили се* се среща в повечето текстове. Проблемът е, че думата *разгневи се* се появява в един от най-старите съществуващи ръкописи — *Codex Bezae*, датиращ от V век. Още по-важно е, че същата дума е използвана и в три ръкописа на латински език, преведени от копия, датиращи от II век, докато *смили се* за пръв път се появява в ръкописите от края на IV век. Предвид този проблем кой вариант с по-объркващ за християните?

— Ами... *гневи се* е по-объркващата дума.

— *Proclivi scriptioni praestat ardua* — изрецитира той, — потрудният прочит е за предпочитане пред по-лесния. Елементарен принцип за исторически анализ на документи. По-вероятно е някой копист да е заменил *разгневи се* със *смили се*, отколкото обратното. Щом копистът е запазил думата *разгневи се*, макар че е объркваща, то е защото вероятно именно нея е използвал авторът на Евангелие от Марко в оригинал. Не можем да сме сигурни, разбира се, но тази

хипотеза се подкрепя от факта, че Матей и Лука преписали дума по дума същия откъс от Марко, без обаче да споменават реакцията на Исус. Те не казват дали Исус се е смилил, или се е разгневил. Пропускат реакцията. Това показва, че те вероятно не са харесали думата, първоначално използвана от Марко, за да опише реакцията на Исус към прокажения. Ако думата е била *смили се*, няма причина Лука и Матей да се заблудят и да я премахнат. Но ако думата е била *разгневи се*, вече става ясно защо са я пропуснали. — Томаш затвори книгата. — А и това не е единственият момент, в който Исус се гневи. Достатъчно е да си спомним гнева, който го завладява при посещението му в Храма например. Епизод, подробно описан в евангелията.

Арни Гросман погледна часовника си. Давайки си сметка за късния час, той се плесна по бедрата и се наведе напред в опит да се изправи.

— Е, късно е вече, приятели мои! — каза той, докато бавно се изправяше на крака. — Мислите ли, че ще можем да продължим този разговор на вечеря? — Той посочи Томаш. — Още не сте отговорили на въпроса ми защо сикариите са оставяли загадки близо до телата на жертвите си.

Валентина и Томаш също станаха. Историкът сви рамене и посочи италианката.

— Мога да отговоря директно на въпроса ви — отвърна той. — Проблемът е, че тя няма да разбере отговора, ако преди това не е наясно с някои неща.

— Аз? — учуди се инспекторката от Криминалната полиция. — Значи причината е в мен?

Томаш я игнорира и се обърна към израелеца.

— Вървете в ресторанта — каза. — Аз ще отида до стаята да се преоблека и веднага след това ще дойда.

— Аз също — побърза да каже Валентина, вземайки дамската си чанта. Тя посочи Томаш. — Надявам се, че по пътя ще отговорите на въпроса ми.

— Кой от всички?

— Щом християнството не се основава на живота на Исус, нито на неговите проповеди за Писанието — припомни му тя, — тогава на какво се основава?

Томаш посочи към малкото разпятие, което Валентина носеше на шията си.

— Основава се на смъртта на Исус.

Италианката интуитивно вдигна ръка към шията си и докосна малкото разпятие.

— На смъртта? Простете, но това е само един аспект на християнството.

Преди да се обърне към вратата на фойето и да се отправи към стаята си, историкът отговори:

— Смъртта на Исус, драга, е всичко.

[1] Шема Израил (ивр.) — „Слушай, Израилю!“. Това са първите две думи на стих от Тората (Второзаконие, 6:4), които са и заглавие на молитвата, която евреите казват всяка сутрин и вечер. — Б.пр. ↑

XXXVIII

Нощта над Йерусалим беше топла и суха, не се усещаше и полъх, който да раздвижи въздуха. Томаш и Валентина излязоха от фойайето на „Америкън Колъни“ на алеята, собственост на хотела, и се огледаха за жълтите светлини на жилищната част. Стаите се намираха от другата страна на алеята, сред градината.

— Не разбирам думите ви — отбеляза тя. — Смъртта на Исус е всичко? Какво означава това?

Томаш вдигна поглед към небето, за да се полюбува на милиардите звезди, обсипали дълбокия мрак като диамантен прах, разпръснат по черно кадифе.

— Сигурно сте чували свещениците да казват на службата, че Исус е загинал, за да ни спаси.

— Да, разбира се. Кой не го е чувал?

Историкът присви очи, за да подсили значението на следващия си въпрос.

— Да ни спаси от какво?

— Ами... да ни спаси от... от... от всичко.

— Кое всичко?

— От злото, от греховете...

— В такъв случай Исус е умрял на кръста, а ние сме били спасени от злото и греховете, така ли?

Погледът на Валентина смутено шареше из пространството наоколо, сякаш търсеше отговора в някое ъгълче на тъмната улица.

— Искам да кажа... да, така мисля.

— Значи вече на света няма злини? Нито грехове?

— Е... разбира се, че има. Все още има.

— Но нали Исус е умрял, за да ни спаси от злото и от греховете?

Италианката въздъхна тежко и се сви като балон, чийто въздух внезапно е бил изпуснат.

— О, откъде да знам! — предаде се тя. — Каква бъркотия.

Доволен от ефекта на демонстрацията, която беше замислил, Томаш прекоси алеята.

— Историята, че Исус се с родил, за да ни спаси, винаги ме е обърквала — призна той. — Всеки път, когато чувах това в църквата, се питах: умрял е, за да ме спаси? Да ме спаси от какво? Тази идея за мен нямаше никакъв смисъл, беше просто един от онези загадъчни изрази от катехизиса^[1], които повтарях, без да разбирам. — Той сведе поглед към Библията, която държеше в ръка. — Едва когато започнах да изучавам юдаизма, проумях какво означава това.

— Така ли? — учуди се Валентина. — Отговорът в юдаизма ли се крие?

— Драга, всичко, което се отнася до живота и смъртта на Исус, има връзка с юдаизма — обобщи той. — Всичко.

— Но в какъв смисъл?

Изкачиха стъпалата, които водеха до книжарницата на хотела. На малката витрина се виждаше туристически пътеводител, на чиято корица беше изрисуван Йерусалимският храм.

— Виждате ли Храма? — попита Томаш, сочейки илюстрацията. — Юдеите вярвали, че храмът е мястото, където най-силно се усеща физическото присъствие на бог. И по-специално в тази част. — Той посочи едно помещение в центъра на религиозния комплекс.

— Смятали, че тази зала е най-свещеното място, и я наричали Светая светих. В нея се пазел Кивотът, съдържащ каменните скрижали с Десетте Божии заповеди, които бог връчил на Мойсей. Залата била отделена със завеси и никой не можел да влиза там, с изключение на първосвещеника, който влизал в Светая светих, за да извърши жертвоприношение в един-единствен ден в годината, на празника Йом Кипур, Деня на изкуплението. В Двора на свещениците, наречен Вътрешен двор, също имало олтар за жертвоприношения. Юдеите извършвали пет вида жертвоприношения: всесъжение, хлебно приношение, приношение за грях, приношение за вина (неволен грях) и примирителна жертва. Само една от жертвите била безкръвна — хлебното приношение; при всички други принасяли в жертва животни. Единственото място за жертвоприношения в цяла Юдея бил Йерусалимският храм. Тъй като много от поклонниците идвали отдалеч и било неудобно да водят животни по време на цялото пътуване, за да ги принесат в жертва в Йерусалим, предпочитали да ги

купуват от сергиите пред портите на Храма. Било по-практично. Но с какви пари? Римските монети не се приемали, тъй като върху тях бил изсечен образът на Цезар, а това се считало за оскърбление към божието могъщество. Затова била създадена Храмова монета. Поклонниците носели римски монети, разменяли ги за Храмови и с тях купували животни.

— Интересни обичаи — отбеляза италианката, без да разбира смисъла на това обяснение. — И какво?

— Нека да се върнем две хиляди години назад — предложи историкът. — Исус и неговите последователи — всички юдеи — се отпратили към Йерусалим в навечерието на Пасха. Защо идвали тук? За да участват в церемониите за празника, разбира се. Но Исус бил, казвам това, без да влагам обиден смисъл, един провинциален проповедник.

Валентина възмутено завъртя очи.

— Пак вашите...

— Сериозно! Той е идвал от провинцията! Ако внимателно прочетете евангелията, ще видите, че Исус е прекарал целия си живот в Галилея. Селищата, които посещавал, били провинциални селца, като Капернаум, Коразим, Витсаида и други подобни, обитавани от необразовани хора. Не ходел в големите градове. Двата най-големи града в Галилея — Сепфорис и Тивериада, дори не се споменават в Новия завет!

— Разбрах. Продължавайте.

— Дотолкова, че когато видял обмяната на пари и търговията с жертвени животни на входа на Храма, Исус се наскърбил. Сметнал, че се извършват никакви сделки за сметка на бог. — Тонът му се промени, сякаш се канеше да вметне нещо важно. — Което всъщност било истина, въпреки че било много по-практично, отколкото хората да са принудени да вървят стотици километри, водейки животни след себе си. Но много юдеи не одобрявали този бизнес. Ръкописите от Мъртво море разкриват, че есеите, принадлежащи към друга юдейска общност, смятали, че Храмът бил корумпиран. Това означава, че критиките на тази практика били нещо нормално за юдеите. — Възвърна нормалния тон на гласа си. — Като видял пазара, разположен там, какво направил Исус? Възнегодувал, съборил няколко кутии с монети и кафези с гълъби, които се продавали за жертвоприношение, и изрекъл няколко

заплахи. Вероятно някой от учениците му е казал, че той е цар на юдеите, за да придаде значимост на протеста. Възможно е и самият Исус да е предсказал, че тази практика един ден ще накара бог да разруши Храма. Не било нещо кой знае какво, но все пак достатъчно, за да привлече вниманието на властите. Йерусалим бил пълен с хора и всеки скандал би могъл да прерасне във всеобщ бунт, което първосвещеникът и римляните по разбираеми причини искали да избегнат на всяка цена.

— Затова заповядали да го арестуват.

— Сигурно са му задали няколко въпроса и заключили, че си имат работа с един от онези смахнати типове, които винаги създават проблеми. По-добре било да предотвратят евентуални безредици по време на празника Пасха. Затворили го и го осъдили по бързата процедура, както било по закон.

— И тогава нещата се усложнили — отбеляза италианката. — Исус е казал, че е Син Божи, а това било богохулство, което се наказвало със смърт. Затова го екзекутирали.

Историкът направи гримаса.

— Не се е случило точно така — поправи я той. — Вярно е, че това е версията в евангелията. Марко описва този важен диалог между първосвещеника и Исус по време на процеса в 14 глава, стихове 61-64: „Първосвещеникът пак Го попита и Му рече: Ти ли си Христос, Синът на Благословения? Иисус Му рече: Аз съм; и ще видите Сина Човечески да седи отдясно на Силата и да иде на небесните облаци. Тогава първосвещеникът, като раздра дрехите си, каза: Каква нужда имаме вече от свидетели? Чухте богохулството; как ви се струва? И те всички признаха, че заслужава смърт“.

— Точно така — настоя Валентина. — Богохулството му е донесло смъртната присъда.

Томаш поклати глава.

— Не е възможно — каза той. — Първо, никой от апостолите не е присъствал на процеса. Всичко, което те знаели, било от хорските приказки. Второ, твърдението на един човек, че самият той е Месия, не представлява богохулство, наказвано със смърт. Трето и много по-важно, наказанието за богохулство било пребиване с камъни. Само че Исус не е убит с камъни, нали?

Инспекторката от Криминалната полиция показва разпятието на шията си.

— Бил е разпънат на кръст, добре знаете.

— Ето отгук произтича трудността на проблема: Исус е бил разпънат на кръст. Разпятието е римска форма на екзекуция, а не юдейска. Било запазено за враговете на римляните. — Томаш посочи разпятието на събеседницата си. — Щом Исус е бил разпънат на кръст, това означава, че не е бил убит за богохулство, а защото римляните го считали за заплаха. Евангелие от Марко, 15:25-26, ни дава малко сведения: „Беше третият час, и Го разпнаха. Имаше надпис за вината Му: Цар юдейски“. Тоест те решили, че титлата юдейски цар е предизвикателство към властта на Цезар, единствения, който можел да се нарича монарх на Юдея. Ето затова Исус бил екзекутиран! Защото римляните си мислели, че той оскърбява Цезар.

— О, разбирам.

Те тръгнаха отново към жилищната част на хотела.

Томаш отвори Библията и се спря под една улична лампа, за да може да прочете текста.

— Да видим как Марко описва смъртта на Исус в 15 глава, стихове 37–38 — каза той. — „А Исус, като издаде висок глас, издъхна. И храмовата завеса се раздра на две от горе до долу“. — Той вдигна поглед към събеседницата си. — Храмовата завеса се раздра? За каква завеса говори Марко?

— Завесата, която отделяла Светая светих, предполагам.

— Правилно предполагате. Сега следва най-важният въпрос: защо Марко е свързал смъртта на Исус с момента, в който тази завеса се е раздрала?

Устните на Валентна се извиха в дъга, изразявайки пълно неведение.

— Не знам.

— Отговорът ни е даден в Евангелие от Йоан. В стих 29 от Първа глава авторът описва срещата между Йоан Кръстител и Исус така: „На другия ден Йоан вижда Исуса, че отива към него, и казва: Ето Агнецът Божий, Който взима върху Си греха на света“. — Историкът вдигна очи и се взря в италианката. — Разбрахте ли?

— Хммм... не.

Почти обезсърчен, Томаш си пое дъх. След всичко, което беше разказал, оставаше само да свърже точките.

— Свещениците принасят в жертва агне, за да изкупят своите грехове и греховете на всички юдеи и така всички да бъдат спасени. Исус умира на Пасха. Йоан нарича Исус „Агнец Божий, Който взима върху Си греха на света“ ...

Инспекторката от Криминалната полиция ококори очи.

— Сега разбирам!

— Онова, което евангелистите ни казват, е, че Исус е Агнецът на човечеството! Със смъртта си той е изкупил греховете на всички хора, така както жертвените агнета изкупват греховете на юдеите. Това и само това е смисълът на думите, че смъртта на Исус означава спасението на всички нас. Тълкуването на тази смърт може да бъде направено само в рамките на юдейската религия. Ако излезем от юдаизма, както направихме, смъртта му като акт на спасение губи смисъл.

— Да, сега всичко е ясно! — възкликна тя. Поколеба се. — Ами завесата на Светая светих? Как се появява в историята?

— Това е другият много важен пример от теологията, който може да бъде разбран само в рамките на юдаизма — обясни историкът. — Завесата разделяла Светая светих от другите помещения в Храма. Тоест разделяла бог от неговите деца. И божие опрощение се получавало само когато първосвещеникът минавал зад завесата и влизал в помещението, за да направи жертвоприношение. Но чрез смъртта си Исус се превърнал в божи агнец. Когато Марко казва, че завесата се раздрала точно в момента на смъртта на Исус, той твърди, че в този миг между бог и неговите деца престанало да има преграда. Унищожаването на завесата означава, че бог е станал достъпен не само чрез жертвоприношенията в Храма. Смъртта на Исус донесла изкупление на всички хора на земята.

Стаите им бяха на десетина метра една от друга и двамата се отправиха натам.

Валентина продължаваше да говори.

— Завесата в Светая светих наистина ли се е раздрала?

Томаш се разсмя.

— Не, разбира се — отвърна той. — Няма исторически данни за подобно нещо. Това е чисто богословие. Евангелистите са се опитвали

да вложат символичен смисъл в неочакваната смърт на човека, за когото вярвали, че е Месията. Важното е, че смъртта на Исус се разбира само в юдейски контекст. И именно тълкуването на тази смърт, което по-късно ще бъде направено от неговите последователи, предизвиква първия конфликт между юдаизма и християнството. Затова казах, че не животът и проповедите на Исус стоят в основата на християнството. Вероятно никога не му е хрумвало да създава нова религия. Той е бил евреин с цялото си съществуване.

— В такъв случай — предаде се тя — изводът е, че християнството не се основава на живота и проповедите на Исус.

— Не. Основава се на неговата смърт.

Стигнаха до вратата на стаята на Валентина. Италианката извади от чантичката си пластмасовата карта, която служеше за ключ, и я пъкна в устройството. Вратата се отвори. Преди да влезе, тя хвърли поглед назад.

— Това наистина е много интересно — каза Валентина. — Но сега трябва да се приготвя. Да се срещнем в ресторанта след петнайсет минути?

— Добре — съгласи се историкът. — Нашият приятел от израелската полиция ни чака в „Арабеск“.

— Тогава доскоро.

Томаш се облегна на касата на вратата и лицето му придоби лукаво изражение.

— Няма ли да ме поканите вътре?

Италианката щеше да затвори след себе си, но се спря, прикривайки усмивката си.

— Виждате ли стаята ми? — попита тя, показвайки с палец помещението зад гърба си. — Това е Светая светих. — Ръцете ѝ докоснаха вратата. — Това е завесата. — Валентина опря показалец в гърдите му. — Доколкото знам, вие не сте първосвещеникът. Така че внимавайте.

Португалецът направи физиономия на изоставено кутре и се обърна, за да си върви, но ѝ хвърли един последен поглед през рамо.

— Облечете нещо хубаво — посъветва я той с примирена усмивка. — И секси.

Валентина се престори на обидена.

— О! Глупак!

И затръшна вратата.

[1] Думата идва от гръцки и означава „обучение“. Представява кратко изложение на християнското учение чрез въпроси и отговори. — Б.пр. ↑

XXXIX

Томаш затвори вратата и заопипва стената, за да намери ключа за лампата. Ключът щракна, но лампата не светна.

— По дяволите!

Изруга, ядосан на себе си. Беше забравил да постави ключкартата в устройството; докато не го направи, оставаше на тъмно. Пипнешком, професорът отново идентифицира ключа и го постави в четеца. И както се казва в *Битие* — „и биде светлина“.

Човек.

Първото нещо, което Томаш видя, беше един човек, който стоеше пред него. Сепна се и отстъпи назад, облягайки се на вратата. Едва тогава видя лицето на мъжа. Беше той самият. Или по-точно неговият образ, отразен в огледалото, окачено пред вратата.

— Уф! — отдъхна си той. Сърцето му биеше в гърдите като барабан. Погледна в огледалото и се засмя на образа си — тялото му бе изопнато срещу вратата като затворено животно. — Изнервен съм, по дяволите.

Той се съвзе и отиде в банята, но не запали лампата там, защото смяташе, че светлината от стаята ще му бъде достатъчна. После се прокле, защото осветлението не стигаше и малкото помещение тънеше в дълбок мрак. Мързеше го да се върне, а и бързаше да се облекчи, затова предпочете да намери тоалетната чиния слепешком.

Прицели се в мястото, което смяташе за тоалетна чиния; бълбукащият звук на течност, падаща в друга течност, му подсказа, че с уцелил целта. Когато свърши, пусна казанчето и все още на тъмно, отиде да се измие. Завъртя крана и подложи ръцете си под хладката вода.

В този миг усети нечие присъствие зад гърба си.

— Какво има? — попита той и се обърна рязко. — Кой е там?

Никой не отговори.

Изплашен и с разтуптяно сърце, Томаш се хвърли към вратата и най-сетне натисна ключа. След миг лампата освети банята. Нямаше

никого.

Историкът си пое дълбоко дъх.

— Не мога да се позная! — прошепна той, едновременно ядосан и успокоен. — Като дете съм, по дяволите! Този случай ще ми скъса нервите!

Излезе от банята и отиде да избере облеклото си за вечерята. Приблужи се до гардероба и го отвори с рязко движение. По-голямата част от него тънеше в мрак, но той не му обърна внимание. Имаше три закачалки с дрехи; избра тъмносин блейзър. Искаше да впечатли Валентина и сметна, че ако облече блейзъра тази вечер, ще подчертае средиземноморския си чар. Освен това щеше да си сложи зелена вратовръзка, която отиваше на цвета на очите му. Италианката нямаше да може да му устои. Разбира се, трябваше да внимава за начина, по който говори за Новия завет. Такива неща не можеха да се харесат на католичка като нея. Но наистина, какво би могъл да направи? Да излъже? Да замаже положението? Не беше роден дипломат и вярваше, че истината трябва да се прегръща като жена, която иска да ти се отдаде. Гола. И колкото по-жестока, толкова по-истинска е тя. Извади блейзъра и вратовръзката от гардероба и посегна към ризата. Избра една бяла копринена риза, но откри, че ръкавите ѝ нямаха копчета. Постава дрехите на облегалката на дивана, като внимаваше да не се измачкат, и се отправи към нощното шкафче. Спомняше си, че там беше прибрал ръкавелите, които господин Кацро, негов стар приятел от магазина на булевард „Либердаде“, му беше подарил за Коледа. Отвори чекмеджето, за да ги извади, но вниманието му беше привлечено от една бележка, оставена до нощната лампа.

— Какво е това?

Не си спомняше да е оставял бележка. Дали не е съобщение от чистачките? Навярно рецепционистът беше изпратил да я донесат в стаята му, докато го нямаше. Взе листчето и се загледа в съдържанието му.

Онова, което видя, го накара да отвори широко очи.

Veritatem dies aperit

I: XV

— *Veritatem dies aperit?* — запита се той. — Но какво, по дяволите, означава това?

Взря се в съобщението, опитвайки се да разбере значението му. Знаеше, че има нещо странно познато в тази бележка. Но какво? Струваше му се, че умът му работи бавно, защото изминаха две безкрайно дълги секунди, но всъщност мисълта му летеше, защото в рамките на тези две секунди той успя да осъзнае какво държи в ръцете си. Това беше загадка, подобна на онези, които бе декодирал напоследък за полицията — странните ребуси, открити близо до трупове. Загадките на *сикариите*.

В същия миг му се стори, че леглото се издига. Една черна фигура внезапно се надигна от чаршафите като изхвърлена от гигантска пружина и се хвърли с разперени ръце върху Томаш.

— Нечестивец!

Първото нещо, което историкът усети, беше натискът на непознатия. Загуби равновесие, удари гърба си в стената и се стовари на пода, събаряйки някаква мебел. Една ваза падна на пода и се пръсна с трясък на мозайката в стаята.

Второто, което усети, вече проснат на твърдия и студен под, беше тежестта и ловкостта на нападателя. Непознатият се уви около жертвата си като ластик. Томаш опита да се освободи, но мъжът показва изненадваща гъвкавост и успя да парира движенията му. Историкът осъзна, че дори не може да помръдне, сякаш беше вързан в усмирителна риза.

— Чуйте ме — каза той, опитвайки се да звучи възможно най-разумно при тези обстоятелства. — Нека поговорим.

Нападателят го държеше здраво и притискаше тялото му надолу с лице към ледената мозайка. Томаш не можеше да го види, но усещаше топлия му дъх в тила си.

— Някога сънувал ли си усмивката на смъртта? — попита мъжът с дрезгав глас. — Или предпочиташ да си говорим за преддверието на ада?

Тонът му беше суров, едва ли не фанатичен, но фактът, че непознатият говореше, макар и странни неща, вдъхна на Томаш известен кураж. Може би щеше да го убеди да го пусне? Не че това му се струваше вероятно предвид трите трупа, които този убиец беше оставил след себе си, но си струваше да опита. В крайна сметка какво щеше да загуби? Живота?

— Няма нужда от насилие — прошепна той с толкова спокоен глас, че сам се изненада. — Кажете ми какво искате и съм сигурен, че ще се споразумеем.

Над главата му прозвуча тих смях.

— Кажи ми — прошепна непознатият в ухото му — какви изкушения очакват душата ми?

— Не знам. — Насили се да се засмее, за да скрие страха, който разпалваше кръвта му, и изрече приглушено: — Пари няма да са...

До ушите му достигна нов смях.

— Искам агнец.

Томаш усети, че сърцето му се свива. При тези обстоятелства това бе последното нещо, което копнееше да чуе.

— Агнец?

— Да, агнец — потвърди тихият дрезгав глас. — Съгреших и трябва да изкупя греховете си. Жертвоприношението ще ми донесе божието опрощение. — Непознатият отново приближи устни до дясното ухо на жертвата си. — Казаха ми, че имаш крехко месо на хубаво агне.

Положението се усложняваше.

— Вижте, моля ви — прошепна историкът, чувствайки, че времето му изтича. — Това с агнетата са стари истории, които вече...

— Стари истории? — изръмжа нападателят. Внезапна ярост пролича в гласа му. — Как се осмеляваш?

— Успокойте се!

Историкът усети бързото движение на мъжа над себе си и в следващия момент пред очите си съзря кинжал с извито острие. Убиецът му го показваше.

— Ами това? Мислиш ли, че е стара история?

Острието беше огромно и блестеше като кристал, отразявайки в хиляди проблясъци светлината в стаята.

— Махнете това — помолите той. — Някой може да пострада!

Нападателят отново се разсмя, този път силно и невъздържано, и приближи острието до очите му.

— Виждаш ли сиката?

— Прекалено добре. Не може ли да я отдръпнете малко? Съвсем малко?

— Тя е на повече от две хиляди години — прошепна мъжът. — Дедите ми са я използвали при жертвоприношенията в Деня на изкуплението. Послужила им е, за да посрещнат езичниците от легиона. — Той замълча. — Сега я използвам отново, за да спася народа си. А ти, бедно заблудено създание, не си нищо повече от жертвено агне. Агнецът, който бог ми прати, за да изкупи греховете на хората си.

След като произнесе тези думи, нападателят смени позицията на сиката в ръката си; сега я държеше особено агресивно. В този миг Томаш разбра, че мъжът се готви да я използва и че разполага само с няколко секунди, за да направи нещо.

— Помощ! — извика той.

Историкът яростно разтърси тялото си. Непознатият за миг загуби равновесие и Томаш внезапно почувства свобода в движенията си. Опита се да се измъкне, но нападателят се съвзе и отново го притисна.

— Умри, агне!

Опря ножа до гърлото на жертвата си и натисна. Томаш усети пронизващото острие отстрани на шията си, до вените, и изпадна в паника. Като животно, хванато в капан, с неимоверно усилие той успя да освободи дясната си ръка. Острието вече пронизваше кожата на шията му, острата болка го заслепяваше и той посегна към острието и го изтръгна, попречвайки му да се забие по-дълбоко.

— Пусни ме!

Това движение, изглежда, изненада нападателя. Томаш успя да отдалечи острието от гърлото си, но усети неприятно чувство на скованост в дланта си. С крайчеца на окото си видя стичащата се кръв и разбра, че острието е порязало дясната му ръка. Испита непреодолимо желание да пусне острието и да предпази ръката си, но

инстинктът му надделя. По-добре порязана ръка, отколкото прерязано гърло.

Нападателят и този път реагира. Успя да измъкне кинжала и с едно движение на тялото отново обездвижи дясната му ръка. След като обезвреди жертвата си, той отново докосна страничната част на шията му с върха на острието и натисна. Не толкова силно, че да направи дълбока рана, но достатъчно, за да разкъса кожата му. Томаш разбра, че е загубен.

С последни сили жертвата напрегна тялото си, като риташе и удряше нападателя с лакът. Непознатият изстена, но не отслаби усмирителната прегръдка.

— Много поздравя на Велзевул.

И натисна кинжала.

XL

Първият удар разтърси вратата, но тя не поддаде. Веднага след това дойде вторият, придружен от още по-силен трясък. Но вратата си остана заключена, устоявайки на жестокото блъскане.

— Отворете! — извика един глас от другата страна. — Полиция!

Сикариус продължаваше да държи жертвата заклецена в ръцете си, но прекъсна хирургическите движения с кинжала. Острието беше покрито с кръв и от върха му капеха гъсти яркочервени капки. Без колебание, сякаш хиляди пъти беше репетирал движението, нападателят избърса кинжала в панталона на Томаш и скочи на крака. Отекна изстрел.

Нападателят хукна към терасата. Чу втория изстрел зад себе си, след него глух трясък, и разбра, че бяха разбили вратата, но дори не се обърна назад; нямаше смисъл, добре знаеше, че се е превърнал в мишена.

— Стой на място! — извика женски глас зад него. — Не мърдай!

В това време Сикариус беше на терасата, устремен към храстите в градината в задния двор. Чу нов изстрел на пистолет, свистенето на куршума разкъса въздуха над него, но той вече се беше слял със сенките в градината и знаеше, че е в безопасност.

С насочен пистолет Валентина видя проснатото на пода тяло на Томаш и за секунда се поколеба. Дали трябваше да последва нападателя, или да помогне на историка?

— Томаш! — извика тя. — Томаш!

Португалецът не отговори и инспекторката от Криминалната полиция почувства, че ѝ прималява. Нима беше закъсняла? С пресъхнало от мъка гърло тя се втурна към тялото и се наведе над него. Навсякъде имаше кръв, сякаш се намираше в кланица.

— О, *Dio mio!* — възкликна тя. — Томаш? — Съзря раната на шията му и сърцето ѝ се сви. — О, не! — Тя разтърси тялото, сякаш опитваше да го събуди. — Томаш? Отговори, за бога!

Взе дясната му ръка, за да напипа пулса, но видя, че дланта му е срязана на няколко места, и се отказа. Като полицай беше свикнала с подобни ситуации, но никога досега не ѝ се беше случвало да види в това положение човек, когото познава, и нещо повече — когото харесва.

— Томаш!

— Ох...

Италианката се наведе над него и го прегърна, облекчението я изпълваше като след освежаваща вана, сълзите ѝ се стичаха по бледото ѝ, красиво лице.

— О, Томаш! — прошепна тя, притискайки се до треперещото мъжко тяло. — Слава богу! Слана богу! Толкова, толкова се изплаших!

Португалецът с усилие се обърна, като внимаваше да не се нарани и да не отблъсне жената, която го прегръщаше, и най-сетне срещна погледа ѝ.

— Винаги съм знаел, че накрая ще паднете в прегръдките ми — каза той и направи опит да се усмихне. — Но не подозирах, че ще е толкова скоро.

Този път тя се засмя.

— Глупчо! — извика тя. — Щях да умра от страх. Помислих, че съм пристигнала твърде късно.

Раненият леко отмести главата си, за да я вижда по-добре, и се загледа в жената, която лежеше върху него. Валентина беше полугола — само по бикини и сутиен. Останалото беше бяла гола кожа и изваяни форми, за които под белъто можеше само да гадае.

— Еха! — учуди се Томаш. — Помня, че ви казах да облечете нещо секси, но вие сте приели нещата прекалено сериозно.

Италианката, която нежно галеше косите му, се изчерви и се отдръпна, поставяйки ръце върху сутиена, за да прикрие гърдите.

— О, не се шегувайте! — помоли тя. — Добре ли сте?

Лицето на португалеца се сви от болка.

— Раната на ръката ме боли и тази на шията също, но мисля, че този тип не успя да ми пререже гърлото.

Очите му оглеждаха тялото ѝ.

— Обяснете ми този ваш тоалет.

Тя се изправи, чувствайки се неудобно от голотата си, и заотстъпва назад, докато накрая изчезна в банята.

— Преобличах се, когато Гросман ми се обади — започна да разказва тя. — Изглежда, някой се е обадил в израелската полиция да предупреди, че животът ви е в опасност. — Чуваше се само гласът ѝ, идващ от банята. — Той ми се обади и... с две думи, няхах време да се облека.

— Някой се е обадил в полицията? Кой?

Италианката отново се появи, увита в хотелска хавлия. В ръката си държеше друга хавлия, която току-що беше намокрила на чешмата.

— Нямам представа — отвърна тя и се приближи до него. — Както Навярно предполагате, няхах време да задавам въпроси в цялата тази бъркотия. — Коленичи до Томаш и започна да почиства раната на шията му с мократа хавлия. — Веднага изтичах тук.

— Сама ли?

Тя посочи към пистолета на леглото.

— Взех и моята „Берета“.

Томаш послушно изпъна врат, за да я улесни.

— Жалко, че не са ви се обадили, докато сте били в банята — отбеляза той. — Така щяхте да се появите тук още по-красива.

Валентина почисти раната и веднага се зае с дясната му ръка, където, освен кръв се виждаха няколко разреза.

— Колко сте ми глупав! — нежно го смъмри тя. — Аз се тревожа за вас до смърт, а вие мислите само за... е, за това.

Отвън се чу звук на сирени и в същия миг огромната фигура на Арни Гросман се очерта в касата на вратата. В ръката си държеше пистолет, а зад него идваше униформен полицаи, въоръжен с „Узи“, готов да стреля.

— Е? — попита израелският полицаи. Погледът му се стрелкаше във всички посоки, търсейки скрита опасност. — Всичко наред ли е?

Валентина дори не се обърна. Предпочете да остане на колене до Томаш и да почисти нараняванията на дланта на дясната му ръка.

— Защо се забавихте толкова? — поиска да узнае тя.

Гросман се приближи до тях, докато неговият подчинен претърсваше стаята.

— Повиках подкрепление и докато чаках, отидох отзад, за да се опитам да пресрещна заподозрения — отговори той. — Но мисля, че пристигнах твърде късно. Той вече беше избягал. — Гросман се наведе

над Томаш и разгледа раната на шията му. — Ау, това изглежда зле. Боли ли ви?

Португалецът направи страдалческа гримаса.

— Не, много е приятно — иронично каза той. — Разбира се, че боли! Някога опитвали ли са да ви забият нож в гърлото? Подобно нещо може да ви развали следобеда.

Полицаят задържа погледа си върху раната на шията на Томаш.

— Очевидно сигналът е дошъл точно навреме, а? Една минута по-късно и...

— Кой е подал сигнала?

— Анонимно обаждане в централата. Те уведомили моя отдел, откъдето уведомиха мен.

— Защо не дойдохте веднага?

Гросман се изчерви и отклони погледа си с виновно изражение.

— Проблемът е там, че по това време аз бях... бях в тоалетната на „Арабеск“ — обясни тихо, почти шепнешком. След това срамно признание той отново погледна към ранения. — Нямахме как да изхвърча от там при тези обстоятелства, нали? Вече си представяте какво шоу щеше да бъде. — Той махна с ръка към Валентина. — Тъй като знаех, че госпожа Феро е отседнала в стаята до вашата, незабавно ѝ се обадох.

Италианката хвърли поглед към израелския си колега, който стърчеше зад нея.

— Вие също ме заварихте в много подходящ момент — каза тя, сочейки себе си. — Само че мен, за разлика от вас, това не ме притесни. Дойдох, както си бях.

— Но вашето положение е било по-добро от моето — възрази Гросман, едва ли не обиден. — При мен ситуацията бе много по-конфузна.

Валентина не отговори. Вместо това помогна на португалеца да се изправи, което той стори с очевидно затруднение. Все още увита в хавлията, която скриваше формите и, италианката се увери, че раненият се чувства добре, после взе пистолета, който беше оставила на леглото, обърна се и се запъти решително към вратата.

— Отивам в стаята си — обяви тя, показвайки разголениа си гръб. — Трябва да облека нещо прилично.

Тя изчезна през зейналата врата и остави Томаш сам с двамата израелски полицаи: Гросман и униформения мъж, който охраняваше терасата.

— Какво правите, за да хванете този тип?

Главният инспектор махна с ръка към прозореца и всичко, което се намираше отвъд него.

— Изолирахме района и претърсваме всеки сантиметър — обясни той. — Но честно казано, не мисля, че ще се остави да го хванат. Нашият човек имаше предостатъчно време, за да се измъкне. Сигурно вече е в другия край на града. А може би е избягал в Рамала, Витлеем или Тел Авив.

— И на мен така ми се струва.

Гросман посочи раната на шията на Томаш.

— Вие сте били доста близо до заподозрения. Как изглежда?

Томаш направи знак с ръка, показвайки височина, с четири пръста по-ниска от неговата.

— Структурата му е такава. Слаб и бърз, но е силен. Сигурно е служил в армията. Обезвреди ме по невероятен начин, сякаш ме бяха напъхали в клетка. Ръцете му са железни.

— А лицето?

— Едва го зърнах. Той ме изненада, наведе главата ми надолу, така че да не мога да го видя. Разбрах само, че целият е облечен в черно и е много късо подстриган, като войник. — Томаш потрепери. — Опасен тип.

— Каза ли нещо?

Португалецът кимна.

— Нарече ме агнец и ме уведоми, че съм му бил посочен като изкупителна жертва. — Той върна назад кадрите, записани в паметта му. — И една любопитна подробност: носеше ритуален кинжал. Каза, че бил използван от предците му при жертвоприношенията в Деня на изкуплението и за убийствата на легионери езичници.

— Легионери? — изненада се израелският полицай. — Това е явна препратка към големия бунт преди две хиляди години, който довел до разрушаването на Йерусалим и до прогонването на евреите от Светите земи.

— Очевидно. И знаете ли коя е била една от най-активните еврейски групировки, взели участие в бунта?

Гросман присви очи.

— *Сикариите*.

В стаята изведнъж настъпи тишина, докато двамата осмисляха значението на това заключение. В този миг мълчанието беше нарушено от двама мъже в бели престилки, които нахълтаха в стаята с носилка и забързания вид на хора, които имат важна работа за вършене.

— Покойникът? — попитаха те.

Гросман се усмихна и посочи към Томаш.

— Този тук — отвърна той. — Но тъй като с християнин и се намира в Йерусалим, тялото му очевидно е възкръснало.

Новодошлите, изглежда, за момент се разочароваха при вида на наблюдаващата ги жертва, но когато забелязаха раните по шията и дясната ръка на португалеца, веднага се оживиха. Пътуването им не беше напразно.

— Трябва да ви прегледаме — незабавно обяви единият парамедик, който, изглежда, беше по-главният от двамата. — Ще ви закараме в болницата, за да се погрижим за раните ви. Хайде.

Мъжът в бяла престилка дръпна Томаш за ръката, но раненият се освободи с грубо и рязко движение.

— Един момент.

— Къде отивате? — учуди се парамедикът. — Линейката е долу и чака...

Историкът отиде до нощното шкафче и взе листа хартия, оставен до малката лампа. Увери се, че точно това търсеше, и се приближи до Арни Гросман.

— Нашият човек ни остави още едно послание.

Veritatem dies aperit

I: XV

Израелският полицай взе листчето и прочете надрасканата с черно мастило шарада.

— *Veritatem dies aperit?* — попита учудено той, вдигайки поглед към събеседника си. — Какво, по дяволите, е това?

— На латински е.

— Разбрах, че е на латински, но какво означава?

Парамедиците отново подхванаха Томаш за лакътя и този път той не възрази. Остави се да го завлекат до вратата, но преди да изчезне през нея, хвърли последен поглед към Гросман, който все още очакваше отговор на въпроса си.

— Времето разкрива истината.

XLI

От устата на актьорите, които разговаряха помежду си на телевизионния екран, бликаше драматизъм с привкус на кариока^[1]; израелската телевизия излъчваше бразилска теленовела. Томаш лежеше в леглото си в болница „Бикур Холим“ със солидна превръзка на шията и гипсирана ръка, но следеше видимо развеселен субтитрите на иврит, предаващи диалога между две тропически красавици на плажа в Ипанема.

Валентина и Гросман го изненадаха по средата на това безгрижно занимание.

— Е, как е нашето агне? — попита развеселено италианката, след като влезе в стаята. — Готов ли сте за жертвоприношението?

Томаш не ѝ остана дължен.

— Аз може и да съм агне — отвърна той, — но онази, която се появи на мястото на жертвоприношението, както майка я е родила, сте вие.

Валентина се нацупи.

— Да не се пошегува човек.

Главният инспектор на израелската полиция се прокашля, сякаш ги молеше да се въздържат в негово присъствие.

— Както и предполагам, не успяхме да хванем мъжа — обяви той. — Претърсихме целия район, но не открихме следи. — Погледна в бележника си. — Установихме източника на обаждането до централата. Било е от уличен телефон. — Гросман бръкна в джоба си и извади листа хартия, намерен на нощното шкафче в стаята. — Единственото, което ни остава, е загадката, оставена от нападателя.

Подаде го на Томаш, който го пое със здравата си ръка.

— Искате да го разгълкувам?

Гросман се усмихна криво.

— Това ви е работата, ако не греша.

Историкът си пое дъх дълбоко и се взря в тирадата.

Veritaten dies aperit

— Първото, което трябва да отбележим, е, че тази загадка е различна от другите, които намерихме във Ватикана, Дъблин и Пловдив.

— Различна ли? — учуди се Валентина, която вече знаеше другите шаради наизуст. — В какъв смисъл различна?

Томаш посочи латинския израз.

— Това е цитат от Сенека — каза той. — Препраща ни към истината.

— И какво?

— Другите загадки, ако си спомняте, не водят към истината — обясни той. — Водят към фалшификати и измами, извършвани в Новия завет през годините.

— О, да! — възкликна Гросман. — Което ми припомня въпроса, който ви зададох, а вие още не сте ми отворили: защо *сикариите* биха искали да насочват вниманието ни към тези измами?

— Досега това обяснявах — отвърна историкът. — *Сикариите*, както знаете, са движение на юдейските зелоти. С предишните загадки те явно искаха да покажат, че Новият завет, вместо да представя истинския Исус, го крие. Необходимо е да отстраним измамите, фалшификатите и реториката на евангелистите, за да разберем какъв действително е бил Исус. Месията на християните не е нищо повече от един консервативен евреин. — Той вдигна пръст, за да подчертае следващите си думи. — Юдеин също като *сикариите*.

— Това ли е целта на предишните три загадки?

Томаш кимна.

— Според мен да.

Валентина посочи новата шарада в ръката му.

— А тази?

— Тази е различна — заяви историкът. — *Сикариите* вече не се занимават с разкриване на измислиците в Новия завет. — Размаха

малкия лист хартия. — Това тук не е лъжа, а истината.

— Истината? Коя истина?

— Истината за това кой всъщност е бил Исус. — Той сведе поглед към новата загадка. — Скрытият смисъл във фразата на Сенека. *Veritatem dies aperit*. Или *времето разкрива истината*. В тази шарада действително става дума за истината.

Главният инспектор на израелската полиция посочи към рисунката.

— Ами този лъв? Какво означава?

— Това не е обикновен лъв. Забелязахте ли, че има криле?

Гросман се разсмя.

— Да, значи е лъв пазител.

Историкът поклати глава с поглед, все така вперен в рисунката.

— Не. Това е Марко.

— Моля?

Томаш протегна ръка към шкафчето до леглото и отвори чекмеджето. Бръкна вътре и извади малка дебела Библия, отпечатана на иврит и английски.

— В трети стих от Първа глава на Евангелие от Марко се казва: „Гласът на викация в пустинята говори“. Този глас, гласът на Йоан Кръстител, по-късно е сравняван с рев на лъв. Затова се приема, че крилатият лъв е символ на Марко.

Двамата полицаи бяха вперили поглед в нарисуваната на хартията фигура.

— Този лъв е символ на Марко?

— Точно така. — Той показва знаците, изписани до лъва. — И това I:XV очевидно са римски цифри. Препращат ни към определен стих от Евангелие от Марко. Стих, който живее във времето. — Томаш повдигна вежди. — Същото време, което разкрива истината.

Валентина и Гросман захласнато зяпаха загадката в ръцете на португалеца.

— Тоест — каза италианката с обхванат от възмущение глас — убиецът ни казва, че истината за Исус се съдържа в този стих?

— Бинго! — извика Томаш. — Стих I:XV. Или 1:15 с арабски цифри.

Трите чифта очи почти едновременно погледнаха надолу към Библията, която Томаш държеше в ръка.

— Хайде, човече — заповяда израелецът. — Прочети този стих.

Библията на Томаш беше отворена на първата страница на Евангелие от Марко, където току-що бе прочел за „гласа на викация в пустинята говори“ в трети стих на Първа глава, затова трябваше само да погледне няколко реда по-надолу, до стих 15.

— Това са думи на Исус — обясни той, приготвяйки се да чете. — „Времето се изпълни, и наближи царството Божие; покайте се и вярвайте в Евангелието“.

Двамата полицаи замълчаха за миг, очаквайки продължение, но португалецът вдигна глава и ги погледна, сякаш нямаше повече за четене.

— А останалото? — поиска да узнае италианката. — Къде е останалото?

Томаш се усмихна загадъчно.

— Няма повече — отвърна. — Стих 15, глава Първа е това.

С повдигнати вежди и въпросително изражение Валентина хвърли недоверчив поглед към Библията.

— Това ли? — учуди се тя. — Това ли е великата истина за Исус?

Историкът кимна.

— Цялата истина.

— И какво му е толкова специалното? Каква велика истина разкрива тази толкова обикновена и невинна фраза?

Томаш взе Библията и показа страницата на двамата полицаи, подобно на адвокат, който представя решаващо доказателство пред съда.

— Това, приятели мои, е стих, който много християнски теолози биха искали да видят премахнат завинаги от Новия завет!

Валентина направи невярваща гримаса.

— Шегувате се...

— Драга моя — започна той с тържествен тон, — в този кратък стих се съдържа необикновената истина за Исус Христос.

— Нима? И каква е тя?

Португалският учен остави книгата на леглото и скръсти ръце, като местеше поглед между Валентина и Гросман, подобно на тореадор, който избира кой бик да предизвика.

— Последната тайна на Библията.

[1] Диалект на португалския език, който се говори от жителите на Рио де Жанейро. — Б.пр. ↑

XLII

Кръвта вече беше засъхнала по острието, когато Сикариус пъхна кинжала под струята вода и започна да го мие. Работеше внимателно, дори прекалено внимателно, сапунисвайки метала с деликатни, но методични движения. Водата, която се стичаше от него, розовееше и по лицето му пробягна лека усмивка — сякаш беше сам Мойсей, който току-що се е пречистил с една от десетте личби, покосили Египет.

— Тъй казва господ: „по това ще познаеш, че Аз съм Господ: ето, с тая тояга, що е в ръката ми, ще ударя по водата, която е в реката, и тя ще се превърне в кръв“ — прошепна той, цитирайки Свещеното писание в несекваща молитва. — „И дигна (Аарон) тоягата (си) и удари по речната вода пред очите на фараона и пред очите на служителите му, и всичката вода в реката се превърна в кръв, и рибата в реката измря, и реката се усмърди, и египтяни не можеха да пият вода от реката; и кръв беше по цялата Египетска земя. Но...“

Водата, която се стичаше, вече не беше червена и Сикариус замълча. Свещеният кинжал беше пречистен. Отмести го от чешмата и го подсуши с талита — молитвената наметка, за да гарантира ритуалното му пречистване. След това отиде внимателно да положи *сиката* в черното кожено куфарче, което прибра в сейф.

Като приключи с ритуала по почистването на кинжала, Сикариус взе мобилния си телефон. Набра номера и зачака. Линията се изпълни с приятен, макар и монотонен женски глас.

— Номерът, с който се опитвате да се свържете, не е достъпен в момента — каза гласът. — Моля, след сигнала оставете съобщение.

Сикариус ядосано погледна аппарата.

— Проклятие! — изруга той. — Къде ли се е дянал?!

Тъкмо щеше да затвори, както беше сторил предишните три пъти, но се отказа навреме. Учителят си е такъв, помисли си, потискайки импулса си. Понякога изчезваше безследно от хоризонта за неопределено време. Реши, че е най-добре да му остави съобщение.

Сигналът изписука в слушалката и телефонът започна да записва.

— Учителю — започна той колебливо. Как само мразеше да говори на машини... — Операцията беше приключена успешно. — Отново направи пауза, търсейки точните думи; не беше лесно да говориш гладко, когато от другата страна няма с кого да обмениш въпроси и отговори. — Следвайки инструкциите, които ми изпрати по имейл, не го убих, а само го раних. — Сикариус се поколеба. Трябваше ли да смъмри Учителя за закъснението му? Да, в крайна сметка единственото нещо, което не мина добре на сто процента, беше негова отговорност. Защо пък да не му го намекне? — Намесата на полицията малко се забави и трябваше да убивам време. — Той въздъхна. — Но в края на краищата работата вече е свършена. — Последна пауза. — Чакам инструкции.

Затвори.

XLIII

Томаш продължаваше да лежи в болничното легло, но погледът му се разхождат замислено из стаята, докато не спря върху уморените очи на Арни Гросман. Полицаяте искаха да разберат посланието, оставено от нападателя в хотелската стая.

Е, той нямаше да ги кара да чакат.

— Кажете ми... — заговори внезапно. — Какво представлява заветът, сключен между бог и еврейския народ?

Изненадан от въпроса, главният инспектор на израелската полиция примигна.

— Ами... Господ ни изпрати Десетте Божии заповеди — запъна се той. — Избра ни за свой народ и ни предостави защитата си в замяна на това ние да спазваме неговия закон.

— Щом е така, как ще обясните разрушаването на Храма през 70 година и непрекъснатите гонения на евреите — робството във Вавилон, прогонването от Светите земи и Холокоста? Нали в крайна сметка бог ви гарантира помощта си? Как е възможно толкова лоши неща да ви се случат през годините, след като разчитате на божествено благоволение?

Изправен пред този парадокс, Гросман се почеса по главата, докато обмисляте отговора си.

— Нашите пророци казват, че злото, изстрадано от Израел, е последица от неподчинението на евреите пред бог — отвърна накрая той. — Нашите грехове карат господ да ни наказва. Според пророците, ако ние станем праведни, ако спазваме стриктно закона и се върнем в божия път, Израел ще се прероди в целия си блясък.

— Тоест страданието е наказание за греховете, извършени от евреите.

— Така казват пророците.

Томаш хвърли поглед през прозореца към уличните лампи и сградите пред болницата, но само за миг, защото веднага след това се взря отново в двамата полицаи до леглото му.

— Това е традиционното обяснение за страданието на еврейския народ — съгласи се той. — Случва се така, че по времето на въстанието на Макавеите^[1] репресиите се задълбочили и потисниците на евреите дори им забранили да спазват закона. Който не желал да се подчини, щял да бъде убит. Тази забрана създавала сред много евреи убеждението, че страданието им не може да се обясни като божие наказание за техните грехове. Та те дори не им позволявали да спазват закона! От друга страна, колкото и набожни и усърдни да били хората в спазването на закона, страданията продължавали. Каква била причината за това? Тогава се появило ново обяснение: не бог бил този, който карал хората да страдат, а Дяволът. Изгнанието във Вавилон въвело нов герой в юдейската култура — Веелзевул, или Велзевул, на когото с времето било приписано цялото зло на света. Дяволът се погрижил за земята и той бил отговорен за всички страдания.

— Ами бог?

— Той бил на небето — обясни историкът, сочейки нагоре. — Поради някаква неясна причина господ позволил на Велзевул да царува над света и да върти злините, които всяко човешко същество изпитва върху себе си и вижда наоколо. Така много евреи, макар и не всички, възприели едно схващане за живота, основано върху дуализма между доброто и злото. Бог ръководел добрите сили, имал зад себе си добродетелта и живота, благоденствието и истината, светлината и ангелите. Велзевул оглавявал силите на злото — с него били грехът и смъртта, страданието и лъжата, мракът и демоните. Двете велики космически сили подчинили хората на своята воля и те трябвало да избират между едната или другата страна, между господ и Дявола. Не съществувала ничия земя. — Томаш замълча и отвори широко очи. — Но, забележете, това нямало да трае вечно. Щял да дойде ден, когато бог ще слезе на земята, за да унищожи силите на злото и да установи своето царство. Кое е това царство?

Арни Гросман присви очи, разпознавайки израза.

— Небесното царство.

— Разбира се — потвърди Томаш. — Някои юдейски секти започнали да вярват, че този дуализъм между доброто и злото съществува открай време. Така дуализмът станал апокалиптичен. В онези дни властвал Велзевул и това обяснявало цялото зло и всички страдания, съществуващи на земята. Светът бил царство на Дявола,

където управлявали грешниците и покварените — съмишлениците на Велзевул. Праведните и добродетелните били онеправдани. Но в края на тази епоха на злото щяло да се случи преломно събитие. Едни смятали, че бог ще изпрати Месия, който ще поведе битката срещу злото; според други, пратеникът щял да бъде някой друг, наричан от Писанията *Син Човеческий*. Тази пророческа идея с описана в Книгата на пророк Даниил, Седма глава, стихове 13-14: „Гледах в нощните видения, и ето, на небесни облаци идеше сякаш Син Човеческий, дойде до Стария по дни и биде доведен при Него. И Нему бе дадена власт, слава и Царство, за да Му служат всички народи, племена и езици; владичеството Му е владичество вечно, което няма да премине, и Царството Му не ще се разруши“. Тоест, според пророчеството на Даниил, посредникът на бог, който ще дойде да установи царството му, е този Син Човеческий. Но дали чрез Месията, или чрез Сина Человеческий, факт е, че бог щял да се намеси в съдбата на света, да срази силите на злото и да остане на земята. Мъртвите щели да бъдат възкресени и всички човеци — съдени.

Израелският полицай разпозна в тези думи едно от най-важните пророчества в Писанията.

— Денят на Страшния съд.

— Да. След този голям съд щяла да започне една нова ера, в която нямало да има болка, нито страдание, нямало да има омраза или отчаяние и господ щял да царува. Царството божие.

Валентина мълчаливо изслуша всичко, но вече започваше да става нетърпелива. В ръката си държеше бележката със загадката и, възползвайки се от настъпилата пауза, я показа на историка.

— Всичко това е много интересно — каза тя. — Но какво общо има този разказ с разгадаването на шарадата?

Veritaten dies aperit

Томаш отвори Библията, която лежете на леглото му.

— Не е ли очевидно? — попита той. — Загадката ни препраща към глава 1, стих 15 на Евангелие от Марко. Отново ще прочета думите на Исус, цитирани в този стих. — Томаш прочисти гърлото си. — „Времето се изпълни, и наближи царството Божие; покайте се и вярвайте в Евангелието“.

Болничната стая внезапно потъна в тишина. Думите на Исус бяха осмислени в цялото им противоречие и всички възможни смисли.

— Времето се изпълни и наближи царството Божие? — повтори Валентина, опитвайки се да намери някакъв смисъл от онова, което току-що бе чула. — Да не намекувате, че Исус е казал, че времето на Велзевул е свършило и че бог ще основе Своего царство?

— Така пише в стиха, нали?

— Но... но какво означава това?

Историкът се взря в италианката.

— Не е ли очевидно? — попита риторично той. — Исус е проповядвал Апокалипсиса. — Махна с ръка към прозореца. — Никога ли не сте срещали по улицата онези луди с дълги бради и плакати, на които пише *Покайте се! Краят е близо!* и други глупости от този род? Не сте ли? — Той посочи към малкото сребърно разпятие на шията ѝ. — Ами Исус е бил един от тези проповедници.

— *Mamma mia!* — възмути се тя. — Как може да твърдите подобно нещо?

— Но е истина! — настоя Томаш. — Дори семейството на Исус смятало, че той не е добре с главата!

Сякаш някой заби нож в красивото тяло на Валентина.

— О! — простена тя. — Как смееете? Девата... *Madonna*... Пресветата Богородица никога не би помислила такова нещо за сина си! Тя е знаела, че той е... специален. Светата Дева винаги му е била вярна!

Томаш нетърпеливо заразливства Библията.

— Наистина ли? — попита той. — Тогава да видим какво се казва в Евангелие от Марко. — Намери параграфа. — Стих 21, глава 3: „И като чуха близките Му, отидоха да Го приберат, понеже се говореше, че бил извън Себе Си“. — Вдигна поглед. — Исус „бил извън себе си“? Нима собствените му роднини, които изтичали „да Го приберат“, мислели така за него? Семейството на Исус е смятало, че е полудял? Но какво означава това?

Валентина се наведе над книгата и сама прочете стиха.

— Добре... искам да кажа... никога не съм забелязвала тази част...

— И не само неговото семейство било на мнение, че е „извън Себе си“. Жителите на Назарет също мислели така. — Томаш разлисти няколко страници напред. — Вижте какво пише Марко в Пета глава, шести стих. Исус се връща от Назарет и се изправя пред своите съграждани в синагогата: „А Исус им казваше: Пророк не бива без почит, освен в отечеството си, между сродници и у дома си“. Тоест тук Исус признава открито, че роднините му го презират! Също и съгражданите му! И не само в Назарет. Навсякъде в Галилея хората се смеели на нещата, които говорел! До такава степен, че Исус започнал да ги заплашва. В Евангелие от Матей, глава 11, стих 21, разяреният Исус казва: „Горко ти, Хоразине, горко ти, Витсаидо! Защото, ако в Тир и Сидон се бяха извършили чудесата, които станаха у вас, отдавна те биха се покаяли във вретиче и пепел; но казвам ви: на Тир и Сидон ще бъде по-леко в съдния ден, отколкото вам. И ти, Капернаумс, който до небе си се въздигнал, до ада ще се провалиш“. — Той огледа събеседниците си. — Нима има по-ясно доказателство от това?

Валентина също прочете откъса от Евангелието, за да се увери в написаното.

— *Dio mio!* — възкликна тя с ръка на устата, след като също прочете стиховете. — Но защо, но дяволите, никой не ми е обяснил това?

Въпросът явно беше риторичен и Томаш не си направи труда да се опита да отговори. Вместо това отново разлисти Евангелие от Марко.

— Идването на Царството Божие наистина е в основата на посланието на Исус. Впрочем не е случайно, че Марко започва точно от него. Началото на Евангелие от Марко поставят срещата на Исус и Йоан Кръстител и епизодът с кръщението в река Йордан. Йоан проповядвал, че идва Царството Божие и хората трябва да се покаят и да изповядат греховете си, за да се пречистят и да могат да влязат в това царство. Ако Исус е отишъл да се срещне с Йоан Кръстител, то е защото е вярвал в това послание. Според Марко веднага след като Исус бил кръстен и се пречистил от греховете, както препоръчвал Йоан, от небето се чул глас, който го нарекъл „Мой син възлюбен“. След това

Исус отишъл в пустинята, където прекарал четиридесет дни. После се върнал в Галилея и Марко цитира фаталните думи на Исус в Първа глава, стих 15, които всъщност представляват истинско ехо на апокалиптичното послание на Йоан Кръстител: „Времето се изпълни, и наближи царството Божие; цокайте се и вярвайте в Евангелието“^[2]. — Томаш посочи последната фраза. — Питам ви как е *евангелие* на гръцки?

Двамата полицаи свиха рамене.

— Малко съм го позабравил — пошегува са Гросман.

— *Evan gelion* — разкри им Томаш. — *Евангелие* на гръцки е *Evan gelion* — посочи той текста. — Което означава, че това е дълбокият, скрит смисъл на евангелията: благата вест за Апокалипсиса и последвалото го Царство Божие! — Той вдигна ръце и зажестичулира театрално, имитирайки проповедник на Апокалипсиса. — Покайте се! Покайте се и вярвайте в Евангелието! Светът ще свърши и бог ще установи царството си! — Томаш си върна обичайното изражение и се взря в своите събеседници. — Вярвате или не, това е основното послание на евангелията. Валентина поклати глава, отказвайки да повярва.

— Не може да бъде! — прошепна тя. — Не може да бъде!

— Така ли мислите? Тогава кажете ми коя е най-важната молитва за християните?

— „Отче наш“, разбира се.

— Можете ли да я кажете?

— „Отче наш“? — учуди се италианката. — Прочисти гърлото си и започна да декламира молитвата, както правеше, когато ходеше на служба в неделя. — Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име, да дойде Твоето Царство, да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята...

— Забелязахте ли какво казвате?

— Стига! Просто рецитирам „Отче наш“...

— Да, но чухте ли се какво казвате? Отче наш, Който си на небесата? Той не е ли на земята? Тогава кой е на земята? Дяволът, разбира се! Да дойде Твоето Царство? Какво е това царство? Очевидно Царството Божие. Молитвата апелира това царство да дойде при нас. Да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята. Да бъде Божията

воля на земята? Това значи ли, че тя все още не е достигнала земята? И засега е само на небето?

Валентина изглеждаше объркана.

— Интересно, никога не съм го забелязвала.

— „Отче наш“, основната молитва в християнството, всъщност е една апокалиптична молитва! Юдеите молят бог да слезе на земята, за да наложи „Своята воля“. Воля, която все още не царува на земята, защото, да припомним, светът е в ръцете на Велзевул.

— *Mamma mia!* Следващия път, когато се моля, ще обръщам повече внимание на това какво казвам!

— Исус дори описва подробно деня, в който ще се разрази апокалиптичното събитие, предзнаменование на новата ера, която Марко и Лука наричат Царство Божие, а Матей, Царство Небесно — добави историкът. — Вижте какво казва Исус, цитиран от Марко в 13:24-27: „Но в ония дни, след оная скръб, слънцето ще потъмнее, и месечината не ще даде светлината си, и звездите небесни ще изпаднат, и силите, които са на небето, ще се разклатят. Тогава ще видят Сина Човечески да иде на облаци, със сила и слава голяма. И тогава ще изпрати Ангелите Си и ще събере избраниците Си от четирите вятъра, от края на земята до края на небето“.

Томаш вдигна поглед към събеседниците си.

— Какво прави Исус тук? Доразвива пророческата визия на Даниил от Стария завет.

— Очевидно — съгласи се Арни Гросман.

— Значи бог ще устрои царството си на земята. Какви са социалните последици от това събитие?

— Край на неравенството — обяви Валентина. — Няма да има вече богати и бедни, властимащи и потиснати, силни и слаби.

Томаш поклати глава.

— Не.

Негативната му реакция изненада италианката.

— Не?

Историкът направи пауза, за да придаде драматизъм.

— Ролите се сменят.

— Ролите... какво? Какво искате да кажете?

— Този, който командва в момента, е Велзевул, нали? Кой са неговите посредници? Притежаващите надмошцие в света:

властимащите, богатите, покварените. Тъй като земята се управлява от Дявола, задължително всеки човек, който притежава някаква власт, по презумпция е негов посредник. А къде са хората на господ? В краката на хората на Велзевул. Кой са те? Бедните, потиснатите, беззащитните. Тогава какво ще се случи, когато Царството Божие се установи на земята? Смяна на ролите!

— Какво разбирате под „смяна на ролите“? — попита Валентина.
— Слабите стават силни?

— А силните стават слаби и са репресирани и унижавани.

— Но християнското послание е за равенство! — възрази тя. — Никой никому не е подчинен!

— Този, който ще отговори на тази забележка, няма да съм аз, а самият Исус — отвърна историкът. — В стихове 24–25 на Шеста глава от Евангелие на Лука Исус казва: „Обаче, горко вам, богати, защото си получавате утехата. Горко вам, преситените сега, защото ще изгладнеете“. В Евангелие от Марко, 9:35, се казва: „И като седна, повика дванайсетте и им рече: който иска да бъде пръв, нека бъде най-последен от всички и на всички слуга“. В Евангелие от Матей, 19:23–24, четем следното: „А Исус рече на учениците Си: истина ви казвам, богат мъчно ще влезе в царството небесно; и още ви казвам: по-лесно е камила да мине през иглени уши, нежели богат да влезе в царството Божие“. В стихове 41–43, глава 25 на Евангелие от Матей се говори и за Деня на Страшния съд, когато Синът Човеческий ще слезе от Небесата и ще заеме фона си, за да съди човечеството и да нареди на могъщите отляво: „Тогаваше рече и на тия, които са от лявата Му страна: Идете си от Мене, вие проклети, във вечния огън, приготвен за дявола и за неговите ангели. Защото ожаднях и не Ме нахранихте; ожаднях и не Ме напоихте; странник бях, и не Ме облякохте; болен и в тъмница бях, и не Ме посетихте“. Матей цитира Исус и в стихове 13:40–43: „И тъй, както събират плевелите и ги изгарят в огън, тъй ще бъде и при свършека на тоя век: ще изпрати Син Човеческий Ангелите Си, и ще съберат от царството Му всички съблазни и ония, които вършат беззаконие, и ще ги хвърлят в огнената пещ; там ще бъде плач и скърцане със зъби“^[3].

Историкът се взря в италианката.

— Разбирате ли истинското послание на Исус? На богатите той казва: „Ще изгладнеете“. Добавя, че „по-лесно е камила да мине през

иглени уши, нежели богат да влезе в царството Божие“. Обяснява, че ще бъдат „на всички слуги“.

Нарича ги „проклети“ и им нарежда да отидат „във вечния огън, приготвен за дявола“. Това не му е достатъчно и той твърди, че ще бъдат хвърлени „в огнената пещ“, където ще има „плач и скърцане със зъби“. — Томаш присви очи.

— Не ми прилича на християнско, милосърдно послание за равенство, не мислите ли?

Смаяна от тези стихове, Валентина стоеше с отворена уста.

— Но... но... — заекна объркано тя. — Исус е казал да подадем и другата буза! Казал е да обичаме враговете си! Нима това не е послание за равенство?

— Не, драга моя — отговори Томаш. — Когато той казва да обърнем и другата буза и да обичаме враговете си, не говори за равенство, а за смяна на ролите. Не забравяйте: „Тъй ще бъдат последните първи, и първите — последни“^[4]. Кой са последните? Тези, които са чук, долу. Бедните и потиснатите. В Проповедта на планината от Евангелие на Матей, стихове 3–10, глава 5, Исус казва: „Блажени бедните духом, защото тяхно е царството небесно. Блажени плачещите, защото те ще се утешат. Блажени кротките, защото те ще наследят земята. Блажени гладните и жадните за правда, защото те ще се наситят. Блажени милостивите, защото те ще бъдат помилувани. Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога. Блажени миротворците, защото те ще се нарекат синове Божии. Блажени изгонените заради правда, защото тяхно с царството небесно“.

— Значи, силните не могат да сторят нищо, за да останат силни в Царството Божие...

— Разбира се, че могат. Могат да направят много.

— Какво?

— Като начало трябва да се покаят за греховете си. Това е посланието на Йоан Кръстител, което Исус прегърнал, утвърждавайки покаянието като основен метод. В Евангелие от Лука, 15:7, четем: „Казвам ви, че тъй и на небесата повече радост ще има за един каещ се грешник, нежели за деветдесет и девет праведници, които нямат нужда от покаяние“. Той поставя покаяните се пред хората, които не са съгрешили. Това изглежда логично в светлината на размяната на роли, според която първите стават последни, а последните — първи.

— Имате предвид, че покаянието е най-прекият път до бог?

— Според Исус, да. Но силните могат и да се откажат от властта си, да станат слаби и да помагат на слабите. Не забравяйте, че ще има размяна на ролите. В Евангелие от Лука, 18:14, Исус казва: „... който превъзнася себе си, ще бъде унижен; а който се смирява, ще бъде въздигнат“. Така слабите ще станат силни. Как един човек може да се сдобие със сила в Царството Божие? Като се откаже от нея и се превърне в слаб, като бъде унижен в царството на Велзевул. В Евангелие от Марко, 8:35, се казва: „Защото, който иска да спаси душата си, ще я погуби; а който погуби душата си заради Мене и Евангелието, той ще я спаси“. Затова Исус изтъква необходимостта последователите му да се откажат, да се превърнат в слуги на другите и да посветят живота си на слабите. Унижението стига до степен, в която униженият трябва да обича врага си.

— Но това е смирение!

Историкът посочи към Библията.

— Не! — възкликна той. — Написаното тук днес ни се струва апология на смирението.

Само че в смисъла и в контекста, в които Исус е изрекъл тези думи, той не е призовавал към смирение поради простото желание да прави добро. Противно на това, което може да изглежда сега, не става въпрос за чисто алтруистичен, великодушен и безкористен акт. Напротив, това бил ясен план за власт. Смирението, което познаваме днес, е било начин хората по-късно да станат силни и да подчинят онези, които тогава са били силни и по-късно щели да станат слаби. Кога по-късно? В момента, в който се създаде Царството Божие, разбира се.

— Простете, но не е точно така — възрази Валентина, която отказваше да приеме това обяснение. — Планът е бил алтруистичен, великодушен и безкористен, защото с бил дългосрочен. Хората щели да помагат на другите в продължение на много, много време, защото Царството Божие няма да се появи от днес за утре, нали? Ще отнеме много време да...

— Утре.

Италианката примигна.

— Моля?

Томаш се втрени настоятелно в нея, за да подчертае значението на следващите си думи.

— Царството Божие ще настъпи утре.

[1] Петимата братя Макавей оглавили въстанието (167–160 г. пр.Хр.) срещу управляващата сирийска династия на Селевкидите, която прокарва политика на елинизация на Юдея. — Б.пр. ↑

[2] Думата „евангелие“ идва от гръцки език и означава „блага вест“. В португалския превод на Библията в този стих думата „евангелие“ е преведена: *Времето се изпълни и наближи царството Божие; покайте се и вярвайте в богатата вест.* — Б.пр. ↑

[3] В Синодалното издание на Библията на БПЦ това са стихове 13:40-42 от Евангелие от Матей. — Б.пр. ↑

[4] Евангелие от Матей, стих 20:16. — Б.пр. ↑

XLIV

Сияещ с хилядите си светлини като огромно коледно дърво, вечер Йерусалим приличаше на всеки друг град. Почти. Позлатеният Купол на скалата, издигнат от мюсюлманите на върха на хълма Мория, беше като гигантски фар сред хилядите оранжеви и бели светлини, които блещукаха в тъмнината, и напомняше на онези, които го съзерцаваха, че този град не е като другите.

Сикариус го знаеше по-добре от всеки друг. Седнал пред прозореца, докато чакаше обаждане от Учителя, той размишляваше за дълбокото значение на проклетия купол, който блестеше пред очите му. Да, нямаше съмнение: това беше оскърбление за паметта на неговите предци!

Как би могъл да игнорира тази обида? Точно там, на върха на хълма Мория, под същия натрапнически купол, Авраам бил готов да принесе сина си в жертва; върху този хълм Соломон издигнал Храма си, а Ирод го построил отново. Там се намирала и Светая светих — точно на мястото на Купола, където бил жертвеникът на Авраам, се намирало най-святото кътче на Земята, обитавано от самия бог. Но съдбата поднасяше и такива неща. Римляните разрушиха Храма и мюсюлманите издигнаха там своя купол. Две плесници в лицето на юдеите.

Но скоро щеше да настъпи часът. Око за око, зъб за зъб. Божията справедливост беше безпощадна. И светът най-сетне щеше да узнае истината. А на него, на Сикариус, се падаше високата чест да бъде юмрукът на бог, инструментът на божествената воля, *сиката*, която синовете връщаха в ръцете на Отца си.

Внезапно се изправи и обърна гръб на прозореца, ядосан на предизвикателния силует на позлатения купол. Не можеше да търпи гледката. Изгарящ от нетърпение, Сикариус извади мобилния си телефон и отново набра номера на Учителя. Звънна два пъти и чу записа.

— Номерът, с който се свързахте, не е достъпен — каза женският глас. — Моля, оставете съоб...

Затвори преди края на автоматичното съобщение и в изблик на ярост захвърли телефона на земята.

— Къде ли се е дянал? — изръмжа той. — Свил се е в скривалището си точно сега?

Не виждаше логика в това. Пое дълбоко дъх и вече по-спокоен, вдигна телефона и провери дали не е повреден. Работеше. Обиколи два пъти пространството пред прозореца, но този път избягваше да гледа дразнещия позлатен купол на върха на хълма Мория, който сякаш бе поставен там с единствената цел да позори Божиите синове.

Изведнъж му хрумна една идея.

Ами интернет? Той се плесна по челото. Как не се беше сетил досега? Извади лаптопа си и го включи. Изчака търпеливо синхронизирането на настройките и стартирането на връзката. Отне три минути, но накрая успя да влезе в електронната си поща и отиде директно в *inbox*. Имаше ново съобщение.

Кликна върху реда и текстът изпълни екрана.

Сикариус,

Всичко мина добре.

Имаше само забавяне с подаването на сигнала, тъй като ми отне време да убедя полицейската служителка, която прие обаждането. Известно време ще съм без телефон, но искам да наглеждаш фондацията. Когато забележиш движение около мишената, последвай я дискретно и виж къде ще те заведе.

Часът скоро ще настъпи.

Искам да наглеждаш фондацията? Когато забележиш движение около мишената, последвай я дискретно?

Сикариус изключи компютъра и отиде до сейфа, за да извади черното кожено куфарче, където държеше *сиката*.

Имаше нова мисия.

XLV

— Утре? — Попита Валентина, поглеждайки часовника си, за да провери днешната дата. — Какво искате да кажете с това?

Томаш се засмя.

— Когато казвам, че Царството Божие ще настъпи утре, нямам предвид днешното утре — обясни той. — Утре от времето на Исус. Той е смятал, че Царството Божие ще настъпи скоро, тоест е трябвало да се случи още докато е жив.

— О, що за глупости! Той никога не е казвал подобно нещо!

Историкът отново отвори Библията на първата страница от Евангелието на Марко.

— Така ли? Прочетете отново стих 15 в Първа глава, отбелязан от моя нападател в шарадата, която е оставил в стаята ми — предложи той, свеждайки поглед към текста. — „Времето се изпълни, и наближи царството Божие; покайте се и вярвайте в Евангелието“. Тук Исус казва, че времето е изтекло! Казва, че Царството Божие е близо! Това е благата вест! Разбирате ли?

Италианката махна с ръка във въздуха.

— Близо, близо... какво означава това? *Близо* е една много обща дума! Всичко зависи от перспективата, нали? В човешка перспектива един милион години с много време, но за Вселената е нищо!

— *Близо* означава *в близко бъдеще* — обясни Томаш. — Исус смятал, че установяването на царството ще се случи всеки момент. Утре, следващия месец, след една-две години. В Евангелие от Марко, 9:1, Исус казва на своите ученици: „... истина ви казвам: тук стоят някои, които няма да вкусят смърт, докле не видят царството Божие, дошло в сила“. — Томаш погледна събеседниците си. — Това означава, че Исус е казал на учениците си, че някои от тях ще са живи, когато се установи Царството Божие! — Отгърна три листа напред. — Това послание е още по-силно в стих 30, глава 13, в Евангелие от Марко: „Истина ви казвам: няма да премине тоя род, докле всичко това не се сбъдне“. Тоест настъпването на Царството Божие било много близо.

Исус наистина е намекнал, че домът на бог е земята, отсъстващият господар, който скоро щял да се върне. Цитиран от Марко в стихове 13:35-37, Исус казва: „И тъй, бъдете будни; понеже не знаете, кога ще дойде господарят на къщата, привечер ли, или среднощ, или кога петли пропеят, или на съмване, та, като дойде ненадейно, да ви не намери, че спите. А каквото вам говоря, говоря го на всички: бъдете будни!“.

Валентина изглеждаше объркана.

— Това наистина ли е вярно?

Португалецът показа Библията.

— Така пише тук! — възкликна той. — Прочетете сама, ако се съмнявате! Когато Исус бил изправен пред Синедриона и първосвещеника, например предсказва следното според Евангелие на Марко, 14: 62: „... и ще видите Сина Човечески да седи отдясно на Силата...“. — Направи гримаса. — Ще видите? Според Исус настъпването на Царството Божие било съвсем близо, след като предсказал, че самият първосвещеник, който тогава сигурно е бил на възраст, ще е жив, когато това се случи!

— Но какво е карало Исус да мисли, че Царството Божие ще настъпи всеки момент?

— Смятал е, че има знаци за това. В стих 11, глава 4, Исус казва на учениците си: „Вам е дадено да узнаете тайните на царството Божие, а на ония, външните, всичко бива в притчи; за да гледат с очи, и да не видят; за да слушат с уши, и да не разбират; понеже те се боят, да не би някога да се обърнат, и да им се простят греховете“^[1]. — Томаш присви очи и тихо добави, сякаш на себе си: — Интересно, нали? Исус, пророкът на опрощението, се опасява, „ония външните“ да не разберат посланието му, да го послушат и така да им бъдат простени греховете. За да го избегне, той е решил да обясни това с алегии. В една от тях той сравнява бог със сеяч, който пръска семена по земята. Някои от тези семена вече раждали плод. Тези плодове били първите признаци за настъпването на царството му.

— Имало е признаци? Какви?

— Например чудотворните изцеления. Апокалиптично настроените юдеи вярвали, че болестите са дело на Велзевул. Но тъй като Исус бил лечител и екзорсист със способност да лекува хората, той вярвал, че тези негови сили са първият знак за божията намеса, в чието царство нямало да има болести. Оттам идва и значението на

епизода с Йоан Кръстител, разказан в Евангелие от Матей, 11:2: „А Йоан, като чу в затвора за Христовите дела, прати двама свои ученици и Му каза: Ти ли си Оня, Който има да дойде, или друго да чакаме? Отговори им Исус и рече: идете и разкажете Йоану, каквото чувате и виждате: слепи прогледват и хроми прохождат, прокажени се очистват и глухи прочуват, мъртви възкръсват и на бедни се благовестува“^[2]. Тоест Исус тълкува тези чудотворни изцеления като знак за настъпването на Царството Божие. Велзевул бил виновен за всички болести по света, но слепите проглеждали и куците прохождали. Нима това не било доказателство за божията намеса на земята?

Валентина поклати глава.

— Какво говорите? — възкликна тя. — Винаги съм мислила, че освен Месия и божи син, Исус е бил изключителен учител по етика, който ни учи да живеем справедлив и миролюбив живот. Думите ви са нещо абсолютно ново за мен.

— Исус ни учи на етика — съгласи си Томаш. — Но не и в дългосрочна перспектива. Не е имало дългосрочна перспектива, защото той е мислел, че светът коренно ще се промени. Етиката, която проповядвал, е била начин хората да се приспособят към новия свят, който всеки момент е щял да се установи — блаженото Царство Божие, в което несправедливостта, гладът, болестите и страданието на слабите щели да свършат и където силните, които не се покаели, щели да бъдат наказани. Тъй като ролите щели да се разменят, той посъветвал хората да се откажат от материалните блага, които притежават, и да се стремят да помагат на другите, за да могат по-късно в новото царство да бъдат възнаградени. Марко разказва за един богат човек, който отишъл при Исус и му казал, че спазва Божиите заповеди — никого не е убивал, обирал, прелюбодействал, нито извършил нещо друго непристойно. Тогава как трябвало да постъпи? — Историкът разлисти Библията. Отговорът на Исус четем в глава 10, стих 21. „... Едно ти не достига: иди, продай всичко, що имаш, и раздай на сиромаси, и ще имаш съкровище на небето; па дойди и върви след Мене, като вземеш кръста“. Когато богатият отказал да се раздели с богатството си, Исус казва: „Колко мъчно богатите ще влязат в царството Божие!“. — Той вдигна поглед към двамата полицаи. — Тоест в основата на етиката на Исус стои подготовката за Царството Божие. Тази етика налагала покаянието и лишението. Налагането на

лишението било до такава степен, че Исус дори искал хората да изоставят семействата си!

— О, не и това! — възрази италианката. — Никога! Исус е държал на семейството!

— Така ли мислите?

— Всеки го знае.

Томаш отново се съсредоточи върху Библията.

— Тогава погледнете какво пише тук — предложи той. — В Евангелие от Лука, 12:51, Исус казва: „Мислите, че дойдох мир да дам на земята? Не, казвам ви, а — раздяла; защото отсега петима в една къща ще бъдат разделени, трима против двама, и двама против трима; баща ще бъде против син, и син против баща; майка против дъщеря, и дъщеря против майка; свекърва против снаха си, и снаха против свекърва си“^[3]. — Той се взря във Валентина. — Нима Исус е можел да се изрази по-ясно? Всъщност той подканвал хората да изоставят семействата си! В Евангелие от Матей, 10:34-37, се казва: „Не мислете, че дойдох да донеса мир на земята; не мир дойдох да донеса, а меч; защото дойдох да разлъча човек от баща му, и дъщеря от майка ѝ, и снаха от свекърва ѝ. И врагове на човека са неговите домашни. Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене; и който обича син или дъщеря повече от Мене, не е достоен за Мене“. В Евангелие от Марко, 10:29, четем: „истина ви казвам: няма никой, който да е оставил къщи, или братя, или сестри, или баща, или майка, или жена, или деца, или нивя, заради Мене и Евангелието, и да не е получил сега, в това време, среди гоненията, стократно повече от къщи, и братя, и сестри, и бащи, и майки, и деца, и нивя, а в идещия век — живот вечен. А мнозина пърли ще бъдат последни, и последни — първи“^[4].

Като юдеин Арни Гросман мълчеше досега, но на това място не успя да сдържи усмивката си.

— Прилича на политик в предизборна кампания — пошегува се той. Разпери ръце, сякаш говореше на митинг пред тълпа избиратели. — Следвайте ме! Гласувайте за мен! Обещавам ви Рая!

Вицът се стори подходящ на Томаш, но той предпочете да не го коментира, за да не обиди Валентина.

— Семейството и тогавашният социален модел не интересували Исус — заяви историкът. — Краят на царството на Велзевул бил близо

и скоро всичко щяло да се промени. Важното било хората да се подготвят за един нов свят — за Царството Божие, което наближавало. Всичко трябвало да се преобърне. В Евангелие от Марко, 2:22, се казва: „Никой не налива ново вино във вежди мехове; инак, новото вино ще спуска меховете, и виното ще изтече, и меховете ще се изхабят; но ново вино трябва да се налива в нови мехове“.

Италианката вдигна ръка, за да го спре.

— Почакайте, почакайте! — каза тя. — Струва ми се, че смесвате нещата. Исус говори за Царството Божие метафорично и символично.

— Грешите! — отвърна Томаш. — Тази теория се е появила покъсно, за да се опита да обясни факта, че предсказаното от Исус царство никога не настъпило. Но царството, за което той е говорил, не било символично, нито метафорично. То било истинско място. Земята, превърната в Рай, защото неговият господар, бог най-сетне се завърнал и сложил край на безчинствата на Велзевул. Царството Божие било реално царство със закони и хора от кръв и плът, които да го управляват.

— Моля? — учуди се Валентина. — Къде пише подобно нещо?

Вниманието на историка очаквано се върна на екземпляра от Библията, който държеше в ръцете си.

— Колко са апостолите?

— Дванадесет. Всеки го знае.

— Да ги изброим — предложи Томаш, като отбелязваше всяко име с пръстите на ръцете си. — Петър, Андрей, Яков Зеведеев и Йоан — негов брат, Филип, Вартоломей, Тома, Матей, Яков Алфеев, Тадей, Симон, Натанаил, Юда — брат на Яков, Юда Яковов и Юда Искарיותски. Това са петнадесет имена.

— Петнадесет? Но те се наричат Дванадесетте...

— Така е. Само че като съберем всички имена, дадени от различните евангелисти, се получава петнадесет. В Евангелие от Лука, 10:1, се казва: „След това Господ избра и други седемдесет ученици и ги разпрати пред Себе Си по двама за всеки град и място, където Сам щеше да отиде“. Тоест тук се появяват още седемдесет и двама апостоли! Което поражда един въпрос: щом апостолите не са били дванадесет, защо тогава са наречени Дванадесетте?

Италианката го погледна неразбиращо.

— Не знам.

Историкът се обърна към мълчаливия Арни Гросман.

— Какво означава за евреите числото дванадесет?

— Дванадесетте израелски племена — каза главният директор на израелската полиция, без да се колебае. — Когато Асирия завладяла Северното царство, Израил загубил десет от тези племена. Останали само две. Нашата мечта е да възстановим Израил, обединявайки десетте изгубени племена с двете останали.

— Разбирате ли връзката с дванадесетте апостоли? Като евреин, Исус искал да възстанови Израил: Той вярвал, че древната юдейска мечта ще се сбъдне в Царството Божие.

Валентина смръщи нос.

— Това е само едно предположение! Никъде не пише подобна глупост!

Томаш отново отвори Библията.

— Грешите — каза той. — Евангелие от Матей разказва един интересен епизод. Става въпрос за разговора между Исус и неговите ученици, описан в глава 19, стихове 27-28: „Тогава Петър отговори и Му рече: ето, ние оставихме всичко и Те последвахме; какво, прочее, ще стане с нас? А Иисус им рече: истина ви казвам, че вие, които Ме последвахте, при паки-битието^[5], кога Син Човеческий седне на престола на славата Си, ще седнете и вие на дванайсет престола, като съдите дванайсетте Израилеви колена“. Тоест всеки ученик щял да управлява едно от племената на Израел. Дванадесет апостоли за дванадесет племена. Говорейки за дванадесетте племена, Исус силно вярвал, че новите времена, които идвали, ще му позволят да възвърне десетте изгубени племена и да обедини Израел в неговата цялост. Това се потвърждава в Първа глава, 6-и стих на *Деяния на светите Апостоли*, когато след една фраза за Царството Божие учениците попитали Исус: „В това ли време, Господи, възстановяваш царството Израилево?“. Това е доказателство, че възстановяването на Израил било част от възгледите на Исус. Царството Божие не било чисто метафорично понятие, а една осезаема политическа реалност.

Раменете на Валентина се отпуснаха, сякаш опората, на която се крепеше, беше рухнала, и тя въздъхна дълбоко.

— Добре, ясно — прошепна тя примирено. — Разбрах.

Гросман взе листчето със загадката, оставено от нападателя на португалеца, и го размаха във въздуха.

— Почакайте. Докъде ни води това? Какво е искал да ни каже мъжът с тези драсканици?

— Привличайки вниманието ни към първа глава, стих 15, от Евангелие от Марко — каза Томаш, — убиецът, изпратен от *сикариите*, е искал да ни покаже кой е бил истинският Исус: равин с лечителски и екзорсистки способности, който вярвал, че светът всеки момент ще се промени, че бог ще установи царството си на земята и ще възстанови суверенитета на Израил.

— Това ли е всичко?

Португалецът прехапа долната си устна, сякаш обмисляше дали е редно да каже всичко.

— Може би има и още.

Томаш огледа гипсираната си ръка, като че ли искаше да се увери в адекватните медицински грижи. Пръстите му все още бяха мръсни; имаше засъхнала кръв под ноктите, които се подаваха от гипса.

— Исус не е създал християнството. — Той погали корицата на Библията, като избягваше да поглежда италианката. — Посланието дори не е било насочено към цялото човечество.

Валентина го погледна невярващо.

— Моля?

Едва в този момент той събра кураж да я погледне в очите.

— Исус е правил разлика между хората.

[1] В Синодалното издание на Библията на БПЦ това са стихове 4:11-12 от Евангелие на Марко. — Б.пр. ↑

[2] Стихове 11:2-3 от Евангелие от Матей, Новия завет на Синодалното издание на Библията от БПЦ. — Б.пр. ↑

[3] Евангелие от Лука, 12:51-53, в Синодалното издание на Библията. — Б.пр. ↑

[4] Евангелие от Марко, 10:29-31, Новият завет на Синодалното издание на Библията. — Б.пр. ↑

[5] Пресъздаване на света при Второто Христово пришествие. — Б.р. ↑

XLVI

Ревът отекна по каменната настилка на еврейския квартал дълго преди яркият лъч светлина да освети малката улица и моторът да се появи, страховит като еднорог. Това беше дълъг, лъскавочерен, изключително мощен японски мотор с хромирани ауспуси, които приличаха на цеви на артилерийско оръдие. Мъжът, който го караше, също беше облечен в черно — призрачен силует, яхнал стоманената машина.

Моторът намали скоростта и мина бавно по тъмната улица — като мъркаща пантера, която продължава да е нащрек за опасностите, спотаени в мрака; самата тя заплаха в очакване на най-малкия повод за нападение. Но нападение нямаше. Вместо това машината спря на един ъгъл, водачът изключи мотора и слезе. Спокойствието се завърна в уличката, потънала в дълбок нощен сън.

Новодошлият отвори раницата, която носеше на гърба си, и извади от нея дълга вехта наметка от груб плат на дупки, като зебло. Мотористът се загърна в наметката и дегизиран като монах, с лице, скрито в качулката, извървя десет метра, отдалечавайки се от мотора, който сега приличаше на спящ звяр.

Тайнственият силует избра стара къща в един тъмен ъгъл, до който не стигаше светлината на уличните лампи, и провери дали оттам има ясен изглед към сградата на отсрещната страна на улицата. На сградата беше окачена позлатена табела с името на организацията, която се помещаваше вътре.

Фондация „Аркан“.

Мястото му се стори идеално. Мъжът в туниката отстъпи две крачки назад и седна върху едно стъпало пред портата на старата къща, точно срещу фондацията; присъствието му беше скрито в плътния воал на нощта. Непознатият огледа улицата в двете посоки, като се спираше дори на най-незначителните подробности. Искаше да е сигурен, че не пропуска нищо. Детайлите бяха най-важното, знаеше го. Някои казваха, че бог е в тях, макар че непознатият смяташе, че

това е по-скоро Велзевул. Но улицата беше спокойна, къщите спяха, тротоарите бяха пусти.

След няколко минути внимателно изучаване мъжът за пръв път се отпусна. Бръкна в раницата и извади старо копие на Свещеното писание. Може би разполагаше с още много време. По-добре да го посвети на бог. Отвори книгата и внимателно я разлисти, докато намери *Псалтира*.

— Господи, чуй молитвата ми, и моите вопли да дойдат при Тебе!^[1] — прошепна едва чуто той. — Не скривай лицето Си от мене; в деня на скръбта ми приклони ухо към мене; в деня, (кога) въззова (към Тебе), бърже ме послушай; защото дните ми изчезнаха като дим, и костите ми са обгорени като главня.

Замълча и вдигна поглед, за да провери входа на фондацията. Всичко изглеждаше спокойно. Отново огледа улицата. Нищо не се случваше. Пое дълбоко дъх, запасявайки се с търпение. Божият воин трябваше да бъде подготвен за всичко, но часът още не беше настъпил. Сведе поглед към текста и с шепнеци устни пак зачете свещените стихове.

Сикариус знаеше, че трябва чака.

Но нямаше да е дълго.

[1] Псалм 101. — Б.пр. ↑

XLVII

— Исус е правил разлика между хората?

Арни Гросман се беше приближил до прозореца на болничната стая и наблюдаваше нощния Йерусалим. Беше късно, но последната загадка още не беше дешифрирана.

— Разбира се — отговори Томаш, който все още лежеше в леглото. — Спомнете си, че той се е родил евреин, живял е като евреин и е умрял евреин. Смятал е, че принадлежи към избрания народ.

Гросман се обърна към него.

— Това вече ни го обяснихте — каза той. — Но нека помислим. Християнството се е разпространило из целия свят. Защо казвате, че Исус дялял хората? Християнството не е ли универсална религия?

Томаш кимна към бележката с шарадата в ръката на Гросман.

— Знаете ли, последствията от загадката, която моят нападател ни остави, ни насочват право към възникването на християнството.

— В какъв смисъл? Не разбирам.

Историкът въздъхна, сякаш си поемаше дъх за последното си обяснение.

— Предлагам да направим едно пътуване във времето — каза той, махвайки към града зад прозореца. — Да се върнем две хиляди години назад. Намираме се в Йерусалим някъде между 30 и 33 година. Тече седмицата преди Пасха в еврейския месец *Нисан*^[1]. В града се стичат юдеи от цялата страна, за да принесат жертва в Храма за изкупление на греховете си, както повелява традицията. Римляните подсилват гарнизоните, защото знаят, че вероятността за бунт е по-голяма. Свещениците от Храма също са бдителни, тъй като са наясно, че при струпването на толкова много хора на едно място настроенията са непостоянни. Сред поклонниците се появява една малка групичка, пристигнала от Галилея.

— Исус и неговите апостоли.

— Или група провинциалисти. Те вярвали, както и други юдеи по онова време, че краят на света е близо и бог ще да дойде, за да

наложи своя закон и да облекчи страданието на онеправданите. До този момент групата имала трибуна само из градчетата на Галилея и била отхвърлена от невежите, които живеели там. Колко наивни били тези селяци! Йерусалим на Пасха бил тяхната голяма възможност. Градът гъмжал от народ. Имало повече от два милиона юдеи, идващи от цяла Юдея. Каква по-добра трибуна би могло да има, за да предупредят хората, че трябва да се покаят за греховете си и да се приготвят за новия златен век?

Валентина, която се беше умълчала след последните разкрития, при тези думи се оживи.

— Исус е влязъл в града на магаре, нали?

— Така пише в евангелията — потвърди Томаш. — В глава 9, стих 9, в Книгата на пророк Захария в Стария завет четем: „Ликувай от радост, дъще Сионова, тържествуй, дъще Йерусалимова: ето, твоят Цар иде при тебе, праведен и спасяващ, кротък, възседнал на осмица и на младо осле, син на подяремница“. Така че или Исус нарочно влязъл в Йерусалим, възседнал магаре, за да намекне, че е предсказанието от пророчествата цар, или евангелистите измислили тази подробност, за да убедят съвременниците си, че Исус съответствал на описанието в пророчеството. Никога няма да разберем със сигурност каква е истината, макар да знаем, че този момент е свързан с текста на Захария.

— Разбирам — съгласи се италианката. — Но после идва епизодът с изгонването на търговците от Храма.

— Да, Исус предизвиква инцидент в Храма и предрича своето унищожение, привличайки погледа на властите. Той веднага е арестуван, съден, осъден на смърт и разпнат. Знаем добре тази история.

— И какво?

— Важното вече не е случилото се с Исус, а начинът, по който неговите апостоли тълкуват тези събития.

Валентина поклати глава.

— Не разбирам.

— Поставете се на мястото на апостолите. Говорим за неграмотни рибари и занаятчии от Галилея, които зарязали всичко и решили да последват този равин, който ги плашел с вестта за края на света и им обещавал спасение, ако го следват и правят каквото каже.

Равинът наистина им обещал, че всеки един от тях ще застане начело на дванадесетте племена на Израел и че последните, тоест те самите, ще станат първи, когато се установи Царството Божие. Това били бедни, необразовани и доверчиви хора. Вярвали, че равинът, когото били видели да изцелява с чудеса, се ползвал с божие благоволение и казвал истината. Той наистина трябва да бил божи пратеник. Затова го последвали. В Галилея те живеели в лишения и накрая отишли в Йерусалим, за да съобщят благата вест на всички юдеи. Това пътуване щяло да бъде посвещение. Израел щял да приеме равина Исус и да го признае за цар. Тогава бог щял да слезе на земята и да установи своето царство! Тоест очакванията на апостолите били много големи. Но вместо това възторжено посвещение какво всъщност се случва?

— Исус бил арестуван и екзекутиран.

— А това не влизало в плана! Вместо да бъде коронован, равинът бил арестуван, унижен и убит. Какво направили апостолите? Избягали! Страхували се за живота си и се скрили сред тези над два милиона юдеи, дошли в Йерусалим за Пасха. Това означава, че Исус никога не им бил говорил за подобна развръзка и че пророчествата за собствената му смърт в евангелията вероятно са били добавени от авторите. Как се чувствали апостолите, когато Исус бил разпънат? Изпитвали страх и разочарование. В края на краищата равинът не бил *месия*! Те се излъгали! Последвали грешния пророк! Разочарованието им било огромно. Но три дни след смъртта на равина се появили жени, които крещели истерично: „Той възкръсна! Той възкръсна!“ . Апостолите се обнадеждали. „Какво? Дали е вярно?“ Отишли до гробницата и видели, че е празна. — Томаш театрално вдигна ръце във въздуха. — Алилуя! Значи Исус не бил фалшив пророк! Той наистина бил *месия*! Вълнението им било огромно! Равинът възкръснал. — Той замълча и погледна към италианката. — Разбирате ли дълбокия смисъл на възкресението в еврейското съзнание?

Валентина се поколеба.

— В еврейското съзнание?

— Не трябва да забравяте, че говорим за евреи — настоя историкът. — Те вярвали, че светът ще свърши и ще настъпи Страшният съд. Малко преди него щяло да се случи и нещо друго: мъртвите щели да възкръснат. Този момент бил важен, за да могат да бъдат съдени. И какво се било случило току-що? Исус бил възкръснал!

Бил първият от мъртвите, който се върнал към живота! Какво означавало това? Че скоро други мъртви също щели да възкръснат и денят на Страшния съд бил близо! В края на краищата Исус бил прав! Краят на света всеки момент щял да настъпи! Мъртвите започвали да се връщат към живот и скоро щял да се състои великият съд! Нечестивите щели да се отделят от праведните и бог щял да установи царството си на земята! Апостолите наистина трябвало да известят за благата вест! Царството Божие скоро щяло да се превърне в реалност!

Двамата полицаи попиваха разказа, размисляйки за ролята на юдейския контекст, в който последователите на Исус тълкували неговата смърт.

— Почакайте — каза Валентина. — Исус се е явил на апостолите след смъртта си.

Томаш изкриви устни, преди да отговори.

— Вижте, това е теология — каза той. — Като историк, аз се ръководя само от исторически събития. Свръхестественото няма общо с историята, а с вярата. Като историк не мога нито да потвърдя, нито да отрека едно свръхестествено събитие. Това е в сферата на вярата. Не разполагам със средства, които да определят дали Исус се е явил на апостолите след смъртта си. Мога да кажа, че апостолите потвърдили, че са го видели. — Направи пауза. — Спомнете си, че говорим за наивни и необразовани хора, вече предразположени да вярват в свръхестественото. Няма какво повече да кажа по темата.

— В такъв случай смятате, че апостолите са започнали да халюцинират...

— Не смятам, нито го отхвърлям. Знам само, че апостолите уверяват, че са видели възкръсналия Исус. Дали е истина? Дали са халюцинирали? Дали са лъгали хората? В Евангелие от Матей, 28:13, се говори за слух, който се носел тогава: „... учениците Му дойдоха нощем и Го откраднаха, когато ние спяхме“. Не знаем каква е истината и никога няма да разберем. Това, което знаем, е, че апостолите започнали да разгласяват благата вест: мъртвите започнаха да възкръсват, Страшният съд приближава и Царството Божие най-подир ще бъде установено на земята. Някои евреи се присъединили към това послание.

— Като Павел...

— Интересното е, че Павел не бил сред тях. Той дори започнал да преследва последователите на Исус. След това обаче имал видение и повярвал.

— И станал християнин.

— Все още нямало християни — уточни Томаш. — Всички били юдеи. Съществували няколко направления в юдаизма — фарисеи, есеи, садукееи и други. Тези, които вярвали, че Исус е *месиата*, предсказан в Писанието, принадлежали на една от тези секти — назореите. Забележете, назореите продължавали да уважават еврейския закон и Храма. Това, което ги отличава от другите, е вярата в благата вест, че Царството Божие скоро ще настъпи, че смъртта на Исус е ритуална саможертва за изкупление на греховете на човечеството и че неговото възкресение с първото събитие от процеса, който ще доведе до Страшния съд. В *Първо послание на св. апостол Павел до Коринтяните* в стих 15:20 Павел пише: „Но ето, Христос възкръсна от мъртви и за умрелите стана начатък“.

— Начатък? Какво е това?

— Речникът предлага няколко синонима: първи плод, начало, първи резултат. Тоест тук Павел намеква, че възкресението на Исус е начало на възкресението на мъртвите. Това означава, че той силно вярвал, че светът всеки момент щял да свърши и да дойде денят на Страшния съд. В *Първо послание до Солуняните* Павел описва този ден в четвърта глава, стихове 16-17: „Защото Сам Господ с повеление, при глас на Архангел и при тръба Божия, ще слезе от небето, и мъртвите в Христа ще възкръснат първом; после ние, останалите живи, заедно с тях ще бъдем грабнати на облаци, за да срещнем Господа във въздуха, и така винаги с Господа ще бъдем“. Тоест първо възкръсват мъртвите и след това тръгват живите. Това послание е ясно изразено в *Първо послание на св. апостол Павел до Коринтяните*, 15:51: „Ето, тайна ви казвам: всинца няма да умрем, ала всинца ще се изменим изведнъж, в един миг, при последната тръба: ще затръби, и мъртвите ще възкръснат нетленни, а ние ще се изменим“^[2]. Павел се заел да разгласява тази блага вест. Само че се натъкнал на голям проблем.

Томаш замълча, за да предизвика драматичен ефект.

— Какво се е случило? — поиска да узнае италианката.

— Евреите се изсмели на това. Те сметнали за смехотворна идеята, че онзи беден клетник от провинцията, когото римляните унижили и разпънали на кръст, бил *месия*. В *Деяния на светите апостоли*, 17:2-5, например се разказва, че Павел отишъл да говори с евреите в синагогата в Солун: „И три съботи наред им говореше от Писанията, като им откривате и доказваше, че Христос трябваше да пострада и да възкръсне от мъртвите, и че Този Иисус, Когото той им проповядва, е Христос. И някои от тях повярваха“, но не и повечето от тях, „и размиряваха града“. Какво сторил Павел при това отхвърляне от евреите? Заел се да разпространява посланието сред езичниците. Казал им, че приближава денят на Страшния съд и който прегърне Исус, ще бъде спасен. Много езичници, страхувайки се от края на света, решили да се присъединят. Естествено в този момент възникнал един съвсем нов проблем: трябвало ли езичниците да спазват всички еврейски обичаи? Те отказвали да бъдат обрязвани, искали да ядат свинско месо и да работят в събота. Ако тези еврейски обичаи се наложели, те нямало да участват. Какво да се прави? Някои ученици на Исус, като Симон Петър, Яков и други, не били склонни да изоставят тези задължения. Самият Исус в Евангелие от Матей, 5:17, казва: „Не мислете, че съм дошъл да наруша закона или пророците: не да наруша съм дошъл, а да изпълня“ и в стих 19 добавя: „И тъй, който наруши една от най-малките тия заповеди и тъй поучи човеците, той най-малък ще се нарече в царството небесно“.

Еврейският дух на Арни Гросман не се сдържа:

— Това означава, че Исус всъщност уважавал закона.

— „Ни една йота, или една чертица от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне“, казва самият Исус в глава 5, стих 18. Но Павел не познавал лично Исус и тъй като бил по-образован от учениците му, решил да промени богословските параметри, за да ги съвмести с възраженията на езичниците. Спасението, решил той, вече не се постига със спазване на закона и принасяне на жертва в Храма. В *Послание до Галатяните*, 2:16, Павел казва: „човек се оправдава не чрез дела по закона, а само чрез вяра в Иисуса Христа“. Това послание е още по-ясно изразено в 5:4: „Вие, които искате да се оправдавате със закона, отметнахте се от Христа, отпаднахте от благодатта“. Тоест противно на това, което защитава Исус, еврейският закон вече нямало да спаси никого. Сега било достатъчно да повярват в смъртта на Исус

като изкупителна жертва и в неговото възкресение като „начатък“ или начало на завръщането към живот на всички мъртви в деня на Страшния съд. Как според вас реагирали езичниците при тези нови условия?

— Зарадвали са се, разбира се! — възкликна през смях главният инспектор на израелската полиция. — Вече не трябвало да се обрязват и можели да ядат свинско месо на воля.

— Очевидно. Така че голяма част от тях възприели посланието. Последователите на Исус, всички евреи, се противопоставили. До какво щяло да доведе неспазването на законите? Павел отишъл до Йерусалим, за да разговаря с тях, и им казал, че това бил правилният път. Евреите не повярвали на посланието, но езичниците — да. Следователно трябвало да зложат на покръстване на езичниците. Макар и с известно упорство, учениците накрая приели идеята. Но Симон Петър, както Павел признал, продължил да избягва да се храни с езичниците — доказателство, че идеята не му допадала много. Други назореи също настояли, че Исус не бил проповядвал подобни неща и че законите трябвало да се спазват. Сред назореите се формирали различни групи — едни били проеврейски настроени, други включвали езичници. Когато първите три евангелия — от Марко, Матей и Лука — били написани, този дебат бил в разгара си и прехвърлил границите на Юдея. Затова евангелистите се стараели да разказват епизоди от живота на Исус, в които той отрича съботата и законите за чистота на храната: те всъщност не разказвали онова, което Исус бил направил, а се позовавали на неговия авторитет, за да разрешат проблемите на новото време.

Валентина вдигна ръка.

— Не съм съгласна! — извика тя. — Важно е първо да изясним нещо. Апостолите може и да са имали резерви по отношение на езичниците, разбирам го. Но не и Исус! Въпреки приказките ви, че не бил християнин, истината е, че Исус бил отворен към света и не дискриминирал никого! Конкретно тук Павел е имал право.

Историкът я изгледа настоятелно и докосна устните си с показалец.

— Четете по устните ми — помоли той. — Исус е бил евреин до мозъка на костите си! — Томаш посочи към прозореца. — Виждате ли онези ултраортодоксални евреи, които се разхождат по улиците на

Йерусалим с дълги бради и черпи дрехи? Ако беше жив, Исус щеше да е един от тях. Щеше да бъде един ултраортодоксален евреин, който пледира за спазване на закона дори по-ревностно от останалите евреи. В Евангелие от Матей, 5:20, Исус казва: „Защото, казвам ви, ако вашата праведност не надмине праведността на книжниците и фарисеите, няма да влезете в царството небесно“. Той е бил ревностен юдеин! А юдеите смятали езичниците за нечисти. Затова Исус въобще не се занимавал с тях! Всъщност ги дискриминирал.

Италианката широко отвори очи ужасена.

— *Mamma mia!* Как може да твърдите подобно нещо! Исус дискриминирал езичниците? Какъв ужас! Той никога не би постъпил така!

Томаш отново насочи вниманието си към Библията.

— Ако внимателно прочетете Новия завет, ще забележите, че Исус почти не общувал с езичници. По молба на неколцина евреи той се срещнал с един римски центурион и стигнал дотам, че се почувствал длъжен да обясни на тълпата защо го е направил. — Разлисти книгата. — Исус дори заповядал на апостолите да избягват езичниците, когато разгласяват благата вест. В Евангелие от Матей, 10:5-7, Исус казва: „По път към езичници не ходете и в самарянски град не влизайте; а отивайте най-вече при загубените овци на дома Израилев; и като ходите, проповядвайте и казвайте, че се приближи царството небесно“. Тоест, като всеки благочестив евреин, Исус гледал да намали контактите с езичници до минимум. — Отгърна на следващата страница. — Една жена езичница отишла при Исус и го помолила да пречисти дъщеря ѝ, в която се вселил демон. Знаете ли каква била първата реакция на Исус? В Евангелие от Матей, 15:23, се казва: „Но Той не ѝ отвърна ни дума“. Тогава апостолите се застъпили за нея. И знаете ли как реагирал Исус? Според Матей, 15:24, Исус казва: „Аз съм пратен само при загубените овци от дома Израилев“. Нима е могъл да го каже по-ясно? Той ѝ обръща внимание чак след третата молба! — Отгърна още петдесетина страници. — Самият Павел — апостол за езичниците — в *Послание до Римляните*, 15:8, пише: „Иисус Христос стана служител на обрязването...“, като с тези думи признава, че Исус проповядвал само на евреи. — Той обърна Библията към събеседничката си. — Неговото послание не било към цялото човечество; то било насочено само към евреите. Дори когато

Марко цитира думите на Исус в Йерусалим „домът Ми ще се нарече дом молитвен за всички народи“ — едно привидно универсално послание, изказано в 11:17 от Исус, който просто цитира „онова, което е писано“ като препратка към Книга на пророк Исаия, 56:7, където се използва точно изразът „молитвен дом за всички народи“.

Отказвайки да повярва, Валентина прочете със собствените си очи стиховете на Матей и Марко и цитата на Павел в *Послание до Римляните*.

— Невероятно! — смаяно прошепна тя. — Никога не са ми казвали това! Никога, никога!

— Междувременно се случило едно преломно събитие — каза португалецът, продължавайки разказа. — Юдейското въстание и разрушаването на Храма от римляните през 70 година.

Арни Гросман кимна.

— Това несъмнено е било голям удар за нашия народ.

— Събитието е много важно и за назореите — подчерта Томаш. — Евреите били изпаднали в немилост пред римляните и асоциирането с юдейската религия не било особено препоръчително. Освен това повечето от евреите не приемали Исус за *месия*, а назореите ги обвинявали, че са убили божия син. От друга страна, прословутото Царство Божие не идвало. Исус бил обещал на апостолите, че те ще са още живи, когато бог установи своето царство на земята, но това не се случило. Апостолите започвали да умират, а Страшният съд не идвал. Неудобните въпроси в общността ставали все повече. Кога ще възкръснат всички хора? Кога ще дойде денят на Страшния съд? Ще има ли, или не Царство Божие?

— Какво направили лидерите на общността?

— Трябвало да създадат нови тълкувания. Накрая решили, че Царството Божие няма да дойде скоро.

— Но как подкрепили богословски тази идея? — попита Гросман. — Исус, изглежда е бил пределно ясен, когато е казал, че установяването на Царството Божие е близо.

— Така е — призна историкът. — Но изправени пред реалностите, назорейските лидери започнали да си играят с думите. Авторът на *Второ съборно Послание на свети апостол Петър* бил принуден да се справи с проблема в глава 3, стихове 8-9: „... за Господа един ден е като хиляда години, и хиляда години — като един

ден. Господ не се бави да изпълни обещанието Си, както някои смятат това за бавене; но дълго време ни търпи...“. Думите са вдъхновени от Псалтира, където в Псалм 90, стих 4 се казва: „Защото пред Твоите очи хиляда години са като вчерашния ден, който е преминал“^[3]. Тоест те преглеждали Писанията, докато открият нещо, което да им позволи да кажат, че в крайна сметка бог има различна мяра за времето. Апокалиптичното послание, което било много силно в първите назорейски текстове, като писмата на Павел, Евангелие от Марко и източниците на Лука и Матей, наречени Q, L и M, постепенно отслабвало, докато в четвъртото евангелие — Евангелие от Йоан, писано около 95 година, то напълно изчезнало. Защо да се настоява за настъпването на Царството Божие, щом нямало изгледи за приближаването му?

— Но това апокалиптично послание се е запазило в първите текстове — отбеляза израелският полицаи. — И те са останали достъпни. Как са се справили с това?

— Големият проблем е, че най-важната част от посланието на Исус — обявяването на края на времената и настъпването на Царството Божие — се оказала невярна. Но никой не можел да приеме, че Исус сгрешил, нали? Би било ужасно богохулство. Тогава как да се постъпи? Лидерите на общността започнали да твърдят, че всъщност всичко е метафорично и неща от този род. Царството Божие загубило физическите си измерения и се превърнало в метафора. Вече не се говорело за две ери — ерата на Велзевул и ерата на бог, а за две сфери — Ада и Рая. И представата за възкресение на тялото се трансформирала в догмата за безсмъртие на душата. Накрая се намерил изобретателен начин да се заобиколи неудобният проблем.

— Искате да кажете, че текстовете били нагодени към реалността.

— Точно чака. И в същото време, докато ставало все по-малко апокалиптично, посланието на назорейците постепенно обожествило Исус. Докато първото канонично евангелие, това от Марко, представя Исус като човек от плът и кръв, който понякога даже се ядосва, четвъртото евангелие, това от Йоан, вече говори за него като за бог. „И Словото стана плът, и живя между нас“, пише Йоан в 1:14. Не по-малко важно е, че сектата на назорейците се отделила от юдеите и формирала различна религия — християнството.

— Тоест християнството се заражда като отрицание на юдаизма?

— Именно. За християните нещата стояли така: щом евреите отричат Исус, значи бог отрича евреите. Това означава, че в очите на християните евреите вече не били богоизбраният народ. Интересно е да отбележим, че по време на писането на евангелията вината на евреите за смъртта на Исус расте, докато в същото време римлянинът Пилат Понтийски се освобождава от отговорност. В първото евангелие — Евангелие от Марко, Пилат не провъзгласява Исус за невинен. В следващите две евангелия нещата започват да се променят. В Евангелие от Матей, 27:24, Пилат казва: „Невинен съм за кръвта на Тоя Праведник“. В Евангелие от Лука той три пъти обявява Исус за невинен. В последното Евангелие от Йоан отново виждаме Пилат да заявява трикратно неговата невинност и да го предава за екзекуция не на легионерите, а на евреите. В Евангелие от Лука, 8:44, на Исус се приписват следните думи за евреите: „Ваш баща е дяволът“. Късането с юдаизма вече е факт. Юдеохристияните разобличили останалите християни като еретици, но това тяхно действие имало обратен ефект. Християните езичници взели надмощие и потиснали християните евреи. Ебионитите — една секта, според която Исус бил евреин от плът и кръв, били обявени за еретици и накарани да замълчат, а евреите се превърнали в обект на омраза от християните. Християнски автори от II век, като Мартирий, написали, че обрязването е знак за това кои трябва да бъдат преследвани. Когато през IV век Константин приел християнството, християните най-накрая се сдобили с властта, от която се нуждаели, за да накажат евреите. Останалото с история.

Арни Гросман кръстоса ръце.

— Така стигнахме до погромите и Холокоста — отбеляза той. — Но, доколкото разбрах от вашите думи, християнската религия не е религията на Исус.

Томаш посочи бележката между пръстите на израелския полицаи.

— Тъкмо това в последна сметка убиецът е искал да ни каже с всички оставени от него загадки — заключи той. — Исус Христос не е бил християнин.

В болничната стая настъпи неловка тишина. Португалецът прибра Библията в шкафчето до леглото и се облегна на дебелия възглавница.

— Дотук добре — отбеляза Валентина с кисело изражение, като очевидно мислеше точно обратното на онова, което току-що бе казала, — но какво ще правим сега? Накъде ще поеме нашето разследване?

Главният инспектор на израелската полиция се взря в нея.

— Кажете ми нещо, скъпа колежке. Как убиецът от *сикариите* е открил местонахождението ви тук, в Йерусалим?

Италианката сви рамене.

— Нямам ни най-малка представа.

— Кой знаеше, че сте в града?

— Вие, разбира се. — Тя отвори очи широко, сякаш току-що бе получила просветление.

— И... и... фондация „Аркан“!

Гросман се усмихна.

— Не е ли странно? Часове след вашето посещение във фондацията и разгорещен спор с президента й някакъв убиец прониква в стаята на професор Нороня. Интересно съвпадение, не мислите ли?

Валентина беше вперила поглед в израелския си колега като хипнотизирана.

— Господи! Как не се сетих! — възкликна тя самообвинително. — Това е повече от съвпадение, това е сериозна улика!

Израелецът извади ръка от джоба на якето си.

— Може би — съгласи се той. — Но още по-сериозна улика представляват тези документи, които получих преди малко и за които още не съм ви казал.

Той им показа бял квадрат от сгънати листове. Започна да ги разгъва, разкривайки две страници, изпълнени с дати, имена и цифри; логото над тях беше дърво.

— Какво е това?

— Занесохме в лабораторията листа хартия, на който убиецът от *сикариите* беше написал загадката, и извадихме късмет — обясни Гросман, докато разгъваше страниците. — Открихме, че става въпрос за рядък вид хартия, който се произвежда в една фабрика в Тел Авив. — Размаха листовите. — Това е списък на клиентите, на които фабриката е доставяла тази специална хартия. Вижте кой е дванадесетият клиент...

Арни Гросман постави дебелия си пръст върху реда в средата на втората страница под погледите на Валентина и Томаш. Написаното

там не оставяше и капка съмнение.

Фондация „Аркан“.

[1] Съответства на месеците март-април. — Б.р. ↑

[2] В „Първо послание на св. апостол Павел до Коринтяни“ в изданието на Синодалната Библия това са стихове 15:51-52. — Б.пр. ↑

[3] В Синодалната Библия на БПЦ този псалм е 89:5. — Б.пр. ↑

XLVIII

Нощта беше студена и неприятна, но такава дреболия не можеше да откаже Сикариус от неговата мисия. Нима вече не беше прекарвал безбройни нощи на открито на върха на хълма на Масада при леден вятър от пустинята и планините? Какво беше една нощ в Еврейския квартал на Стария град на Йерусалим, на две крачки от Стената на плача и свещения хълм Мория, където преди се е издигал Храмът със Светая светих? Нима би могло да е саможертва? Подобно нещо не би могло да му причини страдание.

Това беше чест.

Част от нощта беше прекарал, декламирайки *Псалтира*, свещените стихове от Писанието, докато наблюдаваше какво се случва на улицата. Но нощта беше спокойна. Сега, след раждането на деня, Еврейският квартал се пробуждаше, чуваше се хлопане на врати, стъпки, отекващи по тротоарите, и звънец на велосипед, който минаваше по улицата. Старият град на Йерусалим се раздвижваше със сутрешното слънце, подготвяйки се за нов ден. Слънцето къпеше покривите на старинните сгради, но все още беше много ниско и не стигаше до земята.

Далечното бръмчене, което в началото се смесваше с далечния шум от трафика отвъд стените, се превръщаше във все по-силен грохот, който заглуши всички останали звуци. Сикариус сведе поглед към края на улицата и след няколко секунди забеляза три мотора и два автомобила, които изникнаха тържествено. Бяха полицейски.

Кортежът спря точно пред стъпалата, където Сикариус беше прекарал нощта, и това го принуди да придърпа качулката, за да скрие по-добре лицето си. Полицаяте с мотори останаха по местата си, хвърляйки подозрителни погледи във всички посоки, включително и към монаха, който, изглежда, дремеше на едно от близките стъпала. Мъжете в колите изскочиха навън, заговориха оживено и се събраха в групичка, която притегляше вниманието на монаха.

След малко групичката се отправя към вратата на фондацията и позвъни на звънеца.

Бяха шестима души, които Сикариус веднага разпозна: главният инспектор на полицията Арни Гросман, трима цивилни агенти и двамата чужденци — инспекторката от италианската полиция и португалският историк. При вида на гипсираната ръка и превръзката на шията на мъжа, когото беше нападнал предишната вечер, по скритото в качулката лице на Сикариус се плъзна усмивка.

Беше свършил добра работа.

Групичката се забави на вратата. Главният инспектор на полицията натискате настойчиво звънеца, а тримата му подчинени започнаха да оглеждат прозорците на сградата на фондацията, като че ли искаха да разберат дали има някого вътре. Историкът поглеждаше часовника си и разговаряте с италианката. Сикариус я огледа. Хубава жена, заключи той; приличаше на онези красавици, които понякога се появяваха по френските филми — с тъмни коси и котешки очи.

Вратата се отвори.

XLIX

— Полиция!

Гросман размахна значка пред секретарката, за да потвърди легитимацията си. Чернокосото момиче примигна, смутено от вида на толкова много специални агенти и коли със сирени пред входа на фондацията, и отстъпи назад.

— С какво мога да ви помогна?

Арни Гросман прекрачи прага с походката на човек, който владее положението.

— Искаме да говорим с Арпад Аркан — заяви той. — Тук ли е?

— Един момент, моля.

Секретарката отиде до телефона и набра някакъв номер. От другата страна явно ѝ отговориха, защото тя заговори много бързо, почти истерично. След това замълча, кимна и затвори. Върна се във фоайето и махна на посетителите.

— Моля да ме придружите.

Качиха се на първия етаж и се натъкнаха на внушителната фигура на президента на фондацията, застанал с ръце на кръста на края на стълбището; гъстите му вежди бяха недоверчиво свъсени — поза на войник, който посреща врага си. Здрависаха се хладно. Аркан стисна ръката на Гросман и удостои останалите само с кимване. Когато видя Валентина, той не скри своята неприязън. Очевидно италианката не беше добре дошла тук, но тя не показа и най-малко притеснение от това.

Домакинът заведе посетителите в кабинета си. Тъй като там имаше само два стола, а те бяха шестима, секретарката отиде да донесе още столове. Докато се настаняваха, Томаш се загледа в папирите и листовите пергамент, окачени в рамки по стените, като се опитваше да отгатне от кога датират; прочете няколко реда на иврит и на гръцки, които му заприличаха на цитати От Стария завет. Прецизността и старанието, вложени в текста на един пергамент, изглежда, изразяваха професионализма на Александрийската школа, което означаваше, че

става въпрос за много ценен екземпляр; друг ръкопис му се спори византийски, от по-късен период и не толкова интересен. Междувременно всички се настаниха и португалецът се почувства длъжен да последва примера им, като седна на единствения свободен стол.

— Е, на какво дължа тази повторна визита? — попита Аркан, вече наместен в креслото си зад бюрото. — Предполагам, че е свързано с тримата убити учени...

Гросман се прокашля.

— Правилно предполагате — потвърди той и кимна към Валентина. — Неотдавна получихме молба от полицейските служби в Италия, Ирландия и България да сътрудним в международно разследване, ръководено от инспектор Феро от Италианската криминална полиция, със съдействието на професор Нороня, историк в Нов лисабонски университет.

— Вече се запознахме — ядосано промърмори президентът на фондацията. — Идваха тук онзи ден.

— Информираха ме — каза израелският полицай. — Но разбрах също, че по някакво съвпадение трите жертви са се запознали точно тук, в тази сграда, по време на срещата си с вас.

Гросман замълча и задържа изпитателен поглед върху събеседника си.

— Така е наистина.

— Три месеца по-късно тримата учени са били убити — добави сухо главният инспектор и присви очи. — Странно съвпадение...

Аркан се размърда в креслото си, явно смутен от последната забележка.

— Това са инсинуации — каза той, полагайки усилия да контролира гласа си. — Нямам никаква вина за случилото се. Съжалявам за тяхната смърт и ако можех да върна времето, изобщо нямаше да ги поканя.

— Сигурно — каза Гросман. — Проблемът е, че съвпаденията не свършват тук. — Той посочи към Валентина и Томаш. — Часове след като нашите колеги са дошли да разговарят с вас и вие сте ги изхвърлили, професор Нороня е бил нападен от непознат в хотелската си стая.

Домакинът впери поглед в Томаш; ако не беше изненадан, то поне добре се преструваше.

— Какво?

Португалецът повдигна гипсираната си ръка и протегна врат, за да покаже превръзката си, като се насили да се усмихне.

— Това са доказателствата.

Главният инспектор на израелската полиция не сваляше поглед от събеседника си, сякаш изучаваше реакциите му.

— Още едно съвпадение, не мислите ли? — попита загадъчно той. — Вие сте се ядосали, изгонили сте ги от фондацията и след няколко часа някой ги напада.

Аркан скочи на крака. Лицето му пламтеше, рунтавите му вежди трепереха от възмущение.

— Как смееете! — изкрещя той. — Намеквате, че аз... че аз имам нещо общо е това? — Президентът посочи Томаш, сякаш той беше *това*. — Но какво стана тук? Да не би всички да са се побъркали? Как може да си помислите подобно нещо? С какво право? Нима съм виновен за всичко лошо, което се случва по света?

Президентът на фондацията трепереше от възмущение, но това, изглежда, не смути Гросман, който седеше спокойно на стола си, праметнал крак връз крак, и изчакваше бурята да отmine.

— Успокойте се — посъветва го накрая. — Никой в нищо не ви обвинява. — Той спусна крака си на пода и се наведе към своя събеседник. — Все още. — Облегна се назад, изключително доволен от себе си, и отново кръстоса крака. — Проблемът е, че има още едно съвпадение. — Направи знак на полицаия, който седеше до него, и той му подаде няколко документа. Главният инспектор ги разгърна и извади лист хартия. — Това познато ли ви е?

Ставаше въпрос за загадката, която Томаш беше дешифрирал предишната вечер в болничната стая.

Аркан се наведе над бюрото, за да види по-добре написаното, и придоби недоумяващ израз.

— Нямам представа какво е.

— Шарада, която нападателят на професор Нороня е оставил на местопрестъплението — обясни Гросман. — Послание, което напомня бележките, открити до жертвите в Рим, Дъблин и Пловдив.

— И какво?

— Дадох тази бележка за анализ. Свързахме се с производителя на хартията в Тел Авив и разбрахме, че това е много рядък вид, доставян само на петнадесет клиента. Вашата фондация е един от тях.

Аркан зяпна от учудване.

— Моля?

Гросман размаха бележката, на която беше написана загадката.

— Тази хартия вероятно идва от вашата фондация — каза бавно той, изговаряйки думите почти на срички. — Можете ли да обясните този факт?

Погледът на домакина се местеше между бележката и лицето на главния инспектор, като че ли можеше да намери отговора на въпроса някъде по средата.

— Аз... аз не знам — заекна той. — Това... това е невъзможно. — Поклати непоколебимо глава. — Не може да бъде.

— Но така твърдят от фабриката. — Гросман не свалеше очи от събеседника си. — Сега забележете последователността на събитията. Вие сте имали спор с инспектор Феро и професор Нороня. Няколко часа по-късно професор Нороня е бил нападнат. Нападателят е оставил шарада, надраскана на хартия, взета от вашата фондация.

— Моля да ми обясните.

Аркан изглеждаше объркан, почти неспособен да каже нещо свързано.

— Има някаква грешка! — възкликна той. — Подобно нещо означава, че... че... — Отново поклати глава. — Не, не може да бъде! Трябва да има някакво обяснение!

— Разбира се — съгласи се Гросман все така спокоен. — И първото обяснение е свързано с тримата учени, които сте посрещнали тук, във фондацията, и които по-късно са били убити. Все още на никого не е ясно полето на изследване, което ги е свързвало.

— Наех ги за консултация — заяви домакинът. — Няма нищо за обясняване!

Главният инспектор отново направи знак на мъжа до себе си. Полицаят му подаде още един плик, който Гросман отвори. Извади писмо, което бе написано на лист с официалните символи на Израел.

— Ако продължавате да упорствате и да мълчите, опасявам се, че ще трябва да ви поканя да ни придружите за допълнителни разяснения — каза той, подавайки му писмото. — Вижте дали данните са точни.

Аркан колебливо пое документа с любопитен поглед.

— Какво е това?

— Заповед за арест — обясни израелският полицай, — с вашето име.

— Моля?!

— Предвид редицата съвпадения, свързващи вашата организация с този странен случай, съдията се съгласи да ни даде разрешение за задържането ви по време на разследването. — Гросман се усмихна. — Ще отнеме най-малко две години, докато изясним всички аспекти.

Президентът на фондацията беше толкова слисан, че дори не успя да прочете текста на заповедта.

— Две години?!

Гросман кимна.

— Най-малко. Периодът може да се удължи с една година.

Аркан залитна назад и се облегна сломен в креслото си. Заповедта беше в ръката му, но той явно не я забелязваше.

— Господи!

Главният инспектор огледа ноктите на ръцете си, сякаш в този момент се интересуваеше само от личната си хигиена.

— Освен ако не решите да си спестите тези неприятности и ми обясните истинската причина, поради която сте повикали професор Ескалона, професор Шварц и професор Вартоломеев на среща. — Вдигна поглед и се взря в събеседника си. — Искам истинската причина.

Лицето на Арпад Аркан беше мъртвешки бледо. Капчици пот се стичаха по бузите му, докато преценяваше възможностите си. Дилемата го парализираше. Спря погледа си на всеки от петте полицаи срещу себе си и забеляза симпатия само в лицето на португалеца, който очевидно не харесваше безизходните ситуации, в които човек е поставен пред ужасната перспектива да изгуби свободата си. Какво да прави?

Чу звън на метал и видя, че един от полицаите вече приготвяше белезниците. Разбра, че времето изтичаше. Почти изпаднал в транс, президентът на фондацията се насили да вземе решение и стигна до извода, че щом нещата бяха стигнали дотам, на първо място трябваше да постави личния си интерес.

— Това преминава всякаква граница — заяви той. — Ще ви кажа всичко. Но не тук.

— Тогава къде?

— На мястото, където се върши работата.

— Каква работа? За какво говорите?

Аркан си пое дълбоко дъх — като атлет, който се подготвя за състезание — и се изправи.

— Работата по най-необикновения проект на човечеството.

L

От момента, в който вратата на фондацията се отвори, всичко се случи много бързо. Сикариус видя Арпад Аркан да напуска сградата заедно с израелските полицаи, инспекторката от италианската полиция и португалския историк. Всички влязоха в колите. Моторите на агентите внезапно изреваха, след тях запалиха и колите, макар и тихо.

Мъжът с качулката, който седеше на едно стъпало на отсрещната страна на улицата се надигна вяло, за да не привлича вниманието. Изглежда с досада колите и се протегна. След това нехайно се запъти към черния мотор, паркиран на няколко метра оттам.

Кортежът потегли. Отпред бяха двата мотора на агентите, следвани от двете коли, третият мотоциклет завършваше колоната. Сикариус изчака да минат и чак тогава свали наметката. Прибра я в раницата, която сложи на гърба си, качи се на мотоциклета и включи двигателя. Машината изрева.

В края на улицата полицейският кортеж вече завиваше.

— Мислят, че са в безопасност? — прошепна Сикариус, без да изпуска колите от поглед. — Грешат.

Моторът потегли с трясък и ускори по улицата като снаряд, като измина няколко метра на задна гума. След няколко секунди Сикариус отново видя колоната на полицията и намали скоростта; трябваше да бъде предпазлив.

Кортежът прекоси Стария град и излезе през Портата на буницето до хълма Мория, гмуркайки се в глъчката на модерния Йерусалим. Трафикът беше оживен и въпреки че агентите проправяха път, кортежът се движеше сравнително бавно. Тъй като беше с мотор, Сикариус успя да мине през задръстването и се залепи зад колоната.

— Няма да тръгнат — промърмори той.

Разбра, че се движи прекалено бързо. Ако продължеше със същата скорост, скоро щеше да изпревари кортежа. Беше принуден да намали, но тъй като полицейските коли не напредваха особено, реши

да спре за трийсетина секунди, за да може колоната да спечели преднина.

Трафикът значително намаля, след като излязоха от града. Колоната продължи на запад, в посока Тел Авив, а преследвачът караше зад нея, като се опитваше да спазва разумна дистанция и да държи няколко превозни средства между себе си и полицейския кортеж.

В следващите два часа от пътуването не се случи нищо интересно. Преди да стигнат до Тел Авив, завиха на север по Транс израелската магистрала. Сикариус беше нащрек, когато приближиха изхода за Нетания, но колоната игнорира указателните табели за крайбрежния град и продължи на север по магистралата.

— Но къде са тръгнали тези хора? — запита се преследвачът, изненадан от дългото пътуване. — Хайфа? Акра?

Отговорът дойде малко по-късно, когато кортежът излезе от главния път при изхода за най-известното селище в Галилея. В момента, в който видя табелата за града, Сикариус си каза, че ако беше помислил малко, лесно щеше да отгатне посоката.

Как не се беше сетил за това по-рано?

На табелата пишеше *Назарет*.

LI

Преди полицейският кортеж да изкачи хълма и да влезе в градската част на Назарет, първият автомобил, в който се возеше Арпад Аркан, зави надясно по един второкласен път. Мотоциклетите и другата кола, в която пътуваха Валентина и Томаш, също завиха надясно, следвайки колата пред тях; очевидно президентът на фондацията даваше инструкции за маршрута.

Отляво се виждаха модерни сгради от метални конструкции и стъкло, чиито силуети изглеждаха гигантски сред дърветата. Кортетът пресече портала на комплекса и се насочи към главния вход на първата сграда, украсен с две стоманени арки, пресечени от портик с колони, които изглеждаха огънати от някаква огромна сила.

Автомобилите и моторите спряха пред портала и вниманието на историка беше привлечено от голяма табела, където на английски език бе написано името на комплекса.

Advanced Molecular Research Center.^[1]

Вратите на колите се отвориха и хората слязоха. От първата кола излязоха първо полицаите и след тях Аркан, който се обърна към всички, които го придружаваха.

— Добре дошли при перлата в короната на моята фондация! — каза той с явна гордост. — Тази сграда се нарича Храм. — Посочи към двете масивни арки, които украсяваха входа, и погледна към Томаш. — Професоре, знаете какво е това, нали?

Историкът кимна.

— Портите на Храма в Йерусалим са били поддържани от две големи колони — отвърна той. — Щом името на тази сграда е Храм, предполагам, че това са двете колони.

— Точно така — каза Аркан. — Когато прекрачвате този портал, помнете, че влизате в един нов свят. — Разпери тържествено ръце. — Светът на Храма!

Арни Гросман махна на хората си.

— Влизаме!

Полицаяте се отправиха към входа на сградата, но Аркан им препречи пътя.

— Господин инспектор — започна той, — с удоволствие ще поканя полицията да посети нашите съоръжения, но... без оръжие. Съжалявам, но такива са правилата в Храма.

Главният инспектор на израелската полиция спря, изненадан от това възражение.

— Какви са тези глупости?

Аркан впи очи в него.

— Имате ли съдебна заповед за достъп до тази сграда?

— Имам заповед да ви арестувам, ако сметна за необходимо.

— Къде да ме арестувате?

— Ами... във фондацията или на обществено място.

Президентът се озърна наоколо, преструвайки се, че оглежда мястото, на което се намират.

— Да видим — каза той. — Не сме във фондацията, нито на обществено място, нали?

Очите на полиция просветнаха и гласът му стана студен, изпълнен със скрита заплаха.

— Искате ли да отида при съдията за заповед? Внимавайте, защото...

Аркан поклати глава.

— Господата са добре дошли в Храма — побърза да изясни той. — Единственото нещо, което бих искал да избегна, е присъствието на оръжия в тази сграда. Нашите правила изрично го забраняват.

Гросман замислено погледна към хората си, докато преценяваше молбата на президента. След това се обърна към събеседника си с вече взето решение.

— Никой не може да обезоръжи израелската полиция — заяви той. — Но в знак на добра воля съм склонен на компромис, който ми изглежда разумен. Хората ми остават тук, отвън. Ще вляза сам. — Той повдигна якето си и показа пистолет в кобур на гърдите. — Въръжен.

Домакинът погледна пистолета и няколко секунди обмисля отговора си.

— Не можете ли да оставите оръжието при хората си?

— И дума да не става — промърмори Гросман. — И може би вече направих достатъчен компромис...

Аркан замислено потърка брадичката си. Защо не? Алтернативата на това предложение беше полицаите да издействат нова заповед и да го арестуват. Правилата налагаха да не се внася оръжие в Храма, но някои ситуации изискваха гъвкавост.

Сегашната ситуация му се струваше точно такава.

— Добре — отстъпи той и махна примирено. — Можете да влезете въоръжен. Хората ви остават тук.

Главният инспектор на полицията даде инструкции на подчинените си и когато всичко беше готово, направи знак на Аркан. Президентът на фондацията най-сетне влезе в сградата, следван от Гросман, Томаш и Валентина. След като се легитимираха на рецепцията, посетителите минаха през метален детектор. На двамата охранители на входа не им хареса, че полицаят влиза с оръжието си, но шефът им направи знак, че всичко е наред, и те отстъпиха.

Вътрешността на сградата беше огряна от естествената светлина на голям двор. Имаше дълги коридори в две противоположни посоки, които опасваха двора и го обгръщаха като пипала. Във всеки коридор се виждаха редица врати на отсрещната стена на двора.

— Къде сме? — поиска да узнае Гросман.

Малките, почти скрити под гъстите вежди очи на Аркан го погледнаха с недоумение.

— В Храма, вече ви казах.

— Не това видяхме отвън — намеси се Томаш, сочейки с палеца си към входа. — На табелата пишеше *Advanced Molecular Research Center*. Струва ми се, че името няма много общо с религията...

Домакинът се разсмя; неприязънта, с която ги посрещна във фондацията, бе заменена с неизчерпаема любезност и добродушие.

— Прав сте, професоре! — извика Аркан. — Храм е името на сградата, в която се намираме. Но комплексът има и научно название, което определя истинските му цели. Всъщност се намираме в Центъра за авангардни молекулярни изследвания — най-амбициозния и сложен проект на моята фондация.

— Добре, но какво нравите тук?

— Това е тайна.

Главният инспектор му показва съдебната заповед и убеден, че видът на документа е достатъчно красноречив, се усмихна.

— В такъв случай се опасявам, че ще трябва да ни разкажете всичко. Каква е тази тайна?

Аркан си пое дълбоко дъх и се подготви да разкрие онова, което беше крил от света. Повдигайки рунтавите си вежди, той обяви:

— Тук е последната надежда на човечеството.

[1] Център за авангардни молекулярни изследвания (англ.). — Б.р. ↑

ЛII

Топлите изпарения на изкуствената влага обгърнаха посетителите, когато влязоха в големия салон на научния комплекс на фондация „Аркан“ в Назарет. Навсякъде имаше растения, с пътеки помежду им, като подредена джунгла. Таванът на салона беше от матово стъкло, за да може слънцето да огрява зеленината, която беше навсякъде.

Парник, помисли си Томаш. Намираха се в гигантски парник.

— *Едем!* — обяви Арпад Аркан с широка усмивка. — Този сектор от комплекса се казва *Едем*. — Той направи жест с ръка към растенията наоколо. — Не е трудно да се досетиш защо, нали?

— Веднага разбрах какво е това — каза Гросман. — Но за какво служи една оранжерия в научен комплекс?

Домакинът не отговори веднага. Отправи се към нисък слаб мъж с бяла манта, който изследваше листата на едно растение, и ентусиазирано го поздрави. Двамата размениха няколко фрази, които останалите не можеха да чуят от такова разстояние. Вероятно Аркан му разясняваше положението, защото човекът в бялата манта хвърли поглед към тримата гости, докато слушаше шефа си. Накрая кимна и придружи президента, който се завърна при двамата полицаи и историка.

— Това е професор Петер Хаманс — представи го Аркан. — Той е директор на Департамента по биотехнология в нашия център. — Президентът го тупна по гърба, като едва не го събори. — Откраднахме го от Франкфуртския университет.

Професор Хаманс — мъж със слабо, набраздено от бръчки лице и рядка скосена брада — се съвзе и протегна ръка за поздрав към непознатите със срамежлива усмивка.

— Много ми е приятно.

Размениха поздрави и ръкостискания, като всеки от гостите се представи по име и професия. След встъпителните любезности, които включваха бързо обяснение за разследването на трите убийства в

Европа, директорът на Департамента по биотехнология ги отведе в един ъгъл на парника и ги покани да седнат на масата.

— Бих искал да ви предложа нещо за хапване — каза той с лукава усмивка. — Какво искате да опитате — генномодифицирано или натурално зеле?

— Генномодифицирано зеле? — попита Гросман. — В никакъв случай! Вредно е за здравето.

Професор Хаманс отиде до хладилника и поднесе чиния със зелени листа на всеки от гостите.

— Тогава опитайте естествения вкус на зелето.

Валентина направи гримаса.

— Не съм гладна.

Ученият посочи чинията.

— Яжте! — настоя той. — Важно е за демонстрацията, която искам да направя.

Тримата погледнаха недоверчиво към зелените листа в чиниите си. Бяха сварени, но видът им бе странен. Томаш набоде едно парче с вилицата и го поднесе към устата си. Сдъвка го и веднага след това го изплю.

— Ама че гадост!

Професор Хаманс се престори на учуден.

— Е? Какво става?

Историкът направи гримаса.

— Това зеле е отвратително! — каза той. — Има вкус на... не знам. Горчиво е.

Двамата полицаи опитаха по едно малко парченце, което боязливо сдъвкаха, и потвърдиха оценката.

— Това не става за ядене — заключи Гросман. — Какво е това зеле?

Директорът на Департамента по биотехнология се върна до хладилника и донесе друго варено зеле, което разряза на три малки парчета и разпредели по чиниите.

— Сега опитайте това зеле и ми кажете какво мислите.

Този път Томаш се поколеба. Предвид това, което току-що му се беше случило, той се зачуди дали да се подлага на този експеримент. Разгледа новото зелено листо. Струваше му се абсолютно нормално, като тези, които се виждат в супермаркета. Къдрово зеле. Много

внимателно набоде листа и го поднесе към устата си. Отхапа малко и спря в очакване нещо странно да се случи в устата му. Всичко изглеждаше нормално. Отхапа отново и зачака ефекта. Нищо. Започна да дъвче и изяде зелето.

— Е? — попита професор Хаманс с очаквателен поглед. — Вкусно ли е?

— Хм — потвърди историкът, докато все още дъвчеше. — Студено е, но е добро.

Двамата полицаи, които предпазливо изчакаха реакцията на Томаш, пъхнаха втория лист зеле в уста и го сдъвкаха, потвърждавайки мнението му.

— Знаете ли как ще стане наистина вкусно? — попита Валентина, докато опитваше зелето. — Със спагети, зехтин и чесън.

Директорът на Департамента по биотехнология размени бърз поглед с Арпад Аркан и се усмихна на тримата гости.

— Какво ще кажете за първия вид зеле? — попита той. — То е натурално, но вие не можахте да го изядете. — Той посочи към устите на гостите си. — Второто зеле е генномодифицирано, но вие го сметнахте за вкусно.

Гросман спря да дъвче.

— Какво? — възмути се той. — Дали сте ми да ям генномодифицирано зеле?

— И на вас ви хареса!

Главният инспектор се наведе и изплю сдъвканата храна на пода.

— Какъв ужас! — възкликна той. — Не ям такива боклуци.

Професор Хаманс се престори на изненадал.

— Какво? Никога ли през живота си не сте яли зеле?

— Разбира се, че съм ял! Но никога не съм вкусвал генномодифицирано зеле. Отказвам да го ям.

Ученият кръстоса ръце и се взря настоятелно в него, като учител, който очаква от ученика верния отговор. След това насочи вниманието си към зелето, което никой не можа да преглътне.

— Това е единственото зеле в света, което не е генномодифицирано — каза той. — И вие не пожелахте да го изядете. Всички други видове зеле и особено онези вкусни зелки, които се продават по супермаркетите, като къдравото зеле, лилавото зеле и всички други, са генно обработени.

— Какво?

— Това е истината — настоя професор Хаманс. — Натуралното зеле е прекалено горчиво за консумация. Неприятният му вкус очевидно е защитен механизъм, който развива, за да не го ядат животните. За да го направят вкусно, какво сторили хората? Започнали да го обработват генетично, разбира се.

— Как така да го обработват генетично? — попита Гросман. — Нима намеквате, че зелето по супермаркетите е отглеждано в лаборатория?

— Не в обикновени лаборатории с батерии и ампули, епруветки, петриевы стъкла и други подобни неща. Но да, зелето, което консумираме в известна степен е лабораторен продукт. Или поне генно обработен продукт. Откакто човекът е измислил земеделието преди повече от десет хиляди години, не прави друго, освен генно модифициране. От хиляди години земеделците кръстосват растения, за да произведат нови видове зеленчуци — по-вкусни и лесни за отглеждане.

— О, това е различно.

— Не, не е! Кръстосването на растения е основна форма на генна обработка. Зелето, което ядем, не е било такова в натурално състояние. То е получено в резултат на редица кръстосвания на растения в продължение на много години. Земеделците са правили експерименти и по метода на пробата и грешката кръстосвали различни зеленчуци, за да получат продукти, които не съществуват в природата. Много от тях се продават по магазините и ги ядем всеки ден в супата, салатата или във формата на плод.

Арни Гросман погледна към Валентина и Томаш, търсейки подкрепа, но не я получи. Кой би се осмелил да противоречи на специалист по биотехнология по такъв въпрос?

Като разбра, че няма аргументи, израелският полицаи махна с ръка, като че ли пъдеше мухи.

— Добре, и какво от това? — попита с раздражение в гласа. — Какво искате да докажете?

Професор Хаманс се усмихна.

— Искан само да демонстрирам, че човекът използва биотехнологии в продължение на хилядолетия и в това няма нищо лошо. Земеделците са свикнали да кръстосват различни видове

растения, за да получат нови. — Той вдигна пръст. — При това трябва да отбележим, че самата природа използва биотехнологии. И дори клониране! Ягодата например се размножава чрез разделяне на растенията. Новите ягоди в действителност са клонинги на предишните. Картофените клубени с кълнове, които се използват при засаждането на картофи, всъщност не са семена, а клонинги. И когато откъсваме резник, засаждаме го и от него израства ново растение, това ново растение е клонинг на първото растение.

— А, ясно!

— Въпросът е да се разбере как функционира това кръстосване. Ако кръстосаме високо растение с ниско растение, какво растение ще се получи от този експеримент?

— Но това е лесно! — възкликна Гросман. — Средно високо растение, разбира се!

— Така смятали всички. Но сигурно сте чували за Мендел^[1] и за неговия опит с грахови растения. Знаете ли какво се случило? Всички растения, които пораснали от това кръстосване, били високи! Мендел се изненадал. Тогава решил да кръстоса грах със зелени и грах с жълти зърна. Всички зърна в шушулките на растенията, получени при този експеримент, били зелени. Мендел направил извода, че съществуват доминантни и рецесивни наследствени фактори. Високото растение било доминантно, ниското — рецесивно. Зелената шушулка била доминантна, жълтата — рецесивна. При кръстосване рецесивният белег винаги изчезвал. — Професорът изплезил език, огъвайки краищата му навътре като улей. — То е като да направиш фунийка. Кой може да направи като мен?

Загрижен да опази полицейското си достойнство, Гросман отказа да участва в опита, но Валентина и Томаш се съгласиха. Португалецът успя да огъне езика си, италианката — не.

— Не мога! — оплака се тя. — Как го правите?

— Това е вродено умение — обясни професор Хаманс. Посочи Валентина. — Все пак, ако вие забременеете от този господин, всичките ви деца ще притежават способността да огъват езика си. Тоест тази характеристика е доминантна.

Томаш и Валентина се спогледаха засрамено.

— Аха...

— Същото се случва с цвета на очите. Кафявите очи са доминантни, сините са рецесивни. Цветното зрение е доминантно, цветната слепота е рецесивна. — Той погали брадата си. — След това откритие Мендел не спрял дотук. Взел високите растения, които поникнали от кръстосването, и ги кръстосал помежду им. Какво, мислите, се случило?

Беше ред на италианката да отговори, стараяйки се да прогони смущението, което се четеше по лицето ѝ.

— Нали високите са доминиращи? — попита тя. — Значи, поникнали нови високи растения.

Ученият поклати глава.

— Една четвърт от получените растения се оказали ниски. Тоест, при първото поколение високите доминирали, а ниските напълно изчезнали. Въпреки това при второто поколение ниските отново се проявили. Те останали скрити в растенията от първо поколение, за да се проявят по-късно. Мендел заключил, че има нещо особено в растенията, което определя размера им, и му измислил име. Нарекъл го *ген*.

— Ген от *генетика*?

По изпитото, скуесто лице на професор Хаманс отново се появи усмивка.

— Идва от *genesis*^[2] — отвърна той. — Текстът на сътворението.

[1] Грегор Йохан Мендел е австрийски ботаник и монах, наричан „баща на генетиката“ заради своите изследвания на наследственост при бобовите растения. — Б.пр. ↑

[2] Генезис (лат.) — името ни Първа книга от Стария завет. На български език — „Битие“. — Б.р. ↑

ЛІІІ

От известно време Сикариус наблюдаваше сградите отдалеч. Беше видял кортежа да минава през портала, който водеше до комплекса, но не се осмели да приближи. Ами ако някой от полицаите мотоциклетисти го бе забелязал по пътя от Йерусалим? Ако го видеше отново на това място, със сигурност щеше да си направи някои изводи. Затова беше много важно да се освободи от мотора.

Сикариус слезе от мотора и го остави край банката на шосето под сянката на едно маслиново дръвче. Прибра каската в раницата и я скри в багажника над задната гума. След това се обърна и тръгна разсеяно покрай стената в посока на портала. Стигна до решетките на портата и надникна в двора на комплекса. Виждаха се трите полицейски мотоциклета и двете коли, паркирани до входа на сградата отсреща. Наблизо разговаряха няколко души, които натрапникът преброи. Трима униформени и трима цивилни.

— Учителят е брилянтен — прошепна Сикариус, без да крие усмивката си. — Истински гений.

Неговият ментор беше измислил начин да остави полицаите на входа на комплекса, реши той. Това беше изумително добър ход, тъй като щеше значително да улесни операцията.

— Имате ли нужда от нещо? — попита някой.

Сикариус погледна по посока на гласа и смаяно откри, че там стои един от охранителите на комплекса. Не беше го забелязал! Тъй като вниманието му беше насочено към полицаите, той беше пропуснал тази подробност. Как можеше да е толкова невнимателен?

— Аз съм християнски турист — оправда се той. — Тук ли е пещерата, в която архангел Гавраил съобщил на Дева Мария благата вест, че ще роди Исус?

Охранителят се разсмя.

— Пещерата „Благовещение“ се намира в базиликата — обясни той, като посочи към къщите на Назарет в далечината. Трябва да отидете в Стария град.

Сикариус кимна за сбогом.

— О, благодаря ви! — нарисува кръст във въздуха. — Бог да ви благослови!

Отдалечи се спокойно, но с крайчеца на окото си наблюдаваше стената около обекта. Беше висока, но не много. Най-големият проблем беше усуканата бодлива тел над нея. Освен това трябваше, разбира се, да избере най-подходящото място, за да мине от другата страна. Най-добре да я обходи по целия периметър и да избере най-скритото място. Вече знаеше, че комплексът се пази от охранителна фирма, но това не беше кой знае какво. В крайна сметка нямаше да прониква в банка или в затвор със строг режим. Мерките за сигурност му се струваха просто малко по-засилени, отколкото в една нормална сграда. Нищо, което да не може да се преодолее. Все пак се е справял с къде по-лоши неща.

Отново хвърли поглед към стената. Какво да прави с бодливата тел? Нямаше да е приятно, но в багажника на мотора имаше клещи, които щяха да разрешат този проблем. Разполагаше и с необходимите въжета, за да се изкачи догоре. Естествено, в багажника се намираще и най-важният инструмент, който му беше нужен за мисията.

Свещеният кинжал.

LIV

Тази сграда беше най-голямата в комплекса. Веднага след като групата излезе от *Едем*, както се наричаше оранжерията, Аркан и Хаманс поведоха гостите към гигантско съоръжение с извита форма, подобно на огромно корито. Гледано отдалеч сред дърветата, не изглеждаше толкова голямо. Но отблизо истинските размери на сградата се разкриваха в цялото си величие.

— Какво е това? — попита Арни Гросман, слиян от размерите на конструкцията. — Прилича на кораб.

— Наричаме го *Ковчега*.

— Като Ноевия ковчег?

— Точно така — потвърди президентът на фондацията. — Главната сграда на нашия изследователски център. Катедрала на науката, ако предпочитате.

Двамата домакини въведоха групата в *Ковчега*. Във въздуха се усещаше лека септична миризма на алкохол и формалин, която сякаш пропиваше всичко. Посетителите прекосиха фоайето и минаха по голям коридор със стъклени стени, зад които се намираха няколко лаборатории. Цял легион служители в бели престилки се трудеха над микроскопи, епруветки, пипети и различни материали, които изучаваха.

Стъклените стени продължаваха около стотина метра, след това бяха заменени от каменни зидове. Групата сви зад ъгъла и професор Хаманс отвори една врата, като покани посетителите да минат пред него.

Първа влезе Валентина, след нея Томаш и накрая Гросман. Тримата замръзнаха по местата си, когато видяха какво има зад вратата.

Това бе стая на ужасите.

Залата, в която ги въведоха, беше хранилище със стъклени съдове с всякакви размери, подредени в редици на рафтовете. Миризмата на алкохол и формалин тук беше по-силна; виждаше се

съдържанието на стъклениците. Трупове. Стотици тела, затворени в стъкленици с течен разтвор. Имаше зайци, птици, плъхове, кучета, ярета и маймуни. Всички те плуваха в течността в стъклениците с празни очи и с крайници, разперени в странни пози, сякаш смъртта ги бе настигнала внезапно.

— Какъв ужас! — възкликна италианката. — Какво е това?

Арпад Аркан съзерцаваше рафтовете със стъклениците като артист, който се любува на творбите си.

— Нашите експерименти — каза той. — Не забравяйте, че се намираме в Център за авангардни молекулярни проучвания.

— Убивате животни и ги пъхате в стъкленици? — възмути се тя. — Що за работа е това?

Двамата домакини се разсмяха.

— Нашата работа не е да убиваме животинките — обясни професор Хаманс, — а да създаваме животни. И като казвам „създаваме“, не е в смисъла на създаване на хранителен продукт, а в библейския смисъл на думата.

— Библейския? Какво искате да кажете?

Директорът на Департамента по биотехнология разпери ръце, показвайки всичко наоколо.

— Помнете, че името на тази сграда е *Ковчегът*, нали? Това е така, защото участва в акта на сътворението. — Той посочи към съдовете, подредени на рафтовете. — Тези животни са неуспешни опити. Но ние усъвършенстваме методите си и броят на успешните случаи расте.

Томаш придоби недоумяваш израз. Думите на Хаманс му се струваха лишени от смисъл.

— Какви експерименти? Успех в какво?

Аркан се обърна към гостите, повдигна гъстите си вежди и се усмихна.

— Клониране.

— Моля?

— Нашият център се занимава с това.

Историкът и двамата полицаи се спогледаха.

— Но... но... защо?

Арпад Аркан сдържа усмивката си като дете, което показва играчките си на съседските деца, и се обърна към служителите си.

— Обясни им, Петер.

— Всичко ли?

— Почти всичко. Последната част е за мен.

Дойде ред на професор Хаманс да се усмихне.

— Е, по-добре да започнем от началото. — Той се взря в тримата посетители. — Какво знаете за начина, по който функционират гените?

Историкът и полицаите се поколебаха. Кой би се осмелил да обяснява подобни въпроси на специалист?

— Ами... — запъна се Томаш. — Гените определят всяка наша характеристика. Коса, очи, ръст... дори и нрава ни — дали сме търпеливи или раздразнителни, дали сме предразположени към една или друга болест. Всъщност определят всичко.

— Правилно — каза директорът на Департамента по биотехнология. — Но как функционират те?

Историкът придоби неразбиращо изражение.

— Знаете ли, моята специалност е история...

Двамата полицаи останаха мълчаливи и отклониха погледи, сякаш зловещото съдържание на стъклените, подредени в редици по рафтовете в залата, изведнъж им се стори много интересно. Тази сфера на познание определено не беше тяхната. Професор Хаманс очакваше тази реакция и затова се отправи към едно бюро в ъгъла на залата. Зад него имаше бяла дъска, като тези в училищата. Ученият взе един тъмносин флумастер и нарисува нещо, което приличаше на пържено яйце.

— Клетките, от които са изградени живите организми, в това число и човешките същества, имат структурата на яйцето — обясни той. — Обградени са от външна мембрана, която запазва клетката цяла и защитена. Вътрешността е съставена от белтък, или цитоплазма — течност, която изпълнява няколко функции, и жълтък, или ядро. — Той почука с флумастера по „жълтъка“ на пърженото яйце и погледна към гостите. — За какво служи ядрото?

— Ядрото е контролният център — отговори Томаш. Това го знаеше. — То командва клетката.

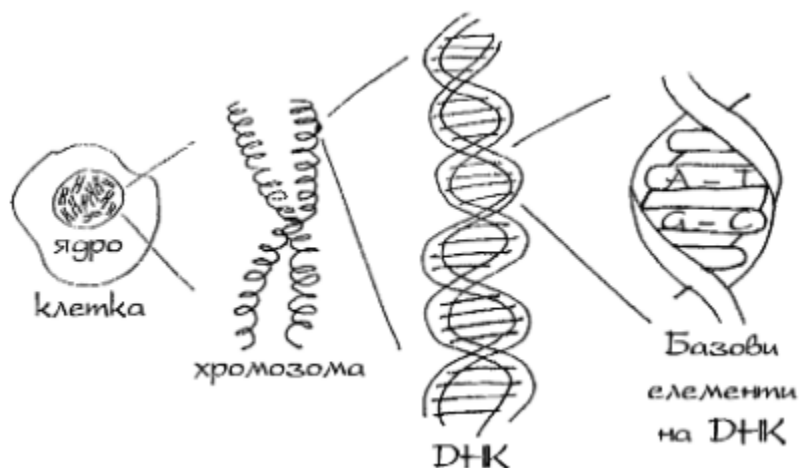
— Ядрото командва не само клетката. — Професорът направи жест с ръка, сякаш с него искаше да обхване вселената. — То контролира всичко. *Всичко*. Клетките, тъканите, органите, тялото...

дори вида! Ядрото на клетката контролира самия живот на нашата планета!

Арни Гросман скептично повдигна вежда.

— Не преувеличавате ли?

Вместо да отговори, професор Хаманс отново се обърна към дъската и продължи схематичната структура на клетката с нови рисунки, като всяка следваща беше увеличена версия на сечение от предишното изображение. След това надраска няколко думи, за да обозначи ключовите думи в схемата.

— Да видим какво се случва в ядрото на една клетка — предложи ученият. — Ако увеличим изображението на сечението, ще открием, че ядрото е съставено от спираловидни нишки, наречени хромозоми. Ако отново увеличим сечението, ще видим, че хромозомата представлява две нишки, вплетени една в друга в дълга спирала. Тези две нишки се наричат дезоксирибонуклеинова киселина, или ДНК. Увеличавайки сечението на ДНК, разбираме, че двете нишки са свързани помежду си посредством четири базови елемента: аденин, тимин, гуанин и цитозин, или А, Т, G и С. — Отбеляза четирите букви в схемата. — Това са буквите, с които е написана книгата на живота.

— Това ли е ген?

— Генът е сечение на ДНК. Една определена комбинация двойки А-Т и G-С образува един ген. А какво прави генът, когато е активиран? Произвежда протеини, които пренасят заповедите на гените, карайки клетките да работят по определен начин. Протеините, произведени от клетките на очите, са чувствителни към светлината, тези на кръвта

пренасят кислород... с две думи — всяка клетка притежава необходимите характеристики, за да изпълнява функциите, за които е създадена.

— Искате да кажете, че клетките на сърцето имат установени гени, тези на бъбреците имат други, тези на...

— Не — прекъсна го професор Хаманс. — Всяка клетка от тялото ни съдържа в ядрото си пълната ДНК. Тоест нашата ДНК е из цялото тяло. Но поради механизъм, който все още е сравнително непознат, в даден орган се активират само определени гени. Например клетките на сърцето използват само необходимата за своите задачи ДНК. Останалата ДНК остава латентна. Една от големите все още неразкрити мистерии с именно как всяка клетка знае кой ген трябва да активира. Но факт е, че клетката *знае*. Не по-малко важно с откритието, че определен ген произвежда специфичен ензим, независимо в кое растение или животно се намира. Ако инжектираме човешкия ген, който произвежда инсулин, в тялото на животно, в кърмата ще започнат да се генерират големи количества инсулин. — Той повдигна вежди. — Нали разбирате къде са предимствата?

— *Mamma mia!* — възкликна Валентина, проумявайки перспективите, които се разкриват пред такава иновация. — Животните могат да произвеждат инсулин за диабетици!

— И това, и много повече! Спомнете ли си растенията, които видяхте в *Едем*? Там отглеждаме ориз, инжектиран с ген, който произвежда витамини. Така хората в слаборазвитите страни, които ядат ориз, ще имат по-богата на витамини храна. Работим върху инжектиране на ген, който намалява нуждата от вода в царевицата. Тази царевица ще бъде добре дошла в пустинните зони и също като ориза, богат на витамини, ще помогне за борбата с лошото хранене в страните от Третия свят.

— Невероятно!

Нетърпелив, Арни Гросман демонстративно погледна часовника си.

— Всичко това е много интересно — каза той. — Само че, както знаете, разследваме три убийства и един опит за убийство. Защо смятате, че тези подробности имат връзка с разследването?

Арпад Аркан се намеси.

— Заради липсата на секс.

— Моля?

Професор Хаманс веднага си даде сметка, че трябва да отбягва прекалено специализираните детайли, които той намираше за очарователни, но пък можеха да отегчат непросветените.

— Президентът говори за една вторична функция на гените: възпроизводството — обясни ученият. — Освен че произвеждат ензими, гените се възпроизвеждат. Това не става със сливане, а чрез делене на клетката. При създаването на една нова клетка, което се случва в тялото около десет хиляди пъти в секунда, хромозомите на първата клетка се удвояват. Това е много важно, защото означава, че когато чрез генетичния материал на едно живо същество създаваме друго, ДНК на новия организъм е абсолютно идентична с тази на организма, който е предоставил гените.

— Като близнаците?

— Добър пример! Еднояйчните близнаци имат еднаква ДНК. — Той разпери ръце като фокусник, който ще покаже последния си номер. — Тоест те са клонинги.

Валентина прехапа устни.

— И така стигаме до клонирането.

— Именно! — съгласи се професор Хаманс. — Винаги когато клонираме растение или животно, ние правим негово копие чрез същата ДНК.

— Но как се прави това?

— Процесът при растенията, както всеки земеделец знае, е съвсем елементарен. — Той се върна на рисунката с пърженото яйце върху дъската. — Взимаме оплодена яйцеклетка и отстраняваме ядрото. След това взимаме клетка на индивида, който искаме да клонираме, и я поставяме до яйцеклетката без ядро. Изтеглят се хранителните вещества, за да се постигне един вид отложено състояние, и се прилага електрически ток. Двете клетки се сливат в една. След това тя отново се подлага на въздействие на електрически ток, като се възпроизвежда потокът енергия, който съпътства оплождането на яйцеклетката от сперматозоида. Не бива да забравяме, че яйцеклетката, независимо от размерите си, с клетка. Тъй като е била оплодена от сперматозоида, тя започва да се дели, произвеждайки нови ядра за всяка нова клетка. И *voilà!* Клонираният организъм започва да расте!

— Така ли се клонират животни?

— Точно по този начин — потвърди немският учен. — Първият опит с бил направен през 1902 г. от моя сънародник Ханс Шпеман, който успял да клонира дъждовник. През 1952 г. била клонирана жаба, а през 1996 г. дошъл редът и на първия бозайник — овцата Доли. Открил се един нов свят, както навярно се досещате. Щом е възможно да се клонират бозайници, представете си само какви перспективи са се отворили! Оттогава са клонирани плъхове, прасета, котки... и кой знае какво още.

Посетителите отново се загледаха в животните, затворени в стъклениците по рафтовете на голямата зала, по вече не ги наблюдаваха с ужас, а с удивление.

— Ако е възможно да се клонират бозайници — прошепна Томаш едва ли не със страх, — защо не и човешки същества?

Професор Хаманс размени поглед с Арпад Аркан, сякаш го питаше как трябва да отговори. Президентът на фондацията кимна, давайки зелена светлина на служителя си да разкрие тайната. Ученият махна с ръка към злоещите стъкленици, които изпълваха залата, и се взря в португалския историк.

— Какво мислите, че правим тук?

LV

Стъблото на бора беше естествено наклонено към стената, навярно избутвано през годините от вятъра, а някои от клоните се бяха оплели в бодливата тел, която се виеше отгоре. Застанал с ръце на кръста, Сикариус огледа дървото, оцени предимствата на местоположението му и не можа да сдържи усмивката си.

— Некадърници — прошепна той с облекчение. — Вдигат стена и забравят да отсекат дърветата, с помощта, на които може да се прескочи.

Разходката по дължината на стената даде резултат. Достатъчно беше да измине четиристотин метра около територията на Центъра за авангардни молекулярни проучвания, за да разкрие колко е уязвима охранителната система на комплекса. Сикариус не се съмняваше, че ако продължи огледа на стената, лесно ще открие още слаби места. Но времето го притискаше. Защо да продължава търсенето, щом вече беше намерил онова, от което се нуждаеше?

Взе въжето и го метна върху дървото. Първият опит беше неуспешен, но втория път успя да го закачи на един здрав клон. Въжето бе преметнато през клона и другият му край се спускаше надолу, образувайки нещо като люлка. Агентът завърза единия край около кръста си и се огледа наоколо, за да се увери, че никой не го наблюдава. Мястото беше скрито от няколко храста, което му позволяваше да действа посред бял ден.

Хвана здраво другия край и започна да се издига. Сикариус беше ловък мъж — резултат от тежки тренировки, на които се подлагаше всеки ден, и след няколко секунди стигна до върха на дървото. Настани се на най-здравия клон и огледа комплекса. Както и подозираше, нямаше пазачи; те охраняваха само входа. Вероятно правеха обиколки и нападателят се нуждаеше от време, за да разучи графика им, но това беше лукс, който при тези обстоятелства не можеше да си позволи. Така или иначе, реши Сикариус, щеше да е невероятен късмет да проникне в територията на комплекса точно по времето, когато правеха

обиколка. Потърси и охранителни камери. Не беше видял нито една, докато наблюдаваше портала преди двадесет минути, а и сега не забеляза никакви признаци за наличието им. Вероятно се намираха вътре в сградите. Хвърли последен поглед на района, след това изпробва здравината на клона, за да се увери, че ще издържи тежестта му.

— Да го направим!

Плъзна се бавно по клона. Тази част на дървото леко се наклони, огъната под тежестта му, но все пак издържа. Сикариус продължи да се плъзга изключително предпазливо, докато се прилепи към стената. Стъблото леко се беше огънало, но все още стигаше горния край на стената. Извади клещите, които държеше в джоба си, и захапа с тях бодливата тел. Стисна силно.

Щрак.

Срязва я на едно място и се приготви за следващия срез. Сухото щракане на клещите, които прегриваха телта, напомняха звуците на градинарска ножица; сякаш невидим градинар подкастрираше жив плет. След две минути в спиралата, която предпазваше горната част на стената, се отвори пролука. След като свърши тази работа, Сикариус отново огледа комплекса, за да се увери, че не е бил забелязан. Всичко изглеждаше спокойно.

Доволен, той увисна на стената и се набра догоре. Застана на върха и не изгуби нито секунда. Събра въжето и го хвърли на земята. След това скочи в двора на комплекса. Беше скок от три метра, олекотен от меката трева и от ловкостта, с която се претърколи, щом докосна земята. Веднага след това скочи на крака. Вдигна въжето, което вероятно щеше да му потрябва по-късно, за да излезе, и изтича до най-близкия храст.

Вече беше вътре.

LVI

Разкритието остави тримата посетители зяпнали от изненада. Особено Томаш — той почти не вярваше на онова, което току-що бе чул.

— Клонирате човешки същества?

Давайки си сметка за шока, причинен от това изявление, двамата домакини нервно се разсмяха.

— Все още не — отговори Арпад Аркан. — Не сме стигнали дотам. — Усмивката му изчезна и той придоби сериозно изражение. — Но в последна сметка наистина това е крайната цел на нашите изследвания. Искаме да се научим да клонираме човешки същества.

— Какво означава *искаме*? — попита Арни Гросман. — Щом вече се клонират овце, плъхове и кой знае какво още, какво ви пречи да клонирате човеци?

Професор Хаманс, който беше млъкнал за момент, посочи към стъклените със зловещо съдържание, наредени по рафтовете на залата, в която се намираха.

— Това — каза той. — Виждате ли всички животни, които пазим тук? Резултат от поредица неуспешни опити. Истината е, че техниката на клонирането изисква още една важна настройка.

— Каква настройка? — поинтересува се израелският полицай. — Щом има клонирани животни, значи настройките са направени!

Директорът на Департамента по биотехнология в центъра поклати глава.

— За възпроизводството на овцата Дол и е имало повече от двеста неуспешни опита — обясни той. Взе флумастера и написа числото 227 на дъската. — Клонирането на овцата Доли е било двеста двадесет и седмият опит. Експериментите показват, че само около един процент от клонираните ембриони успяват да се родят. Разбира се, ние продължаваме да развиваме нови методи и сме убедени, че в едно относително близко бъдеще процентът на успех ще бъде по-висок.

— Достатъчно висок, за да клонирате човешки същества?

Професор Хаманс се отправи към една лавица и клекна до една от стъклените. В нея имаше нещо, което приличаше на миниатюрно тяло на маймуна, плуващо във формалин.

— Все още съществуват известни проблеми — отбеляза той. — Преди да стигнем до човека, се опитахме да клонираме други примати и... не успяхме. Само тук, в нашия Център за авангардни молекулярни проучвания, направихме повече от хиляда опита за последните три месеца. — Той направи обезсърчителен жест. — Нито един не се получи. От тези хиляда само петдесет се превърнаха в яйцеклетка, която започна да се дели, но никоя не достигна до фазата на зрелост, която позволява раждане. — Посочи мъничката маймуна в буркана. — Този ембрион живя най-дълго.

— Но защо? — попита Томаш. — Какъв е проблемът?

Ученият се изправи с тъжно изражение и се взря в групата.

— Направените анализи на абортираните ембриони показват, че много малко клетки от загиналите клонинги съдържат ядрата с хромозомите. Вместо да се концентрират в жълтъка, тези клонирани хромозоми са се разпространили из белтъка на яйцето. В много от случаите клетките са нямали необходимия брой хромозоми, поради което не са могли да функционират. Интересното е, че въпреки всички тези проблеми, някои от дефектните клетки продължиха да се делят.

— Проблемът с хромозомите, които не са били в ядрото... Случвало ли се е при другите животни?

Професор Хаманс посочи буркана с миниатюрната маймуна.

— Само при приматите — изтъкна той. — Както сигурно предполагате, работихме над тази пречка и успяхме да разберем на какво се дължи. — Обърна се към дъската и посочи пърженото яйце, което беше нарисувал. — Знаете, че когато една клетка се дели, хромозомите в нея също се разделят на две. Едната група организирано се отделя в една клетка, а другата група е изтласкана в другата клетка, така че да образуват две еднакви ядра. В случая с приматите обаче нещата не се получават така. В момента, в който двете групи хромозоми трябва да отидат в своята клетка, те не могат да се разделят по равно. Вместо това се позиционират хаотично и поради тази причина не стигат до правилното място в клетката.

— Защо?

— Нашите анализи показват, че на клонирания ембрион му липсват два протеина. Тези протеини организират хромозомите. Оказва се, че при приматите те са концентрирани при хромозомите на яйцеклетката за оплождане. А при процес на клониране първото, което се прави, е премахването на тези хромозоми. Получава се така, че когато се пристъпва към тази операция при клетката на примата, накрая се отнемат и протеините, защото се намират прекалено близо до хромозомите. Тъй като те изчезват, хромозомите не успяват да се подредят правилно по време на деленето на клетката. — Той почука с върха на флумастера по нарисуваното на дъската яйце. — Точно това е проблемът, който се опитваме да разрешим в нашите лаборатории.

Научното обяснение предизвика отегчена прозявка от страна на Арни Гросман. Главният инспектор от израелската полиция пристъпваше от крак на крак, нетърпелив да се включи в разговора и да чуе онова, което го интересуваше.

— Моля ви, обяснете ми — помоли той, — какво общо има това с убийствата, които разследваме?

Професор Хаманс остави въпроса без отговор; не беше компетентен по темата.

Неговият началник трябваше да отговори.

— Спокойно, ще стигнем и дотам — каза Аркан. — Нашият директор на Департамента по биотехнология просто изложи най-големия проблем, свързан с клонирането на примати, който се опитваме да разрешим тук, в Центъра за авангардни проучвания. За да отговоря на този въпрос, е важно да разберете, че съществува още един технически проблем, който все още не сме разрешили. Тъй като сме се концентрирали в преодоляването на първия проблем и трябва да побързаме с проучването, взехме решение да прибегнем до *outsourcing*^[1], за да се справим с втория проблем. Проучихме пазара, за да намерим партньор, който да ни помогне с тази друга пречка, и открихме, че съществува една институция, която би могла да ни бъде от полза. Става въпрос за Пловдивския университет в България, който е много напреднал в проучванията на...

— Професор Вартоломеев! — възкликна Валентина, прекъсвайки внезапно президента. — Затова сте се обърнали към професор Вартоломеев!

Арпад Аркан кимна.

— Всъщност това беше истинската причина, поради която се свързах с професор Вартоломеев. Той оглавяваше Катедрата по биотехнология в Пловдивския университет и имаше обещаващи иновативни изследвания в областта. Говореше се, че ще спечели Нобелова награда за медицина. Използвах своите контакти в Еврейския университет в Йерусалим и уредих да го поканят на една конференция. Когато професорът пристигна в Израел, тайно го повиках във фондацията и след като подробно му разясних нашия проект, той се съгласи да обедини изследванията на катедрата в Пловдивския университет с нашата работа в Центъра за авангардни молекулярни проучвания. — Той се усмихна. — Разбира се, в замяна на щедро дарение за неговия университет.

Томаш следеше разказа внимателно. Въпреки това си даде сметка за нещо, което не беше изяснено.

— Споменахте за друг проблем, чието разрешаване е било възложено на професор Вартоломеев. Какъв е той?

Президентът на фондацията хвърли поглед към професор Хаманс, прехвърляйки му отговора на този научен въпрос.

— Съществува една много сериозна трудност при клонираните животни — обясни немският учен. — Като цяло те са болни и очаквано имат по-кратък живот от обичайното. Овцата Доли например е живяла само шест години. Макар и млада за вида си, тя страдала от артрит и затлъстяване и трябвало да бъде умъртвена заради прогресивно белодробно заболяване. Главният проблем е, че тя е остаряла преждевременно. Това впрочем е една от характеристиките на клонираните животни. И аз се опасявам, че докато този въпрос не бъде разрешен, няма да може да клонираме човешки същества.

— Това беше задачата, която поставихме на професор Вартоломеев — продължи Аркан. — Можехме ние да се заемем, разбира се. Работата е там, че всичките ни ресурси са насочени към преодоляването на проблема с протеините, които пречат на клонирането на примати. И тъй като Пловдивският университет беше напреднал в изследванията върху преждевременно стареене на клонингите, реших, че е по-добре да оставим това изследване на тях. Въпрос за управление на ресурсите.

— Почакайте — настоя Томаш, свикнал да изяснява всичко до най-малката подробност.

— Защо клонираните животни остаряват преждевременно?

Професор Хаманс се обърна към дъската и написа една дума.
Теломери.

— Чували ли сте за тях?

Историкът се взря в думата. Опита се да я раздели на срички, за да открие корена и по този начин да разбере значението ѝ, но не успя.

— *Теломери?* — попита — Нямам ни най-малка представа какво е...

Ученият посочи края на хромозомата, която беше нарисувал на дъската в началото на своите обяснения.

— Виждате ли окончанията на хромозомите? Тези окончания са защитени от структури на ДНК, наречени теломери. При деленето на хромозомите теломерите стават все по-малки. Преди малко ви казах, че в тялото ни се случват близо сто хиляди деления на клетки в секунда, помните ли? Това е много. Ако при всяко делене на една клетка, следователно на една хромозома, теломерите се смалават, представете си какви стават след време! Те вече са толкова миниатюрни, че не успяват да предпазват хромозомите. Тогава клетката умира.

— Тоест казвате — обобща португалецът, — че тези теломери функционират като един вид биологични часовници за смърт...

— Точно така! — възкликна професор Хаманс, доволен, че са го разбрали от първия път. — Но не мислете за тях като за обикновен часовник. Представете си пясъчен часовник, чиито песъчинки изтичат. Когато и последната песъчинка падне, клетката умира.

Томаш кимна.

— Разбирам.

Директорът на Департамента по биотехнология посочи към стъклениците с останки от неуспешните опити.

— Какъв е проблемът на клонираните животни? — попита риторично той. — Хромозомите, които използваме, идват от клетки, които са се делили безброй пъти преди това. Затова техните теломери изначално са силно редуцирани. Тъй като имат по-малки теломери, клонираните животни започват живота си по-възрастни от другите. И точно по тази причина живеят по-кратко.

— И заради това не клонирате човешки същества?

— Разбира се! Изправени сме пред техническия проблем да задържим в клонираната клетка двата протеина, които гарантират правилното делене на хромозомите, както и пред етичния проблем да създадем човек, което ще боледува и ще има кратък живот. Това са двата проблема, които възпрепятстват клонирането на хора. Ще трябва да ги разрешим, преди да преминем към следващата фаза на процеса.

Арни Гросман, изпълнен с нетърпение и безпокойство, се възползва от този отговор, за да се опита да насочи разговора към разследването.

— Това обяснява защо фондацията е наела професор Вартоломеев — отбеляза израелският полицаи. — А другите две жертви? Каква е тяхната роля в тази схема?

С отговорите на тези въпроси се зае президентът на фондацията.

— Да започнем с професор Александър Шварц — предложи Аркан. — Както знаете, той беше професор по археология в Амстердамския университет. Всъщност едно от нещата, върху които усилено работим, е проучването на ДНК от фосили.

— ДНК от фосили? — учуди се Томаш — Това не е ли в сферата на научната фантастика?

Професор Хаманс отново се отправи към лавиците и спря пред една от стъклениците. В нея плуваше нещо, което наподобяваше миниатюрно парче месо.

— Виждате ли това? — попита. — Знаете ли какво е?

Португалецът изду долната си устна.

— Мускул?

Ученият поклати глава.

— Резултат от ново генетично изследване, върху което работим и за което се нуждаем от съдействието на професор Шварц и особено от неговите способности в сферата на археологията. Древната ДНК.

— Как така древна?

— Древна като тази на изчезналите животински видове например.

Историкът смръщи чело и отново погледна към стъкленицата, посочена от директора на Департамента по биотехнология.

— Това е ембрион от вече изчезнал вид?

— Правилно.

Томаш се приближи до стъкленицата и внимателно се вгледа в малкото парче месо, което плуваше вътре. Опитва се да отгатне формите му, но си даде сметка, че на този етап от развитието му това бе невъзможно.

— Що за вид е това?

Професор Хаманс се усмихна и в уморените му очи блестеше пламък на задоволство.

— Неандерталец.

[1] Ползване на външни ресурси (англ.). — Б.пр. ↑

LVII

Движенията на натрапника бяха точни и дискретни като на котка, която дебне жертвата си. Прикрит от листата на храста, където се беше спотаил, Сикариус извади от джоба си малък пейджър, който беше приготвил специално за операцията, и погледна дисплея. Сигналят указваше мигаща точка на север-североизток. Отправи поглед в тази посока и видя най-голямата сграда в комплекса, с извита и открита конструкция, наподобяваща гигантски кораб.

— Значи Учителят е там... — прошепна той.

След малко щеше да разучи сградата. В момента имаше други приоритети. Обходи хоризонта с поглед, за да се увери, че пътят е чист. Така и беше.

След това прецени разстоянието, което трябваше да измине. Имаше около триста метра. Това бе четиридесетсекунден пробег; стори му се прекалено много време и реши, че ще е неразумно да премине разстоянието наведнъж. Затова потърси междинни пунктове и избра едно дърво и жив плет, които му се видяха подходящи. Щеше да прекоси разстоянието на три пъти — всяка част от приблизително сто метра. Това означаваше, че ще е изложен на показ около дванадесет секунди за всеки етап. Прецени, че рискът е разумен.

Като спринтьор, освободен от стартовото блокче, Сикариус напусна храста, където се беше скрил, и затича с максимална скорост към дървото. Стигна до маслината и веднага изчезна в нея, притискайки се до наклоненото стъбло, сякаш бе част от дървото. Изчака няколко секунди и се огледа наоколо — първо, за да се увери, че никой не го е забелязал, и след това, за да провери дали пътят е все още чист. Повтори процедурата в отсечката до живия плет и се хвърли зад него. Поясът от подрязана растителност не беше достатъчно висок и се наложи да легне на земята. Остана няколко секунди проснат на тревата, за да нормализира дишането си. После надигна глава и отново огледа терена, за да прецени дали може да приключи третия етап още

сега. В този миг съзря двама мъже, които се разхождаха в градината на четиридесетина метра от него, и наведе глава.

След като гласовете се отдалечиха, Сикариус отново провери периметъра. Пътят беше чист. Бързо се изправи и завърши третия етап, облегнат на една стена. Беше стигнал до сградата. Скри се в един закътан ъгъл и отново погледна пейджъра. Сигналът, изглежда, идваше от другата страна.

Още малко.

Заобиколи огромната сграда, като този път избягваше бързите движения. Постара се да върви бавно и да се движи в сенките; очите му се взираха в тревата, сякаш търсеше плевели. Ако някой го видеше отдалеч, нямаше да събуди подозрение. Щяха да решат, че е градинар, и нямаше да се занимават с него.

Продължи предпазливо, като се движеше непринудено, създавайки впечатление, че мястото му с там и идеално се вписва в обстановката. От време на време хвърляше поглед на пейджъра, за да се ориентира докъде е стигнал. Сигналът ставаше все по-силен до един момент, в който започна да отслабва. Сикариус спря и се върна назад, опитвайки се да установи мястото, където сигналът беше най-интензивен.

— Тук е.

Беше място извън сградата, където нямаше прозорци, а само дебела циментова стена. Пресметна разстоянието според честотата на сигнала и заключи, че Учителят се намира само на десет метра от него по права линия.

Десет метра.

Огледа се наоколо и установи най-близката точка до входа на сградата. Беше служебен вход на около седемдесет метра. Щеше да влезе оттам, ако Учителят бъде на същото място, на което се намираще сега, когато изпрати двете уговорени позвънявания.

— Хей! Ти!

Тялото на Сикариус се изопна. Беше почти ужасен, движенията му замръзнаха, а сърцето му биеше до пръсване.

Някой го беше видял.

LVIII

— Кой е гледал филма „Джурасик парк“?

Професор Хаманс зададе въпроса с ясното съзнание, че е необходимо да постави изследването в рамки, разбираеми за лаици, за да опише работата на Центъра за авангардни молекулярни проучвания в подходящ контекст.

Двамата полицаи веднага вдигнаха ръка, но Томаш не се включи в играта.

— Това да не е научна фантастика? — попита португалецът, едва ли не подрастен, че към проблем от подобно естество се подхожда по толкова лекомислен начин. — Говорим за наука и за реалност.

— Но, драги ми професоре, „Джурасик парк“ засяга един истински научен въпрос — възрази домакинът.

Историкът скръсти ръце със скептично изражение и наклонена настрани глава, като възрастен, който показва на дете, че не вярва на измишльотините, които му разказва.

— Клонирание на динозаври? — попита той. — Наричате това истински научен въпрос?

Германецът се поколеба.

— Е, не бих го нарекъл клонирание на динозаври — призна той. — Но знаете ли, че от 1990 година учените се опитват да извлекат ДНК от динозавър?

— Възможно ли е това?

— Има хора, които смятат, че е възможно — отбеляза ученият. — Но преди това трябва да се реши проблемът с фосилизацията. Изследването е съсредоточено върху ДНК, която се намира в костите на динозаврите, но, както знаете, фосилизацията предполага, че естествените органични компоненти в костите са заменени от неорганични материали, като калций и силиций. Това означава, че от химична гледна точка вече не става дума за същото нещо, нали? Поради това че по-голямата част от костите на динозаврите са фосилизирани, оригиналната ДНК вече се е разложила. Надяваме се да

открием кости, чието ядро не е фосилизирано. Екип от университет в Юта обяви през 1994 г., че са намерили ДНК в кости на динозавър на осемдесет милиона години, а следващата година се появиха други изследвания, които разкриха, че е засечена ДНК, извлечена от яйце от епохата на кредата^[1]. За жалост, накрая стигнаха до извода, че откритата ДНК не е от динозавър, а съвременна ДНК, замърсила образците. — На лицето му се появи примирено изражение. — Може би един ден ще имаме късмет.

Томаш му хвърли язвителен поглед, сякаш му казваше, че отговорът не го изненадва.

— Тоест не е възможно да се клонират динозаври.

Макар и неохотно, професор Хаманс накрая кимна.

— Така е всъщност — призна той.

— Сблъсквал съм се с този проблем по време на няколко консултации за експертна оценка във фондация „Гулбенкян“ — обясни историкът. — Казаха ми, че с течение на времето ДНК губи качествата си.

— Не е само това — отвърна ученият. — Проблемът с консервацията на ДНК е свързан също и с температурата и влажността на мястото, където се пази екземплярът, от който е взет образецът. Генетичният материал често е белязан от счупвания и цепнатини, липсват части от цялостната ДНК. Самата химическа структура на ДНК може да претърпи промени.

— Тогава коя е най-благоприятната среда за набавяне на качествен генетичен материал?

— Средата на живите организми, разбира се. Живите клетки са изцяло невредими, нали? Когато става въпрос за мъртва тъкан, ситуацията вече е различна. В този случай можем да изведем като правило, че колкото по-студена и суха е средата около образците, с които работим, толкова по-добро е качеството на консервация на ДНК. Но горещите и влажни места, опасявам се, са много разрушителни.

Имате ли представа какви са параметрите на консервация на ДНК от мъртва тъкан?

— Като реалист, ще кажа, че можем да разчитаме на повече от сто хиляди години при пермафрост (постоянна замръзналост) и осемдесет хиляди години за екземпляри, съхранявани в естествените хладилни условия на пещери във високите планини. Когато пребивават

на топли места, ситуацията вече е много различна. Прогнозата за консервация на топло място пада на петнадесет хиляди години, а на много горещи места — само пет хиляди години.

Томаш махна с лявата си ръка, сякаш се сбогува.

— Тоест сбогом, динозаври.

Ученият все още не се признаваше за победен и посочи към стъкленницата с ембриона, плуващ във формалин.

— Така или иначе не говорим точно за динозаври, нали? Това там е ембрион на неандерталец.

— И какво?

— Драги, работим с кости от неандерталец на тридесет хиляди години, съхранявани в студена среда. Тези условия чудесно се вписват в нашите параметри за адекватна консервация на генетичния материал.

— Но достатъчни ли са няколко части от ДНК, за да се клонира неандерталски човек?

— Разбира се, само няколко части не стигат — призна професор Хаманс. — Нуждаем се от цялостния геном на вида. Но не забравяйте, че всяка клетка от тялото на едно живо същество, растение или животно съдържа генома в цялост. Следователно онова, от което имаме нужда, е откриването на цяло ядро или, дори да не е цяло, да има геном, който може да се възстанови. Освен кости, търсенето се фокусира и върху зъбите. Зъбната пулпа има предимството, че е закрыта и се разлага бавно, запазвайки ДНК. Разбира се, трябва да имаме предвид още и генетичния материал от космите.

Историкът клекна пред стъкленницата с ембриона и го разгледа отблизо.

— А в случая с неандерталеца?

— Както виждате, работим върху него. Все още не сме постигнали успех, както личи от факта, че този ембрион не оцеля, но съм убеден, че е въпрос на време.

Ученият също се приближи и се наведе към съда, поставяйки ръка върху стъклото, сякаш искаше да го погали.

— Този ембрион идва от неандерталец, открит в Мезмай, Кавказ, на територията на Русия. ДНК от този образец беше частично секвенирана^[2], но опитът се провали. Сегашните ни усилия са насочени към екземпляри, намерени в пещерата Виндия в Хърватия, и проучване на секвенциите на генома на неандерталеца.

Томаш се изправи.

— Но неандерталецът не е ли примат? Ако добре си спомням, преди малко ни разказахте, че съществуват технически проблеми, свързани с клонирането на примати, които не сте разрешили.

Германецът вдигна пръст.

— Все още — настоя той. — Не сме ги разрешили *все още*. Както вече ви обясних, работим по тези въпроси. Идеята ни е да развием паралелни изследвания относно клонирането на примати, за да се подготвим за следващата си задача, която е клониране на човешки същества. Но е очевидно, че ще преминем към този етап, когато преодолеем техническите проблеми, свързани с протеините, които организират хромозомите при деленето на ядрата, и проблемите с теломерите, влияещи на прогнозата за качеството на живот на клонираните животни.

Томаш скръсти ръце на гърдите и се взря в учения.

— Тоест главната цел на работата на този Център за авангардни молекулярни проучвания е клонирането на човешки същества?

Професор Хаманс понечи да отговори, но се поколеба и погледна към началника си, сякаш очакваше инструкции.

— И това също — каза Арпад Аркан, заемайки се с отговора на този въпрос.

— Как така? — учуди се историкът. — Не е ли именно това, което се опитвате да праните тук?

— Несъмнено! — потвърди президентът на фондацията. — Клонирането на човешки същества е една от целите на нашата организация.

— *Една* от целите? Какво точно искате да кажете? Имате ли други цели?

— Разбира се! — Той разпери ръце в пространството наоколо. — Нашата организация е много голяма и работи по няколко проекта едновременно. Най-големият от тях е по-важен от клонирането на човешки същества.

Томаш се смая.

— Кой проект може да е по-важен от този?

Аркан се усмихна и тръгна към вратата на залата, приканвайки с жест групата да го последва.

— Елате! — подкани ги той. — Ще ви заведе в сърцето на Центъра за авангардни молекулярни проучвания.

Тримата посетители се спогледаха, но Аркан им махна и те последваха домакина. Професор Хаманс се сбогува с тях с извинението, че има работа в една от лабораториите, и групата се върна в сградата.

Минаха през дълги коридори покрай още лаборатории. В две от тях видяха хора с маски и бели скафандри, сякаш се намираха в Космоса или на Луната.

— За да избегнат зарази — обясни Аркан пред любопитните погледи на гостите си. — Тези лаборатории се занимават с древни видове в напълно стерилна среда.

Гостите видяха дневна светлина само докато минаваха през вътрешен двор с масички на открито. Там имаше служители в бели престилки, които пиеха кафе и безалкохолни напитки или ядяха сандвичи, разговаряйки тихо. Но маршрутът бързо ги върна към изкуствената светлина и лабиринтите от коридори, типични за вътрешността на сградата.

Стигнаха до малко фойе, което гледаше към цилиндрична бетонна стена. В центъра ѝ имаше блиндирана врата с голям кръгъл прозорец в средата, напомняща вход на космически кораб, и един въоръжен с „Узи“ охранител пред нея.

— Стигнахме до сърцето на *Ковчега* — обяви Аркан с гордост. — Всъщност това е нещо повече от сърцето на сградата. — Сложи ръка на блиндираната врата. — Отвъд тази врата се намира сърцето на целия комплекс. Можем да го наречем *raison d'être*^[3], ако щете, на проекта, който поддържа Центъра за авангардни молекулярни проучвания.

— За какво говорите?

Домакинът повдигна гъстите си вежди и присви очи със загадъчно изражение.

— За нашата най-строго съхранявана тайна.

[1] Третият, последен период от мезозойската ера, продължил около 70 млн. години. — Б.пр. ↑

[2] Вид техника, която позволява да се определи специфичното подреждане на нуклеотидите по дължината на ДНК. — Б.пр. ↑

[3] Сми́сьлът на съществуването (фр.). — Б.пр. ↑

LIX

Сикариус бавно се завъртя и погледна назад със съзнанието, че са го забелязали. Видя мъж в бяла престилка до служебния вход, който гледаше към него. Явно това беше човекът, който го бе заговорил.

— Повикахте ли ме?

— Да. Нуждая се от помощта ти да занеса една торба тор до *Едем*.

За момент се поколеба как да постъпи. Трябваше да следи местоположението на учителя на екрана, за да не изгуби следата, но не можеше да се набива на очи. Как ли би реагирал човекът, който го беше заговорил, ако откажеше да помогне? От друга страна, ако се отзове на молбата, нещата можеха да се развият зле. Каква беше гаранцията, че непознатият няма да започне да задава неудобни въпроси, които да го издадат? Почувства се раздвоен за няколко секунди, но тренингът, получен в ситуации с непредвидени обстоятелства, му помота да реши.

— Къде е торбата?

— В склада на градинарите.

— Дай ми петнайсет минути и ще бъда там, става ли? Търся един плъх, който съсипва лехите!

Мъжът остана неподвижен за момент, сякаш преценяваше отговора. Сикариус усети как сърцето му бие лудо и сдържа дъха си. Дали щеше да приеме извинението? Накрая непознатият се съгласи и се отдалечи, отваряйки служебната врата.

— Добре — каза той. — Но не се бави много. Ехуд е бесен, защото някой е забравил да му занесе тора!

Мъжът изчезна в сградата и Сикариус си пое дълбоко дъх. Погледна пейджъра и видя, че мигащият сигнал на екрана се движи.

— По дяволите...

Поколеба се накъде да поеме. Наляво? Надясно? Сикариус се насили да мисли по-ясно, впери очи в екрана и зачака новото

местоположение. Индикаторът показва, че сигналът отслабва — сигурен знак, че тайният обект се движи и е започнал да се отдалечава.

— Къде отиваш, Учителю? — прошепна Сикариус неспокойно, приковал поглед в пейджъра. — Къде?

Направи няколко крачки вляво и забеляза, че сигналът стана още по-слаб. Смени посоката и се върна надясно с бърза крачка. Сигналът веднага се усили и той се успокои. Обектът се движеше надясно. Пришълецът проследи маршрута в тази посока, като вървеше успоредно на външната стена на сградата, втренчен в мигация сигнал на пейджъра.

Сигналът ставаше все по-силен, достигна максимума и след това започна да отслабва. Натрапникът се обърна и потърси мястото, където сигналът бе най-силен. Когато го откри, пресметна отново. Обектът се намираше във вътрешността на сградата, на петнайсет метра по права линия.

Сикариус се огледа наоколо в търсене на най-близкото място, през което да проникне, когато получи заповед. В тревата видя шахта — на десетина метра от мястото, където се намираше — и отиде да я провери. Имаше стъпала, които водеха към мазето на сградата и стигаха до аварийен изход.

Чудесно.

Натрапникът клекна, преструвайки се на градинар, който почиства плевели, и остави пейджъра на тревата, убеден, че всеки момент ще трябва да пристъпи към действие.

Позвъняването на Учителя щеше да е заповедта за действие.

LX

Блиндираната врата, която затваряше достъпа до металното помещение, изглеждаше невероятно солидна. Групата се приближи до нея и Томаш забеляза, че под кръглия прозорец, подобен на корабен люк, имаше посребрена табелка с еврейски символи.

קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים

Воден от любопитство, историкът прочете гравирания надпис и отвори широко очи. Произнесе двете думи като робот, почти сричка по сричка.

— *Кодеш ха Кодешим.*

Валентина долови смаяния поглед на португалеца и се обърна към Арни Гросман. Израелският полицай също изглеждаше изненадан от информацията, която четеше на табелката на вратата.

— Какво пише? — поиска да узнае тя, внезапно разтревожена. — Какво означава този надпис?

Двамата бяха прекалено стъписани, за да отговорят веднага, затова Аркан с гордост, изписана по лицето му, ѝ преведе думите на иврит.

— Светая светих — обяви тържествено. — Сърцето на Храма.

— Кой Храм? Този в Йерусалим?

— Разбира се. Нима има друг?

Италианката поклати глава.

— Не разбирам — призна тя. — Храмът не се ли намира в Йерусалим? Защо тук пише *Светая светих*?

Томаш, който се беше съвзел от изненадата, предизвикана от надписа на вратата, отговори.

— *Кодеш ха Кодешим*, или Светая светих, е помещение, което било разположено в западната част на Храма на Соломон, близо до днешната Стена на плача — обясни историкът. — Затова тази стена е толкова важна за евреите. Светая светих била отделена със завеса и

там се пазел Кивотът, Ковчегът на Завета. Това било мястото, където присъствието на бог се усещало най-силно на земята. По-късно Храмът на Соломон бил разрушен и Кивотът изчезнал. Когато Ирод изградил Втория храм след вавилонския плен на юдеите, в Светая светих издигнали малък постамент на мястото на Ковчег на Завета, за да символизира неговото присъствие. Въпреки това евреите отстоявали схващането, че бог продължава да обитава Светая светих, поради което то си останало свещено.

Валентина слушаше разказа, вперила очи в блиндираната врата.

— Разбирам — каза тя. — Тези думи са изписани тук като метафора. Означават, че най-важното нещо в този комплекс се пази тук вътре.

— Да — съгласи се Аркан. — Но не е само това.

— Какво искате да кажете?

Президентът на фондацията сложи ръце на кръста си и се взря в кръглия прозорец на вратата.

— Тази врата е завесата — каза той, като внезапно придоби тържествено изражение. — Зад нея се намира *Кодеш ха Кодешим*. — Той замълча за момент, за да придаде драматизъм. — В буквалния смисъл на думата.

Това изявление накара Томаш да повдигне вежди и да завърти очи, сякаш нямаше търпение да слуша глупости.

— Не се шегувайте с това — посъветва го той. — В буквалния смисъл означава, че бог е отвъд тази врата. Очевидно е, че подобно нещо не може да бъде истина.

— Казвам, че помещението пред нас е *Кодеш ха Кодешим* — повтори Аркан със същото тържествено изражение. — В буквалния смисъл. Не се съмнявайте.

Историкът се засмя и посочи кръглото прозорче.

— Значи бог е вътре? — Тонът му беше шеговит. — А Дядо Коледа? И той ли?

Домакинът не отговори. Направи знак на охранителя; мъжът веднага извади от джоба си ключ и отключи една врата. Групата погледна натам и видя баня с душове.

— Всички в банята!

Заповедта свари посетителите неподготвени.

— Защо? Какво става?

Президентът на фондацията посочи блиндираната врата.

— Това е част от протокола за достъп до Светая светих — обясни той. — Всеки, който влиза вътре, трябва да се пречисти, за да не оскверни помещението.

Първа влезе Валентина, а след нея и тримата мъже. Томаш застана под един от душовете и беше „сапунисан“ от главата до петите със специален разтвор. Пазачът го чакаше с бяла хавлия, с която историкът се уви.

Когато се върна във фойето, видя Аркан да отваря стар стенен гардероб. Беше пълен с окачени на закачалки големи бели дрехи с качулки, на които имаше визьори, закрепени от вътрешната страна с големи прозрачни пластмасови пластини. Домакинът свали четири от тях, счупи пластмасовите протектори и подаде три на гостите си.

— Сложете това!

Томаш разгъна дрехата, която му дадоха, и я огледа от край до край. Беше скафандър — като онези, които беше видял в лабораториите в сградата.

— Какво става? — пошегува се той. — Карнавал ли има?

— Сложете го! — настоя домакинът, кимвайки към блиндираната врата. — Това също е част от протокола за достъп.

Групата се съгласи и всеки се отправи към отделна съблекалня. Историкът се затрудни да се напъха в скафандъра заради гипсираната ръка, която не влезе добре в ръкавицата и заприлича на подплънка в края на ръкава.

След като се облякоха, те се върнаха във фойето, където охранителят им помогна да запечатат визьорите. С леко усещане за клаустрофобия Томаш се чувстваше като астронавт — дишаше през тръба, захранвана от две бутилки на гърба му, като тези на водолазите.

След като се увери, че всички са готови, Аркан се приближи до входа и повдигна един капак, който откри отвор в металната врата. Застанал точно зад него, португалецът надзърна зад рамото му и видя, че в дъното на отвора имаше клавиатура. На всеки клавиш беше отбелязана цифра или буква.

— Какво е това?

— За въвеждане на кода, който отключва вратата — отвърна президентът на фондацията. — Не забравяйте, че ще влезем в Светая

светих. Това означава, че ще бъдем в присъствието на бог. Такова място трябва да е добре защитено, не мислите ли?

Убедеността, с която говореше, оставяше ясно впечатление, че наистина вярва в онова, което казва, и това обърка Томаш. Историкът се запита дали има реално основание за такава увереност. Дали тази стая наистина беше Светая светих? Дали там присъствието на бог беше физически осезаемо? Как е възможно подобно нещо? Струваше му се, че домакинът им най-вероятно е полудял. Той очевидно блънуваше и страдаше от халюцинации. Но в такъв случай ставаше въпрос за скъпи видения, които гълтаха много ресурси.

Историкът се огледа наоколо почти като финансов инспектор. Сградите, оборудването, учените и целият персонал, работещ тук, действително представляваха огромен разход. Но ако всичко това беше само откачена фантазия на един луд, никой нямаше да последва Аркан. Въпреки това тук функционираше голям изследователски център. Значи трябваше да е истина. Но ако не беше лудост, в крайна сметка какво беше? Възможно ли е Аркан наистина да говори сериозно? Изгаряйки от любопитство, португалецът надникна през кръглия прозорец, за да се опита да разбере какво има в помещението. В този миг забеляза, че върху стъклото има надпис, изписан със средновековни, трудно четими готически символи.

*Über allen Gipfeln ist Ruh,
in allen Wipfeln spürest du kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde. Ruhest du auch.*

Опита да разчете завъртените букви и да разбере какво пише; даде си сметка, че текстът е на немски, и след като различи първите думи, остана с впечатлението, че текстът му е познат.

— „По всички тези хълмове цари мир — изрецитира той с внезапна наслада, — във върховете на дърветата едва ли ще усетиш и лек полъх. Птичките в гората са притихнали. Почакай тихо. Мирът ще дойде скоро“.

Аркан се обърна назад и се усмихна.

— Красиво е, нали? — попита той. — Това е мотото на моята фондация.

Опиянен от мелодичните думи, рецитирани на немски, Томаш кимна.

— Стиховете наистина са много хубави — съгласи се той. — Но защо са тук?

Домакинът се обърна напред и протегна облечената си в ръкавица ръка към клавиатурата.

— Свързано е с тайната, която отваря тази врата — призна той. — Наредих да изпишат стиховете върху това стъкло, за да не я забравям никога.

Наведе се така, че да скрие клавиатурата от погледите на присъстващите, и започна да набира кода. Отворът беше скрит от гърба на Аркан, но Томаш чу звука от въвеждането на кодовата дума — при натискане всеки бутон издаваше електронен звън.

Тик-тик-тик-тик-тик-тик.

Историкът преброи шест последователни тикания и тъй като умът му на криптолог инстинктивно заработи, той веднага разкри кода. Аркан беше казал, че кодовата дума е свързана с мотото на фондацията. И шестте позвънявания на клавиатурата показваха, че става въпрос за шестбуквена дума. Отговорът беше очевиден.

Goethe.

Кодът, който отключваше блиндираната врата, беше името на автора на творбата, която вдъхновяваше работата на фондация „Аркан“. *G-o-e-t-h-e*. Шест букви.

На механизма на ключалката бе нужен само миг, за да разчете въведения от Аркан код. След по-малко от секунда вратата издаде последен металически звук и се отвори с тихо иззвъняване.

Bun.

LXI

Бип.

Макар и тихо, съобщението на пейджъра прозвуча в главата на Сикариус с експлозивната сила на гонг. Сякаш в този миг беше активирана някаква програма в мозъка му, нападателят взе устройството и провери местоположението и силата на сигнала, отбелязани от индикатора. Стоеше неподвижно на петнадесет метра разстояние по права линия от мястото в сградата. И все пак беше получил знак, че стартира финалната фаза от операцията.

— Две минути, учителю — прошепна Сикариус. — Ще бъда там след две минути.

С разтуптяно сърце и тяло, движено от адреналина, който позвъняването беше инжектирало в кръвта му, той бързо се отправи към шахтата в тревата и слезе по стълбите до аварийния изход. Влезе през тайния вход и се вмъкна в сградата през тесен коридор. Беше осветен с бяла дифузна светлина, като тази в болниците, а във въздуха се носеше неопределено жужене. На фона на това неясно жужене в главата му проехтяваха силни и ритмични удари. Трябваша му няколко секунди, за да разбере, че са ударите на сърцето му.

Беше навлязъл в най-важната фаза на мисията. Беше работил здраво, за да стигне дотук, и бе рискувал твърде много, за да се провали точно сега. Не можеше да позволи мисълта за важността на този момент и адреналинът в кръвта му да го накарат да изгуби контрол над емоциите си. Сложи ръка на колана, за да почувства присъствието на *сиката*. Усещането на студената повърхност на свещения кинжал му напомни за божествената защита, която острието му даваше, и му подежда като успокоително.

— Такава е божията воля!

В този миг тренировките поеха контрола над тялото. Също както във Ватикана, Дъблин, Пловдив и стаята в *Америкън Колъни*, от този момент Сикариус престана да бъде човек и се превърна в робот — машина, програмирана да изпълни своята мисия на всяка цена. Плъзна

се ловко по коридора; сетивата му бяха изострени, вниманието — насочено към подробностите; погледът му — замъглен от обсебващата мисъл за края на операцията.

Стигна до дълъг коридор и спря. Забеляза една охранителна камера високо на стената и се поколеба. Провери местоположението на екрана на пейджъра. Индикаторът показваше надясно. Погледна натам и видя друг дълъг коридор. Огледа внимателно мястото и видя план на сградата, закачен на стената.

Пое дълбоко дъх, вече с абсолютен контрол над емоциите, и закрачи спокойно и непринудено. Влезе в коридора с нормална крачка, сякаш беше част от екипа, който работеше в комплекса, и се отпрати към плана на сградата. Изцяло изложен на студения поглед на охранителната камера, той се приближи до стената с таблото. Чертежът съобщаваше названието на сградата — *Ковчега*, и обозначаваеше различните коридори, лаборатории, помещения, складове и стаи на територията на сградата и мястото, където се намираше в момента.

Погледна пейджъра и видя, че сигналът беше започнал да отслабва — знак, че обектът отново се движи. Пресметна разстоянието от точката по права линия и го сравни с местата, отбелязани на таблото, за да реши накъде да тръгне и кой маршрут да избере.

Откри местоположението на точката върху чертежа на сградата и прочете името на помещението, където се намираше.

— *Кодеш ха Кодешим* — прошепна той. — Светая светих. — Изненадан от наименованието, той се поколеба и се огледа наоколо с въпросително изражение. — Какво е това? Храмът?

Но не можеше да губи време в догадки, а и в момента със сигурност нямаше да получи отговори. Отново се концентрира върху мисията. Сравни местоположението на Светая светих с мястото, на което се намираше, проследявайки с пръст указания в схемата маршрут, и разбра, че трябва да мине по коридора и след втората врата да завие вдясно.

Мишената беше там.

Сикариус установи маршрута и тръгна веднага. Прекоси коридора с широки крачки и когато стигна до втората врата вдясно, спря. Погледна отново пейджъра, за да се увери, че е на правилното място. Сигналът беше по-силен от всякога и Сикариус пресметна, че

датчикът се намира на три-четири метра по права линия. Това беше посоката. Пое дълбоко въздух и продължи. Отвори предпазливо вратата и чу гласове. Той се поколеба. Да влезе ли, или по-добре да изчака? Истината бе, че Учителят го беше инструктирал да действа едва след като получи второто съобщение. Първото позвъняване, което беше получил на пейджъра, беше само нареждане да заеме позиция — нещо, което правеше в момента. Но за да изпълни правилно това нареждане, трябваше да разбере какво го чака от другата страна. Дали да рискува? Изключително предпазливо подаде главата си и надникна вътре. Зад вратата имаше фойе с цилиндрична бетонна стена отсреща и полуотворена врата от масивна стомана. Видя няколко души, застанали с гръб към него, с бели скафандри, които стояха пред нея, и въпреки че не виждаше благословеното лице, разбра, че един от тях е Учителят.

Блиндираната врата се затвори с тихо изписукване зад групичката хора, оставяйки навън посребрена табела, на която пишеше *Кодеш ха Кодешим*.

И да бе имал някакви съмнения, те се разсеяха в този момент.

Беше точно където трябва.

LXII

Блиндираната врата се затвори и тримата посетители се огледаха наоколо със смесица от предпазливост и любопитство, показвайки огромно уважение към мястото, където се намираха. Бяха влезли в просторна зала без прозорци, с няколко пътеки между сложна апаратура и работни плотове. По стените се виждаха редица лъскави бели врати, като тези на хладилниците. Налягането на въздуха беше малко по-високо от нормалното, за да предотврати проникването на микроорганизми или излишен прах; термометърът на стената показваше 1 градус по Целзий. Беше студено, но скафандрите ги предпазваха от студа.

— Това ли е *Кодеш ха Кодешим*? — попита Томаш, оглеждайки внимателно помещението. — Наистина ли тук е Светая светих?

Арпад Аркан кимна.

— Вече ви казах.

Групата притихна за няколко секунди в очакване; очите им шареха във всички посоки. Само че нищо не се случваше и Арни Гросман, най-нетърпеливият от тримата посетители, не се сдържа.

— Ако това е *Кодеш ха Кодешим*, къде е бог? Не трябва ли той физически да присъства тук?

— Той е тук — увери го домакинът. — Намира се в тази стая. В човешки образ.

Очите на гостите отново потърсиха следи от божествено присъствие, сякаш то беше нещо материално. По не виждаха нищо необикновено, като изключим цялото това оборудване, което превръщаше мястото едва ли не в лабиринт. Може би ако претърсят всичките му коридори, ще открият нещо.

— Къде?

Аркан се вмъкна в един от коридорите, чиито стени бяха изградени от шкафове и оборудване, и махна на тримата да го последват. След стотина метра излязоха на малка площадка. В средата

имаше маса с микроскоп, ампули, спринцовки и епруветки, но най-важното се намираше зад нея.

Врата на огромен фризер. Сложна плетеница от червени светлини, които се пресичаха във всички посоки, опасваше като паяжина загадъчния фризер. За да изисква толкова сложно устройство за сигурност, онова, което се пазеше там, беше наистина безценно.

Преди да заговори, президентът на фондацията изчака всички да стигнат до площадката.

— Някой от вас чувал ли е за Армон ха Нацев?

— Разбира се — отвърна веднага Арни Гросман, придърпвайки полицейските си пагони. — Това е квартал на около пет километра южно от Стария град на Йерусалим, близо до хълма Мория. Какво за него?

— Знаете ли старото му име?

Главният инспектор на израелската полиция изви устни в гримаса, която показваше, че не знае отговора.

— Не знаех, че Армон ха Нацев е имал друго име.

Аркан се взря в Томаш; искаше да види реакцията му при съобщаването на старото име на квартала.

— Талпиот.

Ученият направи неопределена гримаса, сякаш името му се струваше смътно познато.

— Талпиот... Талпиот... — прошепна той, мъчейки се да си сети. — Това наистина ми напомня на нещо.

Домакинът се усмихна.

— Ще ви помогна — каза той. — Една сутрин през пролетта на 1980 г. булдозер работел в квартал Армон ха Нацев, за да разчисти пространство, предназначено за ново строителство. По време на работата булдозерът неволно ударил някаква конструкция, скрита под земята. Работниците отишли да видят какво е и се натъкнали на нещо, което приличало на каменна фасада, част от стара постройка под земята. В нея имало отвор и странен знак, гравирани в горната част над отвора — V, обърнато надолу, над малък кръг. — Извади химикалка и нарисова нещо на лист хартия.

Томаш разбиращо се взря в рисунката.

— Прилича на символа, гравирен върху фасадата на Никаноровите врата, един от входовете на Храма — отбеляза той. — Познат е благодарение на изображенията, които се появяват върху монети от същата епоха.

— И какво означава?

Историкът се замисли.

— Никаноровите врата бележат крайната точка от поклонническото пътешествие до Йерусалим — обясни той. — Този знак символизира окото на непорочността, наричано още око на Провидението. Знаете ли, че кръгът, вписан в триъгълник, е палеоеврейски символ? В буквален смисъл е око, което надзърта през вратата.

— Мислите ли, че това е интересно откритие?

Томаш енергично кимна с глава.

— Много!

— Работниците също го сметнали за любопитно — каза Аркан. — Но имали работа да вършат и бързо забравили за него. Булдозерите продължили да разкопават земята и динамитът — да разрушава скалите.

— Почакайте — прекъсна го Гросман. — По закон, когато се направи подобно откритие, строителните работи трябва да бъдат сирени. Могат да се подновят само след разрешение от археолозите.

— Много хубав закон наистина — отбеляза иронично домакинът. — Но сигурно сте наясно, че всеки месец в Йерусалим се правят десетки такива разкрития и последното желание на инвеститорите е да спират работа при всеки случай, когато се появи някоя антика при изравняване на терена за издигане на нови сгради. В крайна сметка кой ще им плати щетите за прекратената в продължение на дни, ако не и месеци работа?

Полицаят кимна. Това беше наболял проблем в Израел.

— Истина е, никой не спазва закона.

— След като строителните работи били възобновени, няколко съседски деца се вмъкнали през отвора на фасадата и намерили черепи в постройката, заровена в земята. Дори започнали да играят футбол с тях. Всичко това било забелязано от сина на една археоложка, който

заради професията на майка си знаел, че пространството около хълма Мория е богато на археологически находки с голямо значение.

— Не се учудвайте — отбеляза Томаш. — На хълма Мория е бил построен Храмът. Всичко в него е важно.

— Така е наистина. Затова детето отишло да предупреди майка си. Археоложката помолила съпруга си за помощ и двамата се отправили към мястото. Заварили децата да си играят с тленните останки и ги прогонили с викове. Вече на спокойствие огледали костите, които те били оставили по земята. Били останки от поне два черепа, вече разрушени от шутовете. Археоложката и съпругът ѝ събрали останките в найлонови торби. Когато се прибрали вкъщи, тя се обадила в Департамента за старинни предмети на Израел, откъдето веднага изпратили учени да анализират находките. Екип от трима археолози се вмъкнал през тесния вход на конструкцията и я огледали отвътре. Пропълзели няколко метра, след което пространството се разширило и им позволило да се изправят. Стигнали до подземна зала, където въздухът бил застоял и миришело на мокър тебешир и плесен. Насочили фенерчетата надолу и видели, че почвата там е червена. Това е прочутата *terra rossa*^[1].

— Знам за какво става въпрос — вметна Гросман компетентно. — Типична е за Йерусалим.

— След това археолозите осветили с фенерчетата си стените и се смаяли от онова, което видели. Когато си дал сметка какво има вътре, шефът на екипа веднага излязъл от подземната постройка и наредил да прекратят всички строителни работи. — Аркан замълча и разгледа лицата на тримата души, които го слушаха. — Имате ли представа какво били открили току-що?

— Кивота? — пошегува се израелският полицаи. — Скрижалите с Десетте Божи заповеди, които бог предал на Мойсей?

Аркан хвърли изпепеляващ поглед на Гросман, давайки да се разбере, че няма място за подобни духовитости.

— Важна гробница — каза той, леко подразнен, че главният инспектор беше провалил ефекта от това разкритие. — На три от четирите стени на подземната зала имало издълбани ниши, наречени *кохим* на иврит и *локули* на латински, като всяка от тях съдържала една или повече костници. Екипът преброил общо десет, закопани в *terra rossa*. Те били извадени една по една и транспортирани до склада на

Департамента за старинни предмети на Израел. Една от тях изчезнала някъде по пътя, със сигурност продадена на някой антиквариат. Както и да е. Археолозите се върнали в гробницата и подробно изследвали подземната зала. Открили три черепа, разположени на пода във формата на триъгълник, вероятно вследствие на някаква церемония.

Арни Гросман погледна часовника си.

— Слушайте, какво общо има това с нашата работа? — попита той, готов да избухне. — Водим криминално разследване и тази история за археолози изобщо не ни интересува! Защо не ни кажете веднага, без заобикалки, онова, което искаме да знаем?

— Казвам ви онова, което искате да знаете! — отвърна язвително Аркан. — Но за да го разберете, трябва да се запознаете с някои детайли. Без тях останалото губи смисъл.

Главният инспектор на израелската полиция направи широк жест, обхващащ всичко наоколо.

— Първо ни казахте, че това е Светая светих — извика той. — Дори изрекохте богохулството на богохулствата, че бог физически присъства в тази зала! А сега ни зальгвате с разни истории за саркофази и не знам още какво!

— Успокойте се — каза Валентина, като сложи ръка на рамото му, за да го възпре. — Нека да чуем всичко до края и после ще решим какво да правим. Ако това е само отбиване на номера, можем просто да приложим съдебната заповед.

Убеден от аргументите на италианската си колежка, Арни Гросман си пое дълбоко дъх — от ноздрите му едва не излезе дим — и се овладя.

— Продължавайте.

Арпад Аркан ни най-малко не се притесни, което заинтригува Томаш. Или беше напълно сигурен, че наистина ще направи огромно разкритие, или пазеше някакъв коз, с който да се измъкне в последния момент.

— След като пристигнали в склада на Департамента за старинни предмети на Израел, деветте саркофага били претеглени, снимани и каталогизирани под номер IAA 80/500-509 — каза президентът на фондацията, продължавайки разказа с невъзмутим тон. — IAA е аббревиатурата на името на институцията на английски език — *Israel Antiquities Authority*, 80 е годината на откритието — 1980-а, а 500–509 е

входящият номер на саркофага в списъка на намерените през същата година артефакти.

— Това са технически подробности — прекъсна го Томаш. — Защо тези саркофази били толкова специални?

— Ще ви отговоря с въпрос — отвърна Аркан. — Имате ли представа дали е нещо обичайно да се поставят имена върху юдейските костници?

Историкът поклати глава.

— Доколкото знам, само около 20% от костниците, открити в Йерусалим, имат надписи.

Домакинът потвърди.

— Така е. Само че в случая с Талпиот върху плочите на шест от деветте саркофага били гравирани имена. Това вече ги правело редки. По онова, което ги превърнало в наистина уникално откритие, били самите имена. — Отново замълча и се обърна към историка. — Можете ли да предположите кои са били те?

Томаш сви рамене.

— Не.

— Саркофаг IAA 80/500 бил най-голям, украсен с малки рози и розови листенца и покрит със суха пръст. Археолозите почистили пръстта и забелязали надпис на гръцки, който гласял *Mariamn-u eta Mara*. Саркофаг 80/501 отново бил гравирани с малки рози и надпис на иврит *Yehuda bar Yehoshua*. Върху номер 80/502 също имало надпис на иврит с името *Matya*. На номер 80/504 пишело *Yuse*, а 80/505 носел името *Marya*, отново на иврит.

— Казахте, че шест от саркофазите имали надписи — отбеляза Томаш, внимателен към детайлите, — но споменахте само пет.

Аркан се усмихна.

— Вече забелязах, че сте много наблюдателен — сподели той. — Истината е, че пропуснах номер 80/503 нарочно. Този саркофаг не бил гравирани на гръцки, нито на иврит. Надписът бил на староарамейски. Буквите били заличени от дебел слой патина, не знам дали знаете какво е.

— Това е меден карбонат — обясни историкът. — Процес на минерализация, който е често срещан при работата на археолозите.

Домакинът наклони глава настрана.

— Не ми казвайте, че все още не сте разгадали името, гравирано върху шестия саркофаг от Талпиот...

С притворени очи Томаш свързваше новите сведения с информацията в паметта си.

Внезапно се ококори, потресен от откритието.

— Почакайте! — възкликна развълнувано той. — Сега си спомних къде съм чувал за Талпиот! Това не е ли мястото, където е открита костница с името на... на...

Президентът на фондацията скръсти ръце на гърдите си и вперил очи в Томаш, знаейки, че той е единственият сред събеседниците в залата, който би разбрал истинското значение на изписаното върху саркофаг IAA 80/503 име.

— *Yehoshua bar Yehosef*.

Португалският учен зяпна ужасен.

— Не може да бъде!

— Гарантирам ви.

— Сериозно ли говорите?

Двамата полицаи забелязаха слисания поглед на Томаш и си дадоха сметка, че нещо в този разговор им убягва.

— Какво? — попита Валентина. — Какво означава това?

Историкът се нуждаеше от няколко секунди, за да се съвземе от шока. Все още объркан, сякаш умът му вреше, той бавно се обърна към италианката и я погледна.

— Какво?

— Името, гравирано върху този саркофаг — настоя тя. — Какво означава?

Томаш тръсна глава и се взря в нея, сякаш се беше завърнал в настоящето.

— *Yehoshua bar Yehosef*? — попита той. — Не знаете ли какво означава?

— Разбира се, че не! Обяснете ми, моля.

— *Йешуа*, син на Йосиф.

Валентина го погледна неразбиращо; очевидно името не ѝ говореше нищо.

— *Йешуа*. И какво?

— *Йеосуа* е остаряла форма на *Йешуа*. Това, разбира се, е пълното име, но юдеите използвали умалителни имена. Вместо

Йеошуа те казвали *Йешу*.

Погледът на италианката беше все така празен. Всичко това изобщо не ѝ се струваше забележително.

— И?

Португалецът хвърли бърз поглед към Аркан, сякаш искаше да се увери, че беше разбрал правилно. Леко горделивото изражение на президента на фондацията го потвърди.

Отново се обърна към Валентина и най-накрая ѝ отговори.

— *Йешу* е Исус — обясни той. — Разбирате ли?

Валентина се ококори.

— Моля?

— Исус, син на Йосиф.

[1] Червена земя (ит.) — плодородна почва с червен цвят, образувана от разграждането на базалтови вулканични скали, произхождащи от най-голямото вулканично изригване на планетата при разделянето на суперконтинента Гондвана на днешните континенти в Южното полукълбо. — Б.пр. ↑

LXIII

Веднага след като блиндираната врата се затвори, въоръженият мъж, който охраняваше *Кодеш ха Кодешим*, съзря неканения гост и го заговори.

— Имате ли нужда от помощ?

Не можеше да се каже, че Сикариус беше изненадан; в крайна сметка беше трениран да се справя с неочаквани ситуации и вероятността някой да го забележи беше предвидена. Затова имаше и готов отговор.

— Повикаха ме от службата по поддръжка — каза той, пристъпвайки уверено във фоайето. — Изглежда, тук има технически проблем.

Внимателно се огледа наоколо. Трябваше да изглежда така, сякаш търси източника на аварията, докато всъщност проверяваше мястото, за да събере информацията, която би му позволила да действа ефикасно. На тавана имаше охранителна камера, насочена към блиндираната врата с кръглия прозорец.

— Проблем ли? — учуди се охранителят. — Какъв проблем? От централата за сигурност не са ме уведомили.

— Нередности с електричеството — обясни Сикариус, докато още шареше с поглед във всички посоки, за да открие нещо, което евентуално би застрашило операцията.

— Късо съединение или нещо такова. Тук няма ли нещо повредено?

Охранителят извади радиостанция, която носеше на гърдите си.

— Ще проверя в централата — каза той, изненадан от създалата се ситуация. — Трябваше да ме уведомят.

Натрапникът си даде сметка, че радиостанцията беше друга заплаха. Особено в този момент, когато охранителят се свързваше с централата за сигурност. Това беше нещо, което бе по-добре да избегне; можеше да възникнат неудобни въпроси.

— Тук не е ли *Едем*? — попита Сикариус, като повтори името, произнесено от мъжа, който го беше заговорил в градината. — Не сте ли забелязали някаква повреда?

Охранителят повдигна вежди.

— Това е *Ковчегът* — съобщи той. — Аварията в *Едем* ли е?

— Така ми казаха.

— Тогава сте сбъркали мястото.

Сикариус придоби ядосано изражение.

— О, по дяволите! — извика той. — Имам магазин за електрочасти в Назарет и бях повикан спешно, за да ви помогна. — Направи неопределен жест с ръка, сякаш се е провалил. — Мисля, че се загубих! Никога не съм влизал тук, а това място е огромно!

Въоръженият мъж се усмихна и вече успокоен, върна радиостанцията на мястото ѝ. Обяснението му се струваше правдоподобно; комплексът наистина беше голям и той самият се беше заблудил първия път, когато влезе тук.

— Разбирам объркването ви — каза той, докато вадеше от джоба си лист хартия.

Разгъна го и показа плана на комплекса, като го сложи на пода, за да се вижда по-добре.

— Виждате ли тази сграда? — посочи един участък, отбелязан в схемата. — Това е *Ковчегът* — мястото, където се намираме сега. — Премести пръста си до съседния участък. — *Едем* е тук.

Сикариус сложи ръка на сърцето си в знак на дълбока благодарност.

— Много благодаря!

Охранителят го изпрати до изхода и се сбогува. Известно време наблюдава как се отдалечава и се върна на поста си до блиндираната врата, която водете към *Кодеш ха Кодешим*.

Онова, което нямаше как да знае, бе, че „електротехникът“ не си беше тръгнал.

Вместо това той се беше върнал и в този миг стоеше облегнат на вратата към фойето.

Сикариус се готвеше да атакува.

LXIV

Тримата посетители смаяно зяпаха Арпад Аркан, сякаш не вярваха на ушите си. Домакинът им отвръщаше с усмивка, доволен от ефекта на разкритието, което току-що беше направил.

— Нашите археолози са намерили гробницата на Исус? — попита Арни Гросман. Разтърси глава, сякаш искаше да се събуди. — За *Исус Христос* ли говорим?

Аркан продължаваше да се усмихва широко.

— Познавате ли друг Исус, син на Йосиф?

Израелският полицай размени поглед с италианската си колежка, молейки я за помощ.

— Извинете, но не знам дали съм разбрала правилно — каза Валентина, също смутена от онова, което бе чула. — Ако този саркофаг е на Исус, на *нашия* Исус, не трябва ли да пише *Исус Христос*?

Домакинът на свой ред хвърли поглед на Томаш, сякаш му прехвърляше отговора.

— Навремето хората не са имали фамилни имена — обясни историкът. — Разполагали с едно собствено име и били разпознавани по името на баща си, родното си място или професията, която упражнявали. Например, *Йоан, син на Петър*. Или *Йоан Шивача*. Исус бил назоваван с името на мястото, от което произхождал — *Исус от Назарет*, и с името на баща си — *Исус, син на Йосиф*. В този контекст *Христос* не е фамилно име. Баща му не се е казвал *Йосиф Христос*, нито пък майка му *Мария Христос*. *Христос* е един вид титла. Думата *Месия* на иврит и на староарамейски е *mashia*, а на гръцки — *christos*. Тъй като сектата на назорейците бързо се разпространила сред езичниците благодарение на Павел и по-голямата част от тях говорели гръцки, започнали да го наричат *Исус Месията*, име, което Павел променя на *Исус Христос*. Но самият Исус никога през живота си не е чувал думата *Христос*.

— Тоест — обобщава Валентина — би било странно, ако името *Исус Христос* се появи върху юдейска костница.

— Точно така.

— Наистина ли вярвате, че този саркофаг е на нашия Исус Христос?

Томаш се замисли над въпроса за миг. Инспекторката от Криминалната полиция го беше помолила за професионалното му мнение и затова трябваше да бъде предпазлив.

— Това е друг въпрос — каза той. — Необходимо е да проуча по-добре тази тема, за да мога да ви дам конкретен отговор.

Забележката на историка предизвика светкавична реакция у президента на фондацията.

— Какво говорите? — обиди се Аркан, повишавайки глас. — Как може да се съмнявате в това, което ви казах? Нима мислите, че лъжа? Смятате, че мамя хората?

Преди няколко дни в централата на фондацията в Йерусалим Томаш беше придобил впечатления от непостоянния темперамент на домакина по време на спора му с Валентина. Последното, което искаше сега, е да се забърква в емоционална дискусия с подобни децибели.

— Не смятам, че искате да измамите, когото и да било — побърза да изясни той, опитвайки се да укроти Аркан. — Но може да сте се заблудили.

Само че президентът на фондацията вече беше зачервил лице, яростта се надигаше в тялото му като локомотив, който набира скорост, а предположението на историка само още повече разпали гнева му.

— Как се осмелявате? — възрази той, като неволно хвърляше пръски слюнка срещу събеседниците си. — Нима ме смятате за дилетант, който си играе? Нима мислите, че не се занимавам с истинска наука? Може би смятате, че съм просто аматьор? Аз?

Томаш разбра твърде късно, че укротяването всъщност не беше правилното решение.

Но също и спорът, както се беше убедил преди няколко дни, когато Аркан и Валентина се скараха в Йерусалим. Може би балансът между двете беше най-правилният подход, за да се справи с развълнувания си събеседник.

— Мисля, че се нуждая от доказателства — каза той с неутрален тон, сякаш разговаряше с приятел. — Подобно разкритие е толкова грандиозно, че изисква щателна проверка, не мислите ли?

— Доказателства? Искате доказателства?

— Да, добре би било.

Домакинът се поколеба и се успокои толкова бързо, колкото се беше ядосал.

— Какво точно искате да знаете?

Тонът на разговора изненадващо отново стана нормален. Томаш не смяташе да опровергава домакина. Това просто му се струваше правилният тон, за да продължи разговора, най-малкото защото имаше куп въпроси за изясняване.

— Всичко — отвърна историкът. — За начало мисля, че е важно да разбере как може да сте толкова сигурен, че находката от Талпиот наистина е свързана с Исус от Назарет.

Аркан се взря замислено в него, сякаш го вълнуваха по-важни неща от въпроса, който събеседникът му беше задал.

— Да направим така — каза накрая, — ще ви задавам помощни въпроси, а вие сам със знанията си в областта ще достигнете до верните заключения. Как ви се струва?

Това предложение изненада португалеца. Прецени идеята и не видя причина да не участва в играта.

— Добре — съгласи се той. — Давайте първия.

Домакинът остана замислен, като пресмяташе кой би бил най-подходящият въпрос за начало. Състави стратегия, обмисли я и вдигна показалец.

— Тогава ето — каза той. — Въпреки надписите, върху костниците няма дати. При това положение как можем да разберем дали са от епохата на Исус?

— Това е лесно — отвърна Томаш. — Еврейският закон гласи, че мъртвите трябва да бъдат погребани преди залез-слънце. Около 430 г. пр.Хр. в Йерусалим разположението на телата в подземие, пещера или дупка, издълбана в скала, започнало да се смята за равносилно на полагане в гроб. Но практиката на погребения в костници започнала да се прилага малко преди раждането на Исус и замряла около 70 година, когато римляните разрушили града и Втория храм. В такъв случай всяка костница, открита в Йерусалим, задължително е строена малко

преди, по време или малко след годините, когато е живял Исус. В този кратък отрязък от време започнали да увиват телата в ленени или вълнени савани и да ги полагат в пещери.

Аркан кимна, доволен от отговора.

— Но колко евреи използвали костницата като погребална практика? — попита той, като отлично знаеше отговора. — Всички ли?

— О, не. Само малка част от тях. Мнозинството евреи продължавали да погребват мъртвите в земята, както изисквал законът. — Историкът започна да свързва факти, които бе свикнал да вижда в друга перспектива. — Знаете ли, използването на костници е било практика преди всичко на апокалиптично настроените евреи, които смятали, че светът всеки момент ще свърши. Те вярвали, че бог скоро ще слезе на земята, за да установи царството си, и когато това се случи, всички ще възкръснат за деня на Страшния съд. Полагайки мъртвите в костници, апокалиптично настроените евреи мислели, че по този начин улесняват процеса на възкресение. Освен това е интересно, че гробниците били разположени близо до хълма Мория — там, където се намирал Храмът. Те смятали, че бог ще царува именно от Храма, поради което полагали мъртвите там, за да бъдат по-близо до мястото, където щяло да се случи всичко.

— Може ли да се каже, че Исус и неговите последователи са били апокалиптично настроени евреи?

Въпросът беше напълно уместен.

— Разбира се — призна Томаш, знаейки добре накъде смята да го поведе домакинът. — Много е вероятно и те да са прибегнали до този тип погребение. — Той се поколеба. — Дори има сериозни индикации, че са го направили тъкмо с тялото на Исус. — Португалецът се огледа наоколо, сякаш търсеше нещо. — Тук има ли Библия?

Президентът на фондацията отвори едно чекмедже и извади дебела книга, която постави на масата.

— Драги, намираме се в Светая светих — пошегува се той. — Разбира се, че тук винаги държим Библия.

Историкът разлисти книгата.

— Забележете какво се казва в Евангелие от Марко, 15:43, за погребението на Исус: „... дойде Йосиф Ариматейски, виден член от съвета, който и сам очакваше царството Божие, дръзна, та влезе при

Пилата, и измоли тялото Иисусово“. — Томаш вдигна глава. — Тоест посочвайки, че Йосиф „очаква Царството Божие“, Марко ни казва, че той също е бил апокалиптично настроен евреин. Естествено, Йосиф Ариматейски решил да погребее Исус по начина, възприет от „апокалиптичните“ евреи — акт, за който се разказва в Евангелие от Марко, 15:46. — Започна да чете отново: — „... като купи плащаница, сне Го, па Го обви в плащаницата и положи в гроб, изсечен в скала; и привали камък върху вратата гробни“. — Почука с пръст върху текста. — Тук Марко описва първично погребение. Исус не бил погребан, а положен в помещение, издълбано в скалата. Това се правело само когато се планира по-късно костите да бъдат извадени и отнесени в истинския им дом — костницата, където щели да останат до възкръсването на човека в деня на Страшния съд.

— Дали в случая на Исус е имало вторично погребение? Дали мощите му след това са били положени в костница?

Томаш направи гримаса.

— Е... ако се вярва на евангелията, не. Той е възкръснал, преди това да се случи.

Аркан задържа поглед, вперен в събеседника си.

— Сигурен ли сте? — попита той. — Прочетете какво пише в Евангелие от Матей, 28:13.

Историкът потърси параграфа в Библията.

— „... учениците Му дойдоха нощем и Го откраднаха, когато ние спяхме“ — прочете той. Взря се в домакина. — Матей казва, че това е слух, пуснат от юдеите, за да обяснят изчезването на тялото на Исус.

— Интересно е, че съществува такъв слух, не мислите ли? — попита Аркан. — Толкова интересно, че Матей се видял принуден да разкаже как римляните поставили пазач да пази гробницата през цялата нощ. Подробеност, която Марко не споменава, което очевидно е начин да се опровергае слухът — толкова правдоподобен изглеждал той.

Томаш мълчаливо препрочете стиховете от Матей, които се отнасяха до събитията след разпятието.

— Трябва да се съглася с вас — призна накрая той. — Възкресението на Исус не е исторически факт, а въпрос на вяра. Принадлежи към свръхестественото. Ако то е само една фантазия на суеверно съзнание, както ми се струва нормално, очевидно е, че тялото

на Исус е било преместено на друго място. В такъв случай сме изправени пред вторично погребение.

— И на какво място е бил пренесен?

— Тъй като си имаме работа с апокалиптично настроени евреи, ми се струва очевидно, че може да е само на място, близо до хълма Мория, с оглед на това тялото да бъде възможно най-близо до Храма, за да възкръсне в деня на Страшния съд.

Приковал поглед в събеседника си, Аркан барабанеше с пръсти по масата, сякаш очакваше Томаш да направи изводите от онова, което току-що бе казал.

— Костниците били използвани от апокалиптично настроените евреи през I век при вторичното погребение — припомни президентът на фондацията. — Исус и неговите последователи били евреи от I век с аполитична нагласа и разказът за случилото се след смъртта му в евангелията съответства на първата фаза на едно вторично погребение. Тоест много вероятно е останките на Исус да са положени в костница близо до хълма Мория. — Повдигна гъстите си вежди. — Което неминуемо ни препраща към откритията от Талпиот, нали?

Томаш докосна брадичката си със замислено изражение.

— Възможно е — призна той. — Не твърдя, че не е. — Продължи да обмисля хипотезата още секунда-две. — Но има някои въпроси, които трябва да изясним, преди да приемем, че това действително е гробницата на Исус от Назарет. Първият от тях е, че такива костници са били запазени само за заможни семейства. А Исус е бил никой. Доколкото е известно, семейството му не притежавало имоти.

Аркан го изгледа странно, сякаш знаеше нещо.

— Така ли? Каква професия имал Йосиф, бащата на Исус?

— Дърводелец — отвърна историкът едва ли не механично. — Всички го знаят.

— Къде го пише?

Томаш отново направи справка в Библията.

— В Евангелие от Матей, 13:55 — каза той, прочитайки откъса. — „Не е ли Той на дърводелеца син?“

— Това е традиционният превод — отбеляза Аркан. — Коя е оригиналната гръцка дума, използвана от автора на Евангелие от Матей?

— *Tekton*.

— Какво точно означава *tekton*?

Историкът зяпна. Беше разбрал забележката на домакина.

— Буквално преведена, думата означава *строител*. *Дърводелец* всъщност не е точен превод. *Tekton* е квалифициран човек, който ръководи сам занаята си и се занимава със строителство.

— Тоест предприемач в сферата на строителството — обобща домакинът. — Ако бе живял в наши дни, бихме могли да кажем, че Йосиф е бил главен инженер. Прилича ли ви на професия на беден човек?

Томаш прокара пръсти през косата си. Как е възможно никога да не се бе замислял за това?

— Е... не е задължително — призна той. — *Tekton* е човек, който работи с ръцете си. Вярно е, че би могъл да е главен инженер, но в селце като Назарет не би печелел много. Може да е бил от нисшата класа.

— Спомнете си, че синът му Исус е бил образован. Познавал е Свещеното писание или поне е знаел да чете, което по онова време се срещало сравнително рядко. Тези факти не говорят за бедно семейство, живеещо в мизерия, нали?

— Добре — отстъпи португалецът. — Да приемем, че са имали пари, макар че не можем да бъдем сигурни. Дори да са били осигурени, дали са имали достатъчно, за да си позволят костница? Не забравяйте, всичко сочи, че Йосиф е починал рано и следователно е престанал да осигурява семейството си.

— Преждевременна смърт на Йосиф е само хипотеза — настоя Аркан. — Нито едно от евангелията не твърди открито подобно нещо. Истината е, че се отнася за образован човек, който работи в сферата на строителството. Логично е да се предположи, че след като са вярвали във възкресението на мъртвите в деня на Страшния съд, хората от това семейство са разполагали със средства за костница като тази в Талпиот. Но дори и да не са имали пари, някои от последователите на Исус биха могли да ги осигурят. Йосиф Ариматейски например. Не казва ли Марко, че той принадлежал към съвета от мъдреци, управляващи Храма — Синедриона? Ако е така, със сигурност е бил богат. Освен това в евангелията ясно се споменава, че тъкмо той се е погрижил за погребението на Исус. — Аркан постави ръка на гърдите

си. — Да се поставим на мястото на назореите. Ако аз вярвах, че установяването на Царството Божие е близо и че Исус наистина е *Месията*, чиято поява се предсказва в Писанието, не мислите ли, че бих сметнал построяването на костница за Исус за добра инвестиция? Когато възкръсне за Деня на Страшния съд, той със сигурност би казал на баща си, бог, някоя добра дума за мен. Няма ли да е полезно за осигуряването на директен достъп до Царството Божие?

Томаш кимна.

— Да, прав сте — призна той. — Дори Исус да е нямал пари, учениците му са могли да ги набавят, за да му построят костница. Всички искали да получат благоволенieto на Месията, защото Страшният съд приближавал.

— Кажете ми тогава — помоли Аркан, за да завърши разговора, — възможно ли е физическото възкресение на тялото на Исус да не се е случило и останките му да са били пренесени в костница близо до хълма Мория, със специален изглед към Храма?

— Да, възможно е — съгласи се Томаш. — Въпросът е как да сме сигурни, че находката от Талпиот съответства на същия саркофаг.

— И защо да не съответства? Искате ли да ви покажа нещо?

— Затова съм тук.

В отговор Аркан отвори едно чекмедже и извади папка с документи. Отвори я и показва първата страница със записан номер отгоре и фотография на гравирани букви върху бялото покритие на саркофага.

— Това е надписът на саркофаг номер 80/503 — каза той. — Издълбан е ръчно и е трудно да се разчете. Все пак повечето калиграфи са на мнение, че пише *Yehoshua bar Yehosef* или *Йешуа, син на Йосиф*. Както сам отбелязахте преди малко, Исус, всъщност *Йешу*, е умалително от *Йеошуа*, форма на името *Йешуа*.

Тримата посетители се наведоха над страницата и разгледаха надписа, издълбан върху саркофага.

— Да, но колко мъже с името *Йешуа* са съществували по това време?

Аркан повдигна вежди.

— Имате предвид хора с името *Йешуа*, които са били евреи с апокалиптична нагласа и чиито семейства и последователи са разполагали със средства, за да положат костите в гробница с изглед към Храма? — Аркан изсумтя. — Неколцина.

Историкът отново потърка брадичката си, преценявайки дали си заслужава да се впуснат в статистически анализ. Стори му се обещаващо.

— Знам, че името *Йешуа* е било сравнително популярно — отбеляза той. — Проверявали ли сте колко често се появява върху юдейски костници от I век?

Домакинът се закашля.

— Сред повече от двеста костници, регистрирани в Департамента за старинни предмети на Израел, името *Йешуа* е изписано върху девет процента от тях, а името *Йосиф* — върху четиринадесет процента. Ако отнесем тази стойност към 80-те хиляди мъже, живели в Йерусалим в периода на използването на костници, това означава, че над седем хиляди от тях ще носят името *Йешуа*, а единадесет хиляди — името *Йосиф*.

— Трябва да се съгласите, че това са две много често срещани имена — каза Томаш. — Прекалено често, за да сме сигурни, че надписът *Yehoshua bar Yehosef* върху саркофага от Талпиот се отнася за Исус от Назарет.

— Да, но трябва да разберем колко от тези седем хиляди души с името *Йешуа* са имали баща *Йосиф* — напомни Аркан. — Като приложим методите на статистическия анализ, стигаме до следния резултат: от осемдесетте хиляди, колкото е било мъжкото население на Йерусалим през този период, само около хиляда души с име *Йешуа* са имали баща, наречен *Йосиф*.

— Цифрата е много по-малка — отбеляза историкът. — И все пак хиляда души с име Исус и баща *Йосиф* са твърде много, за да се докаже каквото и да било с разкритията от Талпиот.

Аракан придоби замислен израз.

— Има и други статистически данни, които трябва да се вземат предвид — добави той. — Относно присъствието на различни имена.

— Какво особено има в тях?

— За тези имена може много да се говори — каза домакинят. — Разбира се, съществува и факторът ДНК.

Томаш изглеждаше още по-озадачен.

— ДНК? Каква ДНК?

Президентът на фондацията се усмихна, знаейки много добре, че е на път да разкрие най-голямото си постижение.

— Не знаехте ли? — възкликна той, преструвайки се на изненадан. — В саркофаг 80/503 е бил открит генетичен материал!

— Моля?

Удивлението, изписано по лицата на историка и на двамата полицаи, които слушаха разговора, беше очевидно и това изпълни Аркан с огромно задоволство. Току-що беше разиграл най-големия джакпот.

— Извлякохме ДНК проба от Исус.

LXV

Черният силует на „електротехника“ нахълта във фойето на Светая светих. Изненадан, мъжът, който охраняваше блиндираната врата, насочи своя „Узи“ към нея, готов да открие огън. Като разпозна натрапника, той свали оръжието и въздъхна от облекчение.

— Уф! — издиша тежко той. — Изкарайте ми акъла! Какво правите тук? Не ми казвайте, че отново сте се загубили.

Сикариус държеше в ръката си малък флакон спрей, като тези за борба с вредители. Вдигна ръка и под ъгъл, който обективът не хващаше, насочи препарата към охранителната камера на тавана.

— Аварията е тук — каза той със спокоен глас, сякаш правеше това всеки ден. — Трябва да се отстрани веднага.

Без да разбира какво точно става, охранителят видя как той натисна бутона на малкия флакон и покри охранителната камера с черен спрей, който затъмни напълно обектива.

— Какво е това? — попита той с вперени в камерата очи, опитвайки се да схване смисъла на процедурата. — Какво правите с обектива?

Без да си дава сметка какво се случва, почувства, че му прилошава, всичко наоколо се завъртя и когато се свести, вече лежеше проснат на земята, а натрапникът седеше над него. Опита се да насочи оръжието към нападателя, но „Узи“-то незабавно му беше отнето, което се случи и с радиостанцията.

— Какво правите?! — извика смаян той. — Полудяхте ли? — Опита се да се претърколи по пода в последен опит да се измъкне. — Пуснете ме!

Охранителят усети, че е здраво заклещен в ръцете на Сикариус, и колкото и да се дърпаше, не можеше да се освободи от железния му натиск. Помисли си, че нападателят има добри умения по джудо или класическа борба, тъй като, изглежда, познаваше всички техники на обездвижване на противника.

— Тихо! — прошепна Сикариус в ухото му. — Не мърдай!

Охранителят се чувстваше парализиран, и то не по своя вина. Помисли си, че всеки момент ще получи помощ от централата за сигурност, но веднага си спомни, че нападателят бе напръскал камерата с черна боя, и тогава разбра защо беше използвал спрея. Обективът беше зацапан и от централата щяха да решат, че това е някаква повреда. Тоест трябваше да разчита на себе си; нямаше кой да му помогне.

— Какво искате? — попита той със съзнанието, че беше оставен изцяло на милостта на нападателя. — Защо правите това?

Устните на Сикариус бяха долепени до дясното ухо на охранителя.

— Дай ми паролата — прошепна той с плашещо мек тон. — Трябва да вляза вътре.

— Да не сте полудели? Искате да влезете в *Кодеш ха Кодешим*?

— Паролата.

Охранителят гневно поклати глава.

— Не я знам! — извика той. — Само президентът я има. Аз само охранявам вратата. Усети, че нападателят движи ръката си, и миг покъсно съзря огромно острие, което танцуваше пред очите му.

— Паролата.

— Вече ви казах, че не я знам! — изкрещя мъжът. — Аз съм само охранител!

С рязко движение Сикариус хвана жертвата си и я вдигна, принуждавайки я да седне.

Дръпна въжето, което носеше на кръста си, и овърза тялото на мъжа, като обездвижи и ръцете.

След като обезвреди охранителя, той се изправи и отиде до вратата. Провери дали има ключ в ключалката и го завъртя, затваряйки достъпа до фойето. После донесе един стол и заклеци с него дръжката на вратата, като по този начин подсили блокирането на входа. Отстъпи две крачки назад и огледа работата си. Вратата не беше кой знае колко обезопасена и можеше да бъде разбита, ако някой беше твърдо решен да влезе. Все пак, предвид практичните подбуди, от които се ръководеше, това устройство щеше да му осигури спокойствието, от което се нуждаеше.

Върна се до пленника и го огледа от глава до пети, въртейки *сиката* в ръцете си.

— Не ме принуждавай да те питам отново — предупреди Сикариус, сочейки блиндираната врата, която водеше до *Кодеш ха Кодешим*. — Каква е паролата?

— Вече ви казах, че не я знам — отвърна охранителят с предизвикателен тон. — Аз само охранявам.

Сикариус извади бяла ролка от джоба на панталона си и разви едно парче, което отреза с кинжала. Беше ролка скоч. Приблужи лентата до лицето на пленника и я залепи върху устата му. Охранителят вече не можеше да говори. След това го ритна силно, поваляйки го отново на земята, наведе се и сграбчи китката, която се подават между въжетата.

Хвана я здраво, притискайки я към пода с дланта надолу. След това приблужи сиката до кутрето му и силно натисна. Охранителят започна да стене и да се гърчи, но не можеше да се освободи, нито да извика. С бързи движения Сикариус започна да реже пръста му и кръвта потече по пода на струйки.

— Ммм! — стенеше охранителят с изхвъркнали от ужасната болка очи. — Хммм!

След няколко секунди пръстът му беше отрязан. Жертвата отчаяно ридаше, очите му бяха кървявали, дишаше тежко и лицето му беше покрито с капчици пот, но звуците, които издаваше, бяха заглушени от лентата скоч, която запушваше устата му. Нападателят изчака няколко секунди, оставяйки мъжа да се успокои и да възстанови дишането си, и накрая се взря в очите му с леден поглед.

— Паролата?

Мъжът го погледна в очите и се поколеба. Сикариус не чака повече. Отново притисна ръката му към пода и сложи острието върху показалеца. Жертвата започна да стене и да се гърчи отчаяно, съзнавайки добре какво ще последва. Нападателят пак се втренчи в него.

— Ще ми дадеш ли паролата, или ще трябва да отрежа всички пръсти на ръката ти, след това на другата ръка и после тези на краката? Как предпочиташ?

Охранителят закима с глава, сякаш беше решил да говори. Сикариус хвана края на лентата тиксо и я отлепи с рязко движение.

— А! — простена мъжът. — Нуждая се от... от медицинска помощ. — Той се задъха. — Моля ви!

— Паролата?

Мъжът въздъхна, знаейки, че няма друг избор. С половин пръст, люлеещ се във въздуха, и със сгърчено от болка лице, той разкри тайната, която щеше да позволи на натрапника да отвори блиндираната врата и да оскверни светостта на *Кодеш ха Кодешим*.

LXVI

Лицата на тримата посетители в *Кодеш ха Кодешим* отразяваха като огледало смайването им от разкритието на Арпад Аркан.

— Саркофазите от Талпиот са съдържали генетичен материал?

Президентът на фондацията кимна ентусиазирано, в очите му блестеше детско вълнение.

— Не е ли фантастично?

Томаш се вгледа в приятелите си. Беше като зашеметен. Всичко това му се струваше прекалено невероятно, за да е истина. Двамата полицаи изглеждаха не по-малко смаяни.

— Но... нима е възможно?

Усмивката на Аркан се превърна във весел смях.

— Как мислите? Щом успяхме да извлечем ДНК от екземпляри на мамути и неандерталци на тридесет хиляди години, защо да не можем да вземем генетичен материал от хора, загинали преди две хиляди години? Не забравяйте какво каза преди малко професор Хаманс. При много висока температура структурата на ДНК се запазва около пет хиляди години. Саркофазите от Талпиот са отпреди две хиляди години!

Историкът изпита странното усещане, че сънува наяве. Всичко му изглеждаше сюрреалистично. Пое си дълбоко дъх, направи усилие да подреди мислите си и да разсъждава трезво.

— Добре, открили сте ДНК в саркофаг 80/503 — отбеляза той, като нарочно говореше високо, за да го чуват добре събеседниците му, а и защото така разсъждаваше по-ясно. — И какво? Какво значение има това, щом никой не е сигурен за самоличността на човека, чиито кости са поставени там?

Но Аркан нямаше никакви съмнения по този въпрос.

— Това е Исус от Назарет.

— Как може да твърдите подобно нещо с такава убеденост? — възрази историкът. — Както току-що видяхме, възможността *Йешуа бар Йосиф*, свързан с този саркофаг, да бъде нашият Исус, син на

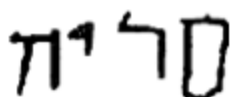
Йосиф, е едно на хиляда! Струва ми се, че това е минимален процент на вероятност!

Събеседникът му вдигна ръка.

— Щеше да е така, но за щастие бяха намерени още саркофази в същата зала под черта Аркан. — А върху тях има имена на хора, които евангелията свързват с Исус от Назарет. И тук процентът на вероятност значително се променя.

— Хора, свързани с Исус? За какво говорите?

Домакинът разлисти документите, оставени на масата пред него, и спря на втората страница. Също както и първия документ, който им беше показал, и този съдържаха входящ номер и фотография на увеличен надпис върху саркофаг.

— Да започнем от номер 80/505 — предложи Аркан. — Върху този саркофаг е записано името *Marya* на иврит. Изглежда ли ви познато?

— Може да не е непременно майката на Исус — обясни историкът, анализирайки надписа. — Мисля, че името *Мария* също е било често срещано по онова време...

— Всъщност става въпрос за най-популярното женско име. Сред триста двадесет и осем находки са регистрирани седемдесет с надпис *Maryam* — юдейско име, което на латински се произнасяло *Maria* или *Marya*.

Томаш пресметна наум.

— Това прави... чакайте да сметна процента... близо двадесет процента от жените са се наричали *Мария*. Виждате ли? Много Марии.

— Вярно е. Двадесет процента от жените в Юдея са носили името *Maryam*. А кое е името, което четем върху този саркофаг? *Marya*. Трябва да признаете, че е най-малкото смущаващо.

— Наистина.

Аркан обърна на третия документ, на който също имаше изписан входящ номер и снимка на друг надпис.

7019

— Да видим саркофаг 80/504 — предложи той. Върху нея е изписано името *Yose*.

Както знаете, става въпрос за умалително от името *Yehosef*. За *Yehosef*, *Yose* е същото като *Зе* за *Жозе*^[1].

Историкът махна с ръка в знак на несъгласие.

— Не може да е бащата на Исус! — напълно убеден заяви той. — Йосиф се споменава в евангелията само по време на детството на Исус, следователно може да приемем, че той е загинал рано.

— И какво от това? — попита президентът на фондацията. — Не забравяйте, че Талпиот е втора гробница. Какво е пречело на роднините да пренесат останките на Йосиф в частния мавзолей на семейството с изглед към Храма? Дори с естествено да го направят, ако наистина са вярвали, че денят на Страшния съд е близо! Или мислите, че е невъзможно?

Португалецът обмисли тази вероятност.

— Прав сте — призна той, отстъпвайки пред силния аргумент. — Ако семейството на Исус е построило втора гробница, най-нормалното нещо е да пренесат останките на бащата там, особено ако са мислели, че това ще държи семейството заедно, когато възкръснат за Страшния съд.

— Но съществува и възможността да се отнася за друг човек, свързан с Исус — отбеляза Аркан. — Прочетете, моля, стих трети от Шеста глава в Евангелието от Марко.

Томаш отвори Библията, която държеше в ръцете си, и потърси откъса.

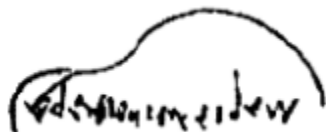
— „Не е ли Той дърводелецът, Марииният син, брат на Иакова, Иосия, Иуда и Симона?“ — Вдигна поглед. — Намеквате, че *Yose* от Талпиот може да е Иосия, братът на Исус?

— Защо не? Макар и *Yehosef*, или *Йосиф*, да е едно от най-често срещаните имена през този период, истината е, че надписът *Yose* е необичаен. Това е единственият саркофаг от това време, на който е изписана точно тази умалителна форма на *Yehosef*. — Той показва два пръста. — Коего прави двама роднини на Исус с името Йосиф. Баща

му и брат му. Саркофаг номер 80/504 може да принадлежи на всеки един от тях.

— Хм — отстъпи историкът. — А другите?

Пръстите на Аркан потърсиха четвъртия документ в папката. Още един номер и още една фотография на надпис.

— Това е саркофаг номер 80/500 — обясни домакинът. — Надписът гласи *Mariamn-u eta Mara*. — Впери поглед в събеседника си. — Знаете ли какво означава?

Томаш кимна утвърдително и присви очи, докато изучаваше снимката, обмисляйки усложненията, които възникваха при появата на този надпис.

— Трябва да помисля — призна той. — *Мариамн-и* е склонение на *Мариамна* — гръцка версия на *Мириам*, или *Мария*. *Mariamn-u eta Mara* означава буквално на *Мария*, наричана още *Госпожа*. *Госпожа* в смисъл на господарка или стопанка.

Домакинът го погледна с едва загатната усмивка като човек, който винаги предварително знае отговорите на въпросите, които задава.

— Срещали ли сте в Писанието името *Мариамна*?

Историкът замислено разлисти Библията, която тежеше в ръцете му. Този дебел екземпляр съдържаше Стария завет, Новия завет, апокрифните книги и стотици страници с бележки и коментари. Потърси съдържанието и разгледа заглавията на отделните текстове.

— Всъщност да — каза накрая той. — Но не в каноничните книги. — Посочи едно от заглавията, изброени в съдържанието. — Името *Мариамна* се появява в *Деяния на Филип*, апокрифен текст за живота на апостол Филип. — Посочи друго заглавие. — А също и в части от гръцки език на *Евангелие от Мария Магдалина*. Без да броим античните текстове от Ориген и Иполит, в които се споменава *Мариамна*.

— Коя е *Мариамна* във всички тези текстове?

Томаш разтърси глава невярващо, без да отговори веднага на въпроса.

— Не, не може да бъде! — възкликна той. — Това вече е някаква невъобразима фантазия! Не е възможно!

— Кажете — настоя Аркан, — коя е *Мариамна*, която се появява в апокрифните книги и в текстовете на Ориген и Иполит?

Историкът отпусна рамене и се примири. Щом му задаваха директен и конкретен въпрос, имаше ли право да избегне отговора, колкото и налудничав да му се струва?

— Мария от Магдала — каза той с известно чувство на неприязън. — Позната още и като Мария Магдалина.

По лицето на президента на фондацията пробяга победоносна усмивка.

— Интересно, нали?

— Не означава нищо — сръза го Томаш. — Апокрифните ръкописи не са писани от хора, които са познавали Исус. По-голямата част от тези текстове датират от II или III век. С изключение може би на *Евангелие от Тома*, информацията в апокрифните книги не е достоверна.

— Така е — съгласи се Аркан. — Но е истина, че в тези текстове са представени предания, които понякога достигали до авторите. Употребата на името *Мариамна*, отнасящо се до Мария Магдалина, може да е едно от тези предания.

— Възможно е. И какво?

В отговор на този въпрос погледът на домакина се спря върху Библията, която нервно потрепваше в ръцете на събеседника му.

— Този екземпляр съдържа и апокрифните текстове, нали? Прочетете стих 32 от *Евангелие от Филип*.

Томаш разлисти страниците и намери откъса.

— „Три жени вървяха с Господ през цялото време. Мария — майка му, и нейната сестра, и Магдалена — тази, която наричаха негова спътница. Мария беше Негова сестра и Негова майка и Негова спътница“.

— А сега стих 55.

— „Другарката на Христос е Мария Магдалена. Господ обичаше Мария повече от всички ученици и често я целуваше в устата“^[2].

— И накрая *Евангелие от Мария Магдалина* — помоли Аркан. — Прочетете петия стих в Пета глава, където се цитират думи на Петър, отправени към Мария Магдалина.

Историкът прескочи няколко страници, за да стигне до апокрифния текст, който му беше посочен.

— „Ние знаем, че Спасителят те обичаше повече от всички жени“^[3].

Рошавите вежди на Аркан се движеха нагоре и надолу, сякаш те самите говореха.

— Интересно, нали?

Томаш сви рамене.

— Единственото, което тези текстове доказват, е, че е имало много слухове около връзката между Исус и Мария Магдалина — заключи той. — Но няма исторически достоверни факти. Марко и Лука действително споменават, че по време на своите пътувания Исус е бил придружаван от жени. Някои от тях били заможни и му помагали, какъвто е случаят с Мария от Магдала — рибарско селище близо до Галилейско море, поради което била наричана Мария Магдалина или Мария Магдалена. В стих 3, глава 8, на Евангелие от Лука се казва, че тя „Му услужва с имотите си“. Никъде не се споменава, че тя е проститутка — репутация, която печели едва през VI век от злословната уста на папа Григорий. Четирите канонични евангелия посочват, че жените били единствените последователи, които присъствали на разпятието и останали верни на Исус докрай. Всъщност тъкмо те видели, че тялото му го няма в гробницата. Но в никой от по-старите текстове не се споменава, че Исус може да е бил женен.

— В *Първото послание до Коринтяните* Павел казва, че братята на Исус и апостолите били женени — аргументира се Аркан. — Освен това, когато съветвал вярващите да не се женят, Павел дал пример със себе си, а не с Исус. Ако Исус беше необвързан, той със сигурност би дал за пример Месията, който се ползвал с по-голям авторитет от него. Защо не го е направил? Дали е знаел, че е бил обвързан?

— Това е чиста спекулация — изтъкна историкът. — Факт е, че в нито един текст не се казва, че Исус е женен.

— Все пак в гробницата в Талпиот е намерена и костницата на Мариамна, спомената в *Деяния на Филип*, в *Евангелие от Мария*

Магдалина и в текстовете на Ориген и Иполит като Мария Магдалина.

Историкът направи гримаса.

— Навярно е съвпадение.

— Освен това тази костница с името *Мариамна* била открита до саркофага с име *Исус, син на Йосиф*, както се прави, когато се полагат останките на съпруг и съпруга в гробницата.

— Друго съвпадение.

Аркан се усмихна с ироничен поглед.

— Вече изброихме много съвпадения — отбеляза той, разлиствайки документите в търсене на следващата фотография.

— Следващото съвпадение е саркофаг номер 80/501, принадлежащ на *Yehuda bar Yehoshua*. Бихте ли превели името, моля? Томаш погледна надписа на снимката.

יְהוּדָא בֶּרֶךְ יְהוֹשֻׁעַ

— Юда, син на Исус.

— Интересно, нали?

— Нито едно от каноничните евангелия не споменава Исус да е имал син — припомни Томаш. — Нито едно.

— Евангелията са само част от теологията, както добре знаете — възрази президентът на фондацията. — Не казват всичко. Споменават само онова, което е в интерес на техните автори, за да убедят последователите на Исус да запазят вярата си.

— Прав сте — съгласи се историкът. — Фактът, че няма данни за сина на Исус, не означава, че той не съществува. Но не означава и че съществува. Истината е, че не знаем нищо за това.

— Така е — каза Аркан. — И накрая саркофаг номер 80/502 носи надпис *Matya*, или *Matey*.

Той показва фотографията от документа.

מַטְיָה

— Намеквате, че става въпрос за саркофага на апостола?

— Нищо не намеквам — уточни домакинът. — Това име се появява в гробницата от Талпиот. Имало ли е Матей в семейството на

Исус? Както в случая с предполагаемия син на Исус, евангелията мълчат. Предлагам да оставим настрана тези две имена — *Юда* и *Матей*. Какво разбрахме дотук?

— Разбрахме за съществуването на гробница с имена, типични за онази епоха — обобщава Томаш, омаловажавайки находките. — Ако игнорираме *Юда* и *Матей*, оставаме с четири костници — две, принадлежащи на две *Марии*, като едното име е елинизирано — *Мариамна*; един *Йосиф* и един *Исус, син на Йосиф*.

— Така е — призна домакинът. — Но има още едно име, което трябва да добавим.

— Кое?

— Спомнете ли си, че ви разказах как в Талпиот били открити десет костници, но една от тях изчезнала? Няколко години по-късно се появила една костница, която направила впечатление заради надписа на староарамейски, който гласи *Ya'akov bar Yehosef akhui di Yeshua* — повдигна рошавите си вежди Аркан. — Можете да го преведете, нали?

— Яков, син на Йосиф, брат на Исус.

— С времето това име започнало да се изписва на латински като *Тиаго*^[4].

Томаш се опита да си спомни.

— Имам спомен за това — каза той. — Но тази находка не се ли оказа фалшифицирана?

— Такова бе становището на Департамента за старинни предмети в Израел, което обаче не бе прието в съда — обясни Аркан. — За разлика от костниците от Талпиот, които безспорно са автентични, костницата на Яков не притежава сертификат за произход. Собственикът твърдял, че е открита в Силван — предградие на Йерусалим, но не представил доказателства за това. Департаментът за старинни предмети на Израел назначил екип от петима експерти да анализира находката. Те установили, че костницата е автентична, че първата част от надписа — Яков, син на Йосиф, също е автентична, но втората част — брат на Исус, вероятно е фалшифицирана, тъй като подозирали, че патината била изкуствено наслоена в тази част на името. Собственикът бил арестуван за фалшификация.

— О! Това прави автентичността на костницата невалидна!

— Имайте малко търпение — помоли домакинът, давайки да се разбере, че историята още не е свършила. — По-късно, в хода на

процеса, собственикът признал, че е откраднал костницата от партидата, открита в Талпиот. Освен това анализът на останките от *terra rossa* по костницата на Яков показва, че са идентични с тези от саркофазите от Талпиот, а сравнението на патината също установява поразителни прилики. Подобни сравнения с костници, открити на други места, дали отрицателен резултат. Освен това размерите на костницата на Яков съответствали *grosso modo*^[5] на направените от археолозите замервания на десетия саркофаг от Талпиот, преди той да изчезне, макар и никой да не си спомнял да е забелязвал надпис върху него. Процесът продължил пет месеца. След повече от сто заседания и сто и тридесет изслушани свидетели един експерт от Университета на Тел Авив признал, че патината върху името Исус не е фалшифицирана, и случаят бил приключен. Решението на съда, прочетено през октомври 2010 година, оправдало собственика на костницата по обвинението във фалшификация.

Томаш скръсти ръце на гърдите си и подсвирна одобрително.

— И какво? — учуди се той. — Това означава, че десетата костница от Талпиот наистина е била на Яков, син на някакъв Йосиф и брат на някакъв Исус. Колко често срещано с името *Ya'akov* сред юдеите през I век?

— Рядко — отбеляза Аркан със сияещо изражение. — Около един процент. — Затвори папката и я прибра в чекмеджето. — Свързахме се със статистици и те казаха, че противно на онова, което може да изглежда на пръв поглед, комбинацията от всички тези имена в една-единствена гробница е изключително рядка.

Португалецът придоби учудено изражение.

— Как така рядка?! След като повечето от тях са популярни имена?

— Необичайно е попадането на всички тези имена, свързани с главни персонажи от Новия завет, в една гробница. Забележете, тук имаме *Исус, Йосиф, Мария, Мариамна и Яков*. Освен това *Исус* и *Яков* са обозначени с израза *син на Йосиф*, а *Яков* е идентифициран и като *брат на Исус*, което съответства на информацията в няколко различни източника от I век, като евангелията, посланията на Павел и текстовете на Йосиф Флавий, който пише, че Исус от Назарет имал баща на име *Йосиф*, майка на име *Мария* и брат на име *Яков*. Освен това в надпис върху костница не е прието да се отбелязва покойникът като нечий

брат. Известен е само един такъв случай. Фактът, че надписът върху костницата на *Яков* го идентифицира като *брат на Исус*, е възможен само ако този брат, Исус, е прочут човек. Така че помолихме математици, специалист по статистически анализ, да пресметнат каква е вероятността и случая с гробницата от Талпиот да става въпрос за тленните останки на Исус от Назарет и неговото семейство. На базата на броя на мъжкото население в Йерусалим през I век и честотата на появата на всяко едно от имената сред всички открити костници, отчитайки връзката между тях, математиците стигнаха до определен резултат. Едно на тридесет хиляди.

Тази стойност не впечатли Томаш.

— Вероятност едно на тридесет хиляди да става дума за Исус от Назарет? Не ми се струва кой знае какво...

Аркан се разсмя и поклати глава.

— Не — отвърна той през смях. — Възможността, е едно на тридесет хиляди да *не* става дума за Исус от Назарет. Или ако предпочитате, двадесет и девет хиляди деветстотин деветдесет и девет на тридесет хиляди това да е *нашият* Исус!

Историкът се ококори.

— Какво?

— Гробницата в Талпиот е гробницата на Исус.

Президентът на фондацията говореше с абсолютна убеденост. Безсилен да обори това заключение, Томаш размени погледи с двамата полицаи, които слушаха разговора мълчаливо, и разбра, че не може да очаква помощ; темата определено не беше в сферата на тяхната компетентност.

Всъщност той се запита за какво му бе тази помощ. Гробницата от Талпиот е била изследвана от археолози професионалисти няколко часа след разкриването ѝ през 1980 г. Девет от десетте костници са били транспортирани веднага в Департамента за старинни предмети на Израел и никога не са го напускали. Това гарантира, че гробницата не е фалшификат — нещо, което никой дори не е намеквал.

Единственият спорен въпрос тук беше да се определи дали саркофагът с името *Исус, син на Йосиф*, и тези, гравирани с имената *Йосиф, Яков, син на Йосиф и брат на Исус*, и двата саркофага с името *Мария* принадлежат или не на Исус от Назарет и неговото семейство. Математиците са направили изчисления, включвайки дадените

условия, и са постановили висока степен на вероятност това да е така. Какво разбираше той от статистика? С какво право оспорваше заключението на математиците? Фактически, ако Исус не е възкръснал физически, тялото му със сигурност трябва да е било погребано някъде в околностите. Струваше му се напълно нормално семейството му или неговите ученици да са платили за построяването на гробница с изглед към Храма, защото са вярвали, че бог скоро ще дойде тъкмо там, за да установи царството си. Много вероятно даже. При това положение защо се съмняваше?

— ДНК пробата — каза внезапно Томаш на домакина. — Още не сте ни обяснили историята около нея.

— Какво искате да знаете?

— Всичко! — помоли той. — Да започнем от най-същественото, разбира се. Къде са тези образци?

— Тук.

— Къде тук? В Израел?

Арпад Аркан разпери ръце, сочейки пространството наоколо.

— Точно тук — настоя той. — В тази зала.

Тримата посетители се озърнаха, изненадани от отговора.

— Как така?

Изумлението на гостите предизвика блестяща усмивка по лицето на президента на фондацията, който изглеждаше завладян от истинска радост. Аркан се обърна към големия фризер, защитен от мрежата червени светлини, и набра кода на клавиатурата, инсталирана в малка колона до вратата. Лъчите моментално угаснаха, изключвайки външната охранителна система.

Домакинът постави ръка на дръжката на вратата и я отвори. Отвътре излезе облак ледена пара, който се разсея и разкри малка стъклена кутия, в която имаше епруветка.

Заклучващото устройство на кутията имаше малка клавиатура с десет цифри.

— Намираме се в Светая светих — припомни Аркан. — Не ви ли казах, че господ присъства тук физически? Кой е Исус според християнската теология, ако не господ от плът и кръв? Ако Исус е бог и тук държим ДНК от Исус, това означава, че бог е физически тук, в тази зала.

Президентът на фондацията набра кода и стъклената кутия издаде характерния дигитален звук на отключване на електронна ключалка.

Бун.

[1] *Zé* е кратката форма на често срещаното португалско име *José*. На португалски, името на Йосиф също е преведено като *José*. — Б.пр. ↑

[2] Евангелие от Филип, С.: Персей, 2006. Прев. (от англ., фр. и рус.) П. Плачкова, Св. Лесева. — Б.р. ↑

[3] Евангелие от Мария Магдалина. Ловеч: Гуторанов и Син, 2006. Прев. от коптски на англ. Карен Кинг; прев. от англ. В. Гуторанов. — Б.р. ↑

[4] Името на св. апостол Яков, брат Господен (*Jacob*) е преведено на португалски език като *Tiago*; на испански — *Santiago*; на френски — *Jacques*; на английски — *James*. — Б.пр. ↑

[5] Израз, който означава „приблизително“ (ит.). — Б.пр. ↑

LXVII

Бип.

Съобщението се появи на екрана на пейджъра. Очакваше го. Сикариус задържа погледа си върху него две дълги секунди, за да се убеди, че е видял добре. Нямаше съмнение. Учителят наистина току-що му бе дал последната заповед.

Да атакува.

Нападателят набра на клавиатурата паролата, която охранителят му беше дал след кървавия разпит. Ключалката се отключи с тих електронен звук и блиндираната врата, която водеше към *Кодеш ха Кодешим*, накрая се отвори. Леденият въздух от вътрешността на помещението блъсна Сикариус в лицето и обгърна тялото му.

— Бррр — потрепери той. — Какъв студ!

Обърна глава назад и съзря скафандрите през полуотворената врата на гардероба, повесени на закачалки. За миг се изкуши и помисли, че това е най-правилното решение предвид студа, който лъхаше от Светая светих, но накрая поклати глава. Не, реши той. Щеше да пропилее две минути, докато сложи скафандъра, а учителят му беше наредил да атакува веднага. Нямаше време за губене. Трябваше да влезе, да открие мишената и да действа. Нищо друго нямаше значение. Имаше да изпълнява мисия и щеше да го направи.

Часът беше настъпил.

Извади *сиката* от колана и пристъпи напред, като бутна с ръка блиндираната врата. Провря главата си през вратата като котка и огледа пространството пред себе си. Освен сложната апаратура и шкафовете не видя жива душа. Всичко изглеждаше тихо и тази част на залата беше пуста, което го успокои.

— Чудесно! — прошепна. — Той наистина е гений! Помислил е за всичко!

Действията на Учителя му изглеждаха находчиви. Със сигурност беше завел всички в другия край на залата, за да остави пътя му чист, да влезе и да устрои засада. Тъй като теренът непосредствено до входа

на *Кодеш ха Кодешим* беше чист, Сикариус можеше безпрепятствено да проникне в залата. Налице бяха всички необходими условия, за да действа, макар и предпазливо, да заеме добра позиция и да изненада жертвата.

Хвърли последен поглед назад, за да се увери, че е оставил всичко както трябва. Обективът на охранителната камера на тавана беше покрит с черна боя и системата за достъп до Светая светих, вградена в стената, беше неутрализирана. Вратата към фойето беше заключена, а ключалката ѝ бе подпряна със стол, който я блокираше. На пода лежеше неподвижното тяло на охранителя; гърлото му беше прерязано със свещения кинжал и тъмночервеното петно кръв на пода започваше да изсъхва. Беше оставил всичко както трябва.

Сикариус уверено пристъпи две крачки напред и блиндираната врата се затвори зад него.

Капанът беше щракнал.

LXVIII

Материалът вътре изглеждаше течен и имаше бледожълт цвят. Придържайки епруветката почти със страхопочитание, Томаш я вдигна срещу светлината и леко я наклони, за да види дали субстанцията в нея ще се раздвижи. Остана в същата форма, доказателство, че е замръзнала.

— Казвате, че това тук е генетичен материал? — прошепна захласнат Томаш. — И е ДНК от... от Исус?

Всички бяха свели поглед и съзерцаваха странната субстанция в епруветката.

— Точно така.

Светлината на лампата се отразяваше в замразения продукт, проблясвайки в хиляди малки звезди, сякаш в епруветката наистина грееше божествената искра.

— Невероятно!

Двамата полицаи протегнаха ръце към епруветката, но Арпад Аркан бързо я измъкна от ръцете на историка.

— Внимателно! — каза той. — ДНК е деликатна материя.

Никой не можеше да откъсне поглед от замръзналата субстанция в епруветката; бяха като хипнотизирани.

— Но как е възможно? — запита Томаш. — Как успяхте да извлечете ДНК от саркофага?

Домакинът за пръв път вдигна поглед от съда и се усмихна. Това беше една от историите, които обичаше да разказва.

— Навярно си спомняте, че върху саркофага е била намерена патина?

— Разбира се — отвърна историкът. — Това е химично вещество, което предпазва металите от корозия; добре познато на археолозите. Е, и?

— Патината се натрупва и наистина служи като защитна покривка. Ако се образува достатъчно дебел слой, може да предпази останки от кости и засъхнала кръв.

— В нея ли открихте ДНК?

Очите на Аркан сияеха.

— Точно там! — възкликна той. — Първите изследователи са открили останки от саван в патината в дъното на костниците с имената на *Yehoshua bar Yehosef* и *Mariamn-u eta Mara*. Платът съдържал телесна течност и частици от кости, най-едрите, от които били не по-големи от нокът. Този материал бил изпратен в лаборатория в Канада, специализирана в обработка на ДНК, без да се уточнява произходът му, за да не се спекулира с резултатите. Специалистите от лабораторията изследвали останките и решили, че са много сухи и малки. Затворили образците в камера като тази, в която може да се работи само със скафандри, и заключили, че структурата на ДНК е много увредена. Не успели да извлекат генетичен материал от ядрото на клетките, поради което експертите се съсредоточили върху митохондриалната ДНК, която се предава от майката. Канадската лаборатория успяла да извлече този вид ДНК въпреки заключението, че е силно повредена. След като сравнили няколко показателя, изследователите открили значителни разлики между образците в комбинациите А-Т (аденин-тимин) и G-C (гуанин-цитозин), сигурен признак за полиморфизъм.

— Какво е това? — попита нетърпеливо Томаш. — Преведете ни го на разбираем език, моля.

— Генетична вариация — обясни Аркан. — Двойките А-Т и G-C били различни.

— И какво?

— Двата индивида, подложени на анализ, не били от една и съща майка. Тоест нямали кръвна връзка поне по майчина линия. Следователно, щом били положени в една гробница и костниците им били намерени една до друга, вероятно са били съпруг и съпруга.

Челото на португалеца се смръщи в недоверчиво изражение.

— Какво? — изуми се той. — Нима митохондриалната ДНК доказала, че са съпрузи?

— Не, генетичният анализ показал само, че индивидите не са от една майка — обясни домакинът. — Заключение, че са мъж и жена, е просто предположение, основано на разположението на костниците в гробницата от Талпиот.

— Разбирам. И какво друго?

— Било установено, че митохондриалната ДНК на Исус съвпада с образците от индивиди от Близкия изток.

Тримата посетители слушаха разказа изумени; погледите им се местеха между епруветката и Аркан.

— *Dio mio!* — възкликна Валентина, нарушавайки дългата тишина. — Микеланджело и другите художници са сгрешили! Исус не е бил рус със сини очи!

— Нищо подобно.

— А анализите на ДНК? Наистина ли са били направени?

Президентът на фондацията се засмя.

— Да не би да мислите, че си съчинявам? — попита той през смях. — Извършени са през 2005 година в лабораторията за палео ДНК в университета „Лейкхед“ в Онтарио.

Погледът на Томаш беше вперен в епруветката в ръцете на събеседника му.

— Оттам ли ви изпратиха този образец?

— Това? — Той завъртя епруветката в ръкавицата си. — Не, това е друга история.

— Тогава как сте се сдобили с този образец?

Домакинът вдиша дълбоко и издиша; дъхът му за момент замъгли визъора на скафандъра.

— След първите анализи, извършени в Канада, Департаментът за старинни предмети на Израел задържа костниците в хранилището си в Бейт-Шемеш — обясни той. — По време на тези събития аз бях зает с проекти, свързани с мира в Близкия изток. Мотото на моята фондация, както знаете, с едно стихотворение на Гьоте за мира. Само че нещата там не вървяха никак добре. Израелско-палестинските отношения бяха постоянно саботирани по различни начини и войната постепенно се разрастваше заради ислямските фундаменталисти, които всяваха ужас навсякъде, а американците им отвърщаха на сляпо. Дадох си сметка, че само някакъв внезапен обрат би разрешил тази мрачна ситуация. Но какъв? Нищо не даваше резултат и надеждата беше загубена. Докато един ден, гледайки телевизия вкъщи, попаднах на документален филм за костниците от Талпиот.

— Оттам ли ви хрумна идеята?

— Не веднага. Разбира се, разкритията ме заинтригуваха и на следващата сутрин, в края на едно съвещание с моите сътрудници във

фондацията се разговорихме за филма. Тогава един от тях, християнин, направи забележка, която отключи нещо в главата ми. *И защо не, помислих си.* Така се роди идеята.

— Каква идея?

— Сега ще ви обясня. Първата ни стъпка беше да разберем какво може да се направи с тези костници. От документалния филм бях научил, че по метода за събиране на образци за извличане на ДНК още много има да се работи. Вече бяхме открили Центъра за авангардни молекулярни проучвания тук, в Назарет. По онова време единствената сграда беше *Едем*, създадена за трансгенетични изследвания. Искахме да отглеждаме царевица, пшеница и други генномодифицирани растения, които да виреят, без да се нуждаят от много вода. Винаги съм смятал, че една от причините за насиетието в нашия свят е свързана с бедността и глада, и произвеждането на тези зърнени култури би могло да бъде ценен принос на моята фондация за изхранването на населението от третия свят, като по този начин допринесем за мира между хората.

Арни Гросман стана нетърпелив.

— Извинете, но какво общо има тази история с разкритията в Талпиот?

— Много — каза Аркан. — В Департамента по биотехнология в Центъра вече разчитахме на професор Петер Хаманс, с когото се запознахте преди малко. Попитах го дали новият проект на фондацията му се струва осъществим. Той изброи трудностите, но ми показа и пътя към преодоляването им. Благодарение на моите връзки в израелското правителство получих разрешение да посетя хранилището на Департамента за старинни предмети на Израел в Бейт-Шемеш. Обадих се на професор Александър Шварц от Амстердамския университет, за когото ми бяха казали, че е един от най-добрите археолози в света и експерт по библейска археология, и заедно с него и професор Хаманс отидохме да видим хранилището. Пристигнахме там и се смаяхме. Хранилището беше огромно, пълно с рафтове и повече от хиляда костници, с указани номера и дати, които покриваха пространството от пода до тавана. Впечатляващо!

Томаш изгаряше от любопитство.

— Намерихте ли костниците от Талпиот?

— Натъкнахме се на тях в един отдалечен край на хранилището — бяха наредени на три рафта. Условията на съхранение далеч не бяха идеални, но професор Хаманс разбра, че има още парченца запазени кости, консервирани в патината, което беше чудесна новина, защото означаваше, че находките са защитени. ДНК, разнасяна от въздуха, не ги бе заразила. Взехме саркофаг номер 80/503 и го транспортирахме тук, в Назарет, с обещание да го върнем след една седмица.

— 80/503 е саркофагът с надпис *Исус, син на Йосиф...*

— Правилно. Занесохме го в една лаборатория в *Едем* и започнахме да вадим фрагментите, запазени в патината. Бяха много сухи; както и в канадската лаборатория, извличането на ДНК от ядрата на клетките се оказа много трудно. С месеци се занимавахме с този проблем, докато не случихме на страшен късмет. Частица от кост, обвита в дебел слой патина, беше запазила две непокътнати клетки. Беше истинско чудо. Много предпазливо успяхме да извлечем ДНК от ядрата на тези клетки. Бяха накъсани и имаше празноти, което много ни разочарова.

— Не е било възможно да възстановите пълната ДНК.

— Това беше истинският проблем. Професор Хаманс сравни показателите на двете ядра и разбра, че разчупванията и празнотите се намират на различни места. Онова, което липсваше в едното ядро, присъстваше в другото. Надеждата ни се върна. Професор Хаманс ми каза, че се нуждаем от уникална технология, която да комбинира двете ядра и да възпроизведе пълната ДНК от тях. Беше трудно и щеше да отнеме време, но не беше невъзможно. Събрах съвета от учени във фондацията и им разказах за проекта. Той беше одобрен и решихме да използваме целия наличен ресурс на Центъра за авангардни молекулярни изследвания, за да разширим изследванията. Построихме *Ковчега* за рекордно кратко време и монтирахме най-сложното оборудване на пазара и свръхмодерни лаборатории. Започнахме да клонираме животни — най-напред дъждовници и гуцери. След това преминахме към бозайници, а по-късно и към примати — етап, на който се намираме в момента.

Валентина смръщи вежди.

— За какво са тези проучвания?

— Както вече ви обясних, искаме да клонираме човешки същества — отвърна той. — Това ще е следващата ни стъпка. А за да

разрешим техническите проблеми, потърсихме помощта на професор Вартоломеев.

Италианката направи жест с ръка към оборудването наоколо.

— В този случай комплексът служи за клониране на хора...

Президентът поклати глава.

— Не. Това е само следващата стъпка.

— Тогава какво се опитвате да постигнете тук? Каква е главната цел на вашата дейност?

Въпросът накара Арпад Аркан да замълчи. Малките му очи, скрити под гъстите вежди, шареха зад визьора, преценявайки как ще реагира всеки от събеседниците на разкритието. Накрая домакинът вдигна тържествено епруветката в ръка, сякаш беше спортен трофей, и наруши кратката пауза.

— Ще клонираме Исус.

LXIX

Бръмчене.

Всичко, което се чуваше в *Кодеш ха Кодешим*, беше монотонното непрестанно бръмчене на фризерите и работещия климатик. Сикариус се движеше изключително предпазливо, с изострени сетива, за да забележи и най-малкия сигнал, но монотонният шум му пречеше да открие мишената.

— Проклятие — изръмжа през зъби той. — Къде ли са?

Звукът беше неприятен и го изнервяше, но нищо не можеше да направи, а тренировките го бяха научили винаги да се приспособява към обстоятелствата. Опитвайки се да контролира раздразнението си, Сикариус бавно се промъкна в залата. Тялото му бе приведено в позиция за атака, очите му се взираха в пространството, търсейки заплаха, ръката му стискаше *сикита*, готова за действие. Беше страшно студено, термометърът на стената показваше един градус по Целзий, а ноздрите на натрапника изпускаха гъста пара. Определено не беше подготвен за такива полярни условия и може би не постъпи правилно, като не сложи скафандър. Знаеше, че вече е късно; не трябваше да се тревожи за това. Само мисията имаше значение.

Гласове.

Дочу гласове в далечината и почти въздъхна от облекчение и задоволство. Този шум беше сигурно доказателство, че присъствието му не е забелязано. Освен това най-сетне беше открил къде е мишената. Така имаше възможност да избере място за засадата и точния момент за атака. Какво повече можеше да иска?

Тръгна в посока на разговора и продължи с бавни крачки по един коридор; погледът му се стрелкаше наляво и надясно, като се стараше да остане невидим. Гласовете се приближаваха, ставаха все по-ясни, докато накрая съзря първия силует. Застана неподвижно, като се опитваше да се слее с полумрака. Внимателно пристъпи встрани и се облегна на един шкаф с ампули, скрит в сенките.

Скрит в мрака, той внимателно разгледа силуета. Човекът беше в бял скафандър с маска, скриваща лицето, а това затрудняваше разпознаването. Течеше разтвор и когато силуетът обърна глава, за да каже нещо, Сикариус успя да го разпознае. Беше Учителят. Окуражен от факта, че най-сетне е видял своя съюзник, Сикариус направи няколко крачки напред и потърси друго скривалище, което да му предостави по-добра възможност за наблюдение.

Полезрението му на новото място се разшири. Забеляза още един силует и позна португалския историк. След секунди идентифицира и другите двама. Вече беше открил мишените — всички те бяха на едно място, което улесняваше задачата. Разговаряха въодушевено на шест метра от него до една маса и огромен хладилник с отворена врата, като, изглежда, обсъждаха нещо, свързано със замръзналата епруветка, която държеше един от тях.

Беше *онова*.

Сикариус зае позиция и се приготви да атакува.

LXX

Това разкритие не беше изненада за Томаш. Историкът вече беше наредил парченцата от пъзела и откакто чу обясненията на професор Хаманс за експериментите, извършвани в Центъра за авангардни молекулярни проучвания, предусещаше естеството на истинския проект, който движеше този научен комплекс. Въпреки това се поколеба, шокиран, когато чу жестокото изказване на тази необикновена идея.

— Да се клонира Исус? — запита се той, поразен от разкритието. — Това е лудост!

Двамата полицаи отстрани едва сдържаха вълнението си, разтърсени от значимостта на онова, което току-що бяха чули, а Арпад Аркан продължаваше да се усмихва невинно, сякаш се наслаждаваше на суматохата, която сам беше сътворил.

— Не разбирам защо.

Историкът се обърна към Валентина и Гросман в търсене на подкрепа.

— Това е нещо... как да кажа... невероятно! — На лицето му се изписа стъписването, което парализираше езика му. — Да клонирате Исус? Какво, по дяволите, целите с това?

Домакинът излъчваше блажено спокойствие.

— Предполагам, че си спомняте за срещата във фондацията след документалния филм за костниците от Талпиот? По онова време бяхме много обезсърчени от развоя на международните отношения. Мирният процес между Израел и арабските страни не вървеше, *Ал Кайда* убиваше хора навсякъде, в Ирак и Афганистан се водеха войни и... какво ли още не! В този мрачен момент един от моите помощници изрече нещо, което ми подсказа идеята.

— Споменахте за това — отбеляза Томаш. — Но не споделихте какви са били думите му.

— Спомням си го, сякаш беше вчера. Мъжът коментира, че като се има предвид как вървят нещата, само Исус би могъл да върне

разбирателството между хората. Разбира се, той се шегуваше, но...

Аркан не довърши изречението.

— И тогава ви хрумна идеята...

— Точно тогава! Чух коментара му и веднага си помислих за разкритията от Талпиот и ДНК, намерена в саркофага на Исус! — Той се плесна с ръка по челото, сякаш пресъздаваше случилото се в онзи момент. — Щрак! Парчетата от пъзела се подредиха в главата ми! Ами ако е възможно да се възстанови пълната ДНК на Исус? Ако можем да го клонираме? И ако Исус се върне на земята? Какво ще се промени? Възможно ли е хората да останат безразлични към човека, чиято философия бе променила света? Дали Исус щеше да е способен да ни накара да живеем в мир? Това беше една... как да кажа... уникална идея! Поразяваща. Грандиозна. Беше едно от онези толкова необикновени и вдъхновяващи просветления, които сами по себе си променят пътя на историята. Щом Исус е успял да ни промени по време на тридесетгодишния си живот, не е ли възможно да го направи отново? Защо да не опитаме? Какво имаме да губим?

Мисълта на Аркан започваше да се изяснява, както и цялата дейност на фондацията.

— Разбирам — прошепна Томаш. — И тогава сте убедили Научния съвет да започнете проекта.

— Преди това се консултирах тайно с професор Хаманс, за да преценим техническите аспекти на идеята. Свързахме се и с професор Шварц, когото също наехме тайно. Едва след посещението ни в Бейт-Шемеш, транспортирането на саркофаг номер 80/503 за анализ и успешното изолиране на двете ядра с хромозоми на Исус свиках събранието на Научния съвет и изложих идеята си. В началото те бяха шокирани, както навярно предполагате, но накрая безусловно ме подкрепиха. Така се роди проектът „Йешуа“.

— Но защо сте го държали в тайна? — попита историкът. — Защо не обявихте това откритие пред света?

— И да привлечем вниманието на всички фанатици? Да се подложим на саботаж от страна на всякакви екстремисти? Как биха реагирали ислямските фундаменталисти, ортодоксалните евреи, радикалните християни и още куп други? — Аркан строго поклати глава. — Не! За да осъществим проекта, трябваше да го запазим в тайна. Това беше много важно. Така и направихме. Работата ни

протече при пълна конфиденциалност, което ни гарантира необходимото спокойствие, за да постигнем успех.

— Наели сте професор Шварц, защото е експерт по библейска археология, и професор Вартоломеев заради неговите изследвания в сферата на генетиката — каза Томаш. — А професор Патрисия Ескалона? Тя беше палеограф. Каква беше нейната роля?

— Трябва да разберете, че проектът „Йешуа“ е изключително сложен и трябваше да бъде разработван в няколко насоки — обясни Аркан. — Научният компонент е много силен. Затова построихме *Ковчеза* и започнахме да работим върху клониране на животни. Но професор Шварц привлече вниманието ми върху един аспект, който не можеше да бъде пренебрегнат. Да си представим, че разрешим проблема с износените теломери, виновни за преждевременното остаряване на клонираните животни, и проблема с протеините, който възпрепятства клонирането на примати. Да си представим, че успешно клонираме здрави човешки същества и че след преминаването на всички етапи най-накрая сме готови да клонираме Исус. — Той замълча, за да позволи на тази картина да се избистри в умовете на тримата посетители. — Ами ако Исус не е бил бог? Ако неговото послание с различно от онова, което сме си мислили? — Президентът погледна изпитателно Томаш, после се взря в лицата на Валентина и Гросман. — Кой всъщност е бил Исус?

Историкът кимна енергично.

— Сега всичко е ясно — потвърди той. — Нуждаели сте се от професор Ескалона, за да отговори на този въпрос.

— Препоръча ни я професор Шварц, който имаше изключително високо мнение за нея. По онова време Еврейският университет в Йерусалим организираше конференция за ръкописите от Мъртво море и аз убедих организаторите да я поканят. Професор Шварц нарочно планира свое посещение тук по същото време — за оглед на други костници в Департамента за старинни предмети на Израел, уж за статия в *Biblical Archaeology Review*, уредихме и покана за конференция на същата дата от научния институт *Weizmann* за професор Вартоломеев. Възползвайки се от присъствието на тримата в Израел, аз ги повиках във фондацията на дълъг разговор. Професор Шварц и професор Вартоломеев вече знаеха за какво става дума, но за професор Ескалона всичко беше ново. Обяснихме й някои аспекти от

проекта и тя се съгласи да се присъедини към нас, като обеща пълна конфиденциалност. Все пак, когато започнахме да обсъждаме кой всъщност е бил Исус, тя се разсмя и каза нещо, което... което никога няма да забравя.

— Какво? Какво каза тя?

— Професор Ескалона обясни, че първата група последователи на Исус — назореите, били просто една от няколко юдейски секти. Онова, което явно ги отличавало от останалите, било, че един от техните водачи — Павел, решил да разпространи посланието сред езичниците. За разлика от голяма част от юдеите, те приели, че Исус е *месията* от Писанието, и били готови да се присъединят към движението, стига да не са задължени да спазват някои юдейски правила относно забраната да се работи в събота, забраната да се консумират храни, смятани за нечисти, и най-вече изискването за обрязване. Професор Ескалона изтъкна, че тези практики били спазвани и проповядвани от самия Исус. Но той загинал и назореите не могли да убедят другите юдеи, че техният водач, разпънат на кръст от римляните, е *месия*. Какво да правят? Павел пристигнал в Йерусалим около 50 година и убедил Петър и Яков, брата на Исус, да бъдат по-гъвкави. След известни спорове по въпроса се разбрали, че присъединилите се към движението езичници ще бъдат освободени от задълженията относно съботния ден, нечистата храна и обрязването. След премахването на тези пречки посланието на назореите се разпространило из цялата Римска империя. То постигнало такъв успех, че след няколко години имало повече езичници — последователи на Исус, отколкото евреи. Така еврейските назореи останали малцинство, особено след разрушаването на Втория храм през 70 година, когато загубили властта си и се превърнали в обикновена секта в християнското движение.

— Това били ебионитите — каза Томаш, който добре познаваше историята. — Името им идва от *ebionim*, юдейска дума, която означава *бедни*.

— Точно така! Професор Ескалона ми обясни, че християните с юдейски произход и традиции се наричат ебионити. Те, изглежда, вярвали, че Исус бил човек от плът и кръв, заченат по нормален начин, и че бог го избрал, защото бил благочестив и познавал закона. Освен Исус те дълбоко уважавали неговия брат Яков и смятали Павел за

изменник, който променил оригиналното учение. Накрая с ебионитите се случило нещо невероятно. Макар да били наследници на основателите на движението и очевидно носители на истинското послание на Исус, те били обявени за еретици и отлъчени, докато накрая изчезнали от страниците на историята!

— Да, но какво толкова особено ви е казала професор Ескалона? Какъв е коментарът, който вие никога няма да забравите?

Аркан се усмихна.

— Каза, че ако Исус се върне на земята, Църквата ще го обяви за еретик!

— *Madonna!* — възрази веднага италианката. — Как е възможно да твърди подобно нещо? Исус еретик? За бога!

— Просто цитирам думите на професор Ескалона — напомни президентът на фондацията. — Ако Исус се върне на земята, Църквата ще го обяви за еретик. Това бяха точните й думи. Тя твърдеше, че днешното християнско послание е много различно от посланието на Исус. Апокалиптичният елемент и юдейският контекст са изчезнали. Но в случая това не е непременно нещо лошо, обясни тя. Професор Ескалона привлече вниманието ни към факта, че Исус е бил ултраортодоксален, не приемал развода и твърдял, че разведена жена, която се омъжи повторно, ще извърши прелюбодеяние. А за прелюбодеяние юдейският закон предвиждал пребиване с камъни — наказание, което Исус никога не е отричал. Аз, естествено, веднага й припомних притчата за прелюбодейката, където Исус казва първият камък да бъде хвърлен от онзи, който никога не е извършил грях.

— Проблемът е, че тази притча е измислена — отбеляза Томаш. — Не присъства сред оригиналните текстове на Новия завет. Добавена е по-късно.

— Същото ми каза и тя. Тоест за добро или лошо, посланието на Исус било насочено изключително към юдеите. Разбира се, езичниците смятали, че е варварско да се наказват прелюбодейците с пребиване с камъни. Как е възможно Исус да не го е отменил? Така някой от преписваните измислил историята за прелюбодейката, за да покаже, че месията отхвърлял пребиването с камъни. Професор Ескалона каза още, че универсалното послание не принадлежи на Исус — евреин, който проповядва само на евреи, а на Църквата. И че посланието за любов, което днес е в основата на християнското учение, е споменато

само веднъж в първото евангелие. Тоест в някои аспекти християнството е една по-смекчена версия на религията, проповядвана от самия Исус — нещо, което професор Ескалона смята за позитивно. — Той въздъхна. — Само че предвид целите на нашия проект, важното беше, че се намираме пред сложен проблем, нали?

Историкът се разсмя.

— Наистина разбирам вашето затруднение — отбеляза той. — Ами ако клонираният Исус се окаже радикален ортодоксален евреин?

Смехът ядоса Аркан.

— Смешно ли ви е? — попита той. — Вижте, проблемът бе много сериозен! Искахме да клонираме Исус, за да донесем мир на земята. Имахме най-добри намерения. И какво се оказа? Една историчка ни каза, че може да ни излезе през носа! Човекът, когото се готвехме да клонираме, не мислел по начина, който сме си представяли! Исус бил апокалиптично настроен пророк, който смятал, че краят на света всеки момент ще настъпи. Имал ултраортодоксални възгледи по отношение на юдаизма, като дори твърдял, че не е дошъл да отрича Закона, а да го прилага по-строго от самите фарисеи! Исус дори дискриминирал езичниците!

— Разбирам ви — каза Томаш. — Каква беше реакцията ви на всичко това, което Патрисия ви разказа?

— Бяхме шокирани, както може би се досещате. Представете си изненадата ни! Дори не искахме да повярваме на онова, което чувахме! — Аркан разпери ръце, пресъздавайки реакцията си. — Ами сега? Какво да правим? Как да разрешим този проблем? — Отново зае предишната си поза. — Тогава професор Шварц насочи вниманието ни към факта, че Исус е продукт на юдейската култура, на обществото, в което се е родил и живял. Ако човекът, когото искаме да клонираме, е бил възпитан в различна среда, личността му със сигурност щеше да се формира по друг начин. В крайна сметка ние сме такива, каквито сме, благодарение на нашите гени, но също и на обстоятелствата, които ни заобикалят.

— Много правилно.

— Ето защо проектът „Йешуа“ не беше приключен. Но трябваше да внимаваме с начина, по който отглеждаме клонинга. Трябваше да създадем възпитателна стратегия, подходяща за неговия характер. Но какъв бе този характер? Бихме ли могли да го дефинираме

предварително, макар и частично? Професор Ескалона, един от най-висококвалифицираните палеографи в света, ни каза, че може би е възможно. Според нея Новият завет съдържа важна и достоверна информация за историческата личност Исус, стига текстовете да бъдат внимателно проучени. Онова, което трябваше да направим, бе да намерим най-старите ръкописи и да извлечем от тях най-близката до събитията информация, за да съставим достоверен портрет на Исус. — Аркан замълча за момент и се взря в тримата си събеседници. — Разбирате ли?

Томаш кимна, умът му се избистри и всичко си дойде на мястото.

— Решили сте да проучите всички ръкописи, за да съберете възможно най-автентичната информация — заключи той. — Точно това е вършила Патрисия във Ватиканската библиотека, както и професор Шварц в *Chester Beatty Library*.

Арпад Аркан си пое дълбоко дъх, сякаш разказът за проекта в цялост беше смъкнал товар от раменете му.

— Точно така! — възкликна той. — Само че нещата тръгнаха изключително зле. Професор Ескалона беше убита в Рим, а професор Шварц — в Дъблин. Когато ми съобщиха новината същата сутрин, мисля, че остарях с десет години в рамките на една-единствена минута! На следващия ден научих за смъртта на професор Вартоломеев в Пловдив. Сякаш небето се срути върху главата ми! Какво се случваше? Членовете на екипа по проекта „Йешуа“ умираха с прерязани гърла! Но защо? Всички във фондацията изпаднаха в паника. Проектът беше сериозно застрашен, а ние не знаехме кой е нашият противник и какви са мотивите му. Беше очевидно, че е изтекла информация за нашата дейност тук и е попаднала в лоши ръце. Но никога не сме си представяли, че нещата ще стигнат дотам. Пропадахме в пропастта.

Историкът пристъпи на другия си крак.

— Защо не разказахте незабавно всичко на полицията?

— Събрах учените от фондацията и обмислихме тази възможност — призна домакинят.

— Накрая я отхвърлихме, тъй като решихме, че това ще съсипе проекта напълно. Фондация „Аркан“ е организация, чието мото е мирът, и се старае да подпомага дейности, крило да сложат край на конфликтите на планетата. Проектът „Йешуа“ има основна роля в тази

мисия. Връщайки Исус в нашия свят, ще направим най-голямата и безценна услуга на човечеството. Ако се бяхме свързали с полицията, за да разкажем за това, проектът вече нямаше да е таен и мисията щеше безвъзвратно да се провали. В това беше и нашата дилема. Трябваше ли да сътрудничим на полицията и да погребем проекта, или да запазим мълчание и да спасим един проект, който може да се окаже преломен за мира на планетата? Кое беше по-важно? Какъв е първостепенният ни дълг?

— Разбирам раздвоението ви — отбеляза Томаш. — Не ви е било лесно...

— Никак даже! — изтъкна Аркан. — След дълга дискусия стигнахме до извода, че мирът в света е по-важен от всичко, и затова решихме да запазим проекта в тайна. — Той посочи към португалеца и италианката. — Затова, когато преди няколко дни се появихте във фондацията, бях решил да не казвам нищо по въпроса. Но истината е, че този случай ми къса нервите и... се опасявам, че малко прекалих с вълнението по време на нашия разговор. Надявам се да ме извините.

Историкът размени съучастническа усмивка с инспекторката от Криминалната полиция.

— О, няма проблем.

Погледът на Аркан се спря върху епруветката, която държеше в ръката си.

— Разбира се, сега има нещо друго, което...

Думите на домакина бяха прекъснати отстранен вик, изпълнен със зловеща смесица от жестокост и лудост. Четиримата се обърнаха и видяха един мъж в черно, който държеше блестящ предмет в едната си ръка.

И таеше смърт в очите си.

LXXI

Проблясвайки с фантастично сияние, острието прониза въздуха с точността на куршум и се заби в ръката на Аркан. Президентът на фондацията веднага пусна епруветката и нададе вик от болка и страх.

В следващия миг тялото на Сикариус се стовари с цялата си тежест върху жертвата. Замаян от болката в ръката и неочаквания сблъсък, Аркан се свлече до отворения фризер. При падането удари главата си в леда и изгуби съзнание.

Епруветката се затъркала по пода. Като разбра, че предметът му се изплъзва, за част от секундата нападателят се поколеба как да постъпи. Първата му реакция беше да улови епруветката — най-важното нещо в мисията, но се спря. Преди това трябваше да обезвреди другата заплаха.

Колебанието на нападателя обаче беше всичко, от което Томаш се нуждаете, за да се съвземе от изненадата и да реагира. Португалецът разпозна мъжа; беше същият, който го причака в хотелската му стая и едва не му преряза гърлото. Тогава той беше забелязал гъвкавите движения и физическата му сила, затова не се съмняваше, че е способен да убие и четиримата за по-малко от две минути. Единственият му шанс беше да се възползва от моментното разсейване на непознатия и да не му даде време да се концентрира.

Без да губи нито секунда, със съзнанието, че уязвимостта на нападателя е мигновена, историкът използва момента, в който Сикариус беше надвесен над неподвижното тяло на Аркан, за да му нанесе жесток удар в лицето с върха на обувката си.

— На ти!

Покосен от мощния удар, нападателят отметна назад глава и се претърколи на пода. Ритникът беше достатъчно силен да извади от строя за няколко секунди всеки, но не и този мъж. Непознатият веднага скочи на крака и докосна раненото си лице. Носът му беше изкривен, навярно счупен, и от лявата му ноздра шуртеше обилна струя кръв. Той докосна раната, почувства острата болка и погледна яркочервената

течност, която беше намокрила пръстите му. Хвърли смразяващ поглед на мъжа, който го беше ритнал, сякаш това вече не беше просто мисия, а лична кауза.

— Скъпо ще си платиш!

Томаш разбра, че беше пропилял шанса си. Беше ударил нападателя с цялата сила, на която беше способен, и не бе успял да го обезвреди.

Беше го направил по-уязвим, разбира се, но онзи вече беше на крака, със счупен и разкъравен нос, и го гледаше с неприкрита омраза. Нямахше съмнение, че дори с наранено лице беше безкрайно по-силен от всеки друг в тази зала.

Но имаше едно малко предимство, което може би беше на страната на португалеца. Това беше епруветката, която се беше търкулнала на пода. Колко ценна беше ДНК пробата на Исус за нападателя? Със светкавично движение Томаш се наведе и грабна замръзалия предмет. Когато се изправи, видя мъжа да пристъпва към него със страшно изражение.

Може би взимането на епруветката не беше толкова добра идея, колкото беше решил в началото, каза си той. Изглежда, непознатият държеше на съдържанието в стъклото повече от всичко друго; и крайна сметка преди това то беше в ръцете на Аркан — първия нападнат. Ако досега Томаш беше просто една пречка, нанесеният ритник и епруветката в ръцете му определено го бяха превърнали в следващата мишена.

Томаш видя как нерешителност сковава двамата полицаи при неочакваните събития, които се случваха с шеметна скорост, но знаеше, че няма време за губене. Гросман и Валентина не бяха виждали нападателя в действие и не можеха да знаят колко опасен е той. Томаш обаче беше изпитал върху себе си ударите на този мъж и имаше ясна представа за опасността, която грозеше всички. Като взе замръзналата епруветка, той самият неочаквано се беше превърнал в жертвен агнец. *Така да бъде*, помисли си той; важното беше Валентина да се спаси.

— Дайте ми епруветката! — нареди му италианката, протягайки ръка. — Веднага!

Това не беше в плана, помисли си португалецът. Ако даде епруветката на Валентина, ще я превърне в главна мишена на

нападателя. Томаш не можеше да го позволи в никакъв случай. Не би имала никакъв шанс, ако мъжът се заеме с нея.

Съзнавайки, че не притежава физическата сила, нито военната подготовка, които да му позволят да се изправи срещу бойната машина, която в момента правеше втора крачка към него, Томаш се обърна и хукна да бяга, здраво стискайки епруветката в лявата си ръка. Усети суматоха зад себе си, чу стъпки и задъхано дишане. Не беше необходимо да се обръща, за да разбере, че непознатият го следва.

— *Спри!*

Гърленият вик на мъжа само още повече изплаши Томаш. Историкът се шмугна в коридора, между машини и фризери, в които навярно се съхраняваше рядък генетичен материал. Не беше лесно да тичаш с тяло, напъхано в скафандър, две кислородни бутилки на гърба и визьор пред очите. Но адреналинът му помогна, давайки му допълнителни сили. Като стигна до края на пътеката, сви рязко вляво, после вдясно и се вмъкна в друг успореден коридор.

Обърна глава, опитвайки се да зърне преследвача с периферното си зрение, доколкото му позволяваше визьорът, но не го видя. В този миг усети, без да го е планирал, че му се предоставя възможността, от която се нуждае. Трябваше да я използва.

Спря пред един рафт с лабораторни материали и с бързо движение окачи епруветката с ДНК от Исус на малък метален статив, където висяха други подобни съдове. Какво по-добро място да скрие замръзналата мостра, която в най-неподходящия момент беше вдигнал от пода?

Без да губи повече време, той отново хукна по коридора. Тогава разбра, че се нуждае от план. Тичането не беше достатъчно; рано или късно преследвачът му щеше да го хване. Какво да прави? Най-добре беше да се измъкне оттук, разбира се. Но как? Изходът от залата беше блокиран от блиндираната врата и за да избяга, трябваше да я отключи.

Наистина, от всички вътре само Арпад Аркан знаеше паролата, която отваря вратата, но Томаш смяташе, че вече я е отгатнал. Трябваше само да стигне до мястото и да разполага с достатъчно време да въведе кода и да отвори вратата. След това щеше да излезе и да остави отворено, като по този начин позволи на нападателя да го последва. Това беше най-добрият начин да се увери, че няма да

нападне тримата му приятели. Не че толкова го бе грижа за Аркан и Гросман; тревожеше се за Валентина.

Като стигна до дъното на коридора, зави надясно. Вече имаше план; сега оставаше да го изпълни. Нямахше да е лесно, но не беше и невъзможно. Първо трябваше да стигне до блиндираната врата. Спомни си, че изходът беше някъде напред, в посоката, в която тичаше. Дали щеше да успее да стигне дотам?

В този миг забеляза, че е изгубил преследвача си от поглед, и се поколеба, неспособен да реши дали това е добър, или лош знак. Би било добре, ако е успял да го заблуди, но го изпълниха съмнения. Вярно, беше успял да се измъкне благодарение на изненадващо бързата си реакция. Но не смяташе, че тича чак толкова бързо. Как тогава да си обясни внезапното изчезване на нападателя?

Един силует внезапно изникна пред него, препречи пътя му и отговори на въпроса му.

— Липсвах ли ти?

Беше нападателят, с неговия дрезгав, почти стържещ глас. Последният път, когато го чу, беше в стаята в *Америкън Колъни* в Йерусалим — зловец шепот, който се процеждаше през устните, долепени до ухото му, докато нападателят го държеше в смъртоносна прегръдка. Този път думите не бяха прошепнати, а изстреляни с арогантността, хладнокръвието и страховития глас на ловец.

Опита се да побегне назад, но се подхлъзна на полираната като ледена пързалка зала и се просна на студения под. Видя непознатия да се хвърля към него и в този миг разбра, че е загубен.

LXXII

Мъжът се хвърли отгоре му и му нанесе силен удар в корема, който, макар и смекчен от скафандъра, улучи Томаш право в черния дроб и го събори на пода, сгърчен от непоносима болка.

— Това беше, за да те обезвредя изръмжа нападателят. — А със следващия ще си платиш за ритника отпреди малко.

Веднага след това усети как дърпа скафандъра му. Визьорът се отвори и леденият въздух блъсна лицето му. Последва брутален удар, след който главата му отхвъркна в подножието на поставката за пластмасови бидони.

— Ах!

Болката в областта на лявата скула и окото му даде да разбере, че е отнесъл ритник в лицето.

Инстинктивно се сви в ембрионална поза и покри главата си с ръце в очакване на нови ритници. Вместо това усети жестока болка в скалпа, сякаш някой изтръгваше косата му, и се принуди да вдигне глава. Видя лицето на нападателя близо до неговото и разбра, че онзи скубе косата му.

— Надявам се, че оценяваш върнатия жест — усмихна се гротескно Сикариус с окървавения си нос. — В *Левит*, 24:20, се казва: „строшено за строшено, око за око, зъб за зъб; както той е причинил повреда на човека, тъй и нему да се направи“. — Усмивката се превърна в заплашителна гримаса. — Къде е епруветката?

Томаш поклати глава.

— Не знам.

Нападателят внезапно го удари по лявата скула, на същото място, където преди минута му беше нанесъл отмъстителния ритник.

— Говори!

Болезненото съприкосновение на юмрука с ранената му буза изтръгна вик от гърлото му; бе видял звезди посред бял ден. Изглежда, скулата беше счупена. Болката беше толкова силна, че не оставяше никакво съмнение.

— Епруветката? — повтори Сикариус и отново вдигна юмрука си, подготвяйки се за нов удар на същото място. — Къде е?

Първият удар беше толкова болезнен, че дори не помисли да мълчи. С леко движение на главата Томаш показва коридора, от който беше дошъл.

— Там отзад — прошепна, задъхвайки се от болка. — Скрих я отзад.

Нападателят се взря в дъното на коридора.

— Хитра маймуна — прошепна той. Сграбчи жертвата си за костюма и го накара да се изправи. — Ставай! Заведи ме там и ми покажи къде си я скрил!

Придържайки отзад дрехата на Томаш, за да не избяга, Сикариус го избута назад по коридора. Историкът се олюля заради ударите в лицето, но успя да се задържи на крака. Препъвайки се, успя да пристъпи напред.

Опита се да види пространството пред себе си, но си даде сметка, че само дясното му око вижда добре. Затвори го за момент, за да прецени състоянието на лявото. Различи само едно размазано петно и разбра, че окото му едва се отваря. Навярно беше подуто, но едно по-сериозно опасение помрачи духа му. Дали не беше загубил окото си? Трудно можеше да разбере, но ударите наистина бяха много силни. Припомни си думите на нападателя, в които цитираше Писанието. В *Левит* се казваше *око за око, зъб за зъб*; в техния случай по-скоро беше нос за око.

— По-бързо! — заповяда Сикариус, побутвайки го. — Къде е епруветката?

Томаш се нуждаеше от нов план, и то бързо. Но какво можеше да стори? Как би могъл да избяга в това състояние — сляп с лявото око и в плен на един безмилостен боец? Имаше ли начин да преобърне нещата? Поне да имаше оръжие! Но не. Разполагаше само с ръцете си, а те ни най-малко не притесняваха нападателя му. Не бе по силите му да нанесе удар, който да го нокаутира. Томаш го знаеше, нападателят също. Вероятно можеше да му нанесе изненадващ удар, но след това трябваше да изтърпи отмъщението.

Докато обмисляше възможностите и отчаяно се опитваше да състави нов план, стигнаха до мястото, където историкът беше скрил замразения образец. Там върху един рафт се намираше металният

статив с различни епруветки. Една от тях съхраняваше образеца с ДНК на Исус. Трябват ли да спре и да му даде епруветката? Или беше по-добре да продължи да върви? Но какво щеше да спечели от това, когато нападателят му разбере, че се преструва? Дали хематомът на скулата му и подутото око можеха да понесат още удари?

— Тук е — каза тихо и примирено той. Посочи металната конструкция с епруветки и съкрушено въздъхна. — Една от тези.

Погледът на Сикариус се спря върху редицата епруветки, окачени на статива.

— Коя от всички?

Томаш се обърна, привидно, за да посочи правилната мостра, но нанесе удар с дясната си ръка право в носа на нападателя. При други обстоятелства ударът вероятно би бил смъртоносен. Но тази ситуация не беше нормална и португалецът добре го знаеше. Носът на Сикариус беше счупен, което го правеше чувствителен към всяко докосване, какво оставаше за удар с юмрук.

И то какъв! Под ръкавицата на скафандъра дясната ръка на Томаш беше увита в бинтове. Бяха му ги сложили в болницата в Йерусалим, за да предпазят раната на дланта му, получена от кинжала при нападението в хотелската стая. С превръзката на ръката юмрукът на португалеца беше станал особено твърд и опасен; сякаш под ръкавицата си имаше метален бокс.

Затова ударът с подсиления от превръзките юмрук се оказа жесток, особено след като беше поразил счупения нос. Сикариус залитна назад и падна на пода, закривайки лицето си с ръце.

— Ааа! — изкрещя той. Направи титанично усилие и въпреки болката, залитайки със затворени очи, успя да се изправи. — Ще те убия, куче!

Томаш смяташе да остави нападателя на пода и да избяга, но мъжът беше изненадващо издръжлив и вече бе на крака. След няколко секунди щеше да се съвземе от болката и тогава нямаше да може да го спре. Историкът знаеше, че е загубен. Въпрос на секунди.

Изкуши се да побегне, но инстинктивно знаеше, че това само ще отложи неизбежното.

Когато се възстанови, нападателят щеше да го последва и тогава нищо нямаше да го спре. Нещата трябваше да се решат точно в този

момент, докато мъжът беше замаян от болката. Нямахше да има друга възможност.

Португалецът грабна една празна епруветка и с един удар на превързаната си ръка я счупи на две. Хвана стъклената тръба и огледа назъбените ѝ краища. Беше се превърнала в истинско острие. Без да губи време и осъзнавайки, че в този момент рискуваше собствения си живот в последна битка, Томаш се обърна към нападателя и с все сила заби назъбената епруветка в гърлото му.

Струйки кръв изригнаха от шията на Сикариус. Мъжът издаде хриптящ задавен звук, падна и се загърчи в отчаяно усилие да си поеме дъх, ритайки безразборно етажерките, които покриваха стената на коридора. След няколко секунди хриповете се разрешиха и след един последен спазъм кръвта спря да тече по пода и тялото застина неподвижно.

Изтощен от усилията, Томаш се свлече на колене. Току-що бе убил човек. Взя се в себе си, опитвайки да разбере какво чувства. Нищо. Беше убил човек и не чувстваше нищо. Странно, но стореното не го смущаваше. Може би се дължеше на умората и на болката в раненото лице и ръката, с която беше нанесъл удара. Или защото съзнаваше, че е отмъстил за смъртта на приятелката си Патрисия Ескалона, чисто гърло беше прерязано като на жертвено агне. А може би — и защо не? — чувстваше облекчение, че нападателят вече не би могъл да нарани Валентина.

В крайна сметка смъртта на убиеца означаваше, че проклетият кошмар е свършил веднъж завинаги.

— Професор Нороня?

Гласът на главен инспектор Гросман сякаш идваше от дъното на някакъв тунел. Томаш продължаваше да стои на колене пред трупа на Сикариус. Сърцето му биеше лудо и дишаше учестено, изпускайки облаци пара, подобно на запъхтян кон след състезание. Отпусна се и усети, че тялото му възвръща силите си. След това се съсредоточи върху думите, които току-що бе чул. Гласът на израелския полицаи идваше иззад гърба му. Отново пое дъх и с известни усилия успя да се изправи.

— Всичко е наред — каза Томаш. — Той вече няма да ни нарани.

— Къде е епруветката?

Историкът се обърна бавно и видя силуета на Гросман на фона на светлината в дъното на коридора. В ръката си държеше предмет с къса цев. Тъй като виждаше само с дясното око, отне му няколко секунди да разбере, че това бе пистолетът, който полицаят беше внесъл в сградата.

— Малко е късно да ползвате оръжието, не мислите ли? — попита саркастично историкът. — Убиецът е мъртъв. — Въздъхна силно в опит да възстанови дишането си. — Преди малко можеше и да помогне.

В дъното на коридора Гросман избута друг силует пред себе си и допря цевта на пистолета до главата му. Томаш примигна с едното око, за да се увери, че вижда добре. Израелският полицаи беше опрял оръжието до главата на човек в скафандър, когото беше трудно да разпознае.

— Епруветката? — отново попита Гросман. — Ще ми я дадете доброволно или с цената на още един труп?

По заплашителния тон историкът разбра, че главният инспектор не се шегува. Пистолетът му беше насочен към главата на човека пред него и заплашваше да го застреля, ако не получи онова, което иска. Да се взираш с едно око и пламтящо от болка лице, не бе никак лесно, но Томаш положи усилие да различи лицето на пленника на Гросман.

— Правете каквото казва — примоли се човекът, в чиято глава беше опрян пистолет. — Иначе ще ме убие!

Португалският учен най-сетне разпозна кого заплашва израелецът и сърцето му се сви от мъка и страх.

Беше Валентина.

LXXIII

Странна смесица от безсилие, ярост и отчаяние завладя Томаш в мига, в който осъзна, че Арни Гросман заплашва да убие Валентина. Двете тела се очертаваха като призрачни сенки на фона на светлината, която изпълваше дъното на коридора.

— Какво правите, по дяволите? — попита историкът, опитвайки се да подреди парчетата от хаоса. — Свалете оръжието!

Главният инспектор на израелската полиция поклати глава.

— Първо ми дайте епруветката!

Португалецът беше преживял ужасни моменти с нападателя в черно и си мислеше, че смъртта му е сложила край на кошмара. Но онова, което виждаше, му подсказа, че може би най-лошото предстои. Едно беше да се изправи срещу непознат и да го убие, съвсем друго — да бъде предаден от някого, на когото се бе доверил.

Какво трябваше да стори? Ситуацията, с която се сблъскваше, беше неочаквана. Развоят на събитията му подсказваше, че е грешил. Гросман не беше партньор, а враг и се налагаше да прецени новия противник. Осъзна, че трябва да го накара да говори; само така можеше да се сдобие с информация, която да му помогне да открие правилния път към изхода от това положение.

— Как мога да съм сигурен, че няма да убиете Валентина, след като ви дам епруветката?

Гросман притисна цевта до главата на италианката, подсилвайки заплахата.

— Не си играйте с мен — предупреди той. — Нямам търпение да дръпна спусъка!

Томаш се завъртя, за да огледа облеченото в черно тяло зад себе си, и после отново се обърна към полиция; при тези обстоятелства умът му не работеше много бързо, но беше очевидно, че между двамата има някаква връзка.

— И вие ли сте от *сикариите*?

Израелецът се засмя.

— Винаги сте били много проникателен — отбеляза той. — Лошото е, че това няма да ви помогне. — Лицето му отново се вкамени. — Епруветката?

Подутото око започна да го боли повече и историкът с гримаса докосна раната, сякаш така можеше да облекчи болката.

— Защо? — попита той. — Защо е всичко това? Защо убихте професор Ескалона и другите двама учени? Защо нападнахте мен и Валентина? Какво става? Какво искате?

— Искаме си историята! — отвърна Гросман, внезапно ядосан. — Искаме си културата! Нашето достойнство! Искаме си свещената земя!

Томаш го изгледа недоумяващо.

— Нима някой тук е заплаха за тях?

— Да! Всеки ден! Вие, християните, обсебихте нашето Свещено писание, нашето минало, сега искате да обсебите и нашето бъдеще. Няма да го допуснем. През I век *сикариите* са се организирали, за да се изправят срещу римската заплаха. Днес нова заплаха надвисва над Израел, но ние няма да се предадем, без да се борим!

— За какво говорите? Каква заплаха са учените, които убихте? Каква заплаха съм аз?

Израелският полицаи махна гневно с ръка в пространство то наоколо.

— Целият този проект е заплаха! — извика той. — Ако допуснем да се осъществи, това ще е оскърбление за евреите и заплаха за бъдещето на Израел. Нашето правителство отказва да го забележи, но ние, *сикариите*, също както нашите предци преди две хиляди години, няма да позволим разграбването на земята, която бог ни е дал!

Томаш разтърси глава в опит да проумее смисъла на думите му.

— Как така проект за клониране на Исус е заплаха за Израел? Простете, не ви разбирам.

— Вие, християните, трябва да разберете едно — каза Гросман. — Господ избра евреите и склучи с нас свещен съюз. Преди две хиляди години се появил един равин на име Йешуа, или Исус, който проповядвал уважение към Писанието и върховната божия воля. Какво направили последователите му с неговото учение? Изопачили го! Обявили, че е отрекъл Писанието, нещо, което приживе Исус нито е правил, нито е допускал, че може да се направи. Стигнали дотам, че го

превърнали в бог и започнали да му се кланят като на езически идол, пристъпвайки по най-безсрамен начин *Шема*, която повелява, че има само един бог! Същият бог, който Исус считал за единствен и който вие превърнахте в Троица! И сякаш това не е достатъчно оскърбление, ние присвоихте нашето Свещено писание и ли отнехте традициите. И какво искате да постигнете с този безумен проект? Искате да повторите всичко! Искате да възкресите Исус и да направите така, че да казва и прави само това, което вие считате за правилно. Но правилно не е онова, което вие мислите за правилно, а което бог е определил и наредил да бъде написано в Писанието, същото Писание, което Исус е спазвал до последната буква! С този смахнат проект вие искате да изтриете от историята факта, че Исус е евреин и само евреин, и планирате да го превърнете в християнин, какъвто той никога не е бил! Този проект не е нищо повече от цирк, който цели да превърне Исус в послушна марионетка, защитаваща интересите на група хора. Какво ще се случи с Израел през това време? Ще бъде отнесен от буря! Искате този нов Исус да провъзгласи мира в света, сякаш мирът се създава с декрети и сложните проблеми се разрешават с магия. Под водачеството на този клониран миролюбив Исус християнският западен свят ще престане да ни подкрепя и ще остави Израел на милостта на ислямския екстремизъм! Зад добрите намерения се крие план, който ще ни тласне към бездната!

— Щом мислите така, защо не съобщихте за проекта? Защо не организирахте протестна кампания, защо не се обърнахте към съда? Защо трябваше да убивате тези хора?

Гросман отново студено се изсмя.

— Да организирам кампания? Да отида в съда? За глупак ли ме смятате, или какво? Кой щеше да ме чуе? Както добре знаете, повечето хора имат погрешна представа за Исус. Християните не знаят, че Христос не е бил християнин! Ако бях заявил публично, че някой се опитва да клонира Исус, за да донесе мир на земята, щеше ли някой да възрази? Вероятно Западът щеше да приветства проекта! Кой щеше да се противопостави на това? Хората нямат и най-малка представа кой всъщност е бил Исус, нито каква заплаха представлява този проект. — Той поклати глава. — Не! Не можем да постъпим така! Трябваше да изрежем злото от корен! Трябваше да действваме така, както са действали *сикариите* преди две хиляди години!

— Но това е по-лошата алтернатива — изтъкна Томаш. — Започнали сте да убивате хора! Нима това е добро?

— Не може да направите омлет, без да счупите яйцата — отвърна полицаят. — Когато научих за стартирането на този проект, предупредих началниците си и се опитах да ги убедя да спрат тази лудост. Знаете ли какво направиха те? Изсмяха се! Тези идиоти ми се изсмяха в лицето! Въпреки това намерих начин да информирам правителството. Знаете ли какво каза министър-председателят на Израел? Че това е позитивна инициатива! — Той докосна с показалец главата си. — Всички са полудели! Хората нямат представа какво означава проектът за клониране на Исус! Ако подобно нещо се случи, последствията ще бъдат катастрофални! — Настойчиво поклати глава. — Не! Не можех да го позволя! И не го позволих! Така, както през първи век *сикариите* са се вдигнали да защитят Израел, така и ние днес се вдигнахме, за да защитим страната си. След като никой друг не пожела, ние щяхме да го сторим! И го направихме!

— Кои ние?

— Ние, преродените *сикарии*.

Томаш посочи проснатото на пода тяло.

— Ами той?

— Лев?... Клетият дявол! — Гросман погледна с тъга към трупа. — Запознахме се в Ливан по време на операция срещу *Хизбула* в планините. Беше от специалните части на Цахал^[1], един от най-добрестните войни. Веднъж се вмъкна сам в една пещера и въоръжен само с кинжал, елиминира цял взвод муджахидини^[2]. Войната беше неговата стихия. Взех го под закрилата си, дадох му религиозно възпитание и го направих *сикарий*. — Вдигна поглед към Томаш. — Не знам как успяхте да го убиете, но това няма значение. Така е пожелал бог. — Погледът му се спря върху оборудването в залата. — Сега на мен се пада да сложа край на този нещастен проект.

— Какво ще правите?

— Това е моя работа. — Гросман протегна ръка. — Хайде! Дайте ми епруветката!

— Какво ми гарантира, че след като получите епруветката с ДНК на Исус, няма да убиете Валентина, а след това и мен?

Полицаят задържа поглед върху италианката, после отново се взря в Томаш.

— Да направим така — предложи той. — Ще пусна нашата красавица да си върви, но вие ще останете на мястото си. Когато тя се скрие от погледа ми, ще ми дадете епруветката. Как ви се струва?

— Как да съм сигурен, че няма да ме убиете и да последвате Валентина?

Италианката, която до момента стоеше неподвижно с опрян в слепоочието пистолет, внезапно проговори:

— Не се тревожете за мен, Томаш — каза тя спокойно, сякаш владееше ситуацията. — Не забравяйте, че съм полицай и съм обучена да се бия. Ако успея да се измъкна, този тип няма да се докопа до мен втори път. Тук съм, защото ме завари неподготвена. Гарантирам ви, че няма да има втора възможност.

Историкът бе поразен от смелостта и спокойствието ѝ. Въпреки че в главата ѝ бе опрян пистолет, Валентина изглеждаше спокойна и уверена, без ни най-малък признак на страх. Дали криеше уплахата си, или самоувереното ѝ поведение беше непресторено? Така или иначе хладнокръвието, което демонстрираше, го впечатли.

— Сигурна ли сте?

Италианката кимна.

— Абсолютно! — увери го тя. — Тази зала е пълна с леснозапалими химични вещества, както сигурно сте забелязали. Видях материали, с които мога да приготвя смъртоносно оръжие за не повече от трийсет секунди. Дайте ми трийсет секунди и ви гарантирам, че този луд няма да ме заплашва повече.

Томаш обмисли тази информация и уповавайки се на нея, започна да крои план. Проблемът беше да убеди Гросман. Какъв интерес би имал той да ги остави да избягат?

— Много добре — каза той с въздишка и се обърна към израелеца. — Ще ви дам епруветката с ДНК на Исус. Но първо трябва да пуснете Валентина. Съгласен ли сте?

Предвид казаното от италианката преди малко, Томаш се подготви за отказ и трудни преговори, но за негова огромна изненада, полицаят веднага прие.

— Дадено. — Гросман отмести оръжието от главата на италианката и ѝ направи знак да тръгва. — Можете да си вървите.

Валентина направи няколко крачки и след секунди се изгуби от погледа им.

— Всичко наред ли е? — попита Томаш в пространството. — В безопасност ли сте?

— Да — долетя гласът ѝ неизвестно откъде. — След няколко секунди ще съм готова с импровизираното оръжие. Ще се срещнем на изхода.

Португалецът се взря в Гросман, който го гледаше с пистолет в ръка. Беше настъпил часът на истината. Израелецът беше изпълнил неговата част от уговорката. Сега беше ред на Томаш да изпълни своята част. И да се моли да не отнесе куршум в главата, когато вече ще е безполезен.

— Епруветката? — попита полицаят. Търпението определено не беше сред добродетелите му. — Веднага!

Томаш огледа лавицата и видя металния статив с окачени в редица епруветки. Две от тях бяха паднали по време на борбата със Сикариус, но епруветката с генетичен материал от Исус и безценното ѝ ледено жълто съдържание стоеше непокътната на мястото, където я беше оставил. Протегна увитата си в ръкавица ръка и я измъкна от статива, показвайки я на Гросман.

— Тази е — каза Томаш. — Ще я оставя тук.

Внимателно я положи върху рафта и отстъпи няколко крачки. Полицаят тръгна по коридора с насочен пистолет, докато стигна до лавицата. Взе епруветката и я разгледа, за да се увери, че е същата, която беше видял в ръцете на Арпад Аркан. Огледът, изглежда, по твърди, че е епруветката, която търси.

С бързо и неочаквано движение той насочи пистолета към главата на Томаш.

— Сбогом!

И стреля.

[1] Израелски отбранителни сили. — Б.пр. ↑

[2] Борец, воин (араб.). Муджахидин е воин, участващ в свещената война *джихад*. Думата се използва на Запад, за да назовава участниците в мюсюлмански въоръжени формирования. — Б.пр. ↑

LXXIV

Онова, което спаси Томаш, беше комбинация от интуиция, своевременна реакция и бързи рефлексии. След като остави епруветката на лавицата, той отстъпи назад, към нишата в коридора между два рафта с бидони, пълни с течност — вероятно реактив, необходим за работата на лабораторията.

В мига, в който Гросман вдигна ръка, за да стреля, португалецът се вмъкна в нишата и успя да избегне смъртоносния куршум, който изсвистя покрай главата му.

— Проклятие! — извика полицаят, като разбра, че е пропуснал. — Сега ще те хвана!

Португалецът се изправи и хукна да бяга, решен да се измъкне. Но знаеше, че няма да е лесно. Из тези дълги коридори щеше да е като мишена на стрелбище; достатъчно бе Гросман да го зърне, за да го застреля в гръб. По-добре беше да се крие между рафтовете и да се моли да намери Валентина, която сигурно бе готова с импровизираното оръжие.

Бум!

Бум!

Два нови гърмежа отекнаха в залата с грохот; знак, че Учителят на *сикариите* отново е открил огън. Томаш инстинктивно скри главата си и се запита дали не го е улучил, но веднага след това реши, че въпросът е безсмислен — щом е на крака, значи е невредим.

Внезапен грохот и лумналото жълто-червеникаво сияние заставиха Томаш да се обърне. Огнено кълбо се издуваше като балон по коридора, откъдето току-що бе минал. Отначало реши, че става дума за дългоочакваната контраатака на Валентина с коктейл „Молотов“ или нещо от този род, но не я видя наоколо, а фактът, че експлозията бе точно в този коридор, му подсказа какво се е случило.

Куршумите на неговия преследвач бяха улучили резервоар с леснозапалими вещества. Обхванатите от огън рафтове бяха пълни с бидони и пламъците бяха плъзнали наоколо като хищни пипала,

обгръщайки нови резервоари с леснозапалима течност. Последваха още няколко експлозии почти една след друга.

Въздухът сякаш танцуваше под ударите на непрекъснатите взривове.

— Господи!

Новата действителност връхлетя Томаш. Около една пета от Светая светих внезапно се бе превърнала в огнено кълбо и пожарът бързо се разпространяваше към другата част на залата, поглъщайки ненаситно нови и нови коридори. Беше започнала адска надпревара. Скоро огнената стихия щеше да обхване цялото пространство.

Възможностите на историка се свеждаха до една: да бяга. Трябваше да тича към изхода и да се измъкне, докато все още имаше време. Проблемът бе в това, че пътят бе затворен от блиндираната врата и единственият човек, който знаеше паролата, бе мъртвият Арпад Аркан. Оставаше му само надеждата, че догадката за кодовата дума ще се окаже вярна.

Португалецът проучи Светая светих и се отправи към единствения възможен изход, като се промъкваше предпазливо и маневрираше между пламъците, които препречваха пътя му. Накрая се натъкна на онова, което търсеше.

Блиндираната врата.

Последният коридор, в който се беше вмъкнал, го изведе на площадката пред изхода. Томаш беше набрал скорост и спря едва когато опря ръце в металната преграда. Блиндираната врата имаше кръгъл прозорец в средата, но димът бе опушил силно стъклото и го бе направил непрозрачно.

— Добре ли сте?

Историкът погледна през рамо и видя Валентина, която се вирираше в него с големите си сини очи. Италианката беше смъкнала горната част на скафандъра и главата ѝ беше открита — пожарът беше превзел залата и в тези обстоятелства нито студът, нито повреждането на скъпоценните образци, съхранявани в *Кодеш ха Кодешим*, вече не представляваха проблем.

Без да каже нито дума, Томаш я прегърна и я целуна по главата. Миришеше на пушек, но какво значение имаше това? Прииска му се да покрие с целувки цялото ѝ лице, докато стигне до устните ѝ, но се

въздържа; със сигурност не беше най-подходящият момент. Имаше други по-важни неща.

Хвана я за раменете и се взря в нея.

— Трябва да се измъкнем отук — каза той, като я гледаше в очите. — След малко пламъците ще обхванат всичко.

За пръв път си даде сметка, че италианката е уплашена. Нищо чудно. Беше преживяла нападението на *сикария*, предателството на Гросман и сякаш това не бе достатъчно, накрая се беше сблъскала с този неконтролируем пожар. Лошото бе, че пламъците приближаваха и трябваше час по-скоро да напуснат залата.

— Но как? — попита Валентина. — Вратата е заключена. Знаете ли кода?

Томаш насочи вниманието си към блиндираната врата.

— Не съм сигурен — отвърна той. — Но мисля, че го знам. Спомняте ли си, че за да влезем...

Не довърши изречението. Съзря Арни Гросман, също гологлав, който изплува иззад димната завеса с насочено оръжие. Историкът се огледа наоколо в опит да открие път за бягство. Но при тези обстоятелства нямаше накъде да бяга. Ако побегне, къде щеше да отиде? При огъня, който се приближаваше?

— Капанът щракна — извика Учителят на сикариите, наслаждавайки се на мига. — Плъховете като вас накрая винаги ги хващат, нали?

Португалецът вдигна ръце с открити длани в знак, че се предава.

— Имайте малко търпение — каза той. — Всички сме на един кораб.

Лицето на Арни Гросман се разтегна в гротескна усмивка.

— Не споделям кораба си с плъхове — изръмжа той. — След малко един от тях ще е труп.

Ситуацията беше безнадеждна. Все още с ръце във въздуха, Томаш отстъпи назад и гърбът му опря в металната врата. Беше заел класическа поза за разстрел.

Той потърси с обречен поглед Валентина. Нали беше казала, че ще измайстори оръжие и няма да се остави да я хванат повторно? Ако имаше оръжие, сега беше моментът да го използва. Историкът не се съмняваше, че след като си разчисти сметките с него, Гросман щеше да застреля и нея.

Беше настъпил решителният час.

— Арни, почакайте!

Думите, с които италианката се обърна към израелеца, разочароваха дълбоко Томаш. В главата му се появи безброй въпроси. *Арни, почакайте?* Какво беше това? Да не би да мисли, че подобни думи биха ги спасили? И къде, по дяволите, беше смъртоносното оръжие? Защо не го използваше?

— Защо? — попита Гросман, без да сваля пистолета. — Какво има?

Това беше нова изненада за Томаш. В крайна сметка последните й думи, колкото и глупави и ненужни да му се струваха, явно имаха ефект! Може би се опитваше да печели време, за да пусне в ход оръжието си.

— Генетичният материал у вас ли е? — попита Валентина.

— Разбира се — отвърна израелецът и измъкна епруветката от вътрешния джоб на скафандъра, за да я увери, че е у него. — Мислите, че съм го загубил?

— Само исках да се убедя, че всичко е под контрол — обясни тя. Кимна с глава към историка. — Не го убивайте още!

— И защо?

Валентина посочи вратата.

— Знаете ли кода?

Израелецът погледна металната повърхност и се поколеба; очевидно не си беше давал сметка за този проблем.

— По дяволите! — извика той. — Ами сега?

Инспекторката от Криминалната полиция посочи Томаш.

— Той го знае.

Гросман погледна историка с нови очи, сякаш този факт променяше всичко. Двоуми се един дълъг миг, претегляйки ситуацията отново. Нямаше какво толкова да му мисли, възможностите бяха ясни и ограничени, а времето изтичаше.

Учителят на сикариите направи две крачки към мишената и опря дулото в челото му.

— Каква е паролата?

Томаш го изгледа презрително.

— Какво ще направите, ако не ви кажа? — попита предизвикателно той. — Ще ме убиеете?

Израелският полицай обмисли въпроса. Беше очевидно, че жертвата му се чувства обречена. Какъв мотив имаше португалецът да му разкрие кодовата дума, която отключва блиндираната врата, след като знае, че веднага след това ще бъде убит? Реалността го притискате. Беше необходимо да прибегне до тежката артилерия. Осъзнавайки, че с всяка секунда пожарът настъпва към тях, Гросман се приближи до италианката и ѝ подаде пистолета.

— Вземете! — каза той. — Ще трябва да проведе по-сериозен разпит.

Сърцето на Томаш трепна, когато видя, че дава оръжието на Валентина. *Тя наистина е гениална*, помисли си той. Копнееше отново да прегърне тази жена и този път нямаше да си спести целувката по устните! Прибягвайки до хитрост и преструвки, инспекторката от Криминалната полиция беше успяла да заблуди израелеца и да го убеди да ѝ даде пистолета! Ако не го беше видял със собствените си очи, никога нямаше да повярва! Невероятно! Същински шедьовър в изкуството на манипулацията.

Валентина пое пистолета и в продължение на няколко секунди разглежда автоматичния механизъм. Оръжието беше произведено в Израел и не ѝ бе познато. Но тя все пак беше полицай и бързо разбра какво трябва да прави; в крайна сметка принципът беше един и същ. Твърдо убеден, че след малко ще се сложи край на непоносимата ситуация, Томаш очакваше, че тя ще насочи пистолета към Гросман, но онова, което се случи в следващите секунди, го озадачи. Вместо да се прицели в израелеца, Валентина насочи пистолета към краката на пленника.

— Не мърдайте! — заповяда тя на португалеца. — Ако се опитате да направите нещо, ще отнесете куршум в коляното.

Шок.

Обръщането на италианката срещу него бе абсолютен шок за Томаш. В последните няколко минути той беше попаднал в шеметен въртоп от емоции — след безкрайното отчаяние се бе издигнал до върховете на неудържимата радост, за да пропадне накрая в бездната на разочарованието, след като осъзна ужасната истина.

Валентина беше негов враг.

LXXV

Образът на Валентина с насочен към него пистолет изглеждаше прекалено фантастичен, за да е реален. Но тъкмо това се случваше с Томаш. С дясното си око историкът невярващо се беше взрял в нея. Не може да бъде! Валентина не можеше да е на страната на *сикариите*! Това беше абсолютно невъзможно! Немислимо! Необяснимо!

И все пак истината, колкото и невероятна да му се струваше, не можеше да бъде опровергана. Арни Гросман ѝ беше дал пистолета, а тя го насочи не срещу водача на *сикариите*, а срещу Томаш. Каквито и оправдания да му хрумваха, фактите бяха пред очите му.

Валентина държеше пистолета и се целеше в него.

— Какво става? — попита историкът, опитвайки се да намери смисъл в действията ѝ от последните минути. — Защо не хванете този тип? Какво вършите?

С притворени очи и танцуващ между пръстите пистолет, италианката се усмихна лукаво и предизвикателно.

— Не знаехте ли, че ние, жените, умеем да се преструваме?

— Моля?

Валентина поклати глава.

— Вие наистина сте глупак! — възкликна снизходително тя. — Нима си мислихте, че ще позволя да се случи подобно нещо? Нима смятате, че зелените очи и средиземноморският чар ви правят толкова пленителен, че да загубя способността си за преценка? — Отново поклати глава. — Ах, бедният глупчо! Какви идиоти сте вие, мъжете!

Арни Гросман ровеше в джоба си, зает с нещо, което убягваше на Томаш. Смаян от обратата на събитията, историкът дори не се опита да разбере какво прави. Вниманието му беше погълнато изцяло от инспекторката от Криминалната полиция. Взираше се объркано в нея, сякаш думите, която току-що бе произнесла, бяха лишени от смисъл. Имаше чувството, че не я познава и дори, че това е друг човек. Друг човек в същото тяло.

— Но... Какво става? Що за лудост е това? Откога вие... вие...

— От самото начало.

— Моля?

Валентина спря погледа си върху израелеца, който точеше нещо, което приличаше на армейски нож.

— С Арни Гросман се познаваме от доста време — започна тя. — И двамата сме полицаи и добре знаем докъде стига силата на закона. Затова се включихме в тайни общества, чиято мисия е да разрешават проблеми, пред които законните средства са безсилни. Той възстанови общността на *сикариите* в Йерусалим, аз съм член на оперативния отдел за сигурност на една масонска ложа, наречена P2. Не знам дали сте чували за нея...

Томаш зяпна. Това определено не беше жената, с която бе прекарал последната седмица.

— Моля?

— P2 — повтори тя, — което означава...

— *Propaganda Due* — каза португалецът бавно, разпознавайки и произнасяйки името на италиански. — Много добре знам какво е P2. Свързана е с Ватикана, замесена е в скандал за пране на пари от мафията чрез банка „Амброзиано“. Говори се, че е замесена и в смъртта на папа Йоан Павел I, който щял да издаде машинациите на P2, но издъхнал, преди да го направи.

Валентина се усмихна на последната забележка.

— Слухове — отвърна тя, като махна презрително с ръка. — Но виждам, че сте запознат с нашата малка организация.

— Славата на P2 върви пред нея — каза историкът. Продължаваше да я гледа невярващо. — Нима наистина сте част от тази банда престъпници?

Валентина размаха пистолета.

— Аз съм човекът, който държи оръжието, нали?

Томаш се предаде пред очевидното; този жест беше доказателство, че този път тя казва истината. Стори му се невероятно, че Валентина го беше заблуждавала и манипулирала през цялото това време. Начинът, по който го убеди да участва в разследването, как го беше водила по пътя на загадките, замислени така, че да го отвеждат в Израел, за да им помогне да проникнат във фондация „Аркан“; дори нападението в хотелската стая и съчувствието, което беше демонстрирала... всичко е било само поза!

Португалецът тръсна глава. Все още не беше настъпил моментът да анализира подробно целия театър, организиран от италианката. Първо трябваше да разбере как се беше стигнало дотук и после да се притеснява за останалото.

— Какво общо има Р2 с тази история?

Валентина посочи заетия Гросман.

— Всичко започна, когато Арни се свърза с нас по установените комуникационни канали, за да ни информира за проекта на фондация „Аркан“. Разкри ни, че учени от фондацията са изолирали клетки с ДНК от Исус и възнамеряват да го възкресят веднага щом клонирането на човешки същества стане възможно. В началото тази история ни се стори прекалено невероятна и не повярвахме, но по-късно проверихме информацията и за наша огромна изненада, всичко се потвърди. Разбира се, смятахме идеята за лудост. За опасна лудост.

— Опасна? Защо?

Тя наклони глава на една страна.

— Моля ви, Томаш! Да се клонира Исус? Замисляли ли сте се за последствията от подобен акт? Как би реагирал Исус, ако един ден отиде във Ватикана и види целия този разкош? Ами ако в Рим постъпи по същия начин, както е постъпил в Йерусалим? — Направи театрален жест и цитира думите на Исус в храма. — „Не е ли писано: *домът Ми ще се нарече дом молитвен за всички народи?* А вие го направихте разбойнишки вертеп“^[1]. — Тя се взря в Томаш. — Представяте ли си картината? Исус критикува Ватикана и нарежда да продадат всичко, за да се подпомогнат бедните? — Наклони главата си на една страна. — Наистина ли мислите, че ще позволим подобно нещо?

Историкът въздъхна.

— Вече разбрах — каза той. — Завръщането на Исус би застрашило нечий интереси!

— Трябваше да спрем тази лудост! — възкликна Валентина. — Р2 свика специално събрание, за да обсъди случая. Решено бе, че ще си сътрудничим със *сикариите*. Трябваше спешно да се сложи край на този цирк. Но фондация „Аркан“ пазеше проекта в тайна и опитите ни да се внедрим се оказаха неуспешни. Тогава открихме няколко ключови фигури, свързани с проекта, и съставихме план, който включваше един от най-авторитетните историци в света. — Тя се усмихна. — Вас.

Тези думи смаяха Томаш.

— Мен?

— Планът беше прост — продължи Валентина. — *Сикариите* трябваше да екзекутират трима от тези ключови хора, свързани с проекта, и да оставят следи, които само един историк — експерт по криптоанализ и древни езици, може да дешифрира. Междувременно бяхме уведомени, че професор Ескалона има задача да проучи *Codex Vaticanus* във Ватиканската библиотека, и разбрахме, че тя е ваша приятелка. Моментът ни се стори изключително подходящ. Благодарение на контактите си в италианското Министерство на културата уредихме да възложат на фондация „Гулбенкян“ да ви ангажира с реставрацията на руините на Траяновия форум и Пазара на император Траян на същата дата, когато галисийската историчка щеше да е в Рим. Когато всички карти бяха на масата, трябваше само да стартираме операцията. Професор Ескалона пристигна в Рим на предвидената дата и наш сътрудник ѝ каза, че вие също сте в града. Както и очаквахме, тя незабавно ви се обади.

— Каква низост! — процеди Томаш, опитвайки се да надвие гнева, който се надигаше в него, докато слушаше как е бил манипулиран от самото начало. — Ами ако тя не се беше обадила? Какво щяхте да направите, за да ме замесите във вашите машинации?

— Човек на Арни щеше да телефонира от нейния телефон. Но не беше необходимо. Професор Ескалона ви се обади и вие се отправихте към Ватиканската библиотека, където я чакаше агентът на *сикариите*. Когато ме повикаха за оглед на местопрестъплението, трябваше само да погледна списъка с обаждания в мобилния телефон на жертвата и незабавно да ви повикам във Ватикана. Идеален претекст да ви ангажирам с разследването.

— Но защо аз?

— Защото познавахте една от жертвите и защото се нуждаехме от следотърсач, който да ни отведе до сърцето на този проект. — Тя размаха епруветката с ДНК на Исус. — Фактът, че генетичният материал е у мен, е доказателство, че планът е бил добре замислен. — Италианката повдигна вежди, доволна от себе си. — И, простете нескромността ми, добре изпълнен.

Нови експлозии разтърсиха залата. Пожарът се разпространяваше и настъпваше към тях. Осъзнавайки, че не разполага

с много време, Гросман прекъсна разговора:

— Защо му разказвате всичко това?

— Защото съм добра християнка — отвърна саркастично италианката. — Ще бъде убит и има правото да знае за какво умира.

— Има нещо, което трябва да направи преди това — каза израелецът, посочвайки към блиндираната врата. — Първо трябва да ни каже паролата.

Израелецът внезапно сграбчи историка за раменете, приложи му хватка от джудото и го просна по корем на пода.

— Какво правите? — попита Томаш с лице, обърнато към пода.

Нападателят хвана лявата му ръка и силно я изви назад, принуждавайки го да разтвори пръсти. Притисна китката му към пода и допря армейския нож в основата на малкия му пръст.

— Ще ви покажа една техника на разпит с почти стопроцентова вероятност за успех — съобщи той. — Техниката включва ампутация на пръстите на заподозрените — един по един, до момента, в който проговорят. Просто, нали? Просто и ефикасно. Уверявам ви, че всички хора, на които съм я прилагал, накрая са припявали като канарчета. Вие също ще го направите.

— Да не сте полудели?

— Давам ви последна възможност, която ще ви спести много страдания, ако съумеете да се възползвате — каза той. — Каква е паролата за отваряне на вратата?

Усещайки острието върху пръста си, португалецът прецени ситуацията. Не беше добра. Но каква алтернатива имаше? Лявото му око беше подуто, дясната му ръка — гипсирана, чувстваше се изморен и предаден, беше затворен в зала, в която всичко гореше, една жена го държеше на прицел и беше прикован към пода от един луд, който заплашваше да му отреже пръста. Кодовата дума, която отваряше онази врата, пътя към спасението на всички тях, беше единственият коз, който му оставаше. Как трябваше да постъпи?

— За какъв дявол да вя давам паролата? — попита той в отчаян опит да открие някакъв изход от ситуацията. — За да ме убие след това?

— Всички умираме рано или късно — отвърна Гросман с бащински тон. — Единственото, което не знаем, е как. Дали ще свършим бързо и без да страдаме, или мъчително, в болка и страх?

Това са вариантите, които ви предлагам. Вие избирайте. — Гласът му стана твърд и студен. — Каква е паролата?

— Върви на майната си!

Израелецът си пое дълбоко дъх; търпението, което бездруго не беше силната му страна, се бе изчерпало.

— Сам го пожелахте!

В този миг остра болка прониза кутрето на Томаш, сякаш цялата вселена се беше стоварила отгоре му. Пред погледа на историка затанцуваха светлини и той нададе агонизиращ вик. Гросман беше започнал да реже пръста му с армейския нож. Томаш умоляваше полицая да спре, да има милост, но думите му бяха погълнати от болезнения вопъл, който изпълваше гърлото му, сякаш самият вик можеше да го освободи от мъките, на които беше подложен.

[1] Евангелие от Марко, 11:17. — Б.пр. ↑

LXXVI

Нещо се случи.

В момента на най-силната болка, когато всичко изглеждаше загубено и признанието изглеждаше неизбежно, Томаш усети, че хватката, в която го държеше мъчителят му, внезапно се отпусна и лявата му ръка беше свободна.

Той инстинктивно я сви и се сгърчи на пода, сграбчвайки ранената си ръка, за да се опита да облекчи агонията. Не разбра какво се бе случило, но важното беше, че се е случило. Болката в кутрето му беше непоносима, но намаля достатъчно, за да може да отвори дясното око и да се опита да разбере защо Арни Гросман беше пуснал ръката му.

Видя израелския полицаи на колене със странно изражение на почервенялото лице. Очите му бяха широко отворени и изцъклени, езикът бе изплезен, сякаш бе получил пристъп на задушаване. До адамовата му ябълка сред бликащи струи кръв стърчеше острие.

Бум.

Бум.

Два изстрела проехтяха с такава сила, сякаш някой беше стрелял до ухото му. Томаш почти оглуша. В същия миг забеляза движение зад Гросман, погледна натам и го разпозна. Беше Арпад Аркан. Президентът на фондацията тупна тежко на пода и остана да лежи по корем. Две струйки дим се издигнаха от тъмните дупки на гърба му като дихание на разбудени вулканични кратери.

Томаш погледна настрани и видя Валентина в позиция за стрелба и димящата цев на пистолета. Сред цялата суматоха той проумя картината и като насън успя да сглоби основните моменти от онова, което се бе случило току-що.

Аркан явно бе успял да се съвземе и да измъкне от ръката си кинжала. Видял бе пламъците в Светая светих, побягнал бе към изхода и бе видял Гросман да измъчва Томаш. Разбрал какво става и без да губи време, бе забил кинжала в гърлото на полицаия. Проблемът бе, че

вероятно не бе видял италианката или не бе разбрал каква е истинската ѝ роля и бе застрелян в гръб.

— Полудяхте ли? — попита историкът, обзет от ярост, пропъльзвявайки до тялото на Аркан.

Валентина насочи димящия пистолет към него.

— Стой!

Томаш разгледа лицето на президента на фондацията. Очите му бяха притворени, забулени от смъртта, а изражението му не остави никакво съмнение у Томаш.

Португалецът обърна глава към инспекторката от Криминалната полиция.

— Имате ли представа какво направихте току-що?

Валентина хвърли уплашен поглед към приближаващите пламъци. Огънят бе на няколко метра от тях и се канеше да обгърне най-близките рафтове.

— Отворете вратата! — нареди тя, удряйки с ръка по металната повърхност, която пречеше на бягството им. — Няма време за глупости! Отворете проклетата врата!

Томаш мина покрай Гросман и завлече тялото на Аркан до вратата.

— Той знаеше паролата! — изкрещя историкът. — Искате ли да излезете оттук? Тогава защо убихте единствения човек, който знаеше кодовата дума?

Италианката придоби объркано изражение, погледът ѝ шареше между Томаш и неподвижното тяло на Аркан.

— Какво искате да кажете? Мислех, че вие знаете паролата!

— Предполагам, че я знам — отвърна гневно той. — *Предполагам!* Но ако догадката ми се окаже погрешна? — Той посочи тялото, което беше долякъл до вратата. — Единственият тук, който със сигурност знаеше паролата, беше Аркан! А вие току-що го застреляхте! — Томаш поклати глава. — Браво! Наистина сте много съобразителна!

Палещата жега сложи край на съмненията, които изпълваха Валентина. Тя осъзна, че е прибързала и очевидно е допуснала грешка, но не можеше да промени стореното, а огънят вече обхванеше последния рафт. Имаха една, може би две минути, за да се измъкнат оттук. Не повече. След това цялото това пространство щеше да бъде

погълнато от бушуващото море от пламъци, което заливаше *Кодеш ха Кодешим*.

— Отворете вратата! — изкрещя тя. — Веднага отпорете тази врата!

Историкът погледна приближаващите пламъци. Наистина нямаха много време да реагират.

— Ще го направя — каза той. — Но първо хвърлете пистолета в огъня.

— Отворете вратата!

— Не чухте ли какво казах? — Той посочи към пожара. — Хвърлете пистолета натам и ще отворя. Ако не го направите, не разчитайте на мен. Няма да отворя вратата, за да отнеса куршум след това.

Валентина се взря в лицето на Томаш, опитвайки се да прецени дали говори сериозно. Не успя да разчете изражението му, но не беше трудно да разбере мотивите му. За какво да отваря вратата, ако след това свърши с куршум в главата? Гросман се беше опитал да измъкне паролата с помощта на армейския нож, но идиотът Аркан се появи изненадващо и развали всичко. Сега беше изцяло в ръцете на този португалец.

— *Va bene!* — примири се тя. Хвана пистолета за цевта и го захвърли сред пламтящия ад. — Готово!

— Добро момиче!

След това италианката взе епруветката с генетичния материал от Исус, целуна я и я метна в същата посока.

— *Adio, Signore!*

— Какво направихте, по дяволите! — попита Томаш, възмутен от онова, което току-що бе видял. — Унищожихте ДНК на Исус?

Валентина въздъхна.

— Това беше моята мисия, нали? — каза тя. — Сега отворете проклетата врата! Бързо!

Осъзнавайки, че горещината става нетърпима и разполага може би с минута, преди огънят да ги погълне, Томаш се обърна към вратата и отвори капачето на клавиатурата, където трябваше да въведе паролата. След това се загледа в стиховете, изписани на стъклото на кръглия прозорец в средата на вратата.

Über allen Gipfeln ist Ruh,
in allen Wipfeln spürest du kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde. Ruhest du auch.

— Аркан каза, че кодовата дума, която отключва вратата, е свързана с тези стихове, които служат за мото на фондацията — прошепна той, говорейки по-скоро на себе си, отколкото на италианката. — Наредил е да напишат стиховете върху стъклото, за да не забрави паролата. Когато въведе кода при влизането ни тук, клавишите издадоха звук, което ми позволи да преброя буквите. Бяха шест. — Погледна към Валентина. — Коя шестбуквена дума има връзка с това стихотворение?

Изпълнените с ужас очи на италианката бяха втренчени в пламъците, бушуващи на два метра от тях, и тя дори не чу гласа на Томаш. Или го беше чула, но не го беше разбрала.

— Побързайте!

— *Goethe* — каза португалецът, отговаряйки на въпроса си. — Гъоте е автор на стихотворението и името му се състои от шест букви.

Набра думата на клавиатурата. G-O-E-T-H-E.

След това зачака вратата да се отвори.

— Бързо! — извика Валентина, изпаднала в паника. — Отворете вратата! За бога, отворете вратата!

Нищо не се случи.

Вратата не помръдна. Опита отново, но резултатът бе същият. Отчаянието завладя Томаш. Трябваше да се примири с реалността. Явно се бе излъгал. Паролата не беше *Goethe*.

Зноят бе станал нетърпим и Валентина се разплака.

Историкът беше сигурен, че ако разполага с още десет минути, ще успее да разгадае кода. Но не и в тези условия. Ситуацията беше безнадеждна. Оставаха още няколко секунди. Огънят вече поглъщаше тялото на Гросман и всеки момент щеше да достигне до тях.

— Отворете вратата!

Мисли, Томаш!

Коя шестбуквена дума има връзка със стихотворението?
Историкът затвори очи и направи нечовешко усилие да се

концентрира. *Да се върнем в началото*, разсъждаваше той, запазвайки спокойствие. *Каква е темата?*

— *По всички тези хълмове цари мир* — издекламира тихо той. — *Във върховете на дърветата едва ли ще усетиш и лек полъх. Птичките в гората са притихнали. Почакай тихо. Мирът ще дойде скоро.*

Мир.

Това ли е паролата? Сърцето на Томаш подскочи. *Peace!* Беше *Peace!* Само това можеше да е! Преброи буквите наум. Едно-две-три-четири-пет.

Пет.

— По дяволите!

Пет букви! Една буква по-малко! Една шибана буква по-малко! Поклати глава. Не беше *peace*.

Валентина беше обляна в сълзи. На лицето ѝ бе изписано отчаянието на човек, който знае, че е обречен. Пламъците почти ги докосваха, кожата им пареше.

— Отворете! — примоли се тя, хълцайки, с молитвено вдигнати ръце. — *Per favore*, отворете! *Dio mio!*

Щом не беше *peace*, коя дума можеше да е? Томаш отново се концентрира. Фондация „Аркан“ беше израелска организация със седалище в Йерусалим и изследователски център в Назарет. Какъв език би трябвало да използва? Английски? Не, разбира се, че не. Иврит! Сърцето на Томаш отново подскочи. Как е *мир* на иврит?

Беше последният му опит. Историкът нетърпеливо се надвеси над клавиатурата и с трепереща ръка трескаво въведе шестбуквената дума.

S-N-A-L-O-M.

Bun.

Вратата се отвори.

ЕПИЛОГ

Слънчевите лъчи проникваха през прозореца като прозрачна завеса от светлина, когато жената в бяла престилка влезе в стаята и хвърли една служебна усмивка на пациента. На гърдите ѝ, до стетоскопа, имаше ламинирано картонче, на което върху тъмносин фон пишеше *Лесли Кошет, Д. М.*

— Добро утро! — поздрави жизнерадостно тя. — Как се чувства нашият герой тази сутрин?

Отговорът на Томаш бе тъжно мърморене.

— Имал съм и по-добри дни...

Израелската лекарка се усмихна.

— Искате ли още едно обезболяващо, или вече се чувствате способен да понесете болката?

Пациентът направи гримаса.

— Още едно ще ми дойде добре наистина. Ще ми дадете ли?

Лесли направи гримаса.

— По-добре да минете без него — отвърна тя. — Време е да престанете с тези наркотици. Вече сте достатъчно голям да понесете малко болка, без да циврите, нали?

Томаш се изправи в леглото и се наведе напред, за да огледа лицето си в огледалото, закачено на стената.

— Вижте лицето ми, докторе — оплака се той. — Виждате ли? Не смятате ли, че заслужавам още едно обезболяващо?

От огледалото го гледаше лице, обвито в бели бинтове. Лявата му част беше изцяло покрита с марли върху наранената скула и подутото око. След това историкът вдигна двете си ръце, за да покаже превръзките си. Дясната му ръка беше натикана в топка от гипс, лявото му кутре беше бинтовано. И разбира се, превръзката на шията.

— Приличате на мумия — пошегува се тя. — Същински Рамзес III!

— О, не се шегувайте.

— Хайде, не бъдете женчо! — смъмри го лекарката. Взе медицинския картон до краката му и го прочете. — Още малко и ще зароните сълзи!

— Смейте се — нацупи се Томаш. — Въобще не е забавно! Цялото ми лице ще остане в белези, разбирате ли?

— Не започвайте...

— Знаете ли какъв прякор ще ми лепнат студентите в университета? *Scarface!* Ще ми се смеят и ще ме наричат *Scarface!* Или Франкенщайн! О, вече си ги представям!

Това мелодраматично поведение накара Лесли да се засмее.

— Знаете ли какъв е моят прякор в болницата? — попита тя. — *Вълшебните ръце!* Знаете ли защо? Защото правя чудеса на операционната маса. Гарантирам ви, че ще излезете отгук с бебешки гладко лице. Без нито една драскотина! Ще бъдете красив както винаги!

— Обещавате ли?

Лекарката сложи ръка на сърцето си, закривайки табелката с името, закачена на престилката, и придоби тържествено изражение.

— *Cross my heart!*^[1]

Обетът не успокои особено Томаш. Облегна се на възглавницата и се настани удобно. Не знаеше защо, но винаги ставаше голям пъзъл, когато лежеше в болница. Такъв си беше от дете и очевидно не се беше променил.

— Ако имам и една бледа драскотинка по лицето, ще подам жалба — предупреди я той. — Отивам директно в Лекарския съюз.

— Ау, умирам от страх!

— И има защо. Внимавайте как се държите с мен.

Лекарката приключи с четенето на картоната и го върна на мястото му върху таблата в краката на Томаш. Вдигна поглед към португалеца и добродушната ѝ усмивка изчезна.

— Господин Аркан иска да говори с вас.

Съобщението изненада Томаш.

— Как е той?

— Как мислите? — отвърна Леели с леко саркастичен тон. — Бил е прострелян два пъти в гърба и има куршум в белия дроб. Скоро ще го оперирам отново, за да го извадя.

— Мислите ли, че ще се оправи?

Лекарката кимна.

— Разбира се — каза тя. — Преди малко щяхме да му сложим упойка, но той поиска да говори с вас, преди да започнем да го подготвяме за операцията. — Тя огледа тялото му, простряно на леглото. — Чувствате ли се способен да ходите до хирургичното отделение, или предпочитате да ви изпратя сестрата с количката?

Томаш рязко дръпна чаршафа и спусна краката си на пода. Лесли се наведе да му помогне, но той вдигна гипсираната си ръка, за да я спре.

— Мога и сам — каза той. — Ще видите.

Седнал на края на леглото, португалецът балансира тялото си и прехвърли тежестта върху краката. Чувстваше се слаб и краката му трепереха, но се задържа. Бавно отмести патериците и се изправи, задържайки се сам на крака.

— Bravo! — възкликна лекарката ентузиазирано. — Много добре! Ето един истински мъж!

Последните думи прозвучаха малко снизходително на Томаш, но той реши да не им обръща внимание. Беше се изправил на крака без чужда помощ и се чувстваше горд от себе си. След всичко случило се в ада на Светая светих възстановяването му се струваше бързо. След още някой ден щяха да го изпишат и да излезе оттук.

Колко е хубаво да си жив!

Като видя, че е на крака, Лесли тръгна пред него, за да му показва пътя.

— Оттук.

Все още по пижама, Томаш последва жената в бяла престилка по коридора на болницата. Движенията му не бяха особено бързи и усещаше мускулите на краката си меки като желе — резултат от двудневния престой на легло. Въпреки че се чувстваше отпаднал, той бе много по-добре и имаше сили да ходи. Освен това упражнението само щеше да му помогне.

Мобилният телефон иззвъня в джоба на пижамата му. Извади го и погледна екрана.

Пишеше *Мама*. Натисна зеления бутон и отговори.

— Добро утро, майко — поздрави я той. — Как си?

— О, сине — отвърна гласът от другия край на линията. — Толкова съм притеснена!

Сърцето на Томаш леко подскочи. Не ѝ беше споменал нищо за случилото се, за да не я тревожи, но очевидно някой ѝ беше казал.

— Добре съм — побърза да каже той. — Нищо не е станало.

— Нищо ли? — наежи се тя, едва ли не обидена. — Разбрах, че пътуваш по тези места, където има само войни и луди, които хвърлят бомби и какво ли още не! Пресвета Дево! Дори не си представяш какво преживях, когато се обадох в университета и ми съобщиха, че обикаляш по тези места. Дори ходих на служба. Исусе, умирам от страх! Не спирам да се моля за теб.

Не беше толкова зле, помисли си историкът. Очевидно бяха информирали майка му, че е в Близкия изток, но никой не ѝ беше казал какво се бе случило в последните дни. И по-добре. Щеше да получи инфаркт, ако узнае!

— Всичко е наред — каза меко той, за да я успокои. — Знаеш ли къде съм в момента? В Йерусалим!

Гласът от другата страна се поколеба.

— Йерусалим? — попита тя, сякаш искаше да се увери, че е чула добре. — В Йерусалим ли си? Светата земя? Мястото, където е бил Спасителят?

— Точно там!

— Ах, сине. Какъв късмет, какъв късмет!

Тонът на гласа на майка му напълно се бе променил. Паниката и тъгата бяха изчезнали и сега говореше възторжено.

— Наистина. Много интересно място.

— Интересно? — възмути се тя. — Та ти си в града на Спасителя, сине! Града на Спасителя! Мина ли вече по *Via Dolorosa*, където онези... онези изверги са измъчвали Исус? А ходи ли до храма „Възкресение Христово“, където са го разпнали, бедния?

— Ще отида утре... или в следващите дни.

— Ах! Като отидеш в храма, запали една свещичка за мен. Ще го направиш ли? Не забравяй, че Исус е загинал, за да ни спаси, сине. Трябва да сме му благодарни, разбра ли? Той е умрял за нас! Стои там горе, отдясно на нашия господ бог, гледа какво правим и бди над нас.

— Така е — отвърна Томаш. — Аз ще... ще запали свещичка заради теб.

— Запали една за мен, една за баща ти и една за себе си — побърза да заръча тя. — Ти също си християнин, не го забравяй. Също

имаш право на спасение!

— Разбира се. Ще запаля три свещички.

Майка му въздъхна доволно, сякаш току-що бе сторила едно добро дело.

— Добре, Томаш. — Гласът ѝ се промени, сякаш нещо я бе накарало да побърза. — Виж, вече тръгват за службата. Ще отскоча до църквата „Сан Бартоломео“, за да разкажа на отец Висенте къде си. Той ще остане много доволен, като разбере, че си в Светите земи, заобиколен от всички апостоли там. Грижи се за себе си, сине! Не забравяй да запалиш свещички във „Възкресение Христово“. Исус е загинал, за да ни спаси!

Томаш се сбогува и затвори, връщайки телефона в джоба на пижамата. Вървеше по болничните коридори, следвайки лекарката, която го водеше към хирургичното отделение. В съзнанието му звучаха думите на майка му и той продължаваше да мисли върху тях.

Майка му бе вярваща. Но какво означаваше вяра? Имаше ли смисъл да вярваш в Христос, когато вече се знаеше истинската история на Исус и трансформацията на юдейските му проповеди в нещо напълно различно? Томаш винаги бе мислил, че е глупаво да вярваш в каквото и да било, без да знаеш достатъчно за него. Изследванията, науката и познанието ръководеха вярата, а не съмненията, незнанието и догмите. Вярата не биваше да е сляна; трябваше да се опира на познанието. Никоя истина не може да се приема за безспорна. Тези, които вярваха без достатъчно познание, мислеше той, не бяха нищо повече от суеверни, лекомислени и глуповати хора, готови да повярват в първата измислица, която им разкажат. Вярата е истинска само ако се основава на знание.

И все пак Томаш имаше усещането, че в някои случаи вярата, неподкрепена от знание, беше неизбежна. При приятелството например. За да бъдеш приятел на някого, трябва да вярваш в него, да приемеш, че е достоен за твоето доверие. Разбира се, тази вяра често е неоснователна. Стигаше му случаят с Валентина. Той беше повярвал в нея, без да я познава, и се случи онова, което се случи. Италианката се оказа двулична и едва не го уби. Естествено, сега беше в затвора и щеше да си плати за извършените престъпления, но въпросът не бе в това. Той бе повярвал в нея, без да разполага с достатъчно

информация, и нещата завършиха зле. Не беше ли това доказателството, че вярата без знание е опасна?

Но каква е алтернативата? Да не вярва на никого, докато не се убеди, че този човек е достоен за доверието му? Тогава как ще завързва приятелства? Ще подлага всеки потенциален приятел на строг предварителен разпит? Ще му даде да попълни анкета? Ще проучи подробно историята му? Но това е безсмислено! В живота има ситуации, в които трябва да повярваш, без да знаеш достатъчно. Информацията ще дойде след това, разбира се. Но първо трябва да има вяра. Вярата, че можеш да разчиташ на човека и да го чувстваш свой приятел. Впоследствие сведенията ще потвърдят, че вярата е имала смисъл. Но първата крачка винаги е вярата. Или с други думи — нагласата. Валентина може и да бе доказателството, че моделът не работи, но Аркан, от друга страна, показва, че този метод винаги е грешен. Нали тъкмо президентът на фондацията, на когото впрочем никога не бе вярвал, накрая му спаси живота?

А след като този принцип бе валиден в сферата на човешките взаимоотношения, защо да не го отнесем и към връзките с божественото и свещеното? Томаш съзнаваше нуждата на хората да вярват в нещо трансцендентно. Исус може и да е бил само човешко същество, но в очите на онези, които вярваха в него, като майка му например, той се бе превърнал в бог. Какво лошо имаше в това, щом вярата ѝ помагаше да се справя с проблемите и да бъде по-добър човек? Не се ли нуждаем от вяра, за да действаме? Няма ли да е жестоко да лишим Исус от божествеността, която му е отредена? Животът е пълен с неизвестност и е в постоянна връзка с непознатото. Колко пъти взимаме решения, без...

— Професор Нороня?

... да сме информирани? Не е ли това в крайна сметка скокът в тъмното, в който се състои нашето съществуване? Не ни ли се налага да скачаме в тъмното всеки ден?

И какво...

— Професор Нороня?

Въпросът прекъсна блуждаещите мисли на Томаш, бродещ из болницата като робот, втрещен в бялата престилка на доктор Кошет като куче, което следва господаря си, а мислите му се въртяха около

убежденията на майка му и връзката на нейната вяра с всичко, което бе излязло наяве за човека Исус.

— Да?

Лекарката го бе повикала по име.

— Стигнахме до хирургичното отделение — обяви доктор Кошет, сочейки към две врати вдясно. — Господин Аркан е тук, в предоперационната зала.

Вратата беше двукрила и крилата се отваряха като в баровете от уестърните. Пациентът влезе и видя едно легло на колела в средата на залата, с банка кръвен серум над него и дълъг тесен маркуч, който се спускаше до чаршафите. В ъгъла на залата бяха седнали двама санитарии, които разговаряха тихо.

Томаш се приближи и видя бледото лице на Арпад Аркан да изниква от чаршафите.

Пациентът се оживи, като видя новодошлия да идва към него.

— *Shalom!* — поздрави президентът на фондацията с немощна усмивка. — Радвам се да видя, че сте добре!

— *Shalom!* — отвърна Томаш, поемайки слабата му ръка. — Каква прекрасна дума! Спаси ни живота в последния момент, а?

— Не думата ни спаси, професор Нороня. — Той докосна с пръст челото си. — А вашият интелект.

— Нищо от това нямаше да се случи без вашата намеса, когато онова животно режеше пръста ми — каза португалецът, стискайки силно ръката на Аркан в знак на благодарност. — Вие бяхте много смел.

— При такива обстоятелства всеки друг би сторил същото.

— И дума да не става.

Президентът на фондацията неочаквано се разсмя толкова дълбоко и радостно, че зарази Томаш с въодушевлението си.

— По-добре да спрем с тези взаимни поздравления! — възкликна той. — Ужасни са! Освен това приличаме на две глупави старици. Важното е, че сме живи!

— Така е. Когато бяхме вътре и ви видях в безсъзнание, с два куршума, помислих, че сме ви изгубили.

Събеседникът му се разсмя.

— Както виждате, възкръснах!

— Същински Христос. Наистина.

Аркан хвърли поглед към вратата на залата, където го очакваше доктор Кошет. Настъпи кратко мълчание и Томаш погледна събеседника си в очакване да сподели защо го е повикал.

— Не знам дали доктор Кошет ви каза, но след малко ще ме оперират — каза пациентът в леглото. — Ще бъде сложна процедура, тъй като куршумът е заседнал в белия ми дроб. Доктор Кошет казва, че отстраняването му не е проблем и няма причина да се тревожа. Но аз съм един стар и подозрителен глупак. Освен това добре познавам лекарите. Все повтарят, че не е нищо сериозно и така нататък, и докато усетим, вече сме в голяма беля. Човек трябва да е подготвен за всякакви варианти. Ето защо помолих да ви доведат тук...

Замълча за миг, сякаш обмисляше най-подходящия начин да постави въпроса.

— Какво има?

Този път усмивката му беше тъжна.

— Просто не знам дали ще изляза жив от операционната.

— Не говорете глупости — възрази историкът. — Разбира се, че ще излезете жив. Който оцелява след два куршума, ще се справи и с една рутинна операция. Знаете ли какво? След седмица ще отидем да пийнем по нещо в Стария град. Майка ми иска да запали свещички в храма „Възкресение Христово“. Ще ми правите компания.

Аркан вдигна дясната си ръка, правейки знак на Томаш да не го прекъсва.

— И аз мисля, че всичко ще е наред — изтъкна той. — Казвам го само в случай че... е... ако бог реши друго. Много мислих и разговарях с няколко учени от фондацията, които дойдоха да ме посетят вчера заедно с професор Хаманс. Ако нещо се случи с мен, бих искал вие да оглавите проекта „Йешуа“. Смятам, че сте най-подходящият човек, който би могъл да доведе докрай тази изключително важна мисия. Световният мир може би зависи от вашия успех!

Томаш положи усилие лицето му да остане невъзмутимо. Обърна се към вратата и хвърли въпросителен поглед на лекарката, опитвайки се да разбере каква част от истината бяха съобцили на Аркан. Той все още бе под въздействието на шока от стрелбата и навярно бяха решили да не му разказват всичко, което се бе случило в *Кодеш ха Кодешим*.

— Но аз... — произнесе несигурно Томаш. — За мен е голяма чест и... разбира се, че бих приел. Проблемът е, че не знам дали... дали работата по този проект може... как да кажа... да се възобнови.

Лицето на Аркан придоби въпросително изражение и гъстите му вежди потрепнаха.

— Как така? — учуди се той. — Не знаете дали може да се възобнови? Какво означава това?

Историкът не знаеше къде да се дене. Отново хвърли поглед към доктор Кошет, сякаш я молеше за помощ, но накрая реши сам да се изправи срещу проблема. Може би не беше най-подходящият момент за разкрития, но щом никой не бе имал куража да разкаже всичко на Аркан, той щеше да го направи.

Стисна още по-силно ръката на пациента, сякаш да му вдъхне кураж, и го погледна в очите.

— Трябва да ви кажа нещо — предупреди го той. — Нещо... неприятно. Не знам дали ме разбирате.

Гласът му беше толкова загрижен, че президентът на фондацията изтръпна от притеснение, усещайки по тона му, че е нещо много сериозно.

— Какво се е случило? — разтревожи се той.

Томаш се прокашля несигурно. Но знаеше, че трябва да стигне до края. Каквото и да му струваше, това бе негов дълг.

— Проектът „Йешуа“ вече е неосъществим. — Сведе поглед смутен, че именно той трябваше да съобщи новината. — Съжалявам.

— Защо? Какво се случи?

Историкът си пое дълбоко дъх и се опита да събере целия си кураж. Не беше лесно с няколко думи да разрушиш мечтата на един живот.

— Спомняте ли си, че ни показахте епруветката с генетичен материал от Исус?

— Разбира се — отвърна Аркан. — В нея се крие тайната на проекта „Йешуа“! Тя ще ни позволи да клонираме Исус и да го върнем на земята! — Присви очи. — Проблем ли има?

Томаш се опита да погледне пациента в очите, но не можа. Онова, което имаше да му казва, беше прекалено болезнено, дори жестоко. Отново си помисли да се откаже, да проведе разговора след

операцията, но сметна това за малодушие. Колкото и да беше трудно, трябваше да довърши започнатото.

— Епруветката беше унищожена.

В залата се възцари тишина. Дори санитарите, които разговаряха в другия край на залата, замълчаха и затаиха дъх.

— Унищожена? — попита Аркан, без да разбира истинския смисъл на това твърдение. — Как така унищожена?

Историкът сви рамене в жест на пълно безсилие и отчаяние.

— Унищожена. — Той духна в дланта си, сякаш издихваше прах. — *Kaputt*^[2]. Свърши се. Вече няма епруветка. — Направи жест с ръка. — Беше унищожена!

Президентът на фондацията го гледаше слисано, отваряше и затваряше устата си като риба в опит да осмисли онова, което току-що бе чул.

— Генетичният материал от Исус е бил унищожен? Наистина? Но как? Как?

— Италианката — каза Томаш. — В последните минути, когато пожарът бушуваше на метри от нас и аз се опитвах да отворя вратата, за да излезем, тя хвърли епруветката в пламъците.

— Какво?

Историкът отново сведе поглед.

— Съжалявам, че трябва да ви го кажа — прошепна той. — Нищо не можех да направя. ДНК на Исус е загубена. Проектът „Йешуа“ приключи. Вече е невъзможно да клонирате Месията.

В предоперационната зала отново се възцари тишина. Напрежението беше огромно.

Чуваше се само дишането на санитарите, които следяха развоя на разговора.

Арпад Аркан бавно се надигна, облегна се на възглавницата и впери поглед в тавана. Беше момент на болезнено уединение и Томаш, внезапно почувствал се излишен, се обърна и се отдалечи с тихи стъпки.

— Професор Нороня?

Португалецът спря и погледна назад.

— Да?

Аркан го наблюдаваше с непроницаемо изражение, облегат на възглавницата.

— Знаете ли какво е *PCR Machine*?

Томаш поклати глава.

— Нямам представа.

Президентът на фондацията му направи знак с ръка да се приближи отново, като че имаше да му казва още нещо. Историкът се подчини.

— Нарича се *PCR Machine*, или *ПВР апарат* — каза Аркан. — Сигурен ли сте, че не сте чували за това?

— ПВР апарат? — попита Томаш. — Не, не съм.

— ПВР означава полимеразна верижна реакция — обясни Аркан. — Тази технология позволява от малко количество молекули ДНК с помощта на ензими да се направят много копия. Тоест достатъчно е да се приложи ДНК от една-единствена клетка в ПВР апарат и този генетичен материал може да се умножи милион пъти.

— Много интересно! — съгласи се Томаш, преструвайки се на впечатлен. — Невероятно е какво правят технологиите в наши дни, нали?

Аркан се взря в събеседника си, сякаш го приканваше да осмисли последствията от онова, което току-що му бе казал.

— В случая с костниците от Талпиот ние успяхме да извлечем от останки от костите на Исус две клетки с практически непокътнато ядро. Тези две клетки бяха обработени с ПВР апарат, който купихме за нашите лаборатории в Назарет. Така произведохме милиони идентични клетки, които разделихме на три части. Една част от тях запазихме в епруветка, съхранявана в *Кодеш ха Кодешим* в Центъра за авангардни молекулярни проучвания. Очевидно тази епруветка е била унищожена. Другите две групи клетки бяха затворени в различни епруветки. Едната от тях бе съхранявана от професор Вартоломеев в лабораторията на Пловдивския университет в България, а другата бе изпратена в Европейската лаборатория за молекулярна биология в Хайделберг, Германия. — Аркан замълча и се взря в Томаш, очаквайки реакцията му. — Разбирате ли какво ви казвам?

Удивен от този разказ, португалецът бе вперил поглед в него и едва успя да кимне с глава.

— Нима казвате, че има още две епруветки?

— Точно така.

— Със същия генетичен материал?

Лицето на Арпад Аркан грейна в добродушна усмивка, сякаш изражението му казваше всичко и нямаше нужда от отговор. Вдигна ръка и направи знак на доктор Кошет, че е готов за анестезията. Лекарката отвори вратите на залата и двамата санитарии забутаха леглото към операционната.

Томаш не помръдваше, зашеметен от чутото. Погледът му машинално проследи движещото се легло, докато умът му продължаваше да обмисля значението на онова, което Арпад Аркан току-що му беше разкрил.

Две епруветки бяха оцелели, шепнеше един глас в ухото му.

Две епруветки бяха оцелели.

Докато минаваха през вратата, президентът на фондацията спря количката. Не му позволиха да се надигне, но той успя да извърне глава и отпрати последен поглед към историка.

— Как е *блага вест* на гръцки, професоре? *Evan gelion*, нали? Е, сега това е нашето евангелие.

Историкът го погледна объркано.

— Моля?

Съзря детската усмивка на Арпад Аркан, преди двамата санитарии отново да забутат леглото и вратите да се затворят след тях. Томаш остана сам в предоперационната зала, вцепенен от изумление. Тишината бе нарушена от гласа на президента на фондацията, който вече от коридора възвести с триумфален тон последната си тайна.

— Исус отново ще ходи по земята.

[1] Кълна се (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Повреден, разбит (нем.). — Б.пр. ↑

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Може би по-шокиращ от някои разкрития, направени в този роман, е фактът, че нищо от казаното не е новост. Нищо. Всичко тук е резултат от исторически изследвания. Методът за исторически анализ на библейските текстове се прилага от XVIII век и през годините дава изненадващи резултати в тази сфера. Историческата личност Исус, която се откроява в тези изследвания, се оказва много различна от обожествената фигура, представена ни в Катехизиса, църковните служби и религиозните текстове.

В никакъв случай не бих искал да засегна или обидя, който и да е вярващ, последовател на най-популярната религия на планетата. Християнската религия е в основата на нашия морал. Може и да не го съзнаваме, но християнството определя представите ни за добро и зло, правилно и грешно, за верния път и безпътицата. Християнските ценности са неделима част от нас.

Затова ми се струва важно да познаваме по-добре тази религия. Кой всъщност е бил нейният създател? В какво е вярвал? Дали е бил обикновен човек, или бог? Ако случайно се върне на земята, дали ще бъде възхваляван като Месия, или заклеен като еретик? Каква връзка би имал Исус с религията, която днес се изповядва в негово име?

През годините отговорите на тези въпроси постепенно са изниквали в многобройните исторически анализи на Новия завет. Те са в основата на написването на този роман. Първото изследване по тези въпроси принадлежи на Херман Реймарус, автор на *Von dem Zwecke Jesu und seiner Junger* — книга, публикувана през 1778 г., която дава началото на плодотворен период в немската историография. Едни от най-важните трудове, с които се запознах в английски превод, са класическите творби *The Quest of the Historical Jesus* от Алберт Швайцер, *The Formation of the Christian Bible* от Ханс фон Кампенхаузен и *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity* от Уолтър Бауер.

От съвременните историци най-важни са Е. П. Сандърс, написал *The Historical Figure of Jesus* и *Jesus and Judaism*, и особено Барт Ерман, автор на няколко изследвания, сред които *Misquoting Jesus: The Story, Behind Who Changed the Bible and How*; *Jesus Interrupted: Revealing the Hidden Contradictions in the Bible*; *Lost Christianities: The Battles for Scripture and the Faiths We Never Knew*; *Lost Scriptures: Books That Did Not Make It into the New Testament*; *Jesus: Apocalyptic Prophet of the New Millennium*.

Други източници, на които се позовава този роман, са: *The Canon of the New Testament: Its Origin, Development, and Significance* от Брус Мецгер; *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restorations*, с автори Брус Мецгер и Барт Ерман; *The Evolution of God* на Робърт Райт; *Who Wrote the New Testament: The Making of the Christian Myth* от Бъртън Мак; *Jesus Was Not a Trinitarian: A Call to Return to the Creed of Jesus* от Антъни Бъзард; *The Misunderstood Jew: The Church and the Scandal of the Jewish Jesus* от Ейми-Джил Ливайн и *The Historical Jesus in Context* — голяма колекция от текстове под редакцията на Ейми-Джил Ливайн, Дейл Алисън и Джон Доминик Кросан.

Сред апологетичните заглавия мога да изтъкна *The Historical Reliability of the Gospels* от Крейг Бломберг; *Reinventing Jesus: How Contemporary Skeptics Miss the Real Jesus and Misperceive Popular Culture* от Ед Комошевски, Джеймс Сойър и Даниъл Уолъс; *Fabricating Jesus: How Modern Scholars Distort the Gospels* от Крейг Енънс и *Misquoting Truth: A Guide to the Fallacies of Bart Ehrman's Misquoting Jesus* от Тимъти Пол Джоунс.

Като източник на библейските цитати използвах *Светата Библия*, издание на *Verbo*, което се основава на най-добрите преводи на най-старите гръцки ръкописи във Ватикана. Публикувана е през 1976 г. в чест на посещението на папа Йоан Павел II в Португалия през същата година.

Цялата информация, свързана с процеса на клониране, в това число и клонирането на човека, също е истинна и може да бъде намерена във всички научни публикации по въпроса.

Гробницата в Талпиот съществува и нейните история и характеристики са представени в романа. Саркофагът, гравирани с името *Yehoshua bar Yehosef* или *Исус, син на Йосиф*, се съхранява в

хранилището в Бейт-Шемеш и принадлежи на Департамента за старинни предмети на Израел, заедно с останалите саркофази на *Maryaa*, *Mariamn-u eta Mara*, *Yehuda bar Yehoshua*, *Matya* и *Yose*. Съдебна експертиза постановява, че саркофагът на *Ya'akov bar Yehosef akhui di Yeshua* не е фалшив, макар и да не е сигурно, че принадлежи към костниците от Талпиот.

Единственият художествен елемент се отнася до постиженията на генетиката — откритието на двете ядра с ДНК в саркофага на Исус. Истината е, че в него е била открита митохондриална ДНК с характеристики на индивиди от Близкия изток, но този генетичен материал не може да бъде използван за клониране. В действителност ядра с ДНК никога не са били търсени и генетичният анализ на по-голямата част от саркофага все още предстои.

Информация относно гробницата в Талпиот и намерените саркофази открих в *The Jesus Family Tomb: The Evidence Behind the Discovery No One Wanted to Find* от Симча Якобовичи и Чарлз Пелегрино. Други източници, които ползвах, са новините, публикувани в пресата относно съдебната експертиза за автентичност на саркофага на *Яков, син на Йосиф, брат на Исус*, на основание, на която съдът постановил, че не е извършена фалшификация.

Бих искал да благодаря на професор Карни Матисън за разясненията относно ДНК тестовете на образци от саркофазите от Талпиот в лабораторията за палео ДНК в университета в Лейкхед, Канада; на Мигел Сеабра, професор по клетъчна и молекулярна биология във Факултета по медицински науки на Нов лисабонски университет и научен консултант на романа. Благодаря на Елиезер Шай ди Мартино — равин на Лисабон, и на Тереза Толди, преподавател в Богословския факултет на Португалския католически университет и доктор по богословие на *Philosophisch-theologische Hochschule Sankt-Georgen* в Германия, — и двамата консултанти на романа. Всички те ми помогнаха да потвърдя точността на историческата, научна и/или богословска информация, представена в романа, но държа да отбележа, че никой от тях не е отговорен за тезите, защитавани от героите.

Изказвам благодарност и на Фернандо Вентура и Диего Мадредеуш, които ми помогнаха да премина през лабиринтите на Ватикана; на Ирит Дорон — моята любезна екскурзоводка в Галилея,

Кумран и Йерусалим. Благодаря на Ехуд Гол — посланик на Израел в Лисабон, и на Сюзън Клагесбрун от Министерството на туризма в Израел за всички отворени врати. Благодаря също и на всички мои издатели по света за усърдието и всеотдайността. И накрая — специално признание на многобройните читатели, които са с мен във всяко едно приключение.

Последните ми благодарности са за Флорбела, моя първи читател, както винаги.

Издание:

Автор: Жозе Родригеш душ Сантуш

Заглавие: Последната тайна

Преводач: Дарина Бойкова Миланова

Година на превод: 2014

Език, от който е преведено: португалски

Издание: първо

Издател: Издателска къща „Хермес“

Град на издателя: Пловдив

Година на издаване: 2014

Тип: роман

Националност: португалска

Печатница: „Полиграфюг“ АД, Хасково

Отговорен редактор: Даниела Атанасова

Коректор: Атанаска Парпулева

ISBN: 978-954-26-1228-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5480>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.